

Міністерство освіти і науки України
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-
ДОРОЖНІЙ УНІВЕРСИТЕТ

**СЛОВНИК
ЕКОНОМІСТА
ТА ПІДПРИЄМЦЯ**

*присвячено 25-річчю кафедри економіки і підприємництва
Харківського національного автомобільно-дорожнього
університету*

Харків
ХНАДУ
2018

УДК 33
С 15

*Рекомендовано до видання рішенням Вченої ради
Харківського національного автомобільно-дорожнього університету
(Дозвіл № 9/18/2.4 від 15 червня 2018 р.)*

Рецензенти:

- Дейнека О.Г.*, завідувач кафедри менеджменту і адміністрування,
д-р екон. наук, професор, Український державний університет
залізничного транспорту;
- Криворучко О.М.*, завідувач кафедри управління та адміністрування,
д-р екон. наук, професор, Харківський національний
автомобільно-дорожній університет;
- Мищенко В.А.*, завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної
діяльності та фінансів, д-р екон. наук, професор, Національний технічний
університет «Харківський політехнічний інститут»;
- Третяк В.П.*, завідувач кафедри управління та адміністрування, д-р екон. наук,
доцент, ННІ «Каразінська школа бізнесу» Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

Колектив авторів:

А.М. Туренко, д-р техн. наук, професор
І.А. Дмитрієв, д-р екон. наук, професор
О.С. Іванілов, д-р екон. наук, професор
І.Ю. Шевченко, канд. екон. наук, доцент

С 15 Словник економіста та підприємця / А.М. Туренко, І.А. Дмитрієв, О.С. Іванілов, І.Ю. Шевченко. – Х.: ХНАДУ, 2018. – 340 с.
ISBN 978-966-303-710-3

Словник містить систематизацію трактувань економічних термінів, з якими стикаються сучасні суб'єкти господарювання та підприємництва під час провадження операційної, фінансової та інвестиційної діяльності в умовах соціально-економічної турбулентності національної економіки та інтенсифікації міжнародних інтеграційних процесів. Словник призначений для користування широким колом зацікавлених осіб: студентами вищих навчальних закладів, аспірантами, викладачами, науковими співробітниками, керівниками та працівниками підприємств, підприємцями.

УДК 33

ISBN 978-966-303-710-3

© Туренко А.М., Дмитрієв І.А.,
Іванілов О.С., Шевченко І.Ю., 2018
© ХНАДУ, 2018

ВСТУП

У сучасних умовах інтенсифікації інтеграційних міжнародно-політичних і соціально-економіко-екологічних процесів у механізмі функціонування підприємств усіх форм власності та видів економічної діяльності відбуваються суттєві зміни, що викликані економічними реформами, які впроваджуються в нашій державі.

Діяльність суб'єктів господарювання та підприємництва, яка головним чином пов'язана із задоволенням потреб клієнтів і отриманням матеріальної винагороди, підлягає впливу багатьох факторів зовнішнього та внутрішнього середовища і охоплює широкий спектр організаційних, матеріально-технічних, техніко-технологічних, виробничих, маркетингових, фінансових, інноваційно-інвестиційних і т.п. питань, які потребують вирішення у короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі.

Окрім того діяльність суб'єктів господарської та підприємницької діяльності строго регламентується нормами численних нормативно-правових актів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, галузевих міністерств і відомств, а також актами міжнародного законодавства. Для багатьох вітчизняних підприємств залишається актуальною потреба в державній підтримці через реалізацію інструментів дотування та субсидування, державних замовлень і контрактів, державного цільового програмування. Тому особливу увагу укладачами було приділено аналізу чинної законодавчої бази в сфері управління економічним розвитком суб'єктів господарської та підприємницької діяльності.

У пошуку засобів підвищення ефективності діяльності сучасні підприємства все частіше звертаються до фінансової та інвестиційної діяльності, тоді як раніше основним джерелом формування фінансового результату суб'єктів господарювання та підприємництва була виключно операційна діяльність. Проте для більшості вітчизняних суб'єктів ринкових відносин все ще залишається не в повній мірі

зрозумілою деяка термінологія здійснення фінансових операцій (в першу чергу, операцій купівлі-продажу цінних паперів на фондовій біржі) і провадження інвестиційної діяльності.

Не можуть стояти осторонь сучасні суб'єкти господарювання та підприємництва від активних інтеграційних процесів, які в останні роки мають місце в нашій державі.

Вихід на нові ринки як відкриває можливості для вітчизняних підприємств, так і створює загрози для їх успішної діяльності. Перехід на нових рівень господарювання потребує від суб'єктів ринкових відносин кардинального переосмислення концепції ведення підприємницької діяльності та суттєвої трансформації господарського механізму, зокрема, продукування новітніх стратегій розвитку із пріоритетом забезпечення економічної безпеки підприємства.

Окрім того перехід на міжнародний рівень господарювання обов'язково пов'язаний зі зміною та доповненням термінології ведення бізнесу.

Словник містить систематизацію трактувань базових термінів, з якими стикаються сучасні підприємства під час провадження операційної, фінансової та інвестиційної діяльності в умовах соціально-економічної турбулентності національної економіки та інтенсифікації міжнародних інтеграційних процесів.

Словник призначений для використання студентами вищих навчальних закладів, аспірантами, викладачами, науковими співробітниками, керівниками та працівниками підприємств.

Автори щиро вдячні за ретельну експертну роботу та слушні зауваження рецензентам *Дейнеці Олександрю Георгійовичу* – докторові економічних наук, професорові, завідувачу кафедри менеджменту і адміністрування Українського державного університету залізничного транспорту, *Криворучко Оксані Миколаївні* – докторові економічних наук, професорові, завідувачу кафедри управління та адміністрування Харківського національного автомобільно-дорожнього університету, *Мищенко Володимирю Акимовичу* – докторові економічних наук, професорові, завідувачу кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та фінансів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», *Третьак Вікторії Павлівні* – докторові економічних наук, доцентові, завідувачу кафедри управління та адміністрування ННІ «Каразінська школа бізнесу» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

А

Абандон – це відмова страхувальника від своїх прав на застраховане майно на користь страхівника з метою отримання від нього певної страхової суми.

Абсолютна перевага – це можливість конкретної компанії, що виникає внаслідок, наприклад, особливостей її розміщення, виробничого потенціалу, інших об'єктивних умов, виробляти товар з мінімальними витратами виробництва та обігу в порівнянні з іншими фірмами, що випускають той же або аналогічний товар.

Абсолютна ставка податку – це ставка податку, згідно з якою розмір податкових нарахувань встановлюється як фіксована величина стосовно кожної одиниці виміру бази оподаткування.

Абстрактні кошти – це кошти підприємств, компаній, вилучені ними з обігу на цілі, не пов'язані безпосередньо з виробничою діяльністю.

Аваліст – це особа, яка надає вексельне поручництво, тобто, та особа, що здійснила аваль.

Аваль – це банківська гарантія, що передається у формі підпису на лицьовій стороні векселя.

Авалювання – це прийняття будь-якою особою зобов'язання оплатити вексель повністю або частково за одну із зобов'язаних за векселем осіб при неоплаті векселя платником у строк або у разі неможливості одержати платіж за векселем у строк.

Аванс – це грошова сума, що надається за рахунок майбутніх платежів за матеріальні цінності, виконані роботи та надані послуги.

Аварійний комісар – це юридична або фізична особа, до послуг якого вдаються страховики для захисту своїх інтересів при настанні страхового випадку із застрахованим майном.

Аварійний сертифікат – це документ, який офіційно підтверджує причини, характер і розміри збитку у застрахованому майні внаслідок настання аварійного випадку.

Авізо – це офіційне повідомлення про виконання розрахункової операції.

Авіста – це напис на векселі або іншому документі грошових розрахунків, який засвідчує, що оплата цього документа повинна бути здійснена при його поданні чи через певний термін із дня його подачі.

Автоматизована система управління – це комп'ютеризована система, в якій розумова діяльність людей поєднується, сполучається з переробкою інформації, розрахунками, логічними операціями, проведеними з використанням обчислювальної техніки, інформаційних мереж і сучасних інформаційних технологій.

Автоматизоване робоче місце – це індивідуальний комплекс технічних і програмних засобів, що призначений для автоматизації професійної праці та забезпечує підготовку, редагування, пошук, видачу на екран, а також друк необхідних документів і даних.

Автономні капіталовкладення – це частина загальних капіталовкладень, обумовлена не мікроекономічними факторами, наприклад, отриманням прибутку на конкретному підприємстві, а макроекономічними.

Авуари – це: різні активи (грошові кошти, чеки, векселі, перекази, акредитиви), за рахунок яких можуть бути здійснені платежі й погашені зобов'язання їх власників; кошти банку в іноземній валюті, цінних паперах і золоті, що зберігаються в закордонних банках.

Агент – це юридична або фізична особа, що здійснює юридичні дії за рахунок і в інтересах іншої особи.

Агентська угода – це договір між особою, що наймає агента (принципалом), і самим агентом, згідно з яким агенту доручається на певних умовах виконання від імені та в інтересах наймача певного роду послуги, дії, зобов'язання, на що агент отримує необхідні повноваження.

Агресивні інвестиції – це інвестиції, для яких є характерними високий рівень ризику, значна прибутковість і низька ліквідність.

Агресивні цінні папери – це цінні папери у вигляді акцій, облигацій та інших, курс яких може значно підвищитися.

Адаптивна організаційна структура управління – це організаційна структура управління підприємством, що швидко пристосовується до зміни цілей, завдань, функцій фірми і змін у зовнішньому економічному середовищі.

Адвалорне мито – це вид мита, що вони стягується в процентному відношенні до митної вартості товару.

Адендум – це доповнення до договору, в якому можуть змінюватися або конкретизуватися ті або інші умови.

Адміністративне приміщення – це нежитлове приміщення, що належить суб'єкту господарювання на правах власності або оренди, в

якому розташовується його виконавчий орган (директор, правління тощо), та яке має певну адресу, через яку може здійснюватися поштовий зв'язок.

Адміністративні методи управління – це способи і форми управління, в основі яких лежить адміністрування, що спирається на накази та розпорядження.

Адміністративно-господарський штраф – це грошова сума, що сплачується суб'єктом господарювання до відповідного бюджету у разі порушення ним встановлених правил здійснення господарської діяльності.

Адміністративно-управлінський персонал – це керівники, працівники апарату управління підприємств та їхніх структурних підрозділів.

Адміністрування податків, зборів, митних платежів – це сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових та митних відносин, організовують ідентифікацію, облік платників податків і платників єдиного внеску та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом.

Адресний платіж – це перерахування коштів, яке здійснюється держателем картки з відповідного рахунку (карткового або рахунку завантаження) на визначений рахунок отримувача коштів.

Ажіо – це сплата, що перевищує встановлений курс валюти або номінальну ціну акції.

Ажур – це: стан бухгалтерського обліку, коли всі рахункові записи робляться в день здійснення господарських операцій; стан бухгалтерського обліку, коли обліково-обчислювальні операції виконуються у встановлені терміни.

Аквізитор – це агент страхових організацій, в обов'язки якого входить залучення нових страхувальників.

Аквізиція – це робота із залученням осіб до укладання нових договорів добровільного страхування.

Акордна оплата праці – це відрядна оплата разової завершеної роботи, одноразова виплата заробітної плати працівникам за весь обсяг повністю виконаних робіт із заздалегідь встановленою ставкою оплати.

Акредитив – це платіжний документ, за яким кредитна установа дає розпорядження іншій кредитній установі негайно сплатити пред'явникові акредитива певну суму грошей за рахунок спеціально заброньованих коштів шляхом заповнення акредитивного листа.

Акт документальної перевірки – це службовий документ, який підтверджує факт проведення документальної перевірки, відображає її результати і є носієм доказової інформації про виявлені порушення вимог законодавства з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Акт оцінки майна – це документ, що містить висновки про вартість майна та підтверджує виконані процедури з оцінки майна, здійсненої суб'єктом оціночної діяльності – органом державної влади або органом місцевого самоврядування самостійно.

Активи – це все, чим володіє підприємство і що йому належить – оборотний капітал, основний капітал, нематеріальні активи.

Активна частина основних засобів виробничого призначення – це частина основних засобів підприємства, що безпосередньо бере участь у виробничому процесі.

Актуалізація – це метод економічного розрахунку, що полягає у зведенні показників майбутнього стану до їх значень, наведених до нинішніх умов.

Акселерація – це: дострокове завершення підприємницької угоди; застереження в кредитному договорі про дострокове настання терміну погашення невикраченої суми у разі настання конкретних обставин, наприклад, порушення графіка виплати відсотків.

Аксесуари невіддільні – це предмети тривалого користування, фізично пов'язані з об'єктом нерухомого майна, що став предметом заставної угоди.

Акумуляція грошових коштів – це процес поступового накопичення грошових ресурсів особою, фірмою, країною.

Акцепт – це одна з форм безготівкових розрахунків між господарськими суб'єктами за продукцію, надані послуги або виконані роботи, яка передбачає отримання згоди покупця на сплату за продукцію (виконані роботи, надані послуги).

Акцептант – це особа, що бере на себе обов'язки оплатити в обумовлені строки вексель, рахунок.

Акцептований вексель – це вексель (рахунок) із зобов'язанням оплатити його при пред'явленні і настанні обумовленого терміну,

зазначеного в цьому документі, або має згоду банку гарантувати оплату зазначеної в ньому суми.

Акцептований чек – це чек, який має акцепт з боку банку-платника, що гарантує зарахування коштів на рахунок одержувача суми грошей, зазначеної в чеку.

Акциз – це непрямий податок на товари і послуги.

Акціонер – це власник акцій акціонерного товариства, компанії, підприємства.

Акціонерне товариство – це компанія, що є юридичною особою, капітал якої складається з внесків пайовиків – акціонерів і засновників.

Акціонерне товариство відкритого типу – це товариство, капітал якого формується за рахунок відкритого продажу акцій.

Акціонерне товариство закритого типу – це товариство, акції якого реалізуються тільки його працівникам і не можуть бути продані стороннім особам без згоди інших акціонерів.

Акціонерний капітал – це основний капітал акціонерного товариства, розмір якого визначається його статутом.

Акція – це цінний папір, що випускається акціонерним товариством, який дає право її власнику брати участь у його управлінні й одержувати дивіденди з прибутку.

Акція звичайна – це акція з нефіксованим дивідендом, розмір якого визначається загальними зборами акціонерів після сплати фіксованого відсотка власникам привілейованих акцій.

Акція іменна – це акція з зазначенням імені її власника.

Акція на пред'явника – це акція, яка не містить імені її власника.

Акція привілейована – це акція, дивіденд якої фіксується у вигляді твердого відсотка, виплачуваного у першочерговому порядку, незалежно від величини прибутку компанії.

Акція трудового колективу – це акція, власниками якої можуть бути тільки працівники даного колективу.

Алієнація – це: відчуження майна; операція зі зміни власника акції, капіталу, цінності, тобто передача майна, що належить одній особі, у власність іншої особи.

Алонж – це додатковий аркуш до векселя для передавальних написів.

Альпарі – це відповідність біржового курсу цінних паперів або валюти їх номіналу.

Альтернативна вартість – це вартість виробництва товару або послуги, яка вимірюється з точки зору втраченої (упущеної) можливості виробництва іншого виду товару або послуг, що вимагають тих же витрат ресурсів; вартість заміни одного блага іншим.

Альтернативна пропозиція – це пропозиція, яка може бути подана у складі оферти і має відмінності від основної пропозиції.

Альянс – це союз, об'єднання кількох організацій, підприємств, осіб на договірній основі.

Амендмент – це: заява про зміни; поправка до резолюції.

Амортизаційна політика – це економічна політика, спрямована на створення суб'єктам господарювання найбільш сприятливих та рівноцінних умов забезпечення процесу простого відтворення основних виробничих і невиробничих фондів переважно на якісно новій техніко-технологічній основі.

Амортизаційний фонд – це спеціальний фонд підприємства, який слугує для фінансування відтворювальних капіталовкладень, тобто покликаний підтримувати господарський об'єкт в працездатному стані.

Амортизаційні відрахування (списання) – це: суми нарахованої і відображеної в бухгалтерському обліку амортизації всіх основних засобів (включаючи житловий фонд), нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів; фінансове віддзеркалення зносу і старіння основного капіталу.

Амортизація – це поступове перенесення вартості основних фондів на виготовлений продукт або послугу чи цільове нагромадження коштів і подальше використання їх для оновлення зношених основних фондів.

Аналіз господарської діяльності – це одна з гілок економічного аналізу, пов'язана з вивченням виробничої, фінансової, торговельної діяльності підприємств, фірм, домашніх господарств.

Аналіз ризиків – це процес систематизованого оброблення наявної інформації щодо ризиків з метою прийняття управлінського рішення, який зазвичай супроводжується кількісною або якісною оцінкою параметрів ризиків.

Андерайтер – це особа, яка бере на себе обов'язки з розміщення, реалізації цінних паперів на ринку.

Андерайтинг – це розміщення цінних паперів за публічною передплатою через посередників, функції яких зазвичай виконують інвестиційні банки.

Анкетування – це отримання необхідної інформації від посадових осіб суб'єкта господарювання або осіб, які є користувачами товарів, робіт та послуг суб'єкта господарювання, шляхом застосування анкет.

Аномальний світч – це перекидання інвестицій з одних цінних паперів в інші для отримання прибутку від аномальної, непередбаченої зміни кон'юнктури ринку.

Антидемпінгове мито – це вид ввізних мит, що забезпечують захист внутрішнього ринку країни від ввезення товарів за демпінговими цінами.

Антимонopolьне законодавство – це закони та інші урядові акти, що сприяють розвитку конкуренції, спрямовані на обмеження і заборону монополій, що перешкоджають створенню монополійних структур та об'єднань, монополістичних дій.

Антимонopolьно-конкурентна політика – це економічна політика, спрямована на створення оптимального конкурентного середовища діяльності суб'єктів господарювання, забезпечення їх взаємодії на умовах недопущення проявів дискримінації одних суб'єктів іншими, насамперед у сфері монополного ціноутворення та за рахунок зниження якості продукції, послуг, сприяння зростанню ефективної соціально орієнтованої економіки.

Ануїтет – це вид державної позики, з якої кредитор періодично одержує певний прибуток, що встановлюється з розрахунком на поступову оплату боргу й процентів з нього.

Арбітраж – це: спосіб вирішення спорів шляхом звернення сторін спору до незалежних арбітрів, які виконують роль суддів-експертів; державний орган, заснований для вирішення майнових суперечок між підприємствами, організаціями, установами, а також позовів у зв'язку з невиконанням договорів.

Арбітражний керуючий – це фізична особа, призначена господарським судом у встановленому порядку в справі про банкрутство як розпорядник майна, керуючий санацією або ліквідатор з числа осіб, які отримали відповідне свідоцтво і внесені до Єдиного реєстру арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) України.

Асигнування – це грошові кошти, виділені з державних та інших джерел на певні потреби, цілі або певним організаціям, особам.

Асортимент – це склад, різновид, набір видів продукції, товарів, послуг, що виготовляються у виробництві або перебувають у продажу.

Асоціація – це найпростіша форма договірної об'єднання підприємств та інших підприємницьких структур з метою постійної координації господарської діяльності без права втручання у виробничу і комерційно-фінансову діяльність будь-яких їхніх учасників (членів).

Атестація виробництва – це офіційне підтвердження наявності необхідних і достатніх умов виробництва певної продукції, які забезпечують стабільність виконання заданих у нормативних документах вимог.

Атестація працівників – це процедура оцінки професійного рівня працівників кваліфікаційним вимогам і посадовим обов'язкам, проведення оцінки їх професійного рівня.

Атестація продукції – це встановлення і документальне підтвердження якості продукції.

Аудит – це вид підприємницької діяльності, що являє собою систему послуг підприємствам для перевірки фінансової звітності і правильності відображення в ній результатів фінансово-господарської діяльності.

Аудитор – це довірена особа, яка здійснює аудит, що перевіряє фінансово-господарську діяльність підприємств.

Аудиторський висновок – це документ, що складений відповідно до стандартів аудиту та передбачає надання впевненості користувачам щодо відповідності фінансової звітності або іншої інформації концептуальним основам, які використовувалися при її складанні.

Аудиторський ризик – це об'єктивно існуюча ймовірність допущення можливих неточностей і відхилень від реальних даних, що виникає в ході аудиторської перевірки.

Аукціон – це спосіб продажу товарів через прилюдний торг у заздалегідь визначений час у певному місці.

Аутрайт – це: валютний курс при міжбанківських термінових валютних угодах з урахуванням премії або знижки; пряма біржова угода.

Аутсорсинг – це виконання певних функцій і робіт, які традиційно вважаються «внутрішніми» і виконуються штатними працівниками, шляхом залучення зовнішніх незалежних сторін на договірній основі.

Ауттрейд – це невдала торговельна угода через нерозуміння сторін або з причини технічної помилки при оформленні документів.

Афілійована компанія – це компанія, яка володіє пакетом акцій основної компанії в розмірі менше контрольного.

Афірмація – це засвідчення рахунків і документів.

Б

Багатогалузевий комплекс – це сукупність близьких за профілем діяльності технологічно пов'язаних галузей, що утворюють єдиний комплекс.

Багатоемітентна платіжна система – це платіжна система, яка включає двох і більше емітентів.

Бажаний попит – це попит, що забезпечує, з точки зору виробника, запланований рівень продажу і необхідний рівень рентабельності виробництва і торгівлі.

База – це: економічні дані, показники, пов'язані з певного періоду часу (базисного року), що використовуються в якості основи для порівняння з іншими аналогічними показниками; склад для товарів, місце їх зберігання.

База контракту – це один з декількох сортів, марок товару, дозволених до поставки з біржового контракту з оплатою за ціною, рівною біржовому котируванню.

База оподаткування – це фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання.

Базис поставки – це умови операції, що стосується розподілу обов'язків між продавцем і покупцем щодо оформлення документів, розподілу витрат, виконання термінів постачання і т.п.

Базовий період – це період, який передує прогнозованому періоду, тривалістю, як правило, календарний рік.

Бай-бек – це: довгострокова товарообмінна операція, коли поставки устаткування в кредит надалі оплачуються продукцією, що вироблена на їх основі; купівля корпорацією власного товару на відкритому ринку аби скоротити число неоплаченої частки.

Баланс – це система взаємопов'язаних показників, яка характеризує будь-яке явище або процес шляхом співставлення його окремих сторін; різниця між доходами і витратами.

Баланс бухгалтерський – це документ бухгалтерського обліку, що представляє сукупність показників, що характеризують фінансовий і господарський стан фірми на певну дату, найчастіше – на кінець або початок календарного періоду.

Баланс доходів і витрат – це фінансовий баланс, в розділах якого вказані джерела та величини доходів і витрат протягом певного

періоду часу, і встановлено їх відповідність або перевищення однієї з частин балансу над іншою.

Баланс оборотних коштів – це таблиця грошових надходжень і витрат фірми протягом певного періоду, що показує їх відповідність.

Баланс платіжного інструменту – це інформація про суму коштів, що знаходиться на відповідному картрахунку платіжного інструменту та може бути використана при проведенні оф-лайн операцій за цим платіжним інструментом.

Баланс робочого часу – це фактично відпрацьований час середньообліковим працівником підприємства за зміну, добу, місяць, рік.

Баланс руху капіталів і кредитів – це субрахунок валового національного продукту країни, що фіксує співвідношення експорту та імпорту капіталів, кредити, отримані країною за кордоном та надані іншим країнам.

Баланс трудових ресурсів – це баланс наявності і використання трудових ресурсів, складений з урахуванням їх поповнення та вибуття, сфери зайнятості, продуктивності праці.

Балансова вартість – це вартість об'єкта, як правило, основних засобів підприємства, внесених до балансу, та зафіксована у балансовій відомості.

Балансова модель – це економіко-математична модель, побудована у вигляді рівняння або системи рівнянь, що представляють балансові співвідношення і характеризують рівність виробленого (закупленого) і розподіленого (витраченого) продукту.

Балансовий звіт – це зведений звіт про активи, пасиви і чисту вартість власного капіталу фірми на певний період; бухгалтерський баланс фірми.

Балансовий метод планування обсягу транспортної роботи – це визначення обсягу перевезень вантажів і вантажообігу на підставі даних про виробництво і споживання продукції в окремих галузях народного господарства, економічних районах і регіонах.

Балансовий прибуток – це загальний, сумарний прибуток підприємства, одержаний за певний період від усіх видів виробничої і невиробничої діяльності підприємства, зафіксований у його бухгалтерському балансі.

Бандероль митна – це наклейка на товарі, що свідчить про оплату мита або акцизу.

Бандерольний збір – це непрямий податок, що стягується за допомогою продажу бандеролей, що наклеюються на оподатковуваний податком чи митом товар.

Банк – це фінансове підприємство, яке здійснює функції кредитування і розрахунків, залучення ресурсів на свої рахунки.

Банк-акцептант – це банк, який взяв на себе зобов'язання оплати рахунку.

Банк банків – це центральний банк, який контролює діяльність інших банків та фінансово-кредитних інститутів і виконує по відношенню до них роль банку, що видає позики та зберігає депозити, резерви.

Банк-гарант – це банк, який надає гарантію на користь бенефіціара.

Банк-дилер – це комерційний банк, який виступає в якості продавця державних цінних паперів на фондовому ринку.

Банк інвестиційний – це спеціалізований банк, що провадить інвестиційну політику за допомогою придбання акцій виробничих корпорацій і надання довгострокових кредитів, розміщення капіталовкладень у великі проекти.

Банк інноваційний – це спеціалізований банк, основними операціями якого є операції з кредитування венчурного капіталу, новітніх розробок, технічного та технологічного прогресу.

Банк іпотечний – це спеціалізований комерційний банк, що займається видачею іпотечних кредитів, тобто кредитів під заставу нерухомості або на придбання нерухомості.

Банк розвитку – це державний чи приватний фінансово-кредитний інститут, що сприяє вкладенню інвестицій в економіку, здійснює довгострокове кредитування великих проектів.

Банківська діяльність – це залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб.

Банківська система – це сукупність різних видів взаємозалежних банків та інших кредитних установ, що діють в рамках єдиного фінансово-кредитного механізму.

Банківський індосамент – це передавальний напис банку на зворотному боці чека про передачу платнику права за цим чеком.

Банківський капітал – це грошовий капітал, залучений банком із різних джерел, використовуваний для проведення банківських операцій, який утворює фінансові ресурси банку.

Банківський консорціум – це група банків, тимчасово організована одним з найбільш великих банків – головою консорціуму – з метою проведення спільних кредитних операцій та зниження можливих втрат через неплатоспроможність позичальника.

Банківський кредит – це передача банками певним фізичним і юридичним особам на встановлений кредитним договором строк грошей з умовою їх повернення і сплатою певного процента за користування ними.

Банківські інвестиції – це вкладення банківських ресурсів на тривалий термін у високоприбуткові цінні папери.

Банківські операції – це проведені банками операції з залучення та розміщення грошових коштів, цінних паперів, здійснення розрахунків. Розрізняють: а) активні операції, за допомогою яких банки розміщують наявні у них фінансові ресурси, тобто надання кредиту, покупка цінних паперів; б) пасивні операції, за допомогою яких банки формують фінансові ресурси, тобто залучення вкладів, продаж цінних паперів для подальшого використання як активних засобів; в) комісійні (посередницькі) операції – надання послуг, виконання доручень.

Банківські реквізити – це номер поточного рахунку в банку, назва установи банку, її код.

Банко – це ціна або курс, за якими банк продає та купує цінні папери.

Банкрут – це неспроможний боржник (юридична або фізична особа сума заборгованості якої, затребувана до оплати і не погашена в строк, перевищила документовану вартість рухомого чи нерухомого майна).

Банкрутство – це юридично визначена неможливість підприємства платити за боргами з причини браку засобів.

Бар'єр митний – це обмеження імпорту, яке має на меті перешкодити ввезення імпортованих товарів за рахунок завищених ввізних мит.

Барометри економічні – це показники, за допомогою яких прогнозують зміну кон'юнктури, динаміки попиту і пропозиції, цін, валютних курсів, доходів і витрат, обсягів виробництва і споживання, інших економічних параметрів.

Бартер – це обмін товарами на безгрошовій основі.

Бартерна угода – це безвалютний (безгрошовий), але оцінений і збалансований обмін товарами, що оформляється єдиним договором.

Безакцептні платежі – це платежі організацій, підприємств, громадян, які здійснюються на основі платіжних вимог у безспірному порядку, не вимагають згоди платника на їх оплату.

Безвалютний обмін – це обмін товарами, послугами, результатами економічної діяльності без використання валюти як засобу платежу.

Безвідзивний акредитив – це такий акредитив, який може бути змінений або анульований тільки за згодою постачальника, на користь якого він був відкритий.

Безвідклична гарантія – це гарантія, умови якої не можуть бути змінені і вона не може бути припинена банком-гарантом згідно із заявою принципала без згоди та погодження з бенефіціаром.

Безготівкові розрахунки – це форма грошового обігу, при якій зберігання і рух грошових коштів відбувається без участі готівки, за допомогою зарахування грошей на банківський рахунок та перерахування з рахунку платника на рахунок одержувача.

Бездоганна ділова репутація – це сукупність підтвердженої інформації про юридичну особу, що дає можливість зробити висновок про відповідність її діяльності вимогам законодавства, а також для фізичних осіб – про належні професійні, управлінські здібності та відсутність в особі судимості за корисливі злочини і за злочини у сфері господарської діяльності, не знятої або не погашеної в установленому законом порядку.

Бездокументарна форма цінного паперу – це здійснений зберігачем обліковий запис, який є підтвердженням права власності на цінний папір.

Безбитковість – це режим господарської діяльності підприємства, фірми, приватної особи, при якому доходи, одержувані від діяльності, перевершують витрати, пов'язані з нею, чи рівні їм.

Безліцензійна діяльність – це провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, без ліцензії на його провадження, у тому числі провадження ліцензіатом частини виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, іншої, ніж та, на яку йому надано ліцензію.

Безмитне ввезення – це ввезення в країну товарів без обкладення їх митом для заохочення імпорту товарів, вироблених в недостатній кількості всередині країни.

Безнадійна заборгованість – це заборгованість, що відповідає одній з таких ознак: заборгованість за зобов'язаннями, щодо яких

минув строк позовної давності; прострочена заборгованість померлої фізичної особи, за відсутності у неї спадкового майна, на яке може бути звернено стягнення; прострочена заборгованість осіб, які у судовому порядку визнані безвісно відсутніми, оголошені померлими; заборгованість фізичних осіб, прощена кредитором, за винятком заборгованості осіб, пов'язаних з таким кредитором, та осіб, які перебувають з таким кредитором у трудових відносинах, та осіб, які перебували з таким кредитором у трудових відносинах, і період між датою припинення трудових відносин таких осіб та датою прощення їх заборгованості не перевищує три роки; прострочена понад 180 днів заборгованість особи, розмір сукупних вимог кредитора за якою не перевищує мінімально встановленого законодавством розміру безспірних вимог кредитора для порушення провадження у справі про банкрутство, а для фізичних осіб – заборгованість, що не перевищує 25 відсотків мінімальної заробітної плати (у розрахунку на рік), встановленої на 1 січня звітного податкового року (у разі відсутності законодавчо затвердженої процедури банкрутства фізичних осіб); актив у вигляді корпоративних прав або не боргових цінних паперів, емітента яких визнано банкрутом або припинено як юридичну особу у зв'язку з його ліквідацією; сума залишкового призового фонду лотереї станом на 31 грудня кожного року; прострочена заборгованість фізичної або юридичної особи, не погашена внаслідок недостатності майна зазначеної особи, за умови, що дії щодо примусового стягнення майна боржника не призвели до повного погашення заборгованості; заборгованість, стягнення якої стало неможливим у зв'язку з дією обставин непереборної сили, стихійного лиха (форс-мажорних обставин), підтверджених у порядку, передбаченому законодавством; заборгованість суб'єктів господарювання, визнаних банкрутами у встановленому законом порядку або припинених як юридичні особи у зв'язку з їх ліквідацією.

Безнадійна фінансова операція – це операція, імовірність виконання зобов'язань за якою з боку клієнта практично відсутня; ризик за такою операцією дорівнює сумі заборгованості.

Безнадійний кредит – це: прострочений або неповернений кредит, за яким є документальне підтвердження про неможливість стягнення; неповернений кредит, за яким минув термін позовної давності; прострочений кредит, за яким кредитним комітетом прийнято обґрунтоване рішення про визнання кредиту безнадійним; неповер-

нений кредит, крім випадків, коли кредитним комітетом прийнято обґрунтоване рішення про відстрочення визнання кредиту безнадійним.

Безоборотний індосамент – це передаточний індосамент, за яким індосант знімає з себе будь-яку відповідальність за векселем.

Безпека економічна – це: створювані державою умови, що гарантують недопущення нанесення господарству країни непоправного збитку від внутрішніх і зовнішніх економічних загроз; запобігання витоку конфіденційної економічної інформації, порушення комерційної таємниці, здійснення економічних диверсій.

Безпека інформаційна – це: комплекс організаційно-технічних заходів, що забезпечують цілісність даних і конфіденційність інформації в поєднанні з її доступністю для всіх авторизованих користувачів.

Безпека продукції – це відсутність будь-якого ризику для життя, здоров'я, майна споживача і навколишнього природного середовища при звичайних умовах використання, зберігання, транспортування, виготовлення і утилізації продукції.

Безперервний професійний розвиток – це безперервний процес навчання та вдосконалення професійних компетентностей фахівців після здобуття вищої та/або післядипломної освіти, що дає змогу фахівцю підтримувати або покращувати стандарти професійної діяльності і триває впродовж усього періоду його професійної діяльності.

Безпечні умови праці – це стан умов праці, за якого вплив на працівника небезпечних і шкідливих виробничих чинників усунуто або вплив шкідливих виробничих чинників не перевищує гранично допустимих значень.

Безповоротна фінансова допомога – це кредит, наданий підприємству без вимоги про повернення його основної суми або процентів, нарахованих на основну суму, незалежно від строку надання і видів таких кредитів (за винятком субсидій і дотацій, наданих за рахунок бюджетних коштів).

Безповоротні витрати – це витрати, що здійснюються фірмою один раз, не потребують повторних витрат, які не залежать від обсягу виробництва, які в той же час не можуть бути повернуті фірмою.

Безробітний – це людина в працездатному віці, яка вміє і хоче працювати, але не має роботи і трудового доходу з незалежних від неї причин.

Безробіття – це соціально-економічна ситуація, при якій частина активного, працездатного населення не може знайти роботу, яку ці люди здатні виконати.

Безспірне списання коштів – це стягнення коштів за допомогою списання з рахунку власника в банку або в іншій кредитній установі без згоди власника.

Безспірні вимоги кредиторів – це грошові вимоги кредиторів, підтвержені судовим рішенням, що набрало законної сили, і постановою про відкриття виконавчого провадження, згідно з яким відповідно до законодавства здійснюється списання коштів з рахунків боржника.

Безстрокова рента – це цінний папір, що приносить постійний обсяг щорічного доходу.

Безстрокове боргове зобов'язання – це зобов'язання з невстановленим терміном виконання, що дає можливість запитання в будь-який час.

Безстрокові цінні папери – це цінні папери, які не мають встановленого строку погашення чи мають строк погашення більш як 10 років з моменту їх емісії (випуску) або згідно з умовами емісії передбачають право емітента приймати одноособове рішення про продовження строку погашення (ліквідації) таких цінних паперів, незалежно від загального строку дії таких цінних паперів.

Безумовна гарантія – це гарантія, за якою банк-гарант у разі порушення принципалом свого зобов'язання, забезпеченого гарантією, сплачує кошти бенефіціару за першою його вимогою без подання будь-яких інших документів або виконання будь-яких інших умов.

Бенефіціар – це: кінцевий отримувач фінансових ресурсів згідно з відповідним договором з МФО, що є юридичною особою, суб'єктом підприємницької діяльності, представницьким органом місцевого самоврядування або виконавчим комітетом ради згідно з чинним законодавством України; юридична особа, яка отримує кошти міжнародних фінансових організацій в рамках інвестиційного проекту; юридична або фізична особа, на користь якої здійснюють довірчі функції та яка є одержувачем доходу чи платежу за векселем.

Бенефіціарний власник – це: особа, яка отримує вигоди від цінних паперів або іншої власності незалежно від того, хто формально володіє ними; особа, яка прямо чи опосередковано, одноосібно або разом з іншими, через угоди, особисті відносини або іншим

чином має право голосу, право на придбання чи продаж власності або право на одержання дивідендів.

Беса – це зниження курсу цінних паперів, що котуються на ринку.

Бета-тест – це апробування продукції, переданої виробником в користування будь-якій фірмі ще до початку серійного виробництва.

Бід – це: зобов'язання купити товар за визначену ціну, наприклад, за курсом, за яким дилер купить або візьме до торгу валюту; ставка цінних паперів або контракт за вказаною ціною.

Бідність – це крайня недостатність наявних у людини, сім'ї, регіону, держави майнових цінностей, товарів, грошових коштів для нормального життя і життєдіяльності.

Бізнес – це будь-яка економічна діяльність в умовах ринкової системи господарювання, що приносить власнику певний зиск (прибуток).

Бізнес-інкубатор – це організація, яка надає на певних умовах і на певний час спеціально обладнані приміщення та інше майно суб'єктам малого та середнього підприємництва, що розпочинають свою діяльність, з метою сприяння у набутті ними фінансової самостійності.

Бізнесмен – це ділова людина, підприємець, антрепренер, особа, що займається власним бізнесом, має свою справу з метою отримання прибутку або іншої вигоди.

Бізнес-план – це структурований план основних аспектів діяльності розвитку підприємства, розроблюваний на основі стратегії підприємства.

Бізнес-центр – це організація, яка надає інформаційні, консалтингові, маркетингові та інші послуги суб'єктам малого та середнього підприємництва, особам, що мають намір провадити підприємницьку діяльність.

Білатерізм – це організація міжнародної торгівлі на основі прямих угод, укладених безпосередньо між двома державами.

Біль – це законопроект, внесений на розгляд парламенту країни.

Біль-брокери – це вексельні маклери, які виступають посередниками на фондових ринках в угодах з обліку та переобліку векселів.

Біржа – це організаційно оформлений, регулярно функціонуючий ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами або оптова торгівля товарами за стандартними зразками.

Біржова інтервенція – це втручання держави, банків і великих підприємців в операції на фондових біржах з метою штучного впливу на курси цінних паперів.

Біржова операція – це угода, що відповідає сукупності зазначених умов: якщо вона являє собою купівлю-продаж, поставку та обмін товарів, допущених до обігу на товарній біржі; якщо її учасниками є члени біржі; якщо вона подана до реєстрації та зареєстрована на біржі не пізніше наступного за здійсненням угоди дня.

Біржова паніка – це найбільш гострий період біржової кризи, що характеризується різким падінням курсів акцій.

Біржова премія – це заздалегідь погоджена неустойка, яку при терміновій угоді покупець акції сплачує продавцеві, якщо в день розрахунку відмовляється від операції.

Біржова сесія – це: часовий інтервал біржового дня, протягом якого укладаються угоди на біржі; офіційні години роботи біржі.

Біржова спекуляція – це отримання за допомогою операцій на фондовій біржі спекулятивного прибутку за рахунок різниці між курсами цінних паперів в момент укладення і виконання угоди.

Біржова торгівля – це торгівля товарами та цінними паперами при посередництві бірж.

Біржова угода – це угода про купівлю-продаж, взаємну передачу прав і обов'язків між учасниками біржової торгівлі відносно біржового товару в ході торгів.

Біржова ціна – це ціна на товари, що реалізуються у порядку біржової торгівлі.

Біржове котирування – це встановлення курсу цінних паперів на фондових біржах і цін на товари, представлені на товарних біржах.

Біржовий бюлетень – це періодичний друкований орган біржі, що публікує курси цінних паперів та ціни товарів, суму обороту кожної біржовий цінності, довідкову ціну.

Біржовий маклер – це працівник біржі, що веде торги в секціях, фіксує і реєструє згоду брокерів продавця та покупця.

Біржовий оборот – це обсяг угод з цінними паперами або товарами, скоєних на біржі за певний період часу.

Біржовий прибуток – це прибуток, отриманий від торгівлі цінними паперами та товарами на товарній і фондовій біржах.

Біржовий рахунок – це пасивно-активний рахунок, відкритий у розрахунково-кліринговій системі біржі.

Біржовий ринок – це оптовий ринок цінних паперів з обмеженим колом відомих учасників, для яких установлені правила допуску до торгівлі цінними паперами, правила здійснення біржових угод та процедури вирішення спірних питань.

Біржовий список – це документ фондової біржі, який містить інформацію щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів, які в конкретний момент часу на відповідну дату допущені до торгівлі на фондовій біржі за категорією лістингових цінних паперів або за категорією позалістингових цінних паперів та інших фінансових інструментів.

Біржові збори – це збори членів біржі, на якому виявляються попит і пропозицію цінних паперів або товарів і укладаються угоди між учасниками зборів безпосередньо або через брокерів.

Біржові товари – це товари, продавані переважним чином за допомогою бірж (зерно, нафта, метали, будівельні матеріали).

Біржові торги – це організоване на фондовій біржі проведення аукціону по окремому об'єкту продажу.

Благо – це все, що здатне задовольняти повсякденні життєві потреби людей, приносити людям користь.

Благодійна організація – це недержавна організація, головною метою діяльності якої є здійснення благодійної діяльності в інтересах суспільства або окремих категорій осіб.

Благодійність – це надання безоплатної допомоги нужденним особам та організаціям, забезпечення людей благами і послугами за рахунок благодійника.

Бланк – це незаповнений макет документа з надрукованою назвою підприємства, що призначений для подальшого заповнення текстом.

Бланк-ваучер – це бланк з даними про завершену комерційну операцію, що зазвичай прикріплюється до рахунку постачальника.

Бланковий індосамент – це індосамент без зазначення визначеної особи, за яким векселедержатель передає всі права придбавачу векселя.

Бланковий кредит – це кредит без забезпечення цінними паперами або матеріальними цінностями.

Блокейдж – це істотна знижка з продажної ціни при реалізації вагомим блоком в порівнянні з сумою, за якою даний блок акцій міг бути проданий дробовими частинами-блоками.

Блокування активів – це тимчасове обмеження права особи користуватися та розпоряджатися належним їй майном.

Бойент – це певний стан ринку, що характеризується швидким підвищенням цін через несприятливість економічних умов.

Бойкот – це метод економічної боротьби, що полягає у повному або частковому припиненні торгових та інших економічних відносин, відмову від закупівлі певних товарів.

Бонд – це такий стан товару, коли він ще не оплачений провізним митом.

Бони – це: кредитні документи, які дають утримувачу право отримання у вказаний строк визначеної грошової суми; тимчасові паперові гроші, які вийшли з обігу і стали предметом колекціонування, вивчення.

Боніфікація – це: надбавка до ціни товару за високу якість, що перевищує певний рівень; повернення податку на товар, стягнутого всередині країни, при його вивезенні за кордон; державне субсидування кредиту з метою зменшення кредитного відсотка, що сплачується позичальниками, яким держава прагне допомогти; внесення держателями облігацій державної позики одноразової оплати, вироблене при конверсії позики, тобто при обміні облігацій на інші, більш цінні папери.

Бонус – це комісійна винагорода, плата за надані комісійні послуги.

Бонус-малус – це система підвищень або знижок до базової ставки страхового тарифу, за допомогою якої страховик коригує страхову премію залежно від того, чи були страхові випадки по відношенню до об'єкта страхування у певному проміжку часу.

Бонусні знижки – це знижки, що надаються постійним покупцям, якщо вони за певний період купляють обумовлену кількість товарів (на обумовлену суму).

Борг – це грошова сума, взята у борг на конкретно визначений термін за певними борговими зобов'язаннями щодо сплати за боргові послуги і з гарантіями на обов'язкове повернення.

Борг за активом – це: балансова вартість активу без урахування суми сформованого резерву; уцінки за цінними паперами, що оцінюються за справедливою вартістю з визнанням переоцінки через прибутки/збитки; дисконту та/або премії.

Боргове зобов'язання – це зобов'язання позичальника перед кредитором за кредитом (позикою), що виникло внаслідок випуску і

розміщення боргових цінних паперів та/або укладання кредитних договорів.

Борговий позов – це судове переслідування дебітора, не виконуючого зобов'язання по кредиту.

Борговий цінний папір – це цінний папір, за яким емітент несе зобов'язання повернути у визначений термін кошти, інвестовані в його діяльність, та сплатити доход чи надати інші майнові права, за винятком прав на участь в управлінні справами емітента.

Боргові фінансові інструменти – це інструменти, що характеризують кредитні відносини між їх покупцем і продавцем, зобов'язують боржника погасити в передбачені терміни їхню номінальну вартість і сплатити додаткову винагороду у формі процента (якщо він не входить до складу номінальної вартості боргового фінансового інструменту, що погашається).

Бордеро – це: виписка з бухгалтерських документів; опис цінних паперів, реалізованих банком; комплект документів при передачі перестраховальником страхових ризиків перестраховику.

Боржник – це суб'єкт підприємницької діяльності, неспроможний виконати протягом трьох місяців свої грошові зобов'язання після настання встановленого строку їх виконання, які підтверджені судовим рішенням, що набрало законної сили, та постановою про відкриття виконавчого провадження.

Бракер – це офіційний товарознавець, який здійснює бракераж.

Бракераж – це виявлення браку і перевірка відповідності продукції стандартам або технічним умовам.

Брейк – це різке раптове падіння цін на біржі.

Бригада – це група працівників, частина виробничого колективу цеху, відділу, лабораторії підприємства.

Бригадний підряд – це система організації праці, грошових розрахунків, оплати праці, при якій бригаді встановлюється фронт робіт, їх зміст та строки, а зароблені бригадою гроші надходять в її розпорядження і розподіляються в самій бригаді згідно з трудовим вкладом кожного працівника (коефіцієнтом трудової участі).

Брокер – це посередник при укладанні договорів, який спеціалізується на певних видах товарів, послуг і діє за дорученням та за рахунок клієнтів, отримуючи від них спеціальну винагороду.

Брокеридж – це винагорода, отримана брокером від клієнтів.

Брокерська записка – це документ про виконану операцію, що направляється брокером своєму клієнтові.

Брокерська фірма – це офіційне об'єднання декількох брокерів, брокерське представництво біржі чи банку, брокерська асоціація, що створені для спільного надання посередницьких послуг при проведенні торгових, біржових операцій.

Брокерське місце – це членство на біржі, що дає право на участь в торгах.

Брутто – це: маса товару з упаковкою; валовий прибуток без вирахування витрат; система розрахунків на валовій основі у разі, якщо кожний розрахунковий документ оброблюється індивідуально і розрахунок проводиться за кожним розрахунковим документом окремо.

Брутто-дохід – це дохід, обчислений до вирахування податків і відрахувань.

Брутто-ефект оподаткування – це витрати, що рівні сумі чистого зменшення виробничої вигоди і чистого зменшення розмірів споживчої вигоди, які виникають в результаті створюваних оподаткуванням змін до розподілу ресурсів.

Брутто-інвестиції – це сума нетто-інвестицій (початкових інвестицій) і реінвестицій.

Брутто-кеш-флоу – це різниця між надходженнями і платежами готівкою фірми за певний період.

Брутто-премія – це сума внесків страхування, яка розраховується, виходячи з брутто-ставки та розміру страхової суми.

Брутто-прибуток – це вартість продажів за вирахуванням витрат виробництва, що обчислена до сплати податків.

Брутто-ставка – це тарифна ставка внесків страхування.

Будівельні норми – це затверджений суб'єктом нормування підзаконний нормативний акт технічного характеру, що містить обов'язкові вимоги у сфері будівництва.

Будівельні роботи – це роботи з нового будівництва, реконструкції, технічного переоснащення, реставрації та капітального ремонту.

Будівельно-монтажні роботи – це роботи по зведенню нових об'єктів, будівель, установці та монтажу обладнання.

Будівля – це споруда, будівельна система, яка складається з тримальних і огорожувальних або суміщених конструкцій, що утворюють наземний замкнутий об'єм, призначений для проживання чи перебування людей, а також для виконання різноманітних виробничих процесів.

Будівництво – це: будівельні роботи, серед них земляні роботи й спорудження, конструктивні зміни, реставраційні роботи, капітальний і поточний ремонт (куди входять чистка й пофарбування) та знесення усіх видів будинків чи будівель; цивільне будівництво, куди входять земляні роботи й спорудження, конструктивні зміни, капітальний і поточний ремонт та знесення, наприклад, аеропортів, доків, гаваней, внутрішніх водяних шляхів, гребель, захисних споруд на берегах річок і морів та поблизу зон обвалів, автомобільних доріг і шосе, залізниць, мостів, тунелів, віадуків та об'єктів, пов'язаних з наданням послуг, таких як комунікації, дренаж, каналізація, водопостачання й енергопостачання; монтаж та демонтаж будов і конструкцій з елементів заводського виробництва, а також виробництво збірних елементів на будівельному майданчику.

Бум економічний – це короткочасний, іноді штучно порушуваний підйом виробництва, торгівлі, ділової активності.

Бухгалтерія – це: ведення книг і відомостей обліку грошових коштів і матеріальних цінностей з дотриманням певних правил і форм документації, фіксація фінансових і матеріальних ресурсів, їх надходження та руху за допомогою занесення відповідних відомостей у бухгалтерські рахунки; спеціальний відділ підприємства, фірми, що відає бухгалтерськими операціями, в тому числі нарахуванням заробітної плати.

Бухгалтерська звітність – це звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів.

Бухгалтерський облік – це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

Бюджет – це план доходів та видатків держави, установи, підприємства або окремої особи на певний період.

Бюджет автоматичний – це автоматичне перенесення бюджету минулого року на новий бюджетний рік у разі несвоєчасного прийняття нового бюджету.

Бюджет автономний – це самостійний бюджет (кошторис доходів і витрат) територій, господарських одиниць, фондів, що володіє відносною самостійністю, незалежністю від бюджетів більш великих територіальних і господарських утворень, центральних бюджетів.

Бюджет повної зайнятості – це співвідношення доходів і витрат держави, активне чи пасивне сальдо бюджету, яке склалося б при забезпеченні умов повної економічної зайнятості протягом року.

Бюджет розвитку – це: розділ бюджету, що включає інвестиційні витрати і погашення капітальних сум боргу за позиками; доходи і видатки бюджету, які утворюються і використовуються для реалізації програм соціально-економічного розвитку, зміцнення матеріально-фінансової бази.

Бюджетна класифікація – це єдина міжнародна система функціонального групування доходів і видатків бюджету за однорідними ознаками, яка забезпечує можливість порівнювати дані різних бюджетів.

Бюджетна політика – це комплекс юридичних, економічних, організаційних заходів під час складання бюджетів, регулювання бюджетного процесу, управління бюджетним дефіцитом, організації бюджетного контролю.

Бюджетна програма – це систематизований перелік заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети та завдань, виконання яких пропонує та здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій.

Бюджетна система – це сукупність усіх бюджетів, які формуються і діють на території певної країни згідно з її бюджетним устроєм.

Бюджетна установа – це орган, установа чи організація, яка повністю утримується за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевих бюджетів.

Бюджетне асигнування – це повноваження розпорядника бюджетних коштів на взяття зобов'язань та витрачання бюджетних коштів на конкретну мету в процесі виконання бюджету, яке надано відповідно до бюджетного призначення.

Бюджетне відшкодування – це відшкодування від'ємного значення податку на додану вартість на підставі підтвердження правомірності сум бюджетного відшкодування податку на додану вартість за результатами перевірки платника.

Бюджетне зобов'язання – це будь-яке здійснене відповідно до бюджетного асигнування розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, згідно з якими необхідно здійснити платежі протягом цього ж періоду або у майбутньому.

Бюджетне планування – це послідовність заходів і дій зі складання, розгляду і затвердження проекту бюджету.

Бюджетне регулювання – це перерозподіл фінансових ресурсів між бюджетами різних рівнів, спрямований на збалансування бюджетів, які входять до складу бюджетної системи.

Бюджетне фінансування – це надання юридичним особам із державного бюджету фінансових ресурсів у вигляді безповоротних безплатних коштів та інвестицій на розвиток економіки, соціально-культурні заходи, оборону та інші громадські потреби.

Бюджетний дефіцит – це перевищення видатків над доходами бюджету.

Бюджетний запит – це документ, підготовлений розпорядником бюджетних коштів, що містить пропозиції з відповідними обґрунтуваннями щодо обсягу бюджетних коштів, необхідних для його діяльності на наступний бюджетний період.

Бюджетний кредит – це надання коштів з бюджету суб'єктам підприємницької діяльності на поворотній основі на більш пільгових умовах, ніж при банківському кредитуванні.

Бюджетний профіцит – це перевищення доходів над видатками бюджету.

Бюджетний процес – це регламентований законом порядок складання, розгляду та затвердження бюджетів, їх виконання і контролю за їх виконанням, затвердження звітів про виконання бюджетів, що входять до бюджетної системи.

Бюджетний розпис – це документ, в якому встановлюється розподіл доходів та фінансування бюджету, бюджетних асигнувань головним розпорядникам бюджетних коштів по певних періодах року відповідно до бюджетної класифікації.

Бюджетний устрій – це організація і принципи побудови бюджетної системи, її структура і взаємозв'язок між бюджетами, які він об'єднує, у процесі забезпечення виконання єдиної загальнодержавної бюджетної політики.

Бюджетні воти – це розділ державного бюджету, згідно з яким парламент країни ветує державні витрати.

Бюджетні обмеження – це фінансові обмеження на витрачання грошових коштів з бюджету, що виражаються у формі гранично допустимих витрат.

Бюро – це підрозділ підприємства, що виконує, як правило, обслуговуючі та забезпечуючі функції.

Бюро експертне – це структурний підрозділ біржі, що проводить технічну експертизу товарів, оголошених до торгів.

Бюро кредитних історій – це юридична особа, виключною діяльністю якої є збір, зберігання, використання інформації, яка складає кредитну історію.

Бюрократія – це: вищий чиновницький апарат, адміністрація; система управління, заснована на формалізмі, превалювання формального над сутнісним, на адміністративній тяганині.

В

Ва-банк – це дія, пов'язана з великим ризиком.

Ваговий коефіцієнт – це числовий коефіцієнт, параметр, що відображає значимість і відносну важливість певного чинника чи показника в порівнянні з іншими чинниками, що впливають на досліджуваний процес.

Важка промисловість – це частина промислового виробництва, що включає металургію та велике машинобудування.

Вакансія – це наявність незайнятого робочого місця (посади), на яку може бути прийнятий новий працівник.

Валідація – це документальне підтвердження того, що певна методика, процес, обладнання, діяльність або система дій приводять до очікуваного гарантованого результату.

Валова виручка – це повна сума грошових надходжень від реалізації товарної продукції, робіт, послуг і матеріальних цінностей.

Валова додана вартість – це різниця між випуском товарів і проміжним споживанням, що зазвичай визначається в цінах виробників.

Валова продукція – це показник, що характеризує випуск підприємством всієї продукції за певний період.

Валовий внутрішній продукт – це обчислена в ринкових цінах сукупна вартість кінцевого продукту (продукції, товарів і послуг), створеного протягом року всередині країни з використанням факторів виробництва, що належать як даній країні, так і іншим країнам.

Валовий дохід – це результат діяльності підприємства, який є різницею між валовою виручкою та усіма витратами на виробництво та реалізацію продукції.

Валовий національний продукт – це обчислена в ринкових цінах вартість виробленого країною протягом року кінцевого (готового) продукту – продукту, створеного як у самій країні, так і за кордоном з використанням факторів виробництва, що належать даній країні.

Валовий прибуток – це частина валового доходу підприємства, яка залишається в нього після відрахування усіх обов'язкових платежів.

Валоризація – це підвищення ціни товарів, курсу цінних паперів за допомогою державних заходів.

Валорне страхування – це страхування особливо цінних предметів.

Вальвація – це встановлення курсу (вартості) іноземної валюти в національній грошовій одиниці.

Валюта – це: грошова одиниця даної країни; тип грошової системи; грошові знаки іноземних держав, а також кредитні й платіжні документи в іноземних грошових одиницях, які використовуються в міжнародних розрахунках.

Валюта клірингова – це валютна одиниця, використовувана для клірингових розрахунків між країнами, що уклали угоду, якою передбачено суворе збалансування взаємного товарообороту у вартісному вираженні.

Валюта конвертована – це валюта, що вільно обмінюється на будь-яку іншу валюту.

Валюта м'яка – це валюта, нестійка по відношенню до власного номіналу і до курсів інших валют.

Валюта тверда – це стійка валюта зі стабільним курсом.

Валюта частково конвертована – це валюта, що характеризується обмеженими можливостями обміну на інші валюти.

Валютна афера – це протизаконні, шахрайські операції з валютою.

Валютна блокада – це заходи, що вживаються державою з обмеження обігу в країні валюти іншої країни з метою спонукати цю країну виконувати певні вимоги.

Валютна виручка – це надходження іноземної валюти за рахунок експорту товарів та послуг, а також від міжнародних кредитів.

Валютна зона – це об'єднання групи держав, що дотримуються правил взаємних валютних відносин та визнають за валютою провідної країни визначальну роль у розрахунках між країнами зони і рештою країн.

Валютна інтервенція – це суттєвий разовий цілеспрямований вплив центрального банку країни на валютний ринок і валютний курс, що здійснюється шляхом продажу або закупівлі банком великих партій іноземної валюти.

Валютна каса країни – це сукупність грошових надходжень в іноземній валюті, які має країна, що складається з готівкових грошей, коштів на рахунках, коштів у внесках.

Валютна криза – це виникнення на валютних ринках критичної ситуації, яка характеризується різкими коливаннями валютного курсу та вичерпанням валютних резервів країн.

Валютна обмовка – це умова, яка включається в міжнародні кредитні, платіжні, зовнішньоторговельні та інші контракти для страхування кредитора та експортера від ризику падіння курсу валюти платежу з моменту укладення контракту до моменту його оплати.

Валютна операція на умовах «спот» – це валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції на другий робочий день після дня укладення договору.

Валютна операція на умовах «тод» – це валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції в день укладення договору.

Валютна операція на умовах «том» – це валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції в перший робочий день після дня укладення договору.

Валютна операція на умовах «форвард» – це валютна операція за форвардним договором, умови якого передбачають виконання цієї операції (з поставкою валюти за договором) пізніше ніж на другий робочий день після дня укладення договору.

Валютна позиція – це співвідношення вимог (заявок) і зобов'язань комерційного банку в іноземній валюті.

Валютна політика – це сукупність форм і методів у галузі валютних відносин, що здійснюються державою та міжнародними валютно-фінансовими організаціями.

Валютна спекуляція – це торгівля іноземною валютою з метою отримання спекулятивного прибутку на різниці у валютних курсах.

Валютне регулювання – це діяльність державних органів з управління обігом валюти, контролю за валютними операціями, впливу на валютний курс національної валюти, обмеження використання іноземної валюти.

Валютний арбітраж – це операція, що поєднує купівлю або продаж валюти з відповідною контругодою для отримання прибутку за рахунок різниці в курсах валют на різних валютних ринках (просторовий) або протягом певного періоду (тимчасовий).

Валютний дериватив – це стандартний документ, який засвідчує право продати та/або купити валютну цінність на обумовлених умовах у майбутньому.

Валютний кошик – це певний набір валют, по відношенню до якого визначається середньозважений курс однієї валюти.

Валютний курс – це ціна грошової одиниці однієї країни, виражена в грошових одиницях іншої країни.

Валютний опціон – це: контракт на право купити або продати протягом договірного терміну і за договірною ціною лот валюти; опціон, що передбачає право вибору альтернативних валютних умов контракту.

Валютний паритет – це тверде, офіційно встановлюється співвідношення обміну однієї валюти на іншу.

Валютний ризик – це небезпека валютних втрат у результаті зміни курсу валюти ціни до валюти платежу в період між підписанням контракту і проведенням по ньому платежу.

Валютний союз – це група країн, що встановили обмеження взаємних коливань курсів їхніх національних валют.

Валютні відрахування – це частина валютної виручки підприємств, яка в обов'язковому порядку повинна надаватися організаціями, що отримали таку виручку, до державного валютного фонду.

Валютні запаси – це запаси, фонди держави в конвертованій валюті, що визначають його платоспроможність.

Валютні обмеження – це встановлена в законодавчому та адміністративному порядку сукупність правил і норм щодо обмеження операцій з іноземною валютою, золотом та іншими валютними цінностями.

Валютні операції – це: операції, пов'язані з переходом права власності на валютні цінності, за винятком операцій, що здійснюються між резидентами у валюті України; операції, пов'язані з використанням валютних цінностей в міжнародному обігу як засобу платежу, з передаванням заборгованостей та інших зобов'язань, предметом яких є валютні цінності; операції, пов'язані з ввезенням, переказуванням і пересиланням на територію України та вивезенням, переказуванням і пересиланням за її межі валютних цінностей.

Валютні рахунки – це банківські рахунки, на яких знаходиться іноземна валюта фізичних і юридичних осіб та державних установ.

Валютні резерви – це призначені переважно для міжнародних розрахунків, на випадок непередбачених ситуацій, а також для цілей отримання доходу та регулювання валютного ринку офіційні запаси іноземної валюти в центральному банку і фінансових органах країни або в міжнародних валютно-кредитних організаціях.

Валютні угоди – це двосторонні або багатосторонні міждержавні угоди, що встановлюють взаємні права та обов'язки, умови та норми валютних відносин, найчастіше – міжнародних розрахунків і кредитування.

Валютні цінності – це матеріальні об'єкти, що залучаються в сферу міжнародних валютно-фінансових зв'язків (іноземна валюта, платіжні документи в інвалюті (векселі, чеки, акредитиви), фондові цінності (акції, облігації), природне дорогоцінне каміння (алмази, рубіни, смарагди, сапфіри, олександрити) у вихідному та обробленому вигляді, а також благородні метали (золото, срібло, платина і метали платинової групи)).

Варант – це вид цінних паперів, що дає право покупцю облігацій або привілейованих акцій придбати звичайні акції за певну ціну.

Варіаційна маржа – це результат переоцінки біржового деривативу, який перераховується кліринговою палатою з рахунку сторони, що програла, на рахунок сторони, що виграла.

Варіофікація – це випуск різних варіантів однієї продукції.

Вартісний аналіз – це аналіз витрат виробництва та обігу товару, що проводиться з метою встановлення ціни пропозиції (ціни продавця) або при пошуку шляхів зниження витрат.

Вартість – це суспільно визнаний еквівалент цінності об'єкта оцінки, виражений у грошовій формі.

Вартість використання – це теперішня вартість майбутніх грошових потоків, які, як очікується, виникнуть від використання активу та його ліквідації.

Вартість грошей – це купівельна спроможність грошової одиниці – кількість товарів та послуг, які можна придбати на грошову одиницю при сформованому рівні ринкових цін.

Вартість грошей у часі – це концепція, яка впливає з факту, що грошові суми, отримані або виплачувані в поточний момент, мають в очах їх володарів більшу цінність, ніж такі самі суми, що підлягають отриманню або виплаті в майбутньому.

Вартість заміщення – це визначена на дату оцінки поточна вартість витрат на створення (придбання) нового об'єкта, подібного до об'єкта оцінки, який може бути йому рівноцінною заміною.

Вартість майна – це вірогідна ціна, за якою може бути продане майно за ринкових умов, що склалися на дату оцінки.

Вартість придбання – це сума коштів або вартість майна, сплачена продавцю активів як компенсація їх вартості.

Вартість реверсії – це вартість об'єкта оцінки, яка прогнозується на період, що настає за прогнозним.

Вартість робочої сили – це розмір фактичних видатків наймача на утримання робочої сили.

Вартість, яка амортизується, – це первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

Ваучер – це: приватизаційний чек, який обмінюється на акції підприємства, що приватизується; документ, що підтверджує оплату товарів та послуг, видачу кредиту, отримання грошей тощо.

Вахтовий метод – це спосіб забезпечення робіт трудовими ресурсами, що полягає в періодичній зміні один одного працівниками (вахтового персоналу) через їх доставку з місць, значно віддалених від місця роботи.

«Вбудований стабілізатор» – це механізм, що дозволяє зменшити економічні коливання, не вдаючись до частих змін економічної політики.

«Введення в дію» – це початок господарського, виробничого використання, застосування новозбудованих, створених об'єктів будівництва, основних засобів.

Ввезення безмитне – це імпорт товарів без сплати мита, що зазвичай застосовується до товарів, вироблених в недостатній кількості всередині країни

Ввізне мито – це митний збір, що стягується державою з осіб, які ввозять в країну товари з-за кордону.

Ведення рахунків – це оформлення розрахункових рахунків, облік руху коштів на рахунках, здійснення розрахунків за допомогою використання рахунків.

Векселедавець – це позичальник, боржник, який видав вексель, який отримав по ньому кредит і зобов'язаний погасити вексель, тобто повернути кредит.

Векселедержатель – це особа, якій передано у володіння вексель, його володар, що отримує право на одержання грошової суми, зазначеної у векселі, від векселедавця.

Вексель – це письмове боргове зобов'язання встановленої форми, яке дає його власникові право вимагати від боржника сплати зазначеної у векселі суми грошей у вказаний термін.

Вексель доміцільований – це вексель, у якому зазначене місце оплати не збігається з місцем проживання векселедержателя.

Вексель іногородній – це вексель, який підлягає оплаті в іншому населеному пункті ніж місцезнаходження векселедержателя.

Вексель місцевий – це вексель, який підлягає оплаті в місцезнаходженні векселедержателя.

Вексель опротестований – це вексель, щодо якого векселедержатель нотаріально засвідчив відмову боржника від оплати або акцепту цього векселя.

Вексель переказний – це вексель, який містить письмовий наказ однієї особи (юридичної або фізичної) іншій особі сплатити у зазначений строк визначену суму грошей третій особі.

Вексель простий – це просте і нічим не обумовлене зобов'язання векселедавця сплатити власнику векселя у вказаний строк у вказаному місці вказану суму.

Вексельне досьє – це інформація, яка містить відомості щодо платоспроможності всіх осіб, зобов'язаних за векселем: репутація в ділових колах, кредитоспроможність, характер діяльності, характеристика основного та оборотного капіталу, своєчасність розрахунків з дебіторами і кредиторами, своєчасність здійснення розрахунків тощо.

Вексельне звернення – це рух векселів у сфері обігу як грошових документів, перехід або передача векселя з одних рук в інші, від однієї особи до іншої відповідно до необхідності здійснення між ними грошових розрахунків.

Вексельне право – це сукупність правових норм, що регулюють вексельний обіг та вексельні відносини.

Вексельний акцепт – це згода на оплату векселя, що оформляється у вигляді відповідного напису акцептанта на векселі.

Вексельний кредит – це форма кредитування банком векселедержателя шляхом дострокової виплати йому зазначеної у векселі суми, за вирахуванням відсотків за час з моменту обліку векселя до строку платежу за ним, а також суми банківської комісії.

Вексельні реквізити – це обов’язкові елементи тексту, що в сукупності становлять вексельне зобов’язання.

Велфер – це соціальна допомога в грошовій формі.

Венальная вартість – це грошові кошти, отримані від продажу конкретного об’єкта власності в нормальних умовах.

Венчурний бізнес – це вид бізнесу, орієнтований на практичне використання технічних і технологічних новинок, результатів наукових досягнень, які ще не випробувані на практиці.

Венчурні підприємства – це дрібні і середні підприємства, зайняті науковими дослідженнями, конструкторськими розробками і їх впровадженнями у виробництво, у тому числі за замовленням крупних фірм і державних органів.

Верифікація – це перевірка документів і розрахунків.

Верифікація клієнта – це встановлення суб’єктом первинного фінансового моніторингу відповідності особи клієнта у його присутності отриманим від нього ідентифікаційним даним.

Вертикальна інтеграція – це виробниче й організаційне об’єднання, злиття, кооперація, взаємодія підприємств, пов’язаних спільною участю у виробництві, продажу, споживанні єдиного кінцевого продукту.

Вертикальна концентрація – це зосередження на одному підприємстві всіх стадій виробничо-торгового циклу виготовлення та продажу товару.

Вертикальний маркетинг – це сукупність виробника, одного чи кількох оптових продавців і одного або декількох дрібнооптових (роздрібних) продавців, що діє як єдина система збуту.

Вестинг – це право робітників на отримання допомоги з фондів, утворених за рахунок внесків працедавців.

Вето – це заборона, накладена особами, які мають право приймати рішення про заборону.

Взаємна власність – це об’єднання капіталів різних інвесторів для капіталовкладень в різні об’єкти, що стають в результаті такої операції взаємної власністю, доходи від якої і витрати на неї розподіляються залежно від частки коштів кожного з інвесторів у загальній сумі.

Взаємне страхування – це форма взаємного страхового захисту, при якій кожен страхувальник одночасно є членом страхового товариства чи страхової компанії.

Взаємний фонд інвестиційної компанії – це філіал, який від імені інвестиційної компанії здійснює спільне інвестування.

Взаємні розрахунки – це спосіб здійснення розрахунків між підприємствами, організаціями, фірмами, кожна з яких повинна здійснити платежі іншій, оскільки має по відношенню до неї заборгованість.

Взаємозалік – це: спосіб безготівкових розрахунків між підприємствами у вигляді заліку взаємних вимог при поставках товарів чи наданні послуг; схема розрахунків за податками підприємств з бюджетом, при якій підприємство звільняється від частини податкових платежів і на ту ж суму не отримує запланованих державних субсидій.

Взаємозамінні товари (субститути) – це товари, здатні певною мірою замінити один одного завдяки тому, що виконують аналогічні функції або задовольняють ті ж потреби.

Вибірка – це частина сукупності економічних об'єктів чи показників, відібраних для вивчення.

Вибіркова система постачання – це система, за якої постачальник зобов'язується продавати контрактні товари прямо або опосередковано тільки покупцям, відібраним на основі спеціальних критеріїв, та за якої ці покупці зобов'язуються не продавати ці контрактні товари покупцям, які не визначені постачальником як учасники такої вибіркової системи постачання, на території, закріпленій постачальником для функціонування цієї системи.

Вибірчий попит – це підвищений попит на окремі товари певного виду при набагато більш низькому попиті на інші товари тієї ж товарної групи.

Вибірчий протекціонізм – це протекціонізм, який чинить вибірково, тільки окремим галузям чи групам підприємств.

Вивізне мито – це вид мита, що застосовуються зазвичай як тимчасовий захід для регулювання торгового та платіжного балансів країни.

Вивільнення ресурсів – це зменшення витрат економічних ресурсів, внаслідок чого частина їх вивільняється та може бути використана на інші потреби.

Вивчення клієнта – це процес отримання суб'єктом первинного фінансового моніторингу під час ідентифікації та/або в процесі обслуговування клієнта інформації щодо фінансового стану клієнта та змісту його діяльності; проведення оцінки фінансового стану

клієнта; визначення належності клієнта або особи, яка діє від його імені, до національних або іноземних публічних діячів, діячів, що виконують політичні функції в міжнародних організаціях, або пов'язаних з ними осіб; з'ясування місця його проживання або місця перебування чи місця тимчасового перебування в Україні (усіх даних щодо адреси місця проживання (перебування): назва країни, регіону (області), району, міста (села, селища), вулиці (провулку), номера будівлі (корпусу), номера квартири).

Вигоди від відновлення корисності активу – це величина, на яку сума очікуваного відшкодування активу (у межах балансової (залишкової) вартості цього активу, визначеної на дату відновлення корисності без урахування попередньої суми втрат від зменшення його корисності) перевищує його балансову (залишкову) вартість.

Вигодонабувач – це особа, яка у разі настання страхового випадку отримує страхове відшкодування згідно з договором страхування.

Вигодоодержувач – це особа, на користь або в інтересах якої проводиться фінансова операція.

Виготовлення – це виконання будь-яких видів виробничих або технологічних операцій, метою яких є отримання продукту.

Видатки – це державні платежі, які не підлягають поверненню.

Видатки бюджету – це кошти, що спрямовуються на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум.

Видатки розвитку – це: витрати бюджетів на фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності, зокрема, фінансування капітальних вкладень виробничого і невиробничого призначення; фінансування структурної перебудови народного господарства; субвенції та інші видатки, пов'язані з розширеним відтворенням.

Видача векселя – це первісне вручення векселя, складеного однією особою на користь іншої особи – векселедержателя або ремітента.

Видача ліцензії – це внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань запису про право провадження суб'єктом господарювання визначеного ним виду господарської діяльності.

Виїзна перевірка – це перевірка, яка проводиться за місцезнаходженням об'єкта, що перевіряється.

Виконання зобов'язань – це вчинення певних дій у силу прийнятої на себе відповідальності.

Використання – це експлуатація, монтаж (включно з установленням на місці), технічне обслуговування (перевірка), ремонт, капітальний ремонт та відновлення.

Використання основних засобів – це процес функціонування засобів виробництва протягом багатьох виробничих циклів за межами одного року.

Використання прибутку – це спрямування прибутку підприємства на сплату податків, створення резервного фонду, виплату дивідендів, поповнення статутного фонду, фінансування витрат у процесі фінансово-господарської діяльності.

Вилучення прибутку – це ліквідація або відкуп прибуткових контрактів спекулянтами для отримання за ними грошей.

Вимога платіжна – це розрахунковий документ, за яким одержувач коштів представляє в обслуговуючий його банк на інкасо вимогу до платника про сплату належної суми через банк.

Вимушена конверсія – це обов'язкова, примусова, обумовлена обставинами заміна або викуп цінних паперів компанії за її бажанням.

Виняткова економічна зона – це прилегла до території смуга відкритого моря шириною в 200 морських миль, в якій тільки прибережна держава має право встановлювати особливий правовий режим, передбачений конвенцією ООН.

Виняткова ліцензія – це ліцензія, що забезпечує монопольне право ліцензіата використовувати винахід чи технологію і відмову ліцензіара від самостійного використання запатентованих винаходів і їх продажу на обумовленій території в обумовлений час.

«Випереджаючі показники» – це макроекономічні показники, коливання яких випереджають у часі виникнення коливань обсягів виробництва.

Виписка – це відтворення частини документа.

Випробувальний термін – це зазначений у трудовому контракті період, протягом якого наймана особа проходить випробування на предмет виявлення її придатності та відповідності роботі, що їй доручається.

Випробування – це технічна операція, яка складається з установлення однієї чи декількох характеристик продукції, процесу чи послуги відповідно до встановленої процедури.

Випуск – це: виготовлення та введення в обіг грошей і цінних паперів; кількість готової продукції, виробленої протягом певного часу.

Виріб – це одиниця промислової продукції, кількість якої може обчислюватися в штуках або екземплярах.

Виробіток – це кількість продукції, що вироблена працівником за одиницю часу.

Виробництво – це: процес створення матеріальних і суспільних благ; господарська діяльність, пов'язана з виробленням об'єктів, включаючи всі стадії технологічного процесу, у тому числі виготовлення, підготовку, змішування та пов'язані з цим процедури, обробку, наповнення, пакування, переробку, відновлення та інші зміни стану об'єкта; діяльність, пов'язана з випуском продукції, яка включає всі стадії технологічного процесу, а також реалізацію продукції власного виробництва.

Виробництво непряме – це використання «невиробничих» споруд та обладнання для виробництва товарів і послуг.

Виробнича дотація з бюджету – це фінансова допомога з боку держави, що надається суб'єкту господарювання на безповоротній основі з метою зміцнення його фінансово-економічного становища та/або для забезпечення виробництва товарів, виконання робіт, надання послуг.

Виробнича потужність – це максимально можливий випуск продукції підприємством за певний час (зміну, добу, місяць, рік) у встановленій номенклатурі і асортименті при повному завантаженні обладнання і виробничих площ.

Виробнича програма – це система адресних завдань з виробництва і доставки продукції споживачам у розгорнутій номенклатурі, асортименті, відповідної якості і у встановлені терміни згідно з договорами поставок.

Виробнича система – це сукупність технологічних систем і систем забезпечення їх функціонування, призначена для виготовлення продукції певного найменування (виду).

Виробнича собівартість – це поточні витрати підприємства, що безпосередньо пов'язані з виготовленням продукції, а також виконанням послуг, які забезпечують основну діяльність.

Виробнича функція – це економіко-математична залежність у формі зв'язку між кількістю виробленої продукції та факторами виробництва, в якості яких у функції розглядають працю і капітал.

Виробниче підприємництво – це вид підприємницької діяльності, спрямований на виробництво продукції, послуг, робіт, які підлягають реалізації споживачам.

Виробниче середовище – це простір, де перебуває персонал при здійсненні виробничої діяльності.

Виробничий кооператив – це добровільне об'єднання громадян на засадах членства з метою спільної виробничої або іншої господарської діяльності, що базується на їх особистій трудовій участі та об'єднанні майнових пайових внесків, участі в управлінні підприємством та розподілі доходу між членами кооперативу відповідно до їх участі у його діяльності.

Виробничий підрозділ – це структурна одиниця підприємства, що здійснює конкретну функцію виробництва.

Виробничий потенціал – це: реальний обсяг продукції, який можливо виробити при повному використанні наявних ресурсів; наявні та потенційні можливості виробництва, наявність факторів виробництва, забезпеченість його визначальними видами ресурсів.

Виробничий процес – це систематичне та цілеспрямоване змінювання в часі та просторі кількісних та якісних характеристик засобів виробництва і робочої сили для отримання готової продукції з вихідної сировини згідно із заданою програмою.

Виробничі запаси – це предмети праці, які ще не залучені у виробничий процес і знаходяться на складах підприємства.

Виробничі норми – це витрати матеріальних, сировинних або паливно-енергетичних ресурсів на одиницю (обсяг) продукції або роботи.

Виручка від реалізації – це сума коштів, які надійшли на банківський рахунок або у касу підприємства від продажу товарів та надання послуг.

Вислуга років – це кількість років трудової діяльності, що дає право працівнику на отримання пенсії, підвищення заробітної плати, надання пільг.

Висновок експерта – це докладний опис проведених експертом досліджень, зроблені у результаті них висновки та обґрунтовані відповіді на питання, поставлені експертові, складений у порядку, визначеному законодавством.

Висновок рахунків – це заключні записи в рахунках після завершення річного циклу бухгалтерського обліку.

Високі наукоємні технології – це технології, що створюються на підставі результатів наукових досліджень та науково-технічних розробок, забезпечують виготовлення високотехнологічної продукції, сприяють запровадженню високотехнологічного виробництва на підприємствах.

Високотехнологічна продукція – це продукція, виготовлена вітчизняними підприємствами із застосуванням наукоємних технологій, конкурентоспроможна з кращими зразками аналогічної продукції іноземного виробництва.

«Витік умів» – це від'їзд, еміграція, виїзд за кордон на постійну роботу висококваліфікованих фахівців, що не знаходять застосування своїм здібностям у країні проживання.

Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу.

Витрати виробництва – це повні витрати, що безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції і обумовлені ним.

Витрати відкладені – це витрати, які вже мали місце, але ефект від вкладення яких буде досягнуто в майбутньому.

Витрати диференціальні – це додаткові приростні витрати, що пов'язані з малим обсягом виробництва.

Витрати допустимі – це витрати виконавця, що понесені в межах умов договору та правових норм і підлягають відшкодуванню замовником.

Витрати загальновиробничі – це витрати на загальне обслуговування та організацію виробництва й управління на рівні окремих виробництв або структурних підрозділів підприємства.

Витрати майбутніх періодів – це витрати на підготовку та освоєння нової продукції, що мають місце в даний період, але будуть погашені в майбутньому.

Витрати наведені – це оцінний показник порівняльної економічної ефективності рішень в області організації виробництва, мінімум якого є критерієм вибору кращого варіанта.

Витрати на збут – це: витрати пакувальних матеріалів для затарювання готової продукції на складах готової продукції; витрати на ремонт тари; витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних із збутом продукції, товарів, робіт, послуг (операційна оренда, страхування, амортизація,

ремонт, опалення, освітлення, охорона); витрати на транспортування, перевалку і страхування готової продукції (товарів), транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів) відповідно до умов договору (базису) поставки; витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування; витрати на страхування призначеної для подальшої реалізації готової продукції (товарів), що зберігається на складі підприємства; витрати на транспортування готової продукції (товарів) між складами підрозділів (філій, представництв) підприємства; оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збут; витрати на дослідження ринку озброєнь (маркетинг); витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом; витрати обігу; інші витрати, пов'язані із збутом продукції (робіт, послуг).

Витрати на оплату праці – це витрати на виплату основної і додаткової заробітної плати, обчислені згідно із системами оплати праці, прийнятими підприємством, включаючи будь-які види грошових і матеріальних доплат.

Витрати на підготовку і перепідготовку кадрів – це передбачена договором плата підприємства за надання навчальними закладами в процесі підготовки фахівців послуг, передбачених затвердженими навчальними планами і програмами, за перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів.

Витрати на підготовку та освоєння виробництва нових видів продукції – це витрати на: проектування, конструювання і розробку технологічного процесу виготовлення нового виробу; перепланування розміщення, перестановку і налагодження устаткування; виготовлення та випробування дослідного зразка (партії виробів); на проектування оснащення; виробництво інструментів; перепідготовку кадрів та інше.

Витрати непередбачені – це витрати, не передбачені планами, програмами, бюджетами, кошторисами, що виникли несподіваним чином і включають непередбачене збільшення витрат виробництва та обігу, відшкодування збитків, штрафи, пені, неустойки.

«Витрати плюс» – це метод розрахунку ціни у вигляді суми витрат і прибутку як відсотку понад витрат.

Витрати представницькі – це витрати підприємства або організації на проведення офіційних прийомів іноземних представників, на відвідування ними культурних заходів, на буфетне обслуговування, на оплату послуг перекладача тощо.

Витрати «стоптаних черевиків» – це витрати інфляції, зумовлені зменшенням запасу реальних грошей, необхідністю використання більшої кількості грошових знаків.

Витратний ліміт – це гранична сума коштів, доступна держателю платіжної картки протягом певного періоду для здійснення операцій із застосуванням платіжної картки.

Вихідна допомога – це грошові виплати особам, звільненим з роботи не з їхньої вини.

Вишукувальні роботи – це комплекс економічних і технічних досліджень, що дозволяють обґрунтувати доцільність і місце розташування будівництва.

Відгук коштів – це повернення коштів їх власнику за його ініціативою або вимогою.

Відгук позики – це виплата позики в будь-який час за бажанням кредитора чи боржника.

Відділення – це структурний підрозділ підприємства, що містить декілька виробничих дільниць, займає відокремлену територію та здійснює частину виробничого процесу.

Відкладені нетто-розрахунки – це режим розрахунків, що передбачає виконання зобов'язань учасників платіжної системи за результатами клірингу з визначеною періодичністю.

Відклична гарантія – це гарантія, умови якої можуть бути в будь-який час змінені і вона може бути відкликана банком-гарантом за заявою принципала без попереднього повідомлення бенефіціара.

Відкличний акредитив – це акредитив, який може бути змінений або анульований банком-емітентом без попереднього повідомлення бенефіціару.

Відкрита валютна позиція – це різниця між залишками коштів в іноземній валюті, що формують активи та пасиви у відповідних валютах, внаслідок якої з'являється можливість отримання додаткових прибутків або ризик додаткових збитків у результаті зміни обмінних курсів валют.

Відкрите доручення – це доручення брокеру, що діє до моменту його виконання або відміни.

Відкритий інвестиційний фонд – це фонд, який випускає інвестиційні сертифікати з зобов'язанням перед учасниками щодо їх викупу.

«Відкритий рахунок» – це форма розрахунково-кредитних відносин між продавцем і покупцем, при якій продавець відвантажує

товар покупцю без оплати, але одночасно з товаром направляє товарні документи (рахунок на оплату), які покупець зобов'язаний сплатити у строки, обумовлені контрактом.

Відкриття рахунку – це здійснення банком встановлених процедур, у результаті яких він відкриває фізичним та юридичним особам рахунок у банку.

Відкупна система – це передача державою на обумовлений термін права збору податків приватним особам-відкупникам.

Відновлення продукції – це надання продукції, що була у вжитку, властивостей нової з метою її повторного представлення на ринку.

Відновлювальна вартість основних засобів – це сума витрат у вигляді амортизаційних відрахувань, необхідних для відновлення зношених у процесі виробництва основних засобів, обчислена з урахуванням діючих цін.

Відносини власності – це відносини між людьми, організаціями, що впливають з прав на об'єкти власності, пов'язані з використанням об'єктів власності, переходом власності з одних рук в інші, поділом власності та виникненням нових прав власності.

Відносини кореспондентські – це договірні відносини між кредитними установами, що встановлюються з метою здійснення платіжно-розрахункових операцій.

Відносини майнові – це відносини фізичних і юридичних осіб між собою і один з одним, що мають форму позик, кредитів, оренди, купівлі-продажу.

Відносини розрахункові – це фінансові відносини між компаніями, підприємствами, пов'язані із здійсненням платежів за товари, роботи, послуги.

Відносна перевага – це перевага одного виробника нового товару перед іншими, що полягає у найнижчих витратах, зумовлених заміною виробництва старого товару новим.

Відносні показники – це економічні показники, які визначаються у вигляді відношення абсолютного показника до базисного значення або у вигляді співвідношення двох різнорідних показників.

Відомість – це обліковий документ, складений у вигляді списку чи обліковий реєстр.

Відомість дефектна – це документ, складений на основі контролю якості товарів, що містить перелік наявних у них дефектів.

Відомчі організації – це сукупність підприємств, установ та організацій, які обслуговують відповідну галузь державного управління.

Відповідальність субсидіарна – це додаткова відповідальність, покладена на окремих членів товариства, які несуть солідарну відповідальність, в умовах, коли основний відповідач не здатний оплатити борг.

Відпустка – це вільний від роботи час, що надається працівникові та оплачується організацією, в якій працює працівник.

Відрахування – це обов'язкові збори з юридичних та фізичних осіб, яким притаманні ознаки цільового призначення.

Відрядна оплата праці – це форма оплати праці працівників, при якій їх заробітна плата встановлюється відповідно до кількості виробленої працівником продукції заданої якості.

Відсоткова ставка – це виражений у відсотках розмір плати за користування коштами, залученими позичальником у кредитора на визначений строк.

Відсотковий ризик – це імовірність того, що вартість фінансового інструмента буде змінюватися внаслідок змін відсоткових ставок.

Відстрочення платежу – це перенесення терміну платежу на більш пізній період часу.

Відтворювальний цикл – це цикл «виробництво-розподіл-обмін-споживання», стадії якого характеризують стани, які проходить економічний продукт від його створення до споживання у міру зміни в часі.

Відтік реальних грошей – це показник, вживаний при визначенні комерційної ефективності інвестиційного проекту – сума всіх витрат за термін життєвого циклу проекту, включаючи інвестиційні витрати, поточні витрати, податки і платежі, дивідендні виплати.

«Відчутні кошти» – це реальний основний капітал, матеріально-речова, майнова частина капіталу підприємства.

Візитна картка – це картка, на якій вказані відомості про її власника.

«Війна цін» – це повторюване довгострокове зниження фірми цін на свою продукцію, за допомогою якого вони розраховують збільшити обсяги продажів і власних доходів.

Вік обладнання – це: термін, який обчислюється з моменту придбання або встановлення обладнання; термін, який обчислюється з моменту початку випуску цієї моделі обладнання.

«Вікно пільгових кредитів» – це пільгові кредити, що надаються за спеціальним програмам або в порядку допомоги країнам, що розвиваються з боку міжнародних банків і фондів.

Віковий ценз – це вікове обмеження на заняття певної посади, вид діяльності.

Вільна митна зона – це митний режим, відповідно до якого іноземні товари ввозяться на територію вільної митної зони та вивозяться з цієї території за межі митної території із звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а українські товари ввозяться на територію вільної митної зони із оподаткуванням митними платежами та застосуванням заходів нетарифного регулювання.

Вільні резерви – це частка власних коштів страховика, яка резервується з метою забезпечення платоспроможності страховика відповідно до прийнятої методики здійснення страхової діяльності.

Вільно обрана зайнятість – це реалізація права громадянина вільно обирати вид діяльності, не заборонений законом, а також професію та місце роботи відповідно до своїх здібностей і потреб.

Віндикація – це витребування позивачем-власником свого майна через суд від осіб, які володіють цим майном без законних на те підстав.

Віремент – це банківська операція перерахування певної суми з поточного рахунку однієї особи на поточний рахунок іншої особи.

Вице-президент – це одна з вищих посадових осіб на фірмі чи в корпорації, що заміщає президента та керує одним з основних напрямів діяльності підприємства.

Власний капітал – це частина капіталу підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Власник – це фізична чи юридична особа, якій належить майно, або призначений ним орган, що представляє інтереси власника.

Власник інфраструктури – це юридична особа або індивідуальний підприємець, що мають інфраструктуру на правах власності чи на іншому праві та надають послуги з її використання на підставі відповідної ліцензії та договору.

Внутрішній аудит – це незалежний підрозділ, який не бере участі у виконанні операцій, а періодично здійснює перевірки та оцінює: адекватність і ефективність заходів та системи внутрішнього

контролю; управління ризиками та кредитним і інвестиційним портфелем; повноту, своєчасність і достовірність фінансової та іншої звітності; дотримання принципів і внутрішніх процедур обліку; відповідність регулятивним вимогам.

Внутрішній регламент – це документ, що регламентує внутрішній устрій компанії, права та обов'язки учасників.

Внутрішньогалузева конкуренція – це суперництво між підприємцями, зайнятими виробництвом і реалізацією однакової або взаємозамінної продукції.

Внутрішньогосподарський фінансовий контроль – це контроль, здійснюваний на підприємствах бухгалтеріями та фінансовими відділами.

Внутрішньогосподарські відносини – це відносини, що складаються між структурними підрозділами суб'єкта господарювання, та відносини суб'єкта господарювання з його структурними підрозділами.

Внутрішньогрупові операції – це операції між материнським та дочірніми підприємствами або між дочірніми підприємствами однієї групи.

Внутрішньофірмова ціна – це вид ціни, використовуваний при обміні товарами в рамках міжнародних і транснаціональних корпорацій чи підприємств для розрахунків між їх підрозділами, розташованими в різних країнах.

Внутрішня вартість опціону «кол» – це різниця між спотовою ціною базового активу та ціною виконання опціону.

Внутрішня вартість опціону «пут» – це різниця між ціною виконання опціону та спотовою ціною базового активу.

Внутрішня норма дохідності – це один з показників оцінки ефективності інвестиційних проектів – норма дисконту, при якій величина виражених у вартісній формі результатів дорівнює капітальним вкладенням.

Внутрішня реклама – це реклама, що розміщується всередині будинків, споруд, у тому числі в кінотеатрах і театрах під час, до і після демонстрації кінофільмів та вистав, концертів, а також під час спортивних змагань, що проходять у закритих приміщеннях, крім місць торгівлі, де може розміщуватись інформація про товари, що безпосередньо в цих місцях продаються.

Водяні знаки – це спеціальні видимі на просвіт зображення, що поміщаються на паперових грошах для запобігання їх підробки.

Волатильність курсу – це мінливість курсу на біржі за конкретний період часу.

Волюнтаризм економічний – це довільні рішення у господарській практиці, що нехтують об'єктивними умовами і науково обгрунтованими рекомендаціями.

Вотинг-траст – це угода, згідно з якою акціонери передають своє право голосу довіреним особам.

Врахування векселя – це кредитна операція, що полягає у придбанні векселя виключно банком до настання строку платежу за ним у векселедержателя за грошові кошти з дисконтом.

«Втеча від грошей» – це прагнення людей і фірм уникнути накопичення та зберігання валюти, що знецінилася в наслідок інфляції, шляхом якнайшвидшого перетворення грошей у матеріальні цінності.

Вторинна іпотека – це іпотечна застава, коли кредит видається під раніше вже закладений об'єкт нерухомості.

Вторинна зайнятість – це зайнятість, що виникає додатково до основної роботи, тобто робота за сумісництвом.

Вторинна ліквідність – це здатність активів бути використаними як забезпечення для отримання грошових коштів, наприклад, через операції кредитування чи репо.

Вторинні ресурси – це одноразово використані матеріальні ресурси або їх частина, що знову залучаються у виробництво, або відходи одного виробництва, що знаходять застосування в іншому.

Втрати від зменшення корисності – це сума, на яку балансова (залишкова) вартість активу перевищує суму його очікуваного відшкодування.

Г

«Гавані податкові» – це невеликі держави і острівні території, які проводять політику залучення позикових капіталів з-за кордону шляхом надання на своїй території податкових та інших пільг.

Галопуюча інфляція – це інфляція, наростаюча високими темпами.

Gap – це: різке зниження ціни товару, при якому мінімальна ціна попереднього дня вище максимальної ціни поточного дня; різке підвищення ціни товару, при якому максимальна ціна попереднього дня була нижче мінімальної ціни поточного дня.

Гарант випуску – це кредитно-фінансова установа, що забезпечує розміщення на ринку емітованих цінних паперів.

Гарантійне зобов'язання – це: письмове свідоцтво, що видається гарантом тій особі, якій вона гарантує виконання певних зобов'язань; документ, що підтверджує відповідність якості товару умовам договору про купівлю-продаж або контракту на поставку.

Гарантійний внесок – це частина загальної суми оплати замовлення, що вноситься клієнтом і покликана запобігти відмові від замовлення в процесі його виконання.

Гарантійний депозит – це кошти, які банк-кредитор залучає на депозитний рахунок для захисту від ризику.

Гарантійний строк – це строк, протягом якого виробник бере на себе зобов'язання про здійснення безоплатного ремонту або заміни відповідної продукції у зв'язку з введенням її в обіг.

Гарантійний термін зберігання – це термін, протягом якого споживчі властивості товару не повинні погіршуватися за умови дотримання вимог нормативних документів.

Гарантія банківська – це доручення, згідно якого банк бере на себе зобов'язання у разі несплати клієнтом у строк платежів, що від нього залежать, здійснити платіж за свій рахунок.

Гарантія паритету – це гарантія обмінного курсу з метою уникнути втрат у момент оплати через підвищення або зниження ринкового біржового курсу обміну валюти.

Гарантована ліквідаційна вартість – це: для орендаря – частина ліквідаційної вартості, яка гарантується до сплати орендарем або пов'язаною з ним стороною; для орендодавця – частина ліквідаційної вартості, яка гарантується до сплати орендарем або незалежною третьою стороною, здатною за своїм фінансовим станом відповідати за гарантією.

Гарантований дохід – це дохід, отримання якого практично не залежить від створених умов.

Гарантований кредит – це кредит, наданий під гарантію банків, урядових органів або інших гарантів.

Гармонійність товарної номенклатури – це ступінь близькості між товарами різних асортиментних груп з позиції їх споживчого використання.

«Гарячі гроші» – це грошові номінали, які стихійно переміщуються з однієї країни до іншої з метою збереження вартості або отримання значного прибутку.

Генеральна угода з тарифів і торгівлі – це багатостороння угода між багатьма країнами світу, що містить правила укладання між-державних торгових контрактів і ведення міжнародних торговельних операцій.

Генеральний дистриб'ютор – це фірма-імпортер, яка самостійно організує збутову діяльність в країні або в ряді країн безпосередньо своїми силами або через дилерську мережу.

Генеральний підрядник – це фірма, яка є головним виконавцем договірної угоди, тобто угоди із замовником про виконання певного переліку робіт.

Генеральний постачальник – це фірма, яка уклала з замовником договір на комплексну поставку товарів, машин, устаткування багатьма фірмами і несе відповідальність за поставку в цілому.

Географічне зазначення походження товару – це будь-яке словесне чи зображувальне (графічне) позначення, що прямо чи опосередковано вказує на географічне місце походження товару, який має певні якості, репутацію або інші характеристики, в основному зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами чи людським фактором або поєднанням цих природних умов і людського фактора.

Географічний сегмент – це відокремлювана частина діяльності підприємства з виробництва та/або продажу певного виду продукції (товарів, робіт, послуг) у конкретному економічному середовищі, яка відрізняється від інших: економічними і політичними умовами географічного регіону; взаємозв'язком між діяльністю в різних географічних регіонах; територіальним розташуванням виробництва продукції (робіт, послуг) або покупців продукції (товарів, робіт, послуг); характерними для географічного регіону ризиками діяльності; правилами валютного контролю і валютними ризиками в таких регіонах.

Географічні межі ринку – це територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу послуг, у межах якої за звичайних умов споживач може легко задовольнити свій попит на певну послугу і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.

Гешефт – це неторговельний (не завжди «чистий») інтерес, торговельна угода, спекулятивний обіг, комбінація, афера.

Гібридні цінні папери – це цінні папери у вигляді облігацій, які одночасно можуть бути використані як привілейовані кумулятивні акції.

Гігієнічний регламент – це кількісний показник, який характеризує оптимальний чи допустимий рівень фізичних, хімічних, біологічних факторів виробничого середовища.

Гігієнічні нормативи – це обов’язкові для виконання нормативні документи, що визначають критерії безпеки та (або) нешкідливості для людини факторів виробничого середовища.

Гіперінфляція – це різке знецінення грошей, швидке зниження їхньої купівельної спроможності, що виявляється в значному зростанні цін (більше 50% за місяць).

Гіффіна товари – це товари (найчастіше маловартісні), попит на які за певних обставин зростає при підвищенні їхньої ціни, а не знижується, як слід було б очікувати.

Глибина номенклатури товарів – це варіанти пропозиції кожного окремого товару в межах асортиментної групи.

Глобальний сертифікат – це документ, оформлений на весь випуск цінних паперів у бездокументарній формі, крім приватизаційних паперів, які засвідчують право власника на безоплатне одержання у процесі приватизації частки майна державних підприємств, державного житлового фонду, земельного фонду, який підтверджує право на здійснення операцій з цінними паперами цього випуску в Національній депозитарній системі.

Гнучкий валютний курс – це валютний курс, який визначається ринковими чинниками.

Гнучкий графік використання робочого часу – це спосіб використання робочого часу, при якому фіксується тільки тривалість роботи, тоді як години роботи можуть видозмінюватися залежно від ситуації на роботі, бажання і можливостей самого працівника.

Гнучкі виробничі системи – це сукупність засобів виробництва, що володіють здатністю швидкого переналадження з виробництва одного виду продукції на інший.

Гнучкі умови праці – це надання можливості працювати неповний робочий день, гнучкий графік роботи, розподіл професійних обов’язків між декількома працівниками або надання можливості працювати вдома.

Гнучкість економічна – це: мобільність, пристосовність організацій та осіб, що займаються економічною діяльністю, до зміни умов; вміння, здатність швидко змінити спосіб дій економічного суб’єкта.

Голландський аукціон – це аукціон, у ході якого спочатку оголошується найвища ціна на товар, а потім ставки знижуються до тієї, на яку погодиться перший покупець, якому і продається товар.

Голосні торги – це торги, відомості про учасників яких і зміст їх пропозицій оголошуються публічно у відкритій формі.

Голосуюча акція – це акція, власнику якої надається право голосу на загальних зборах акціонерів для вирішення питань, передбачених законом та статутом акціонерного товариства.

Гомеостазис – це прагнення і здатність економічної системи зберігати рівноважний стан, що характеризує стійкість, стабільність і в той же час консервативність системи.

«Гомо економікус» – це: людина з високою економічною інтуїцією і знаннями, що приймає раціональні варіанти економічних рішень; людина, що прагне до невпинному збагачення.

Горизонт розрахунку – це період, в межах якого здійснюється оцінка майбутніх витрат і результатів при визначенні ефективності інвестиційного проекту.

Господарська діяльність – це діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність.

Господарська одиниця – це стаціонарний або пересувний об'єкт, де реалізуються товари чи надаються послуги та здійснюються розрахункові операції.

Господарська операція – це дія або подія, яка викликає зміни в структурі активів та зобов'язань, власному капіталі підприємства.

Господарська самостійність – це свобода дій господарюючого суб'єкта з наданням йому відповідних повноважень для управління виробництвом.

Господарське зобов'язання – це зобов'язання, що виникає між суб'єктом господарювання та іншим учасником (учасниками) відносин у сфері господарювання, в силу якого один суб'єкт зобов'язаний вчинити певну дію господарського чи управлінсько-господарського характеру на користь іншого суб'єкта (виконати роботу, передати майно, сплатити гроші, надати інформацію тощо), або утриматися від певних дій, а інший суб'єкт має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання її обов'язку.

Господарське об'єднання – це договірне об'єднання підприємств або організацій, що створюється з метою здійснення спільної господарської діяльності.

Господарське товариство – це підприємство або інший суб'єкт господарювання, створені юридичними особами та/або громадянами шляхом об'єднання їх майна і участі в підприємницькій діяльності товариства з метою одержання прибутку.

Господарський спосіб будівництва – це форма організації будівельних і монтажних робіт, коли вони виконуються власними силами забудовника, без залучення спеціалізованих виконавців у вигляді підрядних організацій.

Господарський суд – це незалежний орган у вирішенні всіх господарських спорів, що виникають між юридичними особами, державними та іншими органами, а також у розгляді справ про банкрутство.

Господарські витрати – це сукупні витрати на господарські потреби, підтримання життєзабезпечення компанії, а також інші управлінські витрати.

Господарські відносини – це відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання.

Господарські зв'язки – це форма виробничих відносин між організаціями, підприємствами, реалізована на основі безпосередніх договірних контактів між учасниками.

Господарсько-виробничі відносини – це майнові та інші відносини, що виникають між суб'єктами господарювання при безпосередньому здійсненні господарської діяльності.

Господарсько-торговельна діяльність – це діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання у сфері товарного обігу, спрямована на реалізацію продукції виробничо-технічного призначення і виробів народного споживання, а також допоміжна діяльність, яка забезпечує їх реалізацію шляхом надання відповідних послуг.

Госпрозрахунок – це діяльність, заснована на самоокупності та самофінансуванні.

Готівкова виручка – це сума фактично одержаних готівкових коштів від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і позареалізаційних надходжень.

«Готівкова корова» – це: бізнес, який дає безперервний приплив готівкових грошей; надійна і прибуткова компанія.

Готівковий обіг – це обіг у готівковій формі законних платіжних засобів (банкнот та розмінної монети), які обслуговують потреби економіки країни.

Готівковий товар – це фактично наявний у продавця, реально існуючий товар, який може бути поставлений, переданий покупцеві при оплаті готівкою негайно або в обумовлені терміни.

Готівкові гроші (готівка) – це: грошові кошти в їх перворідній формі, у вигляді паперових грошей і монет, грошових знаків; перехідний залишок грошових коштів підприємства – фінансові кошти, призначені для витрат, але не витрачені.

Готівкові розрахунки – це платежі готівкою підприємств, підприємців та фізичних осіб за реалізовану продукцію (товари, виконані роботи, надані послуги) і за операціями, які безпосередньо не пов'язані з реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг) та іншого майна.

Готова продукція – це сукупність повністю виготовлених на підприємстві виробів і продуктів, які фактично відпущені або призначені для відпуску на сторону (реалізацію).

Гра активами – це отримання дешевого доступу до активів шляхом купівлі цінних паперів, поточна ринкова ціна яких не відображає реальної вартості активів компанії (є нижчою).

Гра на біржі – це проведення спекулятивних операцій на біржі за допомогою вдалої скупки і продажу цінних паперів та інших об'єктів біржової торгівлі з метою отримання прибутку.

Гранична корисність – це приріст корисності або додаткова корисність, яку отримує споживач блага при збільшенні кількості споживаного блага на одну одиницю.

Гранична норма трансформації – це: збільшення випуску товару, що може бути отримано в результаті скорочення виробництва іншого товару на одиницю; скорочення випуску товару, необхідне для збільшення виробництва іншого товару на одиницю.

Гранична прибутковість ресурсу – це приріст доходу фірми за рахунок використання додаткової одиниці даного ресурсу.

Гранична фінансова операція – це фінансова операція, за якою ризик є незначним, але може збільшитися внаслідок виникнення несприятливої для клієнта ситуації та становить не більше 5 процентів суми заборгованості.

Гранична ціна – це максимально або мінімально допустимий рівень ціни, який може застосовуватися суб'єктом господарювання.

Граничний строк експлуатації устаткування – це встановлені експлуатаційними документами строк експлуатації або величина ресурсу, після закінчення (вичерпання) яких експлуатація устаткування припиняється.

Граничний технічний стан устаткування – це стан устаткування, при якому подальша експлуатація або відновлення його працездатного стану неможливі чи недоцільні.

Граничні витрати – це збільшення витрат підприємства, необхідне для збільшення випуску продукції на одну одиницю.

Граничні кредити – це кредити: забезпечені гарантіями страхових компаній; з ліквідною заставою та іншими гарантіями вартістю менше кредитної заборгованості; неодноразово пролонговані за яким несвоєчасно сплачуються відсотки; бланкові, надані позичальникам, які раніше не були клієнтами банку.

Граничні страхові суми – це максимальні розміри можливого забезпечення по добровільному страхуванню будь-якого майна.

Гранично допустимі концентрації шкідливих речовин – це максимальна концентрація шкідливих речовин у виробничому середовищі, віднесена до певного часу усереднення, яка при періодичній дії не спричинює шкідливого впливу на здоров'я працівника.

Грант – це: субсидоване державне замовлення на виконання наукових досліджень і розробок; грошові кошти, що виділяються в порядку благодійності для фінансової підтримки наукових досліджень.

Грант-елемент – це показник, який використовується в міжнародній статистиці для порівняння умов надання різних кредитів та позик.

Графік змінності – це документ, який визначає початок та кінець робочої зміни на кожний день календарного місяця, а також вихідні дні.

Грація вексельна – це встановлена відстрочка сплати грошей за векселем при закінченні зазначеного в ньому строку.

Громадська організація – це об'єднання громадян для задоволення та захисту своїх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів.

Громадське місце – це частина (частини) будь-якої будівлі, споруди, яка доступна або відкрита для населення вільно, чи за запрошенням, або за плату, постійно, періодично або час від часу.

Громадський фінансовий контроль – це контроль, здійснюваний представниками громадських організацій на засадах добровільності та безоплатності.

Громадські послуги – це муніципальні послуги, що надаються територіальній громаді, громадянам з метою задоволення їх потреб органами місцевого самоврядування.

Гросбух – це головна книга в бухгалтерії, що містить повний перелік прибутково-видаткових операцій.

Гроші – це активи, суспільні засоби платежу, які слугують засобом обігу, одиницею рахунку і засобом накопичення.

Грошова ілюзія – це судження одержувача грошових доходів про їх величину тільки з позицій кількості одержуваних грошових знаків у їх номінальному обчисленні без урахування зміни купівельної спроможності грошей у зв'язку з динамікою цін.

Грошова маса – це повний обсяг випущених в обіг грошей, включаючи готівку, чеки, грошові кошти підприємств і населення, що зберігаються на рахунках у банках, безумовні грошові зобов'язання.

Грошова одиниця країни – це законодавчо встановлений в країні грошовий знак – основний елемент грошової системи країни, що є одиницею грошового виміру.

Грошова система – це форма організації грошовою обігу й емісії національних грошових знаків, що запроваджується державою.

Грошове зобов'язання – це зобов'язання боржника сплатити кредиторю певну грошову суму відповідно до цивільно-правового правочину (договору).

Грошове покриття – це ступінь наявності в організації грошового забезпечення, необхідного для здійснення всіх її платежів у визначені терміни.

Грошовий кліринг – це визначення взаємних зобов'язань і вимог щодо переказу коштів за операціями з розміщення державних цінних паперів та їх погашення в разі збігу строків виконання грошових розрахунків за результатами розміщення державних цінних паперів зі строками виплати доходу та/або їх погашення.

Грошовий механізм – це спосіб, за допомогою якого зміни в грошовій масі впливають на національну економіку.

Грошовий обіг – це рух грошей при виконанні ними своїх функцій за допомогою обігу готівки та безготівкових розрахунків.

Грошовий потік – це сума прогнозованих або фактичних надходжень від діяльності (використання) об'єкта оцінки.

Грошовий стандарт – це загальновизнана цінність або матеріал (метал), що приймаються за спільною згодою за основу грошової системи однієї або кількох країн.

Грошовий товар – це товар, що виконує в процесі історичного розвитку роль грошей.

Грошові витрати населення – це витрати громадян, сімей, домашніх господарств у грошовій формі на придбання товарів, оплати послуг, сплату податків, внесення зборів, здійснення платежів, внесків, придбання цінних паперів і т.п.

Грошові доходи населення – це основна форма особистих доходів громадян і сімей, домашніх господарств, одержуваних у вигляді грошових коштів за рахунок отримання заробітної плати, пенсій, стипендій, допомоги, від продажу товарів, вироблених у власному господарстві, грошових надходжень у вигляді плати за надані послуги, від продажу особистого майна, здачі його в оренду.

Грошові фонди – це частина грошових коштів, які мають цільове спрямування.

Грошово-кредитна політика – це економічна політика, спрямована на забезпечення економіки економічно необхідним обсягом грошової маси, досягнення ефективного готівкового обігу, залучення коштів суб'єктів господарювання та населення до банківської системи, стимулювання використання кредитних ресурсів на потреби функціонування і розвитку економіки.

Група активів – це сукупність активів, які мають одну чи декілька спільних типових характеристик.

Група вибуття – це сукупність активів, які плануються до продажу або відчуження в інший спосіб однією операцією, та зобов'язання, які прямо пов'язані з такими активами, що будуть передані (погашені) в результаті такої операції.

Група випереджальна – це забезпечена еліта, представники якої характеризуються високою матеріальною забезпеченістю і новим менталітетом.

Група підписки – це група біржових дилерів, які розміщують випуск цінних паперів.

Групове страхування – це різновид особистого страхування, що поширює свою дію на працівників підприємства.

Груповий показник – це узагальнюючий, зведений економічний показник, який об'єднує, синтезує одиничні показники і характеризує всю групу показників у цілому.

Гудвіл – це комплекс заходів, спрямованих на збільшення прибутку підприємства без відповідного збільшення активних операцій, включаючи використання кращих управлінських рішень, домінуюче становище на ринку продукції (робіт, послуг), нових технологій тощо.

Гуманітарна допомога – це безоплатна матеріальна допомога, що надається з гуманітарних міркувань, виходячи з відчуття співчуття та турботи про ближніх.

Д

Давальницька сировина – це сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, енергоносії, що є власністю одного суб'єкта господарювання (замовника) і передаються іншому суб'єкту господарювання (виробнику) для виробництва готової продукції, з подальшим переданням або поверненням такої продукції або її частини їх власникові або за його дорученням іншій особі.

Давність набувальна – це факт тривалого володіння майном, який за певних умов є підставою для набуття права власності на це майно.

Давність позовна – це тривалість періоду, протягом якого суд приймає позовні вимоги з приводу невиконаного зобов'язання.

Дамніфікація – це понесення підприємством збитків.

Дамно – це втрата на курсі цінних паперів з їхнього продажу, який нижчий за номінальну ціну.

Дарування – це безоплатна передача майнових цінностей особою, якій вони належать, у власність іншої особи.

Дата «без дивіденду» – це дата, починаючи з якої цінний папір вводиться в ринковий обіг без включення суми оголошеного очікуваного дивіденду в контрактну ціну.

Дато-вексель – це вексель, у якому строк платежу вказано не прямо, а через визначений час до дня оформлення.

Датування – це вказівка на паперах (документах) дати їх складання, прийняття чи затвердження.

Двокомпонентний тариф – це система цін, при якій споживачі виплачують фіксовану суму за доступ до послуги, а потім вже платять за саму послугу.

Дебентура – це свідоцтво на повернення мита.

Дебет – це ліва сторона бухгалтерського рахунку.

Дебет-нота – це повідомлення, що посилається однією зі сторін розрахункових відносин, про запис у дебет рахунку суми грошових коштів через настання терміну деякого відомого сторонам зобов'язання.

Дебетова картка – це різновид банківської платіжної картки, що призначена для оплати купівлі товарів та послуг, у т.ч. з використанням електронних терміналів, отримання готівки, виконання інших операцій, доступних у меню банкомата або установи банку.

Дебітор – це боржник, юридична або фізична особа, яка заборгувала підприємству, організації, закладу.

Дебіторська заборгованість – це сума заборгованості підприємству (організації) з боку юридичних і фізичних осіб, що виникла тимчасово внаслідок вивільнення коштів з обігу підприємства у зв'язку з поставкою товарів, виконання робіт або надання послуг.

Дебіт-спред – це вертикальний спред з опціонами на купівлю, при яких продаж опціону на покупку відбувається за однією, більш високою базисною ціною, а покупка самого опціону – за іншою, більш низькою базисною ціною.

Девальвація – це зниження офіційного курсу національної валюти щодо валют інших країн.

Девізи – це платіжні засоби в іноземній валюті, призначені для міжнародних розрахунків.

Девізна політика – це політика регулювання валютного курсу шляхом купівлі та продажу іноземної валюти.

Дегресія – це пропорційне оподаткування з пониженням відсотку для зменшуваних за величиною доходів.

Дезавування – це заява довірителя про його незгоду з дією довіреної особи або про те, що дана особа не уповноважена діяти від імені довірителя.

Дезігнація – це перелік зіпсованих товарів.

Дезінвестиції – це капіталовкладення, які за сумою менше зносу і вибуття основного капіталу фірми.

Дезінтеграція – це: поділ на частини цілісної структури; послаблення та порушення зв'язків у єдиній системі.

Дезінформація – це свідоме повідомлення помилкових відомостей з метою ввести інформуєму особа в оману.

Дезорганізація – це: ослаблення або порушення організації дій чи робіт; розлад сформованої організації без заміни її новими формами.

Декларант – це: юридична або фізична особа, яка здійснює декларування товарів та інших предметів у митниці відправлення з метою перевезення їх у митницю призначення; юридична чи фізична особа, яка здійснює декларування товарів або інших предметів.

Декларація апліканта – це документ, який засвідчує, що аплікант гарантує співфінансування проекту та підтверджує зобов'язання щодо його реалізації.

Декларація безпеки – це документ, який визначає комплекс заходів, що вживаються суб'єктом господарської діяльності з метою запобігання аваріям, а також забезпечення готовності до локалізації, ліквідації аварій та їх наслідків.

Декларація валютна – це документ у вигляді заяви, що подається на митниці і містить відомості про валюту, яка перевозиться.

Декларація відповідності – це: документ, яким суб'єкт господарювання повідомляє державного адміністратора або представника відповідного дозвільного органу про відповідність своєї матеріально-технічної бази вимогам законодавства; документ, яким виробник або уповноважена ним особа під свою повну відповідальність документально засвідчує, що продукція відповідає встановленим законодавством вимогам.

Декларація на товари – це заява, складена за встановленою митною службою формою, в якій відповідні особи зазначають митну процедуру, що підлягає застосуванню стосовно товарів.

Декларація податкова – це документ, що подається платником податків контролюючому органу у строки, встановлені законом, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата податкового зобов'язання, чи документ, що свідчить про суми доходу, нарахованого (виплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, суми утриманого та/або сплаченого податку.

Декларування зміни ціни – це інформування суб'єктом господарювання у встановленому порядку органів державного регулюван-

ня і контролю (нагляду) у сфері ціноутворення про наміри встановлення та застосування ціни, відмінної від поточної.

Декорт – це знижка із зумовленої ціни товару за його дострокову оплату або за невідповідність товару умовам контракту.

Декувер – це різниця між оцінкою вартості майна і страховою сумою, як правило, у розмірі від 10 до 50% суми страхової оцінки.

Делегування кредиту – це передача повноважень особою, якій відкрито кредит, на користь підлеглої особи з метою надання можливості прийняття рішень, що стосуються використання певної частини кредиту.

Делегування повноважень – це передача повноважень однієї особи іншій особі у рамках децентралізації управління.

Делівері – це письмове розпорядження (ордер) власника про повну або часткову видачу товару зі зберігання.

Делістинг – це виключення цінних паперів зі списку торгівлі на фондовій біржі після їх перевірки на забезпеченість і виявлення низького рівня забезпеченості.

Делькредере – це зобов'язання брокера або агента гарантувати виконання угоди перед особою, яку він представляє.

«Дельта» коефіцієнт – це показник, який відображає відношення ціни опціону до вартості активу в його основі.

Дельта-нейтральна позиція – це позиція продавця опціону, застрахована відповідно до коефіцієнта «дельта».

Дельта-хеджування – це страхування продавцями опціонів свого ризику шляхом купівлі або продажу готівкового інструменту фондового ринку відповідно до коефіцієнта «дельта».

Демаркетинг – це вид маркетингу, спрямований на зменшення попиту на товари або послуги, який не можна задовольнити через недостатній рівень виробничих можливостей, обмеженість товарних ресурсів.

Дематеріалізація – це сукупність дій щодо переведення випуску цінних паперів, розміщених у документарній формі існування, у бездокументарну форму існування.

Демпінг – це штучне зниження цін на товари з метою усунення конкурентів на ринку.

Деномінація – це укрупнення грошової одиниці країни без зміни її найменування, що проводиться з метою полегшення грошового обігу та надання більшої повноцінності грошам.

Денонсація – це офіційна відмова від договору та припинення договору.

Департамент – це: адміністративно-територіальна одиниця; підрозділ, управління, відділ в апараті вищих адміністративних органів; назва відомства чи міністерства.

«Депозити збитків» – це: фонди, що організовуються страховиками для майбутніх виплат страхового відшкодування або страхових сум по вже заявлених, але ще не оплачених страховими випадками; фонди, що створюються за перестраховальними договорами.

«Депозит премій» – це частина страхової премії, що належить перестраховикові і утримується перестраховальником в якості гарантії виконання зобов'язань, передбачених за договором перестраховання.

Депозит – це кошти, які надаються фізичними чи юридичними особами в управління резиденту, визначеному фінансовою організацією згідно із законодавством, або нерезиденту на строк або на вимогу та під процент на умовах видачі на першу вимогу або повернення зі спливом встановленого договором строку.

Депозитарій – це: фізична або юридична особа, якій довірені депозити; держава або міжнародна організація, що зберігають оригінальний текст міжнародного договору.

Депозитарна діяльність – це надання послуг щодо зберігання цінних паперів незалежно від форми їх випуску, відкриття та ведення рахунків у цінних паперах, обслуговування операцій на цих рахунках (включаючи кліринг та розрахунки за угодами щодо цінних паперів) та обслуговування операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів.

Депозитарна операція – це сукупність дій депозитарної установи щодо здійснення нею депозитарної діяльності відповідно до законодавства.

Депозитарна розписка – це документ, який випускається іноземною депозитарною установою згідно із законодавством відповідної держави на акції товариства.

Депозитарний договір – це договір між зберігачем та обраним ним депозитарієм, за яким депозитарій веде для зберігача рахунки у цінних паперах, на яких відображаються операції з цінними паперами, переданими зберігачем.

Депозитарний код – це єдине в межах системи міждепозитарних повідомлень кодове позначення.

Депозитарний облік – це облік цінних паперів на рахунках власників цінних паперів у зберігачів або облік на рахунках у цінних паперах, який здійснює депозитарій для зберігачів та емітентів.

Депозитарний ризик – це ризик втрати фінансових активів платіжної організації платіжної системи та/або фінансових активів, що передані платіжній організації платіжної системи учасником платіжної системи, з вини юридичної особи, що прийняла на зберігання ці фінансові активи.

Депозитна відсоткова ставка – це: банківський відсоток, який виплачується власнику депозиту; максимальний відсоток ставки за депозитними рахунками в комерційних банках.

Депозитна операція – це операція із залучення коштів на вклади та розміщення ощадних (депозитних) сертифікатів.

Депозитний сертифікат – це письмове свідоцтво кредитної установи про депонування коштів, яке підтверджує право юридичної особи на одержання після закінчення зазначеного терміну суми депозиту і відсотків за ним.

Депозитні банки – це банки, які здійснюють банківські операції в основному за рахунок залучення депозитів.

Депозитні ресурси – це кошти, що розміщуються в банках для зберігання і використання з умовою подальшої виплати відсотків вкладникам.

Депонент – це особа або організація, яка є власником депозиту.

Депонована заробітна плата – це готівкові кошти, що одержані підприємством для оплати праці та не виплачені в установлений строк підприємством окремим фізичним особам.

Депонування цінних паперів – це передача власником належних йому цінних паперів зберігачу або передача цінних паперів зберігачем до депозитарію, або передача цінних паперів депозитарієм до іншого депозитарію, або передача емітентом глобального сертифіката до депозитарію для здійснення депозитарної діяльності.

Депресія економічна – це застій в економіці, що характеризується відсутністю підйому виробництва і ділової активності, низьким попитом на товари і послуги, безробіттям.

Депривація – це вимушене позбавлення особи внаслідок нестачі коштів можливості задовольняти свої базові потреби через відсутність доступу до основних матеріальних благ і соціальних ресурсів.

«Дерево рішень» – це схематичне подання процесу прийняття управлінських рішень, що зображуване графічно у вигляді дерева.

«Дерево цілей» – це структурована, побудована за ієрархічним принципом сукупність цілей економічної системи, програми, плану, в якій виділені: генеральна мета («вершина дерева») та підпорядковані їй підцілі першого, другого і наступних рівнів («гілки дерева»).

Дерегулювання підприємницької діяльності – це сукупність спрямованих на зменшення втручання державних органів у підприємницьку діяльність, усунення правових, адміністративних, економічних та організаційних перешкод у розвитку підприємництва заходів, які включають: спрощення порядку створення, реєстрації та ліквідації суб'єктів підприємницької діяльності; скорочення переліку видів підприємницької діяльності, що підлягають ліцензуванню та патентуванню, вимагають одержання сертифікатів та будь-яких інших дозволів на здійснення підприємницької діяльності; лімітування перевірок та контролю за діяльністю суб'єктів підприємництва; спрощення процедури митного оформлення вантажів при здійсненні експортно-імпортних операцій; забезпечення послідовності та стабільності нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності.

Держава – це універсальна політична форма організації правління, що характеризується суверенною владою її політичним та публічним характером реалізацією своїх повноважень на певній території через систему спеціально створених органів та організацій за допомогою яких здійснюється політичне, економічне та ідеологічне управління суспільством та керівництво загально-суспільними правами.

Держава-рантьє – це країна, що розмістила значні капіталовкладення в інших країнах з метою отримання звідти прибутку у вигляді відсотків за надані кредити і дивідендів від вкладень у цінні папери.

Державна власність – це привласнення державою (як суб'єктом власності) засобів виробництва, робочої сили, частки національного доходу та інших об'єктів власності у різних сферах суспільного відтворення.

Державна гарантія – це спосіб забезпечення повного або часткового виконання державою боргових зобов'язань суб'єкта господарювання перед кредитором (позикодавцем).

Державна монополія – це повна або часткова монополія держави на виробництво і продаж деяких товарів з метою збільшення за цей рахунок доходів державного бюджету.

Державна податкова служба – це державна структура, що підтримує єдину систему контролю за дотриманням податкового

законодавства, за точністю обчислення і повнотою внесення до бюджету і позабюджетних фондів податків та інших платежів.

Державна регуляторна політика – це напрям державної політики, спрямований на вдосконалення правового регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання, недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності.

Державна цільова програма – це комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць, здійснюються з використанням бюджетних коштів та узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням.

Державне банкрутство – це повна або часткова відмова держави від платежів за зовнішніми та внутрішніми боргами.

Державне замовлення – це засіб державного регулювання економіки, який передбачає формування на договірній основі необхідних для задоволення державних потреб обсягів і складу продукції та розміщення державних контрактів на поставку продукції серед підприємств.

Державне запозичення – це операції, пов'язані з отриманням державою кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості з метою фінансування державного бюджету.

Державне підприємство – це підприємство, майно якого знаходиться у державній власності, а керівники призначаються або наймаються за контрактом державними органами.

Державне регулювання економіки – це: координація з боку держави всієї господарської структури країни з метою підтримання стійкості й макроекономічної рівноваги та забезпечення роботи механізму конкуренції; сукупність різноманітних методів, інструментів, за допомогою яких держава веде економічну діяльність.

Державне регулювання зайнятості – це формування і реалізація державної політики у сфері зайнятості населення з метою створення умов для забезпечення повної та продуктивної вільно обраної зайнятості і соціального захисту в разі настання безробіття.

Державне регулювання інвестиційної діяльності – це управління державними інвестиціями, а також регулювання умов інвестиційної діяльності і контроль за її здійсненням усіма інвесторами та учасниками інвестиційної діяльності.

Державне регулювання підприємницької діяльності – це реалізація об'єктивності економічної необхідності координування, узгодження діяльності підприємницьких структур з метою задоволення суспільних потреб.

Державне споживання – це частина валового національного продукту, що витрачається на утримання органів державного управління та здійснення функцій держави.

Державний бюджет – це річний план державних доходів і видатків, затверджений у законодавчому порядку.

Державний інвестиційний проект – це інвестиційний проект, що реалізується шляхом державного інвестування в об'єкти державної власності з використанням державних капітальних вкладень та/або кредитів (позик), залучених державою або під державні гарантії.

Державний контракт – це письмовий документ, що засвідчує намір держави закупити на певних умовах конкретні обсяги продукції для поповнення державних резервів і забезпечення споживачів, потреби яких фінансуються з державного бюджету.

Державний кордон – це лінія і вертикальна умовна поверхня, що проходить по цій лінії, які визначають межі території держави – суші, вод, надр, повітряного простору.

Державний кредит – це сукупність кредитних стосунків, в яких позичальниками або кредиторами виступають держава і місцеві органи влади.

Державний моніторинг – це здійснення в межах заходів державного контролю послідовних спостережень та/або вимірювань з наступним їх аналізом та узагальненням з метою отримання уявлення про стан справ щодо дотримання законодавства.

Державний нагляд (контроль) – це діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, державних колегіальних органів, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування в межах повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт та

послуг, допустимого рівня небезпеки для населення, навколишнього природного середовища.

Державний реєстратор – це посадова особа, яка від імені держави здійснює державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Державні гарантії захисту інвестицій – це система правових норм, які спрямовані на захист інвестицій та не стосуються питань фінансово-господарської діяльності учасників інвестиційної діяльності та сплати ними податків, зборів, платежів.

Державні доходи – це обчислені в грошовій формі доходи держави за рахунок стягнення податків, зборів, платежів, оплати послуг державного апарату, зовнішньоторговельних операцій, іноземних кредитів, іноземної допомоги.

Державні комітети – це центральні органи виконавчої влади, які, безпосередньо не формуючи урядову політику, покликані сприяти міністерствам та уряду в цілому в реалізації цієї політики шляхом виконання функцій державного управління, як правило, міжгалузевого чи міжсекторного характеру.

Державні соціальні гарантії – це встановлені законами мінімальні розміри оплати праці, доходів громадян, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги, розміри інших видів соціальних виплат, встановлені законами та іншими нормативно-правовими актами, які забезпечують рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму.

Державні соціальні стандарти – це встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій.

Державні трансферти – це цільове, безповоротне та безоплатне (нееквівалентне) виділення коштів з бюджету конкретним суб'єктам у вигляді державних субсидій, субвенцій і дотацій.

Державно-приватне партнерство – це співробітництво між державою, територіальними громадами в особі відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами-підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору.

Дериват – це договір (опціон, ф'ючерс), заснований на курсах валют, цінних паперів, товарів, що дозволяє власникові зафіксувати сприятливу, з його точки зору, ціну на купівлю чи продаж.

Деривативи – це похідні фінансові інструменти, вартість яких змінюється при зміні процентної ставки, валютного курсу або іншої базисної змінної.

Дестабілізація – це втрата стабільності динаміки економічних процесів, зокрема, виникнення різких стрибків і крутих спадів у виробничій та фінансовій сферах.

Деструкція – це порушення структури сформованих економічних зв'язків.

Детальний сертифікат – це документ, що відображає деталі кожного окремого випадку договору перестраховування, прийнятого перестраховиком від компанії-цедента.

Детезаврація – це використання накопичених коштів у цілях споживання.

Детермінізм – це рішення економічних задач, при якому їх умови формулюються з повною визначеністю (тобто без урахування факторів невизначеності).

Дефіцитна економіка – це економіка, в якій спостерігається хронічний дефіцит товарів у торговельній мережі.

Дефлірування – це операція, що забезпечує переведення економічних показників, розрахованих у поточних цінах, у постійні незмінні ціни.

Дефлятор – це коефіцієнт переведення економічних показників, розрахованих у поточних цінах, у постійні.

Дефлятор ВВП – це індекс цін, який використовується для визначення реального обсягу валового внутрішнього продукту.

Дефляційна політика – це сукупність регулюючих заходів уряду в галузі державних фінансів і грошово-кредитній сфері, що мають на меті стримування інфляції та оздоровлення платіжного балансу країни.

Дефляція – це зменшення маси паперових грошей та нерозмінних на золото банкнот, випущених в обіг у період інфляції, з вилученням частини надлишку паперових грошей.

Дефолт – це визнання державою своєї неплатоспроможності.

Децентралізація – це: передача функцій управління від центральних органів влади місцевим органам; розширення кола повноважень нижчих органів управління за рахунок вищих.

«Дешеві гроші» – це здешевлення банківського кредиту внаслідок проведення центральним банком таких заходів: зниження

облікової ставки; зниження норм обов'язкових резервів, які комерційні банки зобов'язані зберігати в центральних банках; покупки центральними банками у комерційних банків державних цінних паперів.

«Джентльменська угода» – це неофіційна, не закріплена документально угода, яка укладається в усній формі на засадах взаємної довіри.

Джерела фінансування – це існуючі та очікувані джерела отримання фінансових ресурсів або перелік економічних суб'єктів, здатних надати такі ресурси.

Джирінг – це співвідношення між власним і позиковим капіталом підприємства.

Джоббер – це: особа, яка виконує на фондовій біржі операції з цінними паперами, причому, на протигагу біржовому маклеру, – за власний рахунок; фірма, що скуповує в імпортера великі партії товару для швидкого перепродажу.

Диверсифікація виробництва – це перехід від однопрофільного до багатoproфільного виробництва з широкою номенклатурою продукції, що випускається.

Дивіденд – це частина прибутку акціонерного підприємства, що розподіляється між акціонерами після сплати податків та інших обов'язкових платежів.

Дивіденд капіталізований – це курс акцій, що становить таку суму грошового капіталу, яка, будучи віддана в позику, дає дохід, рівний дивіденду, одержуваному по акціях.

Дивіденд некумулятивний – це привілейований дивіденд, який не накопичується і не належить до видачі власникові акцій у випадку, якщо цей дивіденд не оголошений керівництвом акціонерної компанії.

Дивідендне покриття – це число, що показує, у скільки разів прибуток акціонерного товариства перевищує суму виплачуваних підприємством дивідендів.

Дивідендний перепис – це перепис усіх власників акцій, які отримують дивіденди.

Дизажіо – це відхилення ринкового курсу грошових знаків, векселів та інших цінних паперів у бік зниження від їхньої номінальної вартості.

Диктат – це: нав'язування економічному суб'єкту певного способу дій поза його волею; закріплення нерівноправних умов у договорі більш економічно сильною стороною.

Дилер – це: особа або установа – торговельний представник підприємства; біржовий посередник, що займається купівлею та продажем цінних паперів.

Дилінг – це спеціально обладнане приміщення, в якому дилери займаються укладанням угод, використовуючи технічні засоби зв'язку, передачі та обробки інформації.

Динамічний мультиплікатор – це мультиплікатор, який враховує фактор часу.

Дилляція – це пропорційне розділення та розподіл природних ресурсів відповідно до потреб і можливостей їх використання.

Директ-мейл – це спосіб реклами, що полягає у прямій адресній розсилці рекламних матеріалів конкретним потенційним покупцям чи замовникам через пошту.

Дирекція – це керівний орган підприємства, фірми, компанії.

Дисконт – це: різниця між сумою, зазначеною на векселі, і тією, що виплачується векселетримачеві; процент, який беруть банки при обліку або купівлі векселів.

Дисконт векселя – це: купівля векселя до закінчення терміну його дії за ціною нижче номіналу; у банківській практиці: обліковий відсоток, що стягується банками при купівлі (обліку) векселів.

Дисконтна (клубна) картка – це картка, що емітується, розповсюджується нефінансовими установами (компаніями, об'єднаннями покупців, клубами тощо) і яка засвідчує, що її пред'явник має право на одержання відповідних послуг чи знижок від цих установ.

Дисконтна ставка – це ставка відсотка, за якою майбутня вартість грошей приводиться до теперішньої їхньої вартості, тобто відбувається процес дисконтування.

Дисконтний брокер – це брокерська фірма, що пропонує мінімум послуг при операціях з цінними паперами для своїх клієнтів, але вимагає більш низькі комісійні в порівнянні з іншими брокерськими фірмами.

Дисконтування – це метод приведення майбутньої вартості грошей до їхньої теперішньої вартості (вартості поточного періоду).

Дискредитація – це умисні дії, спрямовані на позбавлення економічного суб'єкта довіри до нього, на підрив його авторитету та іміджу.

Дискреційна політика – це гнучка політика, що орієнтується більшою мірою на мінливу економічну ситуацію, ніж на рішення законодавчих та виконавчих органів.

Дискреція – це спосіб вирішення економічних проблем, що полягає в тому, що особа чи орган, що приймають рішення, діють в основному на власний розсуд.

Дискримінація – це обмеження або позбавлення прав одних економічних суб'єктів (держав, підприємств, громадян) в порівнянні з іншими без законних на те підстав.

Дисперсія – це величина, що характеризує ступінь розкиду кількісних вимірів індивідуальних показників статистичної вибірки (випадкових величин) щодо середнього значення для цієї вибірки.

Диспозиція – це правові норми економічної діяльності, що містять заборони, обмеження або приписи, які звужують допустиме, законне поле діяльності суб'єктів господарювання.

Диспонент – це: уповноважений у справах фірми; особа, що має вільні суми на рахунках у комісіонерів чи кореспондентів банку.

Дистанційна торгівля – це форма продажу товарів поза торговельними або офісними приміщеннями, за якої вибір товару та його замовлення не збігаються у часі з безпосереднім передаванням вибраного товару споживачем.

Дистрибуція – це будь-яка діяльність, пов'язана із закупівлею, зберіганням, поставками, транспортуванням та імпортом/експортом, за винятком їх відпуску безпосередньо населенню.

Дистриб'ютор – це незалежний оптовий посередник, що здійснює закупівлю продукції для продажу різним фірмам і магазинам.

Дисципліна виробнича – це вимога до керівників про своєчасну видачу виробничих завдань, своєчасне забезпечення працівників кресленнями, технологічними картами, матеріалами, конструкціями, машинами, інструментом, а також виконання завдань робітниками і дотримання тими й іншими правил охорони праці і техніки безпеки.

Дисципліна праці – це дотримання кожним працівником вимог і обов'язків, що впливають з його місця у виробництві.

Диференціація доходів населення – це різниця у рівні грошових доходів різних верств і груп населення.

Дійсна вартість – це відновна вартість за вирахуванням усіх видів зносу.

Дійсна ставка відсотка – це реальна, ефективна ставка відсотка в умовах його нарахування за період, що менше року.

Ділова активність – це виробничі досягнення підприємства, основними критеріями яких є показники, які характеризують обсяг виробництва.

Ділова етика – це правила і норми службової поведінки.

Ділова репутація – це відомості про відповідність діяльності юридичної або фізичної особи, у тому числі керівників юридичної особи та власників істотної участі у такій юридичній особі, вимогам закону, діловій практиці та професійній етиці, а також відомості про порядність, професійні та управлінські здібності фізичної особи.

Ділові барометри – це ключові показники ділової кон'юнктури (попиту, пропозиції, цін, обсягів продажів тощо).

Діловодство – це ведення документації підприємства: прийом, заповнення, оформлення та відправка документів, облік і контроль за їх рухом та виконанням, оновлення документів.

Дільниця виробнича – це структурний підрозділ підприємства чи цеху, що об'єднує групу робочих місць, організованих за предметним, технологічним чи предметно-технологічним принципом спеціалізації.

Добробут – це міра, ступінь забезпеченості людей життєвими благами та засобами існування.

Добросовісний векселедержатель – це векселедержатель, який придбав вексель добросовісно, тобто був неінформований про можливі обставини (насильство, примушення, обман, помилка, підробка тощо), які призвели до порушення правомірності видачі або передавання векселя.

Довга відкрита валютна позиція – це відкрита валютна позиція у відповідній валюті, коли активи та позабалансові вимоги перевищують пасиви та позабалансові зобов'язання.

Довговічність – це властивість об'єкта тривалий час зберігати роботоспроможний стан при встановленій системі технічного обслуговування і прийнятому порядку проведення ремонтів.

Довгострокова дебіторська заборгованість – це сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу.

Довгострокове кредитування – це надання банками на строк більше ніж один рік кредитів юридичним та фізичним особам на цілі, передбачені кредитними угодами.

Довгострокові фінансові вкладення – це довгострокові (більше одного року) фінансові вкладення в прибуткові активи (акції, облігації) та статутні фонди інших підприємств, процентні облігації внутрішніх державних та місцевих позик, інші фінансові вкладення.

Довгострокові цільові програми – це збалансовані за ресурсами, виконавцями і термінами програми здійснення комплексу соціально-економічних, організаційно-господарських та інших завдань і заходів, спрямованих на реалізацію народногосподарських завдань найбільш ефективними шляхами.

Доведення до банкрутства – це умисне, з корисливих мотивів, іншої особистої заінтересованості або в інтересах третіх осіб вчинення власником або посадовою особою суб'єкта підприємницької діяльності дій, що призвели до стійкої фінансової неспроможності суб'єкта підприємницької діяльності, якщо це завдало істотної шкоди державним чи громадським інтересам або охоронюваним законом правам та інтересам кредиторів.

Довідка документальної перевірки – це службовий документ, який підтверджує факт проведення документальної перевірки, відображає її результати і є носієм доказової інформації про невстановлення фактів порушень вимог законодавства з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Довідка про обліковий ідентифікатор – це документ установленого зразка, що надається на вимогу суб'єкта первинного фінансового моніторингу, який став на облік у Держфінмоніторингу, та використовується ним при направленні запитів до державних органів та державних реєстраторів стосовно ідентифікації клієнтів та в інших визначених законодавством випадках.

Довідкова ціна – це попереднє чи орієнтовне значення оптової ціни товару у внутрішній і міжнародній торгівлі.

Довідково-інформаційний фонд – це сукупність упорядкованих первинних документів і довідково-пошукового апарату, призначених для задоволення інформаційних потреб.

Довідково-пошуковий апарат – це сукупність упорядкованих вторинних документів, створюваних для пошуку першоджерел.

Довіреність – це документ, яким особа (довіритель) засвідчує, що уповноважила свого представника (довірену особу) здійснювати певні (зазначені в документі) дії від свого імені.

Довіреність бланкова – це документ про передачу прав без зазначення довіреної особи.

Довіритель – це особа, що довіряє довірений особі виконання певних функцій або доручень замість себе.

Довірче товариство – це товариство з додатковою відповідальністю, яке здійснює представницьку діяльність відповідно до договору, укладеного з довірителями майна щодо реалізації прав їх власників.

Довірче управління – це операції з управління власністю та виконання інших послуг в інтересах та за дорученням клієнтів на правах довіреної особи.

Довірчі операції – це: послуги, які довірче товариство надає довірителям майна; банківські послуги, що виконуються за дорученням приватних осіб і фірм, які є клієнтами банку: управління майном за дорученням, зберігання цінних паперів, консультування з питань придбання та продажу нерухомості і цінних паперів, здійснення платежів, обслуговування процесів поширення та оплати облігацій фірми, виконання ролі агента акціонерного товариства, розпорядження майном за дорученням.

Довірчі пайові фонди – це кредитно-фінансові установи, що акумулюють дрібні заощадження населення і вкладають їх в акції та облігації.

Довічне страхування – це один з різновидів страхування життя – страхування на випадок смерті і втрати працездатності.

Договір – це: згода двох або більше сторін, які встановлюють для учасників певні правила і обов'язки про їх дотримання; угода про права та обов'язки між державами; контракт між підприємствами, установами або між окремими особами; основний документ, який регламентує взаємовідносини між замовником та проектувальником; усна чи письмова угода між споживачем і продавцем про якість, терміни, ціну та інші умови, за якими здійснюються купівля-продаж, роботи та послуги.

Договір авторський – це угода між автором твору чи винаходу та видавцями, виконавцями, користувачами авторських творів, в якому встановлюються умови використання творів.

Договір андеррайтингу – це договір, який укладається між торговцем (андеррайтером) та емітентом щодо відчуження цінних паперів та/або здійснення дій чи надання послуг, пов'язаних з таким відчуженням, від імені та за рахунок емітента за винагороду.

Договір банківського вкладу – це договір, за яким одна сторона (банк), що прийняла від другої сторони (вкладника) або для неї грошову суму (вклад), що надійшла, зобов'язується виплачувати

вкладникові таку суму та проценти на неї або дохід в іншій формі на умовах та в порядку, встановлених договором.

Договір банківського рахунку – це договір, за яким банк зобов'язується приймати і зараховувати на рахунок, відкритий клієнтові, грошові кошти, що йому надходять, виконувати розпорядження клієнта про перерахування і видачу відповідних сум з рахунка та проведення інших операцій за рахунком.

Договір генеральний – це вид господарського договору між організаціями, що має загальний універсальний характер.

Договір господарський – це угода, яка укладається між фірмами, компаніями, підприємствами, організаціями з метою забезпечення та обслуговування їх господарської діяльності та виконання взаємних зобов'язань у процесі цієї діяльності.

Договір добровільного страхування – це договір, за яким страхова організація зобов'язується при настанні зазначеної у договорі події (страхового випадку): за майновим страхуванням – відшкодувати страхувальникові або іншій особі, на користь якої укладено договір, понесену шкоду у межах обумовленої за договором суми, а коли майно застраховане не в повній вартості – відповідну частину шкоди, якщо інше не передбачене правилами страхування; за особистим страхуванням – сплатити страхувальникові або іншій особі, на користь якої укладено договір, обумовлену за договором страхову суму, незалежно від належних йому сум по державному соціальному страхуванню, соціальному забезпеченню і сум, належних в порядку відшкодування шкоди.

Договір доручення – це договір, за яким одна сторона (повірений) зобов'язується виконати від імені й за рахунок другої сторони (довірителя) певні юридичні дії.

Договір зберігання – це договір, за яким одна сторона (зберігач) зобов'язується зберігати річ, яка передана їй другою стороною (поклажодавцем), і повернути її поклажодавцеві у схоронності.

Договір колективний – це договір між власником або адміністрацією підприємства, з одного боку, і трудовим колективом, представленим профспілковим комітетом, з іншого боку, з приводу режиму роботи, оплати праці, тривалості відпусток, умов праці, забезпечення безпеки праці, страхування, пільг тощо.

Договір комерційної концесії – це договір, за яким одна сторона (правоволоділець) зобов'язується надати другій стороні (користува-

чеві) за плату право користування відповідно до її вимог комплексом належних цій стороні прав з метою виготовлення та (або) продажу певного виду товару та (або) надання послуг.

Договір комерційної субконцесії – це договір, за яким користувач надає іншій особі (субкористувачу) право користування наданим йому правоволодільцем комплексом прав або частиною комплексу прав на умовах, погоджених із правоволодільцем або визначених договором комерційної концесії.

Договір комісії – це договір, за яким одна сторона (комісіонер) зобов’язується за дорученням другої сторони (комітента) за винагороду вчинити одну або кілька угод від свого імені за рахунок комітента.

Договір кореспондентський – це угода між банками всередині країни чи за її межами, відповідно до якого один з них виконує доручення іншого з платежів та розрахунків.

Договір купівлі-продажу – це договір про купівлю-продаж товарів, у якому встановлюються обсяги купівлі та продажу товарів, ціни і способи оплати, терміни і умови поставки, штрафні санкції за порушення умов договору, транспортні умови.

Договір лізингу – це договір, відповідно до якого одна сторона (лізингодавець) передає або зобов’язується передати другій стороні (лізингоодержувачеві) у користування майно, що належить лізингодавцю на праві власності і було набуто ним без попередньої домовленості із лізингоодержувачем (прямий лізинг), або майно, спеціально придбане лізингодавцем у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов (непрямий лізинг), на певний строк і за встановлену плату (лізингові платежі).

Договір ліцензійний – це угода про надання прав на комерційне та виробниче використання винаходів, технічних знань, товарних знаків.

Договір міни – це договір, за яким кожна із сторін зобов’язується передати другій стороні у власність один товар в обмін на інший товар.

Договір на брокерське обслуговування – це договір, укладений між торговцем та клієнтом, який передбачає надання торговцем послуг щодо укладання правочинів з цінними паперами або іншими фінансовими інструментами на підставі разових замовлень клієнта.

Договір «на виконання» – це договір купівлі-продажу (міни, позики) цінних паперів або інших фінансових інструментів, який

укладається торговцем (комісіонером, повіреним, управителем) з третьою особою (контрагентом) на виконання умов договору комісії, договору доручення, договору про управління, укладеного між торговцем та його клієнтом, або разового замовлення клієнта до договору на брокерське обслуговування.

Договір обов'язкового страхування – це договір, за яким страхова організація при настанні передбаченої законом події (страхового випадку) відшкодовує страхувальникові або іншій особі, якій належить застраховане майно, понесену нею шкоду: при повній загибелі майна – у повній сумі страхового забезпечення, а при частковому пошкодженні – у розмірі відповідної частини страхового забезпечення.

Договір оренди – це договір між власником майна, що здає його в оренду (орендодавцем), і особою, що бере це майно в оренду (орендарем), який містить опис складу та зазначення вартості орендованого об'єкта, розмір орендної плати, розподіл обов'язків договірних сторін з ремонту та відновлення орендованого майна, обов'язки орендаря по збереженню і поверненню майна та умови його можливого викупу орендарем.

Договір перестрахування – це договір, за яким страховик, який уклав договір страхування, страхує в іншого страховика (перестраховика) ризик виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником.

Договір підряду – це угода, контракт, документ, що визначає взаємні права, обов'язки й відповідальність, згідно з яким одна сторона (підрядник) зобов'язується виконати певну роботу за завданням другої сторони (замовника), а замовник зобов'язується прийняти і оплатити виконану роботу.

Договір позики – це договір, за яким одна сторона (позикодавець) передає другій стороні (позичальникові) у власність (в оперативне управління) гроші або речі, визначені родовими ознаками, а позичальник зобов'язується повернути позикодавцеві таку ж суму грошей або рівну кількість речей того ж роду і якості.

Договір поруки – це договір, за яким поручитель поручається перед кредитором боржника за виконання ним свого обов'язку.

Договір поставки – це договір, за яким організація-постачальник зобов'язується передати у певні строки або строк організації-покупцеві (замовникові) у власність (в оперативне управління) певну продукцію згідно з обов'язковим для обох організацій плановим

актом розподілу продукції, а організація-покупець зобов'язується прийняти продукцію і оплатити її за встановленими цінами.

Договір про відстрочку – це договір між боржником, залученими кредиторами та поручителями (за наявності) про період та умови утримання кредиторів від здійснення дій щодо стягнення боргів з боржника та/або поручителів та звернення стягнення на предмет застави (іпотеки) у судовому або позасудовому порядку.

Договір про наміри – це попередній договір, в якому зафіксовані обопільні бажання і наміри сторін співпрацювати на договірній основі і в подальшому укласти конкретний договір.

Договір про спільну діяльність – це договір, на основі якого сторони здійснюють спільну діяльність без утворення юридичної особи.

Договір про трансфер технології – це договір, укладений у письмовій формі між особами, яким належать та/або яким повністю чи частково передаються майнові права на технологію або її складові.

Договір прокату – це договір, за яким наймодавець, який здійснює підприємницьку діяльність з передання речей у найм, передає або зобов'язується передати рухому річ наймачеві у користування за плату на певний строк.

Договір простого товариства – це договір, за яким сторони (учасники) беруть зобов'язання об'єднати свої вклади та спільно діяти з метою одержання прибутку або досягнення іншої мети.

Договір рамковий – це договір, що містить основні контури умов угоди, що підлягають подальшому уточненню в процесі виконання договірних робіт.

Договір ренти – це договір, за яким одна сторона (одержувач ренти) передає другій стороні (платникові ренти) у власність майно, а платник ренти взамін цього зобов'язується періодично виплачувати одержувачеві ренту у формі певної грошової суми або в іншій формі.

Договір страхування – це угода, в якій страховик бере на себе зобов'язання за передбачену винагороду відшкодувати збитки страхувальника, що сталися внаслідок обумовлених у договорі випадків.

Договір схову – це договір, за яким одна сторона (охоронець) зобов'язується зберігати майно, передане їй другою стороною, і повернути це майно в цілості.

Договір трудовий – це угода між працівником і його наймачем про характер, умови та оплату його праці.

Договір факторингу – це договір, відповідно до якого одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другої сторони (клієнта) за плату (у будь-який передбачений договором спосіб), а клієнт відступає або зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника).

Договірна ціна – це ціна, що встановлюється за згодою партнерів (продавців і покупців) з урахуванням основних ринкових чинників.

Договірний тариф – це вид митного тарифу (іноді називається конвенційним), ставки якого визначаються на основі міжурядової угоди і не можуть змінюватися протягом терміну дії угоди без обопільної згоди сторін.

Додана вартість – це вартість, створена в процесі виробництва на даному підприємстві, яка відображає реальний вклад підприємства в створення вартості конкретного продукту, що випускається.

Додаткова заробітна плата – це винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці (доплати, надбавки, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством, премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій).

Додаткова премія – це додатковий страховий внесок, який сплачується страхувальником за включення в договір страхування додаткових ризиків або за страхування ризиків з підвищеною небезпекою.

Додатковий бюджет – це бюджет, складений з урахуванням додаткових витрат, що виникли в поточному році після затвердження основного бюджету.

Додатний залишок за технічним рахунком – це визначене депозитарієм при здійсненні клірингу засвідчення права клієнта депозитарію отримати певну кількість цінних паперів та/або певну суму грошових коштів відповідно до розпорядження депозитарію, що здійснює кліринг та розрахунки за договорами щодо цінних паперів.

Додатковий продукт – це вартість, створювана безпосередніми виробниками понад вартість необхідного продукту.

Додатковий ресурс устаткування – це сумарний наробіток, що призначається за результатами технічного діагностування обладнання від початку контролю його технічного стану, при досягненні

якого експлуатація обладнання повинна бути припинена незалежно від його технічного стану.

Додаткові витрати – це надбавка до ціни виробу в результаті зростання цін на заздалегідь придбані матеріали.

Додаткові витрати обігу – це витрати, пов'язані з продовженням процесу виробництва в сфері обігу, тобто витрати на доставку, доробку, фасовку товару тощо.

Додатково створене робоче місце – це робоче місце, яке додатково, на строк до 6 місяців, створює роботодавець для тимчасового (до 6 місяців протягом року) переведення працівника за його згодою з метою запобігання його вивільненню.

Додаток до договору – це доповнення до договору, що уточнює умови контракту.

Дозвіл генеральний – це документ установленого зразка, що підтверджує право суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності на здійснення експорту або імпорту товарів із визначенням особливих умов поставки, держави (групи держав) призначення або походження товарів, кінцевих користувачів і є дійсним протягом установленого строку, але не більше трьох років.

Дозвіл кредитний – це письмове розпорядження правління головного банку відповідним філіям про надання додаткових кредитів.

Дозвіл на виконання будівельних робіт – це документ, що засвідчує право замовника та підрядника на виконання підготовчих (якщо підготовчі роботи не виконані раніше відповідно до дозволу на виконання підготовчих робіт) і будівельних робіт з нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту, підключення об'єкта будівництва до інженерних мереж та споруд.

Дозвіл на початок роботи підприємства – це офіційний документ, який дозволяє експлуатацію підприємства у робочих режимах.

Дозвіл разовий – це документ установленого зразка, що підтверджує право суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності на здійснення міжнародних передач товарів із визначенням їх кількості та вартості, особливих умов поставки, іноземного суб'єкта (суб'єктів) господарської діяльності, держави призначення або походження товарів і є дійсним протягом установленого строку, але не більше одного року.

Дозволений актив – це актив, що розглядається як інвестиція і виключається із сум, що обкладаються податком на прибуток.

Дозволений монополіст – це фінансово-промислова група, якій надано в установленому порядку виключне право на здійснення певної виробничої, наукової, комерційної діяльності.

Дозвільна процедура – це сукупність дій, що здійснюються суб'єктами господарювання, державними адміністраторами та дозвільними органами під час проведення погодження (розгляду), оформлення, надання висновків тощо, які передують отриманню документа дозвільного характеру.

Дозвільна система – це особливий порядок виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, обліку і використання спеціально визначених предметів, матеріалів і речовин, а також відкриття та функціонування окремих підприємств з метою охорони інтересів держави та безпеки громадян.

Документ – це матеріальний об'єкт, що містить у зафіксованому вигляді інформацію, оформлену у встановленому порядку, яка має, відповідно до чинного законодавства, правове значення.

Документ дозвільного характеру – це дозвіл, висновок, рішення, погодження, свідоцтво, інший документ, який дозвільний орган зобов'язаний видати суб'єкту господарювання у разі надання йому права на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності та/або без наявності якого суб'єкт господарювання не може проваджувати певні дії щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності.

Документарне інкасо – це інкасування векселів із супровідними комерційними документами.

Документація – це: письмова реєстрація (фіксація) окремих зведень або господарських операцій на бланках документів; сукупність первинних облікових документів; один з елементів методу бухгалтерського обліку.

Документація доказова – це документація, що містить об'єктивні докази відповідності встановленим вимогам.

Документація нормативна – це нормативні документи, інструкції, правила, положення обов'язкового або рекомендаційного характеру, що відображають специфіку окремих видів виробництва.

Документація проектно-кошторисна – це сукупність проектних і кошторисних документів, у яких відображено вартість прийнятих проектних рішень.

Документація технічна – це документація на будівництво будинків і споруд або їх комплексів, а також на їх реконструкцію і капітальний ремонт.

Документи про виконання договору підряду – це документи про хід виконання договору підряду, відповідність робіт і матеріальних ресурсів нормативним вимогам та здійснення контролю за виконанням договірних зобов'язань (журнали виконання робіт, акти та довідки про виконані роботи, акти на приховані роботи та конструкції, паспорти, сертифікати, акти на випробування устаткування, журнали авторського нагляду, матеріали перевірок тощо).

Документи проти акцепту – це метод платежу (зазвичай у зовнішній торгівлі) при якому відвантажувальні документи передаються покупцеві після акцепту ним векселя.

Документообіг – це рух документів між їх укладачами та виконавцями в інформаційних технологічних ланцюжках, що дає можливість поінформувати всіх зацікавлених осіб, довести до них прийняті рішення, здійснювати облік і контроль.

Домінування – це чільне місце одного з економічних суб'єктів або його товарів порівняно з іншими суб'єктами або товарами.

Доміциліант – це платник за векселем, який уповноважує доміциліата здійснити платіж за векселем у місці доміциляції – місцезнаходженні доміциліата.

Доміциліат – це третя особа, зазначена у векселі, яке має сплатити вексель за місцем проживання платника або в іншому обумовленому місці.

Доміциляційна формула – це зазначення на векселі, що обумовлює особливе місце платежу, яке відрізняється від місцезнаходження особи, яка зазначена як платник за векселем.

Доміциляція – це призначення за векселем особливого місця платежу, відмінного від місцезнаходження особи, яка зазначена як платник за векселем, шляхом проставлення доміциляційної формули.

Дооцінка майна – це різниця між оціночною вартістю майна та його вартістю, визначеною на підставі даних бухгалтерського обліку.

Доплата – це грошова сума, що виплачується понад встановленого нормативу або тарифних ставок у зв'язку з особливими умовами.

Допоміжне виробництво – це частина виробничої діяльності підприємства, яка полягає в обслуговуванні основного виробництва,

забезпеченні безперервного виготовлення і випуску продукції та провадиться у певних структурних підрозділах.

Допомога економічна – це надання багатими країнами матеріальної, грошової, технічної допомоги біднішим країнам зазвичай на безоплатній основі.

Допустимі витрати – це витрати виконавця, понесені в межах умов контракту і правових норм, що підлягають відшкодуванню замовником.

«Дорогі гроші» – це подорожчання кредитних грошей внаслідок підвищення облікових ставок кредиту з боку центральних банків, що видають позики комерційним банкам, зростання норми обов'язкових резервів для комерційних банків, вигідного продажу їм державних цінних паперів тощо.

Дорожній чек – це паперовий розрахунковий документ, що виражений в іноземній валюті та використовується як засіб міжнародних розрахунків неторговельного характеру і є грошовим зобов'язанням чекодавця виплатити зазначену в чеку суму чекодержателю (власнику), підпис якого проставляється в зазначеному місці під час продажу.

Досконала конкуренція – це конкуренція між продавцями товарів, що має місце на так званому ідеальному ринку, де представлено необмежену кількість продавців і покупців однорідного товару, що вільно спілкуються між собою.

Досконала нееластичність – це ситуація, коли зміна ціни не веде до зміни попиту (абсолютно нееластичний попит) і пропозиції (абсолютно нееластична пропозиція).

Дослідне виробництво – це юридична особа, основною діяльністю якого є виготовлення та апробація дослідних зразків, корисних моделей, нових продуктів, технологічних процесів, надання відповідних послуг, пов'язаних з цією діяльністю.

Дослідно-конструкторські розробки – це технічні, інженерні, лабораторні розробки, що доводять результати науково-дослідних робіт до практичної можливості їх втілення у виробництво.

Дострокове припинення договору – це припинення дії договору однією зі сторін до закінчення терміну договору при порушенні його умов іншою стороною, а також за взаємною згодою.

Досудова санація – це система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, які може здійснювати власник майна

боржника, інвестор, з метою запобігання банкрутству боржника шляхом реорганізаційних, організаційно-господарських, управлінських, інвестиційних, технічних, фінансово-економічних, правових заходів відповідно до законодавства до початку порушення провадження у справі про банкрутство.

Досягнутий рівень науки й техніки – це комплекс наукових і технічних знань, технологічних, проектних і конструкторських розробок у певній галузі науки й техніки, який підтверджений науковими дослідженнями та практичним досвідом і відображений в науково-технічних матеріалах.

Дотація – це державна виплата, яка надається в безповоротному порядку тій або іншій підприємницькій структурі, що зазнала економічної скрути за об'єктивних причин та найчастіше використовується для збалансування доходів і видатків місцевих бюджетів, покриття касових збитків окремих державних підприємств.

Дохід – це виручка від реалізації продукції, робіт, послуг без вирахування наданих знижок, повернення проданих товарів та податків з продажу (податку на додану вартість, акцизного збору).

Дохід від приросту капіталу – це дохід, що виникає як наслідок зростання курсу акцій компанії, а також в результаті реінвестування нерозподіленого прибутку або продажу частини активів, ринкова ціна яких зросла порівняно з тією, за якою ці активи отримувалися.

Дохід заявлений – це дохід, відображений в документах, які подаються в податковій службі.

Дохід у матеріальній формі – це гроші, інші валютні цінності, грошовий еквівалент вартості майна, що має фізичні виміри та властивості, одержані суб'єктом оподаткування у власність.

Дохід у нематеріальній формі – це грошовий еквівалент вартості послуг, майнових і немайнових прав, що не мають фізичних вимірів, одержаний суб'єктом оподаткування в користування або у власність.

Дохідний підхід – це методики оцінювання, які перетворюють майбутні суми в поточну величину.

Дохідність до погашення – це виражена у відсотках річних ставка дохідності, яку отримує власник боргового цінного папера за умови утримання його до погашення.

Дочірнє підприємство – це підприємство, яке перебуває під контролем материнського (холдингового) підприємства.

Дроблення акцій – це зменшення номінальної вартості акцій шляхом ділення на визначений уповноваженим органом акціонерного товариства коефіцієнт деномінації (повинен бути більше одиниці).

Друга податкова вимога – це письмове повідомлення органу державної податкової служби про обов'язок платника сплатити суму боргу, що надсилається підприємству не раніше тридцятого календарного дня від дня надіслання (вручення) першої податкової вимоги у разі непогашення платником податків суми податкового боргу в установлені строки.

«Дружні векселя» – це зустрічні, взаємні векселя, не пов'язані з комерційною операцією: так, кредитор по одному з таких векселів є боржником по іншому.

Дуальна позика – це кредит у двох валютах: ситуація, при якій відсотки виплачуються в одній валюті, а основний капітал повертається в іншій.

Дублікат – це другий екземпляр документа, що володіє тією ж юридичною силою, що й оригінал.

Дуополія – це окремий випадок обмеженої конкуренції, при якому на ринку діють в основному два незалежних продавця, що продають ідентичну продукцію при безлічі покупців.

Дуопсонія – це ринкова ситуація, при якій на ринку є безліч продавців і лише два незалежних покупця ідентичного товару.

Е

Евристика – це метод аналізу економічних явищ і процесів, а також прийняття рішень, який заснований на інтуїції.

Едіфакт – це універсальні правила обміну інформацією з використанням електронної техніки в управлінні, торгівлі та на транспорті.

Еквайр – це банк, який здійснює еквайринг.

Еквайринг – це діяльність банку, що включає в себе проведення розрахунків з підприємствами торгівлі (послуг) за операції, які здійснені держателями платіжних карток, і виконання операцій з видачі готівки держателям платіжних карток.

Еквіваленти грошових коштів – це короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні

суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни вартості.

Еквіваленти звичайних акцій – це цінні папери, які можна обміняти на звичайні акції, конвертовані облигації та привілейовані акції, рівноцінні звичайним акціям за величиною одержуваних дивідендів.

Еквівалентні товари – це товари, ідентичні за описом, якістю та технічними характеристиками товарам, поміщеним під режим повернення, які вони заміняють.

Екзекватура – це приведення у виконання в країні судового рішення, винесеного в іншій країні.

Еккаутінг – це сфера бізнесу, пов'язана зі збором, обробкою та аналізом фінансової інформації.

«Екстра» – це валютний опціон, що пристосований до потреб клієнтів, які беруть участь у торгах: так, у разі невдачі і неотримання контракту банк повертає до 50% премії.

Екологічна експертиза – це вивчення спеціалістом (експертом), групою спеціалістів або спеціалізованою установою питань екологічної безпеки проекту, виробничої діяльності підприємства, випадків порушення екологічних вимог тощо.

Екологічна політика – це економічна політика, що забезпечує раціональне використання та повноцінне відтворення природних ресурсів, створення безпечних умов життєдіяльності населення.

Екологічна програма – це комплекс взаємоузгоджених територіальних природоохоронних заходів, спрямованих на поліпшення співіснування природних екологічних систем і суспільства.

Екологічна сертифікація – це процедура, під час якої визнаний в установленому порядку орган з екологічного маркування документально засвідчує відповідність продукції встановленим екологічним критеріям.

Екологічне маркування – це коротко і точно сформульований напис, символ чи зображення, що наноситься на етикетку або пакування продукції чи наводиться у документації на продукцію, технічних бюлетенях, рекламних матеріалах з метою зазначення певної екологічної характеристики продукції, компонента або пакування.

Екологічний аудит – це документально оформлений системний незалежний процес оцінювання об'єкта, що включає збирання і об'єктивне оцінювання доказів для встановлення відповідності визначених

видів діяльності, заходів, умов, системи екологічного управління та інформації з цих питань вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища та іншим критеріям екологічного аудиту.

Екологічний знос – це втрата вартості основними засобами в результаті того, що засоби праці перестають задовольняти новим підвищеним вимогам до охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів.

Екологічний податок – це загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти забруднюючих речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів.

Екологічні нормативи – це нормативи, що встановлюють гранично допустимі викиди та скиди у навколишнє природне середовище забруднюючих хімічних речовин, рівні допустимого шкідливого впливу на нього фізичних і біологічних факторів.

Екологічні стандарти – це державні стандарти в галузі охорони навколишнього природного середовища є обов'язковими для виконання і визначають поняття і терміни, режим використання й охорони природних ресурсів, методи контролю за станом навколишнього природного середовища, вимоги щодо запобігання забрудненню навколишнього природного середовища, інші питання, пов'язані з охороною навколишнього природного середовища та використанням природних ресурсів.

Екологічність – це комплекс властивостей продукції, послуг, при яких чиниться дія на навколишнє природне середовище, не піддаючи його ризику.

Економіка – це: народне господарство країни або його галузь; наука, яка вивчає специфіку виробничих процесів у певній галузі або сфері суспільного виробництва.

Економіка підприємства – це наука про методи досягнення підприємством найкращих результатів при найменших затратах.

Економічна безпека – це наявність конкурентних переваг, обумовлених відповідністю матеріального, фінансового, кадрового та техніко-технологічного потенціалу організаційній структурі, яка відповідає стратегічним цілям і завданням підприємства.

Економічна вартість – це концепція, згідно з якою будь-який об'єкт, щодо якого існує потік грошових коштів, наражається на зміну своєї вартості через збитки втрачених можливостей.

Економічна вигода – це потенційна можливість отримання підприємством грошових коштів від використання активів.

Економічна доцільність ремонту та реконструкції – це оцінка ефективності вкладення фінансових ресурсів у часткове відтворення основних засобів для відновлення їх доцільності при повній або частковій втраті працездатності окремих елементів внаслідок їх різної довговічності.

Економічна ефективність – це відносний показник, що є результатом співвідношення між отриманим ефектом та витратами.

Економічна ефективність капіталовкладень – це показник, що зазвичай розраховується у вигляді відношення обсягу випущеної продукції в грошовому вираженні до обсягу капіталовкладень, що зумовили цей випуск.

Економічна конкуренція – це змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, внаслідок чого споживачі, суб'єкти господарювання мають можливість вибирати між кількома продавцями, покупцями, а окремий суб'єкт господарювання не може визначати умови обороту товарів на ринку.

Економічна психологія – це психологічні установки, стереотипи економічного мислення людей, сімей, соціальних груп і шарків населення, що роблять значний вплив на сприйняття ними економічної дійсності та їх економічну поведінку.

Економічна свобода – це широта економічної поведінки суб'єктів господарювання при виборі форм власності та сфери застосування своїх здібностей, знань, можливостей, професії, способів розподілу доходів, споживання матеріальних благ.

Економічна система – це сукупність економічних процесів, які відбуваються в суспільстві на основі стосунків власності і організаційно-правових норм, що склалися.

Економічна стратегія держави – це обраний державою курс економічної політики, розрахований на тривалу перспективу і спрямований на вирішення крупномасштабних економічних та соціальних завдань, завдань культурного розвитку, забезпечення економічної безпеки держави, збереження і примноження її економічного

потенціалу і національного багатства, підвищення народного добробуту.

Економічна тактика держави – це сукупність найближчих цілей, завдань, засобів і способів їх досягнення для реалізації стратегічного курсу економічної політики в конкретних умовах, що складаються в поточному періоді розвитку економіки.

Економічне зростання – це критерій економічного розвитку, що виражається зростанням ВВП (ВНП) як в абсолютній величині, так і на душу населення.

Економічний аналіз – це виведення економічних закономірностей із відповідних фактів економічної дійсності, дослідження перебігу економічних процесів в залежності від факторів, що їх породжують.

Економічний ефект зовнішньої торгівлі – це різниця між витратами на вітчизняне виробництво необхідної продукції, наміченої до отримання з імпорту, і витратами на виробництво експортних товарів.

Економічний знос – це знос, зумовлений впливом соціально-економічних, екологічних та інших факторів на об'єкт оцінки.

Економічний оптимум – це траєкторія розвитку (в динаміці) або стан (в статичності) економічної системи, що найкращі при її конкретних цілях в даних умовах і в конкретний час.

Економічний потенціал – це сукупна здатність економіки країни, її галузей, підприємств, господарств здійснювати виробничо-економічну діяльність, випускати продукцію, товари, послуги, задовольняти запити населення, суспільні потреби, забезпечувати розвиток виробництва і споживання.

Економічний стимул – це економічний важель, за допомогою якого вдається впливати на матеріальні інтереси суб'єктів господарювання.

Економічний термін служби – це період часу, протягом якого основні засоби можуть забезпечити повернення вкладених в них коштів.

Економічний тред-юніонізм – це теорія, згідно з якою профспілка повинна обмежувати свою діяльність такими завданнями як боротьба за підвищення заробітної плати, збереження робочого часу, поліпшення умов праці, тобто впливати тільки на економічну сферу.

Економічний тренінг – це ділова гра, що дає можливість проводити оціночні розрахунки ефективності управлінських дій.

Економічні категорії – це найважливіші поняття економічної науки, що відображають суттєві сторони економічних явищ і процесів.

Економічні методи управління – це такі методи, які реалізують матеріальні інтереси участі людини у виробничих процесах (будь-якій іншій діяльності) через використання товарно-грошових відносин.

Економічні нормативи – це показники, що відображають залежності між елементами фінансової, торговельної, виробничої та іншої діяльності, вимоги до співвідношення витрат і результатів діяльності, розподілу економічних ресурсів.

Економічні ресурси – це всі види ресурсів, які використовуються в процесі виробництва товарів і послуг.

Економічні реформи – це зміни в системі ведення господарства й управління економікою, шляхи та способи здійснення економічної політики.

Економічність оподаткування – це установлення податків та зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування.

Економічно активне населення – це частина населення, що зайнята суспільно корисною діяльністю, яка приносить дохід.

Економічно обґрунтовані витрати – це витрати, визначення яких здійснюється з дотриманням вимог стандартів, нормативів, норм, технологічних регламентів та врахуванням надання послуг нормованої якості.

Економія фонду заробітної плати – це економія, зумовлена випередженням підвищення продуктивності праці порівняно зі збільшенням заробітної плати.

Екс-дивідендний термін – це час, протягом якого акції продаються як екс-дивідендні, тобто продавець зберігає право на отримання дивідендів, а покупець його ще не отримав.

Експансія економічна – це розширення сфери економічного впливу, економічних дій країни, концерну, фірми за допомогою витіснення інших країн, фірм, захоплення ринків та придбання ресурсних джерел.

Експерт – це висококваліфікований спеціаліст, який має вищу освіту, відповідну кваліфікацію і професійні знання з питань, що

досліджуються, виконує службові обов'язки, пов'язані з провадженням діяльності у відповідній галузі, безпосередньо проводить експертизу та несе персональну відповідальність за достовірність і повноту аналізу, обґрунтованість висновків відповідно до завдання на проведення експертизи.

Експертиза – це вивчення, перевірка, аналітичне дослідження, кількісна чи якісна оцінка висококваліфікованим фахівцем, установою, організацією певного предмета, які вимагають спеціальних знань у відповідній сфері суспільної діяльності і результати яких оформляються у вигляді експертного висновку.

Експертиза проекту – це: експертиза рішень, що приймаються, яка здійснюється на основних ключових етапах проекту, а також за результатами планування, контролю, змін проекту, складання бюджету проекту, аналізу витрат і вигід, оцінок процесів закупівель і постачання та укладання контрактів; визначення еколого-соціально-економічної ефективності пропонованого проекту порівняно з виробленою нормативною базою або існуючими зразками.

Експертиза тимчасової непрацездатності – це комплексна оцінка порушень функціонального стану організму та інших причин, якими вона обумовлена, що визначають факт тимчасової втрати працездатності, установлення строку непрацездатності, визначення клінічного та трудового прогнозу відповідно до встановленого діагнозу.

Експертний висновок – це документальна форма вираження результатів експертизи.

Експертні системи – це автоматизовані системи, орієнтовані на розв'язання складних завдань, що важко піддаються однозначному та формалізованому опису і зазвичай вирішуються на основі досвіду і неформального діалогу (евристичних методів), як правило, із залученням висококваліфікованих експертів.

Експлерент – це фірма-новатор, яка свідомо йде на великий ризик, так як отримання фірмою прибутку від продажу нових товарів і технологій цілком залежить від ефективності оригінальних ідей інноваційно активного персоналу такого підприємства.

Експлуатація – це розробка та використання природних багатств, землі, промислових підприємств, засобів транспорту, будівель і т.д.

Експлуатація будівлі – це використання будівлі (споруди) згідно з функціональним призначенням та проведенням необхідних заходів до збереження стану конструкцій, при якому вони здатні

виконувати задані функції з параметрами, що визначені вимогами технічної документації.

Експлуатація виробу – це стадія життєвого циклу продукції, на якій реалізують, підтримують та відновлюють якість виробу, та яка охоплює, як правило, введення в експлуатацію, використання за призначенням, зберігання в процесі експлуатації, транспортування в процесі експлуатації, технічне обслуговування, поточний та середній ремонт, припинення експлуатації, списання (передавання, утилізація, знищення).

Експлуатація нормальна – це експлуатація, що здійснюється (без обмежень) відповідно до передбачених у нормах або завданнях на проектування технологічних чи побутових умов.

Експозе – це стислий виклад будь-якого документа і витяги з нього.

Експорт інфляції – це поширення інфляції з одних країн в інші, що виникає в результаті економічних відносин.

Експорт капіталу – це вивезення за межі країни капіталу у будь-якій формі (валютних коштів, продукції, послуг, робіт, прав інтелектуальної власності та інших немайнових прав) з метою одержання прибутків від виробничої та інших форм господарської діяльності.

Експорт товарів – це продаж товарів іноземним суб'єктам господарської діяльності та вивезення товарів через митний кордон країни, включаючи реекспорт товарів, окрім передачі майна суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності іноземному суб'єкту господарської діяльності за кордоном, як натуральної частки участі у формуванні статутного капіталу при спільній господарській діяльності.

Експортер – це будь-яка особа, яка перебуває під юрисдикцією держави експорту та здійснює експортну діяльність.

Експортна детаксація – це зниження або навіть повне скасування непрямого оподаткування експортованої продукції.

Експортна ліцензія – це право експорту певних товарів, що надається уповноваженим державним органом підприємствам.

Експортна програма – це цільова програма діяльності підприємства в галузі зовнішньоекономічної діяльності, що передбачає вивезення товарів, технологій, результатів наукових розробок і послуг за кордон для продажу на зовнішньому ринку.

Експортна ціна – це ціна, за якою фактично оплачується або підлягає оплаті товар, який продається в країну імпорту з країни експорту.

Експортний акредитив – це акредитив, який відкривається іноземним банком-емітентом на користь бенефіціара, розташованого на території України.

Експортний контроль – це система заходів щодо заборони, обмеження або контролю експорту певних товарів.

Експортний кредит – це кредит, що надається банком-кредитором: покупцю для придбання товарів (робіт, послуг) відповідно до умов зовнішньоекономічного договору (контракту), укладеного з експортером; банку іноземного покупця для фінансування поставок експортера в рамках виконання зовнішньоекономічного договору (контракту); експортеру для забезпечення поставки товарів (робіт, послуг) відповідно до умов зовнішньоекономічного договору (контракту) або для забезпечення виробництва таких товарів (робіт, послуг) за зовнішньоекономічним договором (контрактом).

Експортний лізинг – це зовнішньоекономічна операція, при якій фірма надає іноземному орендареві обладнання, куплене нею в іншій фірмі в своїй країні.

Експортний потенціал – це потенційна здатність країни експортувати наявні в неї або вироблені ресурси чи продукти.

Експортні дотації – це кошти державного бюджету, виділені експортерам з метою заохочення експорту.

Експортні мита – це мита, що стягуються з експортера при експорті товарів.

Експортні ресурси – це ресурсні можливості експорту, види та обсяги економічних продуктів, фінансових ресурсів, призначених для продажу на зовнішніх ринках.

Експортно-імпортні операції – це міжнародні розрахунки, в процесі котрих регулюються платежі за грошовими вимогами та зобов'язаннями, що виникають у підприємств щодо експорту чи імпорту товарів і послуг.

Експропріація – це примусове безоплатне або оплатне вилучення чи відчуження майна на користь держави.

Екстенсивний тип економічного зростання – це економічне зростання, засноване на кількісному збільшенні трудових і матеріальних ресурсів, що залучаються до виробництва.

Екстра-дивіденд – це дивіденд, виплачуваний готівкою або акціями на додаток до основного дивіденду.

Екстраординарний ремонт – це ремонт, який впливає на оцінену залишкову вартість основних засобів і оцінений термін служби цих активів.

Екстраполяція – це визначення очікуваних значень економічних показників на основі наявних даних про їх зміну в минулі періоди.

Екстремум – це найбільше (максимум) або найменше (мінімум) значення економічного показника.

Ексцедент – це система перестраховування, згідно з якою страхова організація передає в перестраховування частину ризиків.

Еластичність попиту та пропозиції – це чутливість величини попиту і пропозиції товарів до зміни цін на ці товари.

Електронна економіка – це форма економічних відносин у сфері виробництва, розподілу, обміну та споживання товарів, робіт і послуг, наданих в електронному вигляді за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

Електронна ідентифікація товару – це єдина комп'ютеризована система ідентифікації товарів широкого споживання, що складається з певного числа штрихів різної товщини і цифр, які поміщаються у формі етикетки на упаковці.

Електронна комерція – це форма торгівлі товарами та послугами за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, що включає всі фінансові та торгові трансакції, які проводяться за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, та бізнес-процеси, пов'язані з проведенням таких трансакцій.

Електронна послуга – це послуга, надана громадянам та організаціям в електронному вигляді за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

Електронна система платежів – це безготівкові розрахунки між продавцями і покупцями, банками та їх клієнтами, здійснювані за допомогою комп'ютерної мережі.

Електронне декларування – це здійснення декларування, митного контролю та оформлення товарів і транспортних засобів з використанням електронних документів.

Електронний «гаманець» – це платіжний інструмент, що має баланс, у межах якого виконуються безготівкові розрахунки та готів-

кові операції, та якому відповідає консолідований картковий рахунок, відкритий в емітента.

Електронний договір – це домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків та оформлена в електронній формі.

Електронний документ – це документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа.

Електронний документообіг – це система програмно-технічних, організаційних та нормативно-методичних засобів для автоматизації роботи з електронними документами на основі інформаційних технологій у процесі здійснення управлінських дій.

Електронний підпис – це обов'язковий реквізит електронного документа, який використовується для ідентифікації автора та/або підписувача електронного документа іншими суб'єктами електронного документообігу.

Електронний реверсивний аукціон – це процес пониження ціни пропозицій учасників, починаючи з найвищої до найнижчої, що проводиться в три раунди.

Електронний розрахунковий документ – це банківське платіжне повідомлення визначеного формату, яке містить встановлені реквізити і несе інформацію про перерахування коштів, приймає вигляд файлу при передачі електронною поштою та при зберіганні на магнітних носіях.

Електронний торговий термінал – це пристрій для зчитування інформації з магнітної доріжки або з чіпа пластикової картки для підтвердження повноважень власника та авторизації при оформленні оплати покупки.

Електронний чек – це платіжний інструмент, що має баланс, у межах якого виконуються безготівкові розрахунки та готівкові операції і якому відповідає окремий чековий картковий рахунок, що відкритий в емітента.

Електронні гроші – це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими, ніж емітент, особами і є грошовим зобов'язанням емітента.

Електронні засоби – це електронне обладнання та програмне забезпечення для створення, обробки, передачі та зберігання даних і електронних документів.

Елементи витрат – це первинні однорідні витрати затрат на виробництво продукції, що формуються відповідно до їх економічного змісту, є однаковими для всіх галузей і на їх основі складається кошторис витрат на виробництво.

Елементи податку – це встановлені в законодавчому порядку державними органами принципи організації і дії податкової системи, що охоплюють наступні її частини: суб'єкти податку, об'єкти податку, одиницю оподаткування, податкову ставку, податковий оклад і податкові пільги.

Ембарго – це заборона державною владою будь-якої країни ввозити або вивозити золото, іноземну валюту, товари та інші цінності.

Емігрант – це особа, що переселилося зі своєї країни в іншу.

Еміграція – це переселення громадян з однієї країни в іншу.

Емісійна система – це: порядок і способи випуску в обіг грошових знаків; складова частина грошової (фінансової) системи держави у вигляді органів, що забезпечують емісію.

Емісійна ціна – це ціна, за якою цінні папери продаються відразу ж після їх випуску (ціна первинного ринку цінних паперів)

Емісійний банк – це емісійний орган, відповідальний за емісію грошей (як правило, центральний банк країни).

Емісійний дохід – це сума перевищення надходжень, отриманих емітентом від емісії (випуску) власних акцій (інших корпоративних прав) та інвестиційних сертифікатів, над номінальною вартістю таких акцій (інших корпоративних прав) та інвестиційних сертифікатів (під час їх первинного розміщення), або над ціною зворотного викупу під час наступних розміщень інвестиційних сертифікатів та акцій інвестиційних фондів.

Емісійний проспект – це публікація інформації про всі деталі майбутньої емісії нових акцій, включаючи дані про фірму, її баланси, звіти та інше.

Емісійний результат – це різниця між надходженнями готівки до кас банків та видачею її з кас банків, яка визначається за звітний період як випуск готівки в обіг (перевищення видачі з кас банків над надходженнями) або вилучення готівки з обігу (перевищення надходжень до кас банків над видачею).

Емісія – це випуск банкнотів (паперових грошей) та цінних паперів державними установами та акціонерними товариствами.

Емісія фідучіарна – це банкнотна емісія, не забезпечена запасом дорогоцінних металів емісійного банку.

Емітент – це установа або підприємство, що випускає в обіг цінні папери, банкноти або паперові гроші, тобто здійснює емісію.

Ендавмент – це сума коштів або інших ліквідних активів, яка вноситься благодійником у банківську або небанківську фінансову устанovu, завдяки чому набувач благодійної допомоги отримує право на використання пасивних доходів, що виникають внаслідок користування такими коштами (активами) такими установами.

Енергетичний аудит – це визначення ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів та розроблення рекомендацій щодо її поліпшення.

Енергоефективний проект – це проект, спрямований на скорочення енергоспоживання.

Енергоефективні продукція, технологія, обладнання – це продукція або метод, засіб її виробництва, що забезпечують раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів порівняно з іншими варіантами використання або виробництва продукції однакового споживчого рівня чи з аналогічними техніко-економічними показниками.

Енергозбереження – це діяльність (організаційна, наукова, практична, інформаційна), яка спрямована на раціональне використання та економне витрачання первинної та перетвореної енергії і природних енергетичних ресурсів.

Енергозберігаюча політика – це адміністративно-правове і фінансово-економічне регулювання процесів видобування, переробки, транспортування, зберігання, виробництва, розподілу та використання паливно-енергетичних ресурсів з метою їх раціонального використання та економного витрачання.

Ергономіка (ергономія) – це наука, що вивчає поведінку людини, рух органів його тіла під час виконання роботи з метою створення умов на робочому місці, що забезпечують зручність і комфорт, підвищують продуктивність і знижують витрати енергії.

Ерзац – це неповноцінний замітник, сурогат, підробка.

Естимативна вартість – це приблизна чи планована вартість об'єкта нерухомості відповідно до оцінки експерта.

Еталон – це зразкова міра, зразок для порівняння.

Етатизм – це активна участь держави в економічному житті суспільства.

Етика підприємництва – це ділова етика, заснована на відкритості, чесності, вірності слову, повазі законів та умінні вести бізнес.

Етикетка – це ярлик, що супроводжує товар, із зазначенням назви і ціни товару, а також інших його параметрів.

Етикетна ціна – це роздрібна ціна, що вказана на етикетці товару.

Ефект – це результат будь-якого заходу, який найчастіше виражається певною грошовою сумою (чиста продукція, прибуток підприємства, національний дохід).

Ефект витіснення – це підвищення процентних ставок і подальше скорочення запланованого обсягу інвестицій в економіці, що викликане збільшенням позик уряду на грошовому ринку.

Ефект демонстрації – це взаємовплив споживчих переваг, швидке поширення нової моди і нових товарів у результаті їх широкого показу.

Ефект економічний – це різниця між результатами, вираженими у вартісній формі, та витратами.

Ефект мультиплікатора – це показник, який характеризує залежність між зміною інвестиційних витрат та рівнем обсягів виробництва й національного доходу.

Ефект переливу – це вигоди або витрати, пов'язані з реалізацією проекту, які отримує або вимушена оплачувати сторона, не залучена в даний проект.

Ефективна ставка відсотка – це ставка відсотка, що визначається діленням суми річного відсотка та дисконту (або різниці річного відсотка та премії) на середню величину собівартості інвестицій (або зобов'язання) та вартості їх погашення.

Ефективність – це відносна величина, що характеризує результативність будь-яких витрат.

Ефективність бюджетна – це характеристика ефективності, що відображає фінансові наслідки здійснення інвестиційного проекту для державного, регіонального або місцевого бюджету.

Ефективність загальна – це показник, що застосовувався в плановій економіці і визначався в народному господарстві в цілому, а також в його галузях як відношення приросту національного доходу до капіталовкладень, що викликали його.

Ефективність експорту – це вигідність експорту, яка вимірюється відношенням вартості у зовнішньоторговельних цінах товару, вивезеного з країни, до його вартості у внутрішніх цінах.

Ефективність імпорту – це вигідність імпорту, оцінювана відношенням вартості імпортного товару, реалізованого на внутріш-

ньому ринку за внутрішніми цінами, до їх вартості у зовнішньоторговельних цінах.

Ефективність комерційна – це характеристика ефективності, що відображає фінансові наслідки здійснення інвестиційного проекту для його безпосередніх учасників.

Ефективність порівняльна – це термін, який застосовувався в умовах планового господарства в теорії та практиці порівняння варіантів господарських і технічних рішень, пов'язаних з капіталовкладеннями.

Є

Євровалюта – це: грошові кошти банків, розміщені в інших, переважно європейських, країнах і виражені у валюті цієї країни; національні валюти країн, що використовуються за межами країн-емітентів, та операції з якими здійснюються зарубіжними банками в значних масштабах.

Євроінтеграційна складова – це частина програмного документа (його окремі дії, проекти) або проекту, що належить до сфери питань євроінтеграції.

Євроінтеграційні заходи – це дії, кінцевою метою яких є правове, економічне, інституційне тощо наближення країни до Європейського Союзу.

Єврокард – це міжнародна кредитна картка з правом користування в країнах-учасницях європейської банківської системи.

Єврокредит – це міжнародна позика, що надається комерційними банками за рахунок ресурсів євровалютного ринку на тривалий термін з плаваючими відсотковими ставками.

Європейська система національного рахівництва – це система угод країн-учасниць Європейського співтовариства, спрямована на створення єдиних форм, методів і показників обліку економічних процесів в регіональному масштабі.

Євроринок – це міжнародний ринок позичкових капіталів, на якому операції здійснюються в євровалюті.

Єдина програма маркетингу – це взаємопов'язана система програм маркетингу по окремих ринках і по групах однорідної про-

дукції, яка служить основою для розробки планів науково-дослідних робіт, виробництва та збуту продукції.

Єдина державна регуляторна політика у сфері підприємництва – це діяльність, спрямована на досягнення оптимального регулювання державою підприємницької діяльності, усунення правових, економічних та адміністративних перешкод у реалізації права на підприємницьку діяльність.

Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування – це консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Єдиний державний реєстр підприємств і організацій – це автоматизована система збирання, накопичення та опрацювання даних про всіх юридичних осіб, відокремлені підрозділи юридичних осіб, що знаходяться на території країни, а також відокремлені підрозділи юридичних осіб, що знаходяться за межами країни.

Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань – це єдина державна інформаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, обробку, захист, облік та надання інформації про юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадські формування, що не мають статусу юридичної особи.

Єдиний економічний простір – це економічна зона, утворена кількома державами, що об'єдналися в економічний союз.

Єдиний митний тариф – це систематизований звід ставок мита, яким обкладаються товари та інші предмети, що ввозяться на територію країни або вивозяться за її межі.

Єдиний платіжний документ – це єдина розрахункова книжка, за якою здійснюються різноманітні платежі.

Єдиний реєстр боржників – це систематизована база даних про боржників, що є складовою автоматизованої системи виконавчого провадження та ведеться з метою оприлюднення в режимі реального часу інформації про невиконані майнові зобов'язання боржників та запобігання відчуженню боржниками майна.

Єдиний реєстр довіреностей – це база даних, у якій здійснюється обов'язкова реєстрація посвідчених нотаріусами довіреностей

на право користування та/або розпорядження майном, а також реєстрація припинення їх дії.

Єдиний реєстр податкових накладних – це реєстр відомостей щодо податкових накладних та розрахунків коригування, який ведеться центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику в електронному вигляді згідно з наданими платниками податку електронними документами.

Єдині оптові ціни – це оптові ціни, що встановлюються на однакові види промислової продукції, засоби виробництва і предмети споживання, незалежно від рівня витрат на окремих підприємствах.

Ж

Жести біржові – це жестикуляція, що включає положення долонь і пальців автономно, а також щодо підборіддя і чола брокера для позначення виду, ціни та обсягу купівлі-продажу.

Жирант – це особа, яка передає письмове боргове зобов'язання, видане на його ім'я, іншій особі, про що робиться передатний запис на борговому зобов'язанні.

«Жирний кіт» – це підприємство, яке отримує надвисокі прибутки завдяки фінансуванню ризикових операцій.

Жиро – це: вид безготівкових рахунків, здійснюваних за допомогою рахункових чеків; передавальний напис власника на звороті чеків, векселів та інших цінних паперів про надання прав за цими документами іншій особі; те саме, що й індосамент.

Жиробанк – це банк, що здійснює безготівкові розрахунки між клієнтами.

Жироконто – це особливий вид поточного рахунку, що відкривається для розрахунків із третіми особами, котрі мають поточні рахунки в тому самому банку.

Жиророзрахунок – це вид проведених банками безготівкових розрахунків.

Життєвий цикл – це сукупність стадій створення, впровадження й використання системи (компонента) в інтервалі часу, що починається з моменту розробки концепції й визначення технічних вимог і закінчується при виведенні системи (компонента) з експлуатації у зв'язку з неможливістю або недоцільністю подальшого використання за призначенням.

Життєвий цикл нововведення – це період часу від зародження нової ідеї, її практичного втілення в нових виробках до морального старіння цих виробів і їх зняття з виробництва чи значного зменшення їх практичного застосування.

Життєвий цикл підприємства – це загальний період часу від початку діяльності підприємства до природного припинення його існування або відродження на новій основі.

Життєвий цикл проекту – це проміжок часу між моментами розробки проекту і його завершення (ліквідацією).

Життєвий цикл технології – це час від моменту виникнення й обґрунтування необхідності створення технологічної системи до моменту недоцільності її експлуатації.

Життєвий цикл товару – це певний період часу, протягом якого товар є життєздатним на ринку і забезпечує досягнення цілей продавця, рівень його прибутків через проходження стадій: стадії впровадження товару на ринок, зростання обсягу продажу внаслідок визнання товару покупцями, стадію зрілості (характеризується максимальною прибутковістю), насичення ринку товаром, спаду обсягу продажу і прибутку.

Журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових документів – це документ, що застосовується для реєстрації прибуткових та видаткових касових ордерів та інших касових документів.

Журнально-ордерна форма обліку – це форма обліку, при якій облікові дані систематизуються в спеціальних регістрах – журналах-ордерах, які ведуться за кредитом бухгалтерських рахунків, та допоміжних до них відомостях, складених за дебетом рахунків.

3

Забезпечення – це зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення на дату балансу.

Забезпечення грошей – це: створення матеріальних умов підтримки стабільного грошового обігу через підкріплення грошей матеріальними, товарними ресурсами та запасами, золотом і іншими цінностями; створення надійної системи регулювання грошового обігу.

Забезпечення життєдіяльності населення – це комплекс організаційних, економічних, соціальних та інших заходів, які здійснюються центральними та місцевими органами виконавчої влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування з метою планування і підготовки до нормованого (у разі необхідності) забезпечення населення продовольчими та непродовольчими товарами, медичним обслуговуванням, послугами зв'язку, транспорту, комунальними та побутовими послугами.

Забезпечення конкурсної пропозиції – це надання учасником конкурсу відповідальному замовнику гарантій виконання своїх зобов'язань у зв'язку з поданням конкурсної пропозиції, у тому числі такі види забезпечення, як перерахування коштів на рахунок замовника, банківська гарантія, порука тощо.

Забезпечення кредиту – це сукупність умов і зобов'язань, що дають кредитору підставу бути більш впевненим у тому, що борг буде йому повернуто.

Забезпечення позову – це вжиття заходів, що гарантують можливість задоволення позову, стягнення грошей і матеріальних цінностей на користь позивача у разі сприятливого для нього рішення суду.

Забезпечення технічне – це сукупність технічних засобів, комп'ютерної техніки, засобів передачі інформації, що використовуються в автоматизованих системах управління і в інформаційних системах.

Забезпечення якості – це усі заплановані і систематичні дії, необхідні для створення достатньої впевненості у тому, що продукція буде задовольняти вимогам до якості.

Забезпечені кредитори – це кредитори, вимоги яких забезпечені заставою майна боржника (майнового поручителя).

Забудовник – це юридична особа, яка забезпечує фінансування капітальних вкладень та їх освоєння підрядним або господарським способом.

Завдаток – це гарантійний внесок у вигляді грошової суми або майнових цінностей, переданих одним економічним суб'єктом іншому в якості гарантії виконання прийнятих першим суб'єктом зобов'язань по відношенню до того, кому видано завдаток.

Заводська собівартість – це всі види витрат на виробництво і підтримку нормального функціонування підприємства.

Загальний комерційний ризик – це ризик погіршення фінансового стану платіжної організації чи платіжної системи в результаті зниження її доходів або збільшення видатків, унаслідок якого витрати перевищують доходи та призводять до втрат, покриття яких здійснюється за рахунок капіталу.

Загальне замовлення – це замовлення на поставку продукції на задану суму в межах встановленого часу без конкретизації обсягів і термінів поставок.

Загальні збори акціонерів – це збори акціонерів або їх довірених осіб для розв’язання найбільш важливих питань діяльності акціонерного товариства.

Загальні логістичні витрати – це сума всіх витрат (витрат на вантажопереробку, транспортування, складування, інформаційну підтримку) з врахуванням витрат на логістичне адміністрування в даній логістичній системі.

Загальнодержавний ринок – це ринок товару, територіальні (географічні) межі якого охоплюють територію держави.

Загальнодоступна технологія – це технологія, на подальше розповсюдження якої не накладено ніяких обмежень.

Заготівельно-складські витрати – це кошти, що включаються в кошторисну вартість матеріалів, виробів і конструкцій, а також обладнання для оплачування витрат будівельно-монтажних організацій і замовника з утримання заготівельного апарату і матеріальних базисних дільничних та приоб’єктних складів.

Задовільний фінансовий стан – це стійка ліквідність, платоспроможність та фінансова стійкість підприємства, його забезпеченість власними оборотними засобами та ефективне використання ресурсів підприємства.

Задовільні кредити – це кредити, надані позичальнику з надійним забезпеченням і з задовільним фінансовим становищем.

Задоволеність замовника (клієнта) – це сприйняття замовником (клієнтом) ступеня виконання його вимог.

Зазначена прибутковість – це відношення дивідендної або купонної ставки до поточної ринкової ціни акції або облігації, виражене у відсотках.

Зайняті особи стосовно боржника – це: юридична особа, створена за участю боржника; керівник боржника; особи, що входять до складу органів управління боржника; головний бухгалтер

(бухгалтер) боржника, у тому числі і звільнені з роботи за рік до порушення провадження у справі про банкрутство; особи, які знаходяться у родинних стосунках із зазначеними особами та підприємцем-боржником.

Зайнятість – це не заборонена законодавством діяльність осіб, пов'язана із задоволенням їх особистих та суспільних потреб з метою одержання доходу (заробітної плати) у грошовій або іншій формі, а також діяльність членів однієї сім'ї, які здійснюють господарську діяльність або працюють у суб'єктів господарювання, заснованих на їх власності, у тому числі безоплатно.

Закон Енгеля – це закономірності зміни структури витрат сімей і окремих особистостей в залежності від зростання розмірів отриманого ними доходу.

Закон попиту – це закон, відповідно до якого зростання цін призводить до зниження величини попиту на товари при інших рівних умовах.

Закон пропозиції – це закон, відповідно до якого з ростом цін на товар збільшується обсяг пропозиції цього товару при інших рівних умовах.

Закон «святкових днів» – це складова теорії ефективності біржової торгівлі, згідно з якою біржові котирування при інших рівних умовах зростають кілька днів до і після свят.

Законні платіжні засоби – це грошові знаки, які згідно з чинними в країні законами є обов'язковими до прийому в якості засобу платежів на території даної країни.

Законодавча ініціатива – це право внесення законопроектів у законодавчі органи, що тягне за собою обов'язок законодавчих органів обговорити законопроект і прийняти по ньому певне рішення.

Законодавчі органи – це вищі органи державної влади, які мають право й уповноважені ухвалювати закони.

Закрита підписка – це: приватне розміщення цінних паперів між небагатьма інвесторами без розголосу; розміщення випущених цінних паперів тільки серед засновників або за їх рішенням серед залучених інвесторів.

Закрита позиція – це: завершення розрахунків по операції з цінними паперами, викуп проданого паперу або продаж купленого; поширена форма впровадження нових акцій на біржі, коли один банк (або банківський синдикат) купляє за певну суму всю емісію акцій і виступає потім у якості ексклюзивного продавця.

Закритий інвестиційний фонд – це фонд, який здійснює випуск інвестиційних сертифікатів без взяття зобов'язань про їх викуп.

Закриті знижки – це цінові знижки, які надаються на продукцію у внутрішній торгівлі, у внутрішньофірмових поставках, а також на товари, що поставляються за спеціальними міжурядовими угодами.

Закриття рахунків – це припинення дії розрахункових і поточних рахунків на основі заяви юридичних та фізичних осіб, на ім'я яких відкриті ці рахунки, або за рішенням судових органів чи самих банків за наявності на те підстав.

Закупівля – це придбання продукції (товарів) на підставі договорів на платній основі.

Зал акцій – це операційний зал фондової біржі, в якому здійснюються операції виключно з акціями.

Зал облігацій – це операційний зал фондової біржі, де здійснюються операції виключно з облігаціями.

Зал операційний – це: зал для проведення торгів на біржі; приміщення в банку, де здійснюються клієнтські операції протягом банківського дня.

Залишкова вартість основних засобів – це вартість основних засобів, розрахований з урахуванням їх зносу, що дорівнює первісній вартості за вирахуванням амортизації протягом усього терміну експлуатації основних засобів.

Залишкова вартість цінного паперу – це його балансова вартість з врахуванням створеного резерву за цим папером.

Залишковий ресурс устаткування – це строк експлуатації або величина ресурсу устаткування від моменту експертного обстеження до переходу у граничний технічний стан.

Залишок коштів на рахунку – це сума, що значиться на розрахунковому рахунку (рахунку основної діяльності) клієнта банку з урахуванням витрат з рахунку і надходжень на рахунок.

Залишок Солоу – це макроекономічний показник, що дорівнює приросту сукупної продуктивності факторів виробництва та вимірюється різницею приросту обсягів виробництва в грошовому вираженні і приросту витрат на фактори виробництва.

Залік взаємних вимог – це форма безготівкових взаєморозрахунків підприємств, при якій взаємні зобов'язання та вимоги боржників і кредиторів погашаються в рівноважних сумах, а оплачується лише різниця.

Залучені кошти – це засоби, які не належать підприємству, але тимчасово (до їх повернення) беруть участь у господарському обороті в якості джерела формування оборотних коштів.

Заміщення – це: заміна виробництва і споживання одного товару іншим, близьким йому за властивостями і якістю; виконання посадових обов'язків однієї особи іншою особою на період відпустки, відрядження, хвороби тощо.

Замовник – це юридична або фізична особа, яка звернулася із замовленням до іншої особи – виготовлювача, продавця, постачальника товарів і послуг, підрядника.

Заощадження – це частина грошових доходів населення, яку люди відкладають для задоволення майбутніх потреб.

Запаси – це активи, які: утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Запаси буферні – це запаси, створювані виробниками та продавцями на випадок сезонного коливання попиту.

Запаси валютні – це фонди держави в конвертованій валюті, що визначають її платоспроможність.

Запаси виробничі – це частина оборотних коштів підприємства, що ще не включені у процес виробництва.

Запаси стратегічні – це державні запаси продовольства, палива, товарів, а також запаси сировини в неопрацьованих родовищах, що створюються для забезпечення економічної безпеки держави.

Запасні фонди – це фонди грошових коштів, що використовуються для виплати страхового відшкодування в тих випадках, коли вони не покриваються страховими платежами поточного року.

Запасні частини – це складові частини об'єкта устаткування, призначені для заміни таких самих частин, що перебувають в експлуатації, з метою підтримки або відновлення справності або необхідного рівня працездатності об'єкта.

Запозичення – це позики, векселі, облігації, а також інші види короткострокових і довгострокових зобов'язань, на які нараховуються відсотки.

Зарахування курсової різниці – це зарахування результатів переоцінки залишків валютних коштів, що виникають унаслідок зміни курсу національної валюти відносно іноземної валюти.

Зарахування цінних паперів – це збільшення кількості цінних паперів певного випуску на рахунку у цінних паперах власника такого рахунку, що супроводжується введенням визначеної кількості депозитарних активів за цим випуском у професійного учасника депозитарної системи.

Зареєстрований безробітний – це особа працездатного віку, яка зареєстрована в територіальному органі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, як безробітна і готова та здатна приступити до роботи.

Заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу.

Засоби виробництва – це знаряддя і предмети виробничої трудової діяльності людей: основні засоби і оборотні засоби, що використовуються у виробництві.

Застава – це одна з форм забезпечення боргових зобов'язань, яка передбачає передачу кредиторів майнових чи інших цінностей позичальника.

Застава генеральна – це застава в розмірі, який повинен гарантувати суму кредиту, судові витрати і відсотки на випадок, якщо боржник не зможе сплатити кредит, отриманий під цю заставу.

Застава серйозності – це визначена правилами конкурсу сума у валюті, яку в разі відмови від участі в торгах конкурсант має сплатити замовнику.

Заставна ціна – це гарантована державою ціна продукції, яка відшкодовує середньогалузеві нормативні витрати та забезпечує мінімальний прибуток, достатній для відтворення виробництва.

Заставне свідоцтво – це документ про заставу боржником нерухомого майна.

Заставний індосамент – це індосамент, за яким вексель не переходить у власність і знаходиться у векселедержателя за заставним правом.

Заставні операції – це операції банків і ломбардів з надання позик під заставу.

Заставадавець – це боржник, який надав заставу як гарантію повернення боргу.

Заставодержатель – це кредитор-власник заставного права на майно, надане йому заставадавцем.

Затребуваний кредит – це вид короткострокового міжбанківського кредиту, який може бути затребуваний і повернений в будь-який момент без права протесту.

Захисне застереження – це умова, що включається в договір за згодою сторін і передбачає можливість перегляду окремих його положень, статей, умов в ході виконання договору для зниження взаємного ризику та запобігання втрат.

Захист інвестицій – це комплекс організаційних, технічних та правових заходів, спрямованих на створення умов, які сприяють збереженню інвестицій, досягненню цілі внесення інвестицій, ефективній діяльності об'єктів інвестування та реінвестування, захисту законних прав та інтересів інвесторів, у тому числі права на отримання прибутку (доходу) від інвестицій.

Захист інформації – це система заходів, спрямованих на досягнення безпечного захищеного документообігу з метою збереження державних і комерційних секретів.

Захист прав споживачів – це офіційно встановлені нормативними документами правила та норми, що охороняють права споживачів, зокрема, запобігають продаж їм неякісного товару та компенсують збитки споживачів від недобросовісної торгівлі.

Заходи державного нагляду (контролю) – це планові та позапланові заходи, які здійснюються у формі перевірок, ревізій, оглядів, обстежень та в інших формах, визначених законом.

Заявка на участь у тендері – це поданий претендентом пакет документів, що містить поряд з іншим інформацію про претендента, його пропозиції щодо виконання умов тендеру, в тому числі програму робіт, відповідно до якої провадитиметься діяльність на об'єкті тендеру.

Заява про партнерство – це документ, в якому зазначені зобов'язання партнерів щодо спільної реалізації та співфінансування проекту.

Заявник акредитива – це платник, який подав обслуговуючому банку заяву про відкриття акредитива.

Збалансований бюджет – це бюджет, в якому дотримано відповідність між витратами і доходами.

Збалансований портфель цінних паперів – це набір цінних паперів, в якому раціонально поєднуються прибутковість, ліквідність і надійність.

Зберігання векселів – це здійснення банком за дорученням, від імені і за рахунок довірителя (векселедержателя) операцій з векселями на підставі одержаних від довірителя інструкцій, тобто: схову; передавання оригіналу векселя законному векселедержателю копії векселя; передавання примірника переказного векселя, що призначався для акцепту, законному векселедержателю іншого примірника векселя; передавання оригіналів, примірників і копій векселів іншій особі на умовах, вказаних довірителем.

Зберігання векселів відкрите – це зберігання векселів шляхом подання в банк супровідного векселя доручення на зберігання з точними і повними інструкціями щодо дій банку з векселями.

Зберігання векселів закрите – це зберігання векселів шляхом надання векселедержателю депозитного вічка у сховищі (сейфі) банку без будь-яких інструкцій щодо дій банку з векселями.

Збиток – це економічний результат господарської діяльності, коли собівартість продукції або послуг вища, ніж сума, за яку їх можна реалізувати.

Збір – це не включена в тариф ставка оплати додаткової операції або роботи.

Збутова знижка – це знижка з оптової ціни, яка надається підприємством-виробником продукції організації, що здійснює її збут (за виконання збутових функцій).

Зведений баланс – це узагальнюючий балансовий звіт, який об'єднує баланси по окремих видах витрат і ресурсів, джерелах доходів і витрат.

Зведений бюджет – це сукупність показників бюджетів, що використовуються для аналізу та прогнозування економічного і соціального розвитку держави.

Зведений кошторисний розрахунок вартості ремонту – це кошторисний документ, що визначає повну кошторисну вартість усіх об'єктів ремонту, передбачених проектною документацією або відомістю дефектів, включаючи кошторисну вартість ремонтних робіт, витрати на придбання та виготовлення устаткування, запасних частин та інвентарю, а також усі інші витрати.

Звернення грошове – це: безперервний рух грошей в ході їх використання як засобу оплати праці, послуг, купівлі товарів, здійснення розрахунків і платежів, видачі допомог, повернення боргів; сукупність всіх платіжних засобів, що використовуються в країні в певний період часу (величина грошового обігу).

Звичайна відсоткова ставка на депозит – це середня відсоткова ставка на день відкриття депозиту, але не вища, ніж середня відсоткова ставка за депозити, залучені протягом 30 календарних днів, що передували даті відкриття цього депозиту.

Звичайна відсоткова ставка на кредит – це середня відсоткова ставка на день сплати відсотків за кредит, але не нижча, ніж середня відсоткова ставка за кредити, надані протягом 30 календарних днів, що передували даті надання цього кредиту.

Звичайна діяльність – це будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення.

Звичайна ціна на продукцію – це ціна не менша, ніж середньозважена ціна реалізації аналогічної продукції за будь-якими іншими угодами з купівлі-продажу, укладеними з будь-якою третьою стороною протягом 30 календарних днів, що передували даті реалізації, за винятком того, коли ціни внутрішньої реалізації підлягають державному регулюванню згідно з порядком ціноутворення, встановленим законодавством.

Звичайні акції – це акції, за якими дивіденди виплачуються з частини прибутку, що залишилася після сплати фіксованого відсотка власникам привілейованих акцій.

Звільнення від ввізних мит та податків – це випуск товарів для вільного обігу зі звільненням від ввізних мит та податків, незалежно від їхньої звичайної тарифної класифікації чи суми мит та податків, що звичайно підлягають сплаті, якщо товари були завезені за певних умов та з визначеною метою.

Звіт про відрядження – це звіт про використання коштів, наданих на відрядження, до якого додаються оригінали документів, що підтверджують понесені витрати.

Звіт про інспектування – це документ єдиної форми про результати проведеної інспекційної перевірки об'єкта перевірки, що формується керівником інспекційної групи з урахуванням довідок про перевірку окремих видів діяльності (операцій).

Звіт про управління – це документ, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності.

Звітний податковий період – це період, за який платник податку зобов'язаний проводити розрахунки податку та сплачувати його до бюджету.

Зворотна боніфікація – це знижка з ціни поставленого товару, кількість якого менше вимог стандарту або кількості, обумовленої договором.

Зворотна вимога – це вимога особи, яка відшкодувала збиток іншій особі до третьої особи, з вини якого виник збиток.

Зворотне котирування – це котирування, за якого курс іноземної валюти подано як кількість одиниці іноземної валюти, яка припадає на одиницю національної валюти.

Зворотне репо – це договір про продаж національним банком із свого портфеля державних цінних паперів з одночасним зобов'язанням зворотного їх викупу в банків за обумовленою ціною на обумовлену дату.

Зворотний лізинг – це господарська операція, що здійснюється фізичною чи юридичною особою і передбачає продаж основних засобів фінансовій організації з одночасним зворотним отриманням таких основних засобів такою фізичною чи юридичною особою в оперативний або фінансовий лізинг.

Зворотні відходи виробництва – це відходи, які використовуються на самому підприємстві або реалізовані на сторону.

Згорання виробництва – це скорочення або навіть припинення виробництва певних видів продукції, товарів, послуг на підприємствах у зв'язку зі зниженням попиту, відсутністю необхідних ресурсів чи нерентабельністю виробництва.

Здійснення проекту – це фаза проектного циклу, протягом якої відбувається фізична реалізація проекту, створення необхідної організаційної структури і підготовка початку функціонування.

Здобувач ліцензії – це суб'єкт господарювання, який подав до органу ліцензування заяву про отримання ліцензії разом із підтвердними документами згідно з вимогами відповідних ліцензійних умов.

Здобуття освіти на робочому місці – це спосіб організації навчання здобувачів освіти, завдяки якому оволодіння освітньою програмою (як правило, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти) відбувається на виробництві шляхом практичного навчання, участі у виконанні трудових обов'язків і завдань під керівництвом фахівців-практиків, залучених до освітнього процесу.

«Зелена продукція» – це продукція, стосовно якої за результатами проведення процедури оцінки відповідності встановлено факт поліпшення її екологічних характеристик.

Земельна ділянка – це частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, цільовим (господарським) призначенням та з визначеними щодо неї правами.

Земельна рента – це дохід від використання землі, не пов'язаний безпосередньо з виробничою діяльністю власника землі, а одержуваний ним за надання землі як природного ресурсу.

Земельне поліпшення – це результати будь-яких заходів, що призводять до зміни якісних характеристик земельної ділянки та її вартості (матеріальні об'єкти, розташовані у межах земельної ділянки, переміщення яких є неможливим без їх знецінення та зміни призначення, а також результати господарської діяльності або проведення певного виду робіт (зміна рельєфу, поліпшення ґрунтів, розміщення посівів, багаторічних насаджень, інженерної інфраструктури тощо)).

Земельний податок – це обов'язковий платіж, що справляється з власників земельних ділянок та земельних часток (паїв), а також постійних землекористувачів.

Земельні банки – це банки, що видають довгострокові позики в основному під заставу землі.

Земельні відносини – це суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження землею.

Землекористувачі – це юридичні та фізичні особи (резиденти і нерезиденти), яким відповідно до закону надані у користування земельні ділянки державної та комунальної власності, у тому числі на умовах оренди.

Землеустрій – це система заходів, спрямованих на здійснення положень земельного законодавства, рішень щодо організації використання та охорони земель, створення сприятливого екологічного середовища і поліпшення природних ландшафтів.

Злиття підприємств – це об'єднання підприємств шляхом створення нової юридичної особи або приєднання підприємств до головного підприємства внаслідок якого власники (акціонери) підприємств, що об'єднуються, здійснюватимуть контроль над усіма чистими активами об'єднаних підприємств з метою подальшого спільного розподілу ризиків та вигод від об'єднання.

Злісне банкрутство – це оголошення підприємством або підприємцем стану банкрутства з метою не виплачувати борги і приховати наявні у нього фінансові ресурси.

Зменшення корисності – це втрата економічної вигоди в сумі перевищення залишкової вартості над сумою очікуваного відшкодування.

Змінна перерва – це сумарна тривалість перерв працівника за робочий день (зміну).

Змінне обладнання – це вироби спеціального призначення, які передбачені конструкцією устаткування та призначені забезпечувати заданий процес виробництва і здійснювати вплив на предмет переробки, його переміщення, перетворення вихідної сировини в напівфабрикат або готову продукцію, зазнають несприятливого впливу технологічних факторів процесу виробництва та заміна яких проводиться відповідно до призначеного ресурсу.

Змінні витрати – це витрати, абсолютна величина яких змінюється разом зі зміною обсягу виробництва продукції.

Змішані банки – це: банки за участю іноземного капіталу; банки за участю державного і приватного капіталу.

Змішані інвестиції – це інвестиції, у загальному обсязі яких є частка державних інвестицій.

Змішані підприємства – це підприємства, в яких поєднуються різні форми власності.

Знак відповідності в галузі сертифікації – це захищений в установленому порядку знак, застосований або виданий згідно з правилами системи сертифікації, який гарантує, що певна продукція, процес або послуга відповідають конкретному стандарту чи іншому нормативному документу.

Знак відповідності технічним регламентам – це маркування, за допомогою якого виробник вказує, що продукція відповідає вимогам, які застосовуються до зазначеної продукції та визначені в технічних регламентах, якими передбачене нанесення цього маркування.

Знак товарний (обслуговування) – це знак, що дає можливість відрізнити, відповідно, товари та послуги одних юридичних або фізичних осіб від однорідних товарів і послуг інших юридичних або фізичних осіб.

Значно технологічно вдосконалений продукт – це існуючий продукт, для якого поліпшуються якісні характеристики, підвищу-

ється економічна ефективність виробництва за рахунок використання більш високоефективних компонентів чи матеріалів, часткової зміни (однієї або більше) технічних підсистем.

Знижка – це сума, на яку зменшується ціна і, одночасно, сума, якою продавець дотує покупця для стимулювання збуту.

Знижка сезонна – це зменшення ціни товару в період його несезонного продажу.

Знос основних фондів – це поступова втрата основними фондами їх корисних властивостей.

«Зняття вершків» – це вид цінової політики підприємства, що полягає в установленні на товар ціни, яка значно перевищує витрати на його виробництво та реалізацію.

Зобов'язання – це заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Зобов'язання довгострокове – це зобов'язання, що погашаються (задовольняються) через період, що не менше року.

Зобов'язання кореальне – це солідарне зобов'язання, відповідальність за виконання якого покладається в цілому на всіх осіб, що відповідають за зобов'язанням, і на кожну особу окремо.

Зобов'язання короткострокове – це зобов'язання, що погашаються (задовольняються) через період, що менше року.

Зобов'язання не конкурувати – це будь-яке пряме чи опосередковане зобов'язання покупця не виробляти, не придбавати, не продавати або не перепродавати товари, які конкурують з контрактними товарами, або будь-яке пряме чи опосередковане зобов'язання покупця придбавати у постачальника або в іншого суб'єкта господарювання, визначеного постачальником, понад 80 відсотків усіх контрактних товарів та їхніх відповідних замінників, які придбаває покупець, розрахованих на основі вартості відповідних контрактних товарів чи їх замінників або (у випадках усталеної господарської практики) обсягів закупівель покупця за попередній календарний рік.

Зовнішнє середовище – це зовнішні умови та чинники здійснення підприємницької діяльності, що не залежать від підприємства, організації, але мають бути обов'язково враховані ними при розробці стратегії розвитку, бізнес-плану тощо.

Зовнішні платежі – це витрачання валюти окремими особами, фірмами та урядом країни на купівлю товарів і послуг в інших країнах.

Зовнішній аудит – це перевірка, що здійснюється незалежними висококваліфікованими спеціалістами в галузі аудиту, контролю та аналізу фінансово-господарської діяльності на підставі наявності відповідного сертифіката на право здійснення аудиторської діяльності.

Зовнішній борг – це сумарні грошові зобов'язання країни, що виражаються грошовою сумою, яка підлягає поверненню зовнішнім кредиторам на певну дату, тобто загальна заборгованість країни за зовнішніми позиками і невиплаченими за ними відсотками.

Зовнішній лаг – це проміжок часу з моменту прийняття управлінського рішення до появи його наслідків (результатів).

Зовнішній фактор – це фізична величина або комбінація взаємозалежних фізичних величин, що характеризує вплив на об'єкт з боку його оточення під час транспортування, зберігання, експлуатації і за певних умов може викликати погіршення його властивостей, обмеження або втрату працездатності.

Зовнішньоекономічна діяльність підприємства – це сфера його господарської діяльності, пов'язана з виходом на зовнішні ринки та функціонуванням на них, створенням спільних підприємств, здійсненням валютно-фінансових та кредитних операцій.

Зовнішньоекономічна політика – це економічна політика, спрямована на регулювання державою відносин суб'єктів господарювання з іноземними суб'єктами господарювання та захист національного ринку і вітчизняного товаровиробника.

Зовнішньоекономічний контракт – це матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних торгових партнерів, що спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності.

Зовнішньоторговельна політика – це державна політика, що здійснює вплив на зовнішню торгівлю за допомогою податків, субсидій, прямих обмежень на імпорт і експорт.

Зовнішньоторговельний дефіцит – це перевищення товарного імпорту країни над її товарним експортом, оцінене у вартісному вираженні.

Зовнішньоторговельний оборот – це сумарна величина експорту та імпорту країни за певний період, виміряна в грошовому вираженні.

Зовнішньоторговельний профіцит – це перевищення товарного експорту країни над її товарним імпортом, оцінене у вартісному вираженні.

Зовнішньоторговельні банки – це різновид спеціалізованих комерційних банків, які здійснюють переважно операції з кредитування експорту та імпорту, а також проведення взаємних зовнішньоторговельних розрахунків.

Зовнішньоторговельні зони – це частина території держави, де товари іноземного походження можуть зберігатися, купуватися та продаватися без сплати мита і митних зборів або з її відстроченням.

Зовнішня реклама – це будь-яка спеціальна інформація про осіб чи продукцію, яка розповсюджується з метою прямого чи опосередкованого одержання прибутку засобами зовнішньої реклами, що розміщуються на окремих тимчасових і стаціонарних спеціальних конструкціях – установках, щитах, екранах тощо, розташованих просто неба, на фасадах будинків та споруд, опорах вуличного освітлення та над проїжджою частиною вулиць і доріг.

«Золоте правило» проведення ліквідних операцій – це банківський принцип відповідності термінів проведення операцій, пов'язаних як з активами, так і з пасивами (інакше виникає дефіцит готівки).

Золотий запас – це централізований резервний фонд золота в злитках і монетах, що знаходиться в розпорядженні центрального банку країни.

Зона вільної торгівлі – це зона, в межах якої група країн здійснює вільну безмитну торгівлю.

Зона вільного підприємництва – це частина території країни, на якій дозволено спільне підприємництво ряду країн у різних формах.

Зона економічного сприяння – це частина території країни, на якій в законодавчому порядку створені сприятливі умови для соціально-економічного розвитку та забезпечення економічного зростання.

«Зона перевантаження» – це період купівлі-продажу, протягом якого відбувається швидка зміна напрямків у розвитку ринкової кон'юнктури.

Зона прикордонної торгівлі – це частина території держави на кордонах із сусідніми країнами, де діє спрощений порядок перетину кордону і торгівлі.

Зона робоча – це простір, у межах якого виконуються певні роботи і розміщуються необхідні для цього матеріали, готові конструкції та вироби, машини, механізми і пристосування.

Зона робоча небезпечна – це частина робочої зони, у межах якої існує небезпека травмування людей, зумовлена їх виробничою діяльністю.

Зона санітарно-захисна – це зона простору і рослинності, спеціально виділена між промисловими підприємствами і районом проживання населення з метою охорони здоров'я людей.

Зразок-еталон – це зразок товару, затверджений замовником і призначений для порівняння з ним одиниць товару учасника відбору.

Зрівняльність – це економічний принцип, відповідно до якого слід прагнути до вирівнювання оплати праці, доходів, багатства громадян як до вищої форми справедливості.

Зрілість товару – це стадія циклу життя товару, що характеризується тим, що більшість покупців уже придбало товар, відповідно, темпи продажів і прибуток починають знижуватися.

Зростаюча віддача – це збільшення граничного продукту за рахунок послідовного введення у виробництво додаткової одиниці одного із застосовуваних ресурсів.

Зростаюча галузь – це галузь сфери виробництва або обігу, в якій фірми отримують значний прибуток, що призводить до переливу капіталів і, відповідно, до зростання обсягів виробництва за рахунок «вторгнення» в галузь нових фірм.

Зустрічна торгівля – це зовнішньоторговельні операції, контракти, угоди, що передбачають зустрічні зобов'язання експортерів закупити в імпортерів товари на повну вартість або частину вартості експорту.

Ігрові методи – це методи психологічної підготовки управлінського персоналу, що включають ділові ігри.

Ідеальний ринок – це висококонкурентний ринок, що володіє наступними ознаками: необмежена кількість учасників, значна кількість продавців і покупців, вільний вхід на ринок і вихід з нього, вільні ціни, однорідність однойменних представлених продуктів на ринку, відсутність тиску чи примусу з боку одних учасників по відношенню до інших.

Ідеальний хедж – це хеджування, яке повністю виключає як виникнення майбутнього прибутку, так і втрати від коливань кон'юнктури.

Ідентифікаційний код – це персональний номер суб'єкта господарської діяльності – резидента, або фізичної особи – платника податків.

Ідентифікаційний номер оплати – це набір знаків, який за результатами проведення відповідного аукціону присвоюється аукціонним офісом відповідному резерву і який використовується переможцями аукціонів при здійсненні оплати по цьому резерву.

Ідентифікаційний огляд – це сукупність заходів, що здійснюються з метою визначення відомостей про товари та інші предмети й дають змогу зробити висновок про країну походження, класифікацію згідно з класифікацією товарів, кількісні та якісні характеристики, а також однозначно ідентифікувати їх тощо.

Ідентичні товари – це товари (роботи, послуги), що мають однакові характерні для них основні ознаки.

Ідентичні цінні папери – це цінні папери, випущені одним емітентом за тотожними умовами емісії, виплати доходу, викупу чи погашення.

Ієрархія – це спосіб організації систем управління, при якому елементи системи розподілені за рівнями.

Іменний вексель – це вексель без права його індосації першим векселедержателем іншій особі.

Іменний індосамент – це індосамент, за яким векселедержатель передає всі або тільки певні права придбавачу векселя та в якому зазначається особа, якій має бути здійснений платіж.

Іменний чек – це паперовий розрахунковий документ, що є письмовим розпорядженням юридичної особи або фізичної особи, яка виписала чек (чекодавець), платнику про виплату певної суми коштів чекодержателю, зазначеному в чеку, або іншій особі за нотаріально посвідченою довіреністю за рахунок наданого платнику грошового покриття.

Іменні цінні папери – це цінні папери, видані на ім'я певної особи, яка має право їх використання.

Імідж – це: образ ділової людини, уявлення про нього, що складається у оточуючих, репутація; образ фірми чи товару, що забезпечує становище фірми на ринку, а також вірність покупців фірмовій марці.

Іммігрант – це іноземець чи особа без громадянства, який отримав дозвіл на імміграцію і прибув в країну на постійне проживання, або, перебуваючи в країні на законних підставах, отримав дозвіл на імміграцію і залишився в країні на постійне проживання.

Імміграційна віза – це віза, що позначається літерами ІМ та цифрами 1, 2 і 3: ІМ-1 (оформляється особам, які в'їжджають в країну з метою працевлаштування); ІМ-2 (оформляється особам, які в'їжджають в країну для постійного проживання); ІМ-3 (оформляється особам, які в'їжджають в країну з метою возз'єднання сім'ї).

Імміграційна картка – це документ, що містить інформацію про іноземця або особу без громадянства, які в'їжджають в країну чи виїжджають за її межі.

Імміграція – це прибуття в країну чи залишення в країні у встановленому законом порядку іноземців та осіб без громадянства на постійне проживання.

Імобілізація оборотних коштів – це: перетворення рухомого майна в нерухоме; перетворення капіталу акціонерного товариства в капітал одноосібних підприємців; розміщення оборотних засобів у низьколіквідні цінності.

Імплементация – це здійснення, виконання державою міжнародних правових норм.

Імпорт – це закупка в іноземних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності товарів та їх ввезення на територію країни.

Імпорт непрямий – це імпорт комплектуючих виробів чи напівфабрикатів, використаних в імпортованих машинах і устаткуванні.

Імпорт спеціальний – це загальний імпорт за вирахуванням реекспорту, тобто імпорт товарів для внутрішнього споживання.

Імпортер – це будь-яка особа, що перебуває під юрисдикцією держави імпорту та здійснює імпорту діяльність.

Імпортна вартість товару – це вартість у цінах, зазначених в інвойсі (накладній) іноземного постачальника, з додаванням витрат за доставку товару до кордону та інших накладних витрат.

Імпортна квота – це: нетарифне, тобто не пов'язане з цінами і податками, кількісне обмеження ввезення певних видів товарів у країну, що встановлюється урядом з метою захисту внутрішнього ринку; показник, що характеризує обсяг імпорту певного товару, встановленого відповідно до потреб в ньому і обсягами власного виробництва.

Імпортна ліцензія – це документ, що видається фірмі відповідним державним органом і свідчить про дозвіл імпортеру ввозити в країну певні товари, вказані в такій ліцензії.

Імпортний акредитив – це акредитив, який відкривається уповноваженим банком-емітентом за дорученням наказодавця акредитива або за дорученням іншого банку або від власного імені на користь бенефіціара, розташованого за межами країни або в межах країни за умови відкриття трансферабельного (переказного) акредитива.

Імпортована інфляція – це інфляція, обумовлена впливом зовнішньоекономічних факторів, зокрема, надлишковим припливом в країну іноземної валюти та підвищенням цін на імпортні товари.

Імпортозаміщення – це зменшення або припинення імпорту певного товару за допомогою виробництва в країні такого ж або аналогічного товару.

Імунітет податковий – це звільнення від обов'язку платити податки, надане окремим фізичним та юридичним особам відповідно до національного та міжнародного права.

Інвентаризація – це періодична перевірка наявності товарно-матеріальних цінностей, стану їх зберігання, правильності ведення складського господарства і реальності даних обліку.

Інвестиції – це довгострокові вкладення з метою створення нових і модернізації діючих підприємств, освоєння новітніх технологій і техніки, збільшення виробництва і отримання прибутку.

Інвестиції в основний капітал – це витрати на будівельні роботи всіх видів, монтаж обладнання, придбання обладнання, що потребує чи не потребує монтажу, та інші капітальні роботи і витрати.

Інвестиції індуковані – це інвестиції, що викликаються потребою суспільства у відповідних товарах і послугах.

Інвестиції інтелектуальні – це одноразові витрати на підготовку фахівців на курсах, придбання ліцензій «ноу-хау», результатів наукових розробок.

Інвестиції нефінансові – це негрошові інвестиції в формі вкладення прав, ліцензій, ноу-хау тощо.

Інвестиції портфельні – це: інвестиції в цінні папери (фінансові інвестиції); невеликі за розміром інвестиції, які не можуть забезпечити їх власникам контроль над підприємством.

Інвестиції реальні – це довгострокові вкладення коштів у матеріальне виробництво (реальний сектор економіки).

Інвестиції фактичні – це обсяг реально здійснених за певний період капіталовкладень, включаючи як планові, так і позапланові інвестиції.

Інвестиційна вартість – це: вартість активів, що розглядаються як внесок у реалізацію певного інвестиційного проекту та визначається виходячи з бізнес-плану цього проекту; вартість об'єкта, яка враховує індивідуальні вимоги інвестора до інвестицій.

Інвестиційна декларація – це складова частина статуту інвестиційного фонду, в якій визначаються основні напрями та обмеження інвестиційної діяльності фонду, порядок випуску, продажу та викупу інвестиційних сертифікатів, а також інші питання інвестиційної діяльності фонду.

Інвестиційна діяльність – це сукупність операцій із придбання та продажу довгострокових (необоротних) активів, а також короткострокових (поточних) фінансових інвестицій, що не є еквівалентами грошових коштів.

Інвестиційна нерухомість – це власні або орендовані на умовах фінансової оренди земельні ділянки, будівлі, споруди, які розташовуються на землі, утримувані з метою отримання орендних платежів та/або збільшення власного капіталу, а не для виробництва та постачання товарів, надання послуг, адміністративної мети або продажу в процесі звичайної діяльності.

Інвестиційна політика – це складова частина економічної політики, система заходів, що визначає обсяг, структуру і напрям капітальних вкладень, зростання основних засобів і їх оновлення на основі досягнень науково-технічного прогресу.

Інвестиційна порада – це надання особистих рекомендацій клієнту, чи то на його вимогу, чи то з ініціативи інвестиційної компанії щодо однієї чи більше угод, пов'язаних з фінансовими інструментами.

Інвестиційна привабливість – це рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, яке може оцінюватися значеннями відповідних показників.

Інвестиційна програма – це сукупність даних про систему інвестиційних проектів або пропозицій з певною цільовою спрямованістю.

Інвестиційна пропозиція – це результат техніко-економічних досліджень, передуючих ухваленню рішень про виконання інвестиційного проекту.

Інвестиційна складова – це кошти, передбачені в тарифі на виробництво, передачу та постачання електричної енергії, виробництво, транспортування та постачання теплової енергії, а також транспортування, зберігання та постачання природного газу ліцензіата як частина прибутку, що залишається в розпорядженні суб'єкта господарювання для цільового фінансування видатків, пов'язаних із відновленням, реконструкцією, модернізацією основних засобів (у тому числі заходів з підвищення безпеки та дотримання екологічних норм) та будівництвом нових об'єктів підприємств паливно-енергетичного комплексу, перелік яких встановлюється нормами законодавства.

Інвестиційний брокер – це фізична або юридична особа, яка має право на виконання посередницьких операцій на ринку цінних паперів за рахунок клієнта і за його дорученням.

Інвестиційний вклад – це кошти, які інвестор з метою отримання процентів розміщує на вкладному (депозитному) рахунку в уповноваженому банку на підставі укладеного в письмовій формі договору банківського вкладу на строк не менше ніж один календарний рік без права дострокового розірвання цього договору та зменшення суми вкладу протягом зазначеного строку за умови, що це обумовлено в договорі.

Інвестиційний довідник – це публікації спеціалізованих консалтингових компаній з рекомендаціями з придбання акцій, курс яких представляє інтерес з точки зору вкладення капіталу.

Інвестиційний інститут – це юридична особа, що здійснює посередницьку або консультативну діяльність виключно з цінними паперами.

Інвестиційний клас – це кредитний рейтинг за міжнародною шкалою, підтверджений у бюлетені однієї з провідних світових рейтингових компаній (Fitch IBCA, Standard & Poor's, Moody's).

Інвестиційний клімат – це привабливість інвестиційної ситуації в країні з точки зору іноземних підприємців, що вкладають в її економіку свої кошти.

Інвестиційний комплекс – це комплекс організацій і фірм, які забезпечують інвестиційну діяльність.

Інвестиційний конкурс – це спосіб продажу об'єкта приватизації, за яким переможцем визначається претендент, що запропонував максимальну величину приведенного вартісного обсягу інвестицій в

об'єкт приватизації, виражену в грошовому еквіваленті, згідно з бізнес-планом інвестиційного проекту та техніко-економічним обґрунтуванням післяприватизаційного розвитку об'єкта.

Інвестиційний період – це період від початку виділення засобів до здачі об'єкта в експлуатацію.

Інвестиційний податковий кредит – це відстрочка плати податку на прибуток, що надається суб'єкту підприємницької діяльності на визначений строк з метою збільшення його фінансових ресурсів для здійснення інвестиційних програм, з наступною компенсацією відстрочених сум у вигляді додаткових надходжень податку через загальне зростання прибутку, що буде отримано внаслідок реалізації інвестиційних програм.

Інвестиційний прибуток – це дохід у вигляді позитивної різниці між доходом, отриманим від проведення операцій з цінними паперами з урахуванням курсової різниці, деривативами та корпоративними правами, випущеними в інших, ніж цінні папери, формах, та витратами на придбання таких інвестиційних активів.

Інвестиційний проект – це комплекс заходів (організаційно-правових, управлінських, аналітичних, фінансових та інженерно-технічних), визначених на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку національної економіки та спрямованих на розвиток окремих галузей, секторів економіки, виробництв, регіонів, виконання яких здійснюється суб'єктами інвестиційної діяльності з використанням цінностей.

Інвестиційний сертифікат – це цінний папір, який випускається виключно інвестиційним фондом або інвестиційною компанією і дає право його власникові на отримання доходу у вигляді дивідендів.

Інвестиційні зобов'язання – це зобов'язання покупця щодо внесення інвестицій у вигляді коштів та інших видів майна, необхідних для ефективного функціонування об'єкта оцінки та випуску ним конкурентоспроможної продукції.

Інвестиційні пільги – це пільги, що надаються переважно у вигляді субсидій, зниження і відстрочення сплати податків інвесторам у випадку відповідності їх капіталовкладень цілям і умовам державних економічних програм.

Інвестиційні ризики – це: невизначеність, пов'язана з можливістю виникнення в ході реалізації проекту несприятливих ситуацій і їх наслідків; можливість відмінності реального майбутнього інвестиційного прибутку від очікуваного.

Інвестиційні фонди – це фінансові інститути, що здійснюють емісію власних акцій та інвестицій у цінні папери інших емітентів, торгівлю цінними паперами.

Інвестований капітал – це сума власних коштів і довгострокового позикового капіталу, вкладеного в проект.

Інвестор – це фізична або юридична особа, яка здійснює вкладання капіталу в певний сектор економіки з метою одержання прибутку.

Інвойс (рахунок-фактура) – це вид комерційного рахунка, в якому зазначено суму, що повинна бути сплачена за товар.

Індані – це індивідуальні відомості про заробіток (дохід) та страхові внески застрахованої особи.

Індекс – це цифровий показник, що відображає у процентах послідовні зміни якогось економічного явища.

Індекс Альтмана – це коефіцієнт, який відображає ймовірність банкрутства підприємства: його числове значення дозволяє віднести підприємство до групи потенційних банкрутів, відносно стабільних підприємств з невисоким ризиком банкрутства та підприємств, яким банкрутство практично не загрожує.

Індекс гедоністичний – це індекс, обчислений з урахуванням зміни якості продукції.

Індекс Герфіндаля – це індекс ринкової концентрації товарів різних фірм, представлених на ринку, що обчислюється як сума квадратів часток ринку товарів кожної з фірм.

Індекс дохідності інвестицій – це співвідношення грошового потоку та інвестиційних коштів.

Індекс концентрації доходів – це статистичний показник, що використовується для оцінки ступеня диференціації доходів населення.

Індекс Ласпейреса – це показник рівня цін, що розраховується на базі цін фіксованого набору товарів, і є відношенням загальної розрахункової вартості товарів до сумарної фактичної виручки.

Індекс охоплення – це фондовий індекс, що розраховується шляхом ділення кількості цінних паперів, курс яких підвищився або знизився в даний операційний день, на кількість випусків, які брали участь в даних операціях.

Індекс Пааше – це показник рівня цін, що розраховується на базі цін мінливого набору товарів.

Індекс рівня життя – це індекс, що характеризує зміну рівня реальних доходів населення.

Індекс споживчих цін – це показник, що характеризує динаміку загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання.

Індксація доходів – це перерахунок грошових доходів населення (зарплати, пенсій, стипендій) з урахуванням динаміки роздрібних цін для повної або часткової компенсації втрат у доходах в результаті інфляції.

Індксація податків – це зміна деяких елементів прибуткового податку залежно від офіційного індексу зростання цін на споживчі товари та послуги, індексу заробітної плати та інших особистих доходів.

Індкси акцій – це зведені показники, що характеризують динаміку курсів окремих акцій на біржі.

Індкси динаміки – це клас індексів для вимірювання ступеня інтенсивності розвитку економічних явищ у часі.

Індкси фондові – це показники, що характеризують зміну біржового курсу цінних паперів на певну дату.

Індемнітет – це відшкодування збитків, компенсація.

Індентура – це договір між емітентом і власником цінних паперів, що визначає зобов'язання емітента і права власника.

Індивідуальна податкова консультація – це роз'яснення контролюючого органу, надане платнику податків щодо практичного використання окремих норм податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючий орган, та зареєстроване в єдиному реєстрі індивідуальних податкових консультацій.

Індикативна процентна ставка – це рекомендований орієнтовний розмір процентних ставок для банків щодо проведення ними операцій із залучення та розміщення коштів.

Індикативне планування – це процес формування цілей діяльності, визначення пріоритетів, засобів і методів їх досягнення для орієнтування та інформування керівництва організації про прийняті ними рішення з управління виробництвом.

Індикативні ціни – це ціни на товари, які відповідають цінам, що склалися чи складаються на відповідний товар на ринку експорту або імпорту на момент здійснення експортної (імпортної) операції з урахуванням умов поставки та умов здійснення розрахунків, визначених згідно з законодавством, а також якісних показників товару.

Індосамент – це переказний напис на цінному папері, векселі, чеку, коносаменту тощо, який засвідчує перехід прав за цим документом до іншої особи.

Індосамент векселя безоборотний – це форма індосаменту, за якої індосант перед своїм підписом робить напис: «без обороту на мене» або інше рівнозначне застереження.

Індосамент векселя бланковий – це форма передавання векселя, за якої юридична або фізична особа, яка передає вексель, ставить підпис без зазначення особи, яка стає власником векселя.

Індосамент векселя заставний – це форма індосаменту, за якої забороняється подальше передавання векселя, що видається під заставу.

Індосамент «на пред'явника» – це передаточний індосамент із зазначенням невизначеної особи – пред'явника.

Індосант – це особа, яка передає свої права за векселем іншій особі.

Індосат – це особа, на користь якого передається документ за індосаментом.

Індосо – це проставлення-написи на звороті цінного паперу.

Індустріалізація – це значне збільшення частки промислового виробництва в економіці.

Індустріальний парк – це визначена ініціатором створення індустріального парку відповідно до містобудівної документації облаштована відповідною інфраструктурою територія, у межах якої учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність у сфері промислового виробництва, а також науково-дослідну діяльність, діяльність у сфері інформації і телекомунікацій.

Індустрія – це особливо велика промисловість.

Інжиніринг – це надання послуг (виконання робіт) із складення технічних завдань, проектних пропозицій, проведення наукових досліджень і техніко-економічних обстежень, виконання інженерно-розвідувальних робіт з будівництва об'єктів, розроблення технічної документації, проектування та конструкторського опрацювання об'єктів техніки і технології, надання консультації та авторського нагляду під час монтажних та пусконаладжувальних робіт, а також надання консультацій, пов'язаних із такими послугами (роботами).

Інкасатор – це уповноважений працівник зі спеціальною компетенцією, який доставляє грошові знаки, цінні папери та інші цін-

ності з кас підприємств, установ та організацій усіх форм власності до кас банківських установ або підприємств зв'язку чи інших організацій та в зворотному напрямку.

Інкасація – це збір в касах підприємств, організацій та установ готівкових грошей і цінностей, і доставка їх до кас кредитних установ.

Інкасо – це вид банківської діяльності, при якій банк отримує гроші за різними документами від імені своїх клієнтів і за їх рахунок.

Інкасо документарне – це: інкасо фінансових документів, супроводжуваних комерційними документами; інкасо тільки комерційних документів.

Інкасо експортне/імпортне – це інкасо в міжнародних розрахунках з отримання банком грошей з юридичних і фізичних осіб по різних товарних документах.

Інкасо чеків – це переказ грошей з рахунків осіб, що виписали чеки, на рахунки одержувачів чеків.

Інкасо чисте – це інкасо фінансових документів, що не супроводжуються комерційними документами.

Інкасове доручення – це розрахунковий документ, що містить вимогу стягувача (контролюючий орган) до банку, що обслуговує платника, здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів з рахунку платника на рахунок отримувача.

Інкасові інструкції – це відповідні інструкції, що стосуються порядку відшкодування прийнятих на інкасо чеків і які надсилаються банком (установою) платнику разом з прийнятими на інкасо чеками в іноземній валюті.

Інкорпорація – це: включення до структури підприємства інших організацій; надання відповідно до закону групі осіб статусу юридичної особи чи корпорації; систематизація законів держави, розташування їх у певному порядку в процесі публікації без зміни змісту самих законів.

Інкотермс – це збірник міжнародних торгових термінів з тлумаченнями, складений на підставі досвіду світової торговельної практики.

Інноваційна модель підприємництва – це поведінка підприємця, спрямована на постійний пошук нових ресурсів, методів виробництва, ринків.

Інновація – це: внески коштів в економіку, що забезпечує зміну поколінь техніки й технології; нова техніка, технологія, яка є досяг-

ненням науково-технічного прогресу; сучасні дослідження в різних галузях на основі нових підходів, наукового переосмислення.

Інноваційна діяльність – це сукупність заходів, спрямованих на створення, впровадження, поширення та реалізацію інновацій з метою отримання комерційного та/або соціального ефекту, які здійснюються шляхом реалізації інвестицій, вкладених в об'єкти інноваційної діяльності.

Інноваційна інфраструктура – це сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо).

Інноваційна структура – це юридична особа будь-якої організаційно-правової форми, що створена відповідно до законодавства (вид А), або група юридичних осіб, яка діє на основі договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів її учасників (вид Б), з визначеними галуззю діяльності та типом функціонування, орієнтованим на створення та впровадження наукоємної конкурентоспроможної продукції.

Інноваційне підприємництво – це підприємницька діяльність в сфері високих технологій, в основу якої покладено інноваційні ідеї зі створення наукоємних товарів та/або послуг.

Інноваційне підприємство – це підприємство (об'єднання підприємств), що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 відсотків його загального обсягу продукції і (або) послуг.

Інноваційний бізнес-інкубатор – це спеціалізований бізнес-інкубатор, в якому створенні умови для розроблення і застосування суб'єктами малого та середнього підприємництва інноваційних технологій.

Інноваційний потенціал – це сукупність науково-технологічних, фінансово-економічних, виробничих, соціальних та культурно-освітніх можливостей країни (галузі, регіону, підприємства тощо), необхідних для забезпечення інноваційного розвитку економіки.

Інноваційний проект – це комплекс взаємопов'язаних заходів інвестиційного характеру, спрямованих на комерційне застосування науково-технічних розробок, освоєння нових видів продукції, послуг, впровадження новітніх технологій.

Інноваційний процес – це сукупність якісно нових, прогресивних змін, що відбуваються у виробничо-господарській системі, результатом чого є новинки в техніці, організації виробництва, праці, управлінні.

Інноваційний фонд – це фонд фінансових ресурсів, створений з метою фінансування новітніх науково-технічних розробок і «ризикових» проектів.

Іногородній вексель – це вексель, який підлягає оплаті в іншому, ніж місцезнаходження векселедержателя, населеному пункті.

Іноземна валюта – це іноземні грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які перебувають в обігу, кошти у грошових одиницях іноземних держав і міжнародних розрахункових (клірингових) одиницях, що перебувають на рахунках або вносяться до банківських та інших фінансових установ за межами країни.

Іноземна позика – це зовнішня позика, отримана від інших країн.

Іноземне підприємство – це підприємство, статутний капітал якого на 100% складається з іноземних інвестицій.

Іноземний банк – це банк, що повністю або частково належать іноземному капіталу.

Іноземний емітент – це юридична особа, яка створена відповідно до законодавства іншої держави та здійснює емісію цінних паперів на території країни, або юридична особа, цінні папери якої зареєстровані відповідно до законодавства іншої держави та допуск до обігу на території країни яких надано національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Іноземний інвестор – це іноземна фізична або юридична особа, а також держави та міжнародні організації, що здійснюють іноземні інвестиції в будь-якій країні.

Іноземний кредит – це рух позичкового капіталу в сфері міжнародних економічних відносин, пов'язаний з наданням валютних і товарних ресурсів на умовах повернення, терміновості і сплати відсотка.

Іноземний податковий кредит – це одностороннє усунення подвійного оподаткування країною, якою не справляється прибутковий податок з доходів, отриманих із зарубіжних джерел, якщо такий податок вже сплачений в країні, де отриманий дохід.

Іноземний покупець – це суб'єкт господарювання – нерезидент, що здійснює придбання товарів (робіт, послуг) вітчизняного походження відповідно до зовнішньоекономічного договору (контракту), укладеного з вітчизняним експортером.

Іноземні інвестиції – це цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

Іноземні товари – це товари, що не перебувають у вільному обігу на митній території країни.

Інсайдер – це фізична особа, яка завдяки своєму службовому становищу володіє конфіденційною інформацією щодо підприємства.

Інсайдерська інформація – це неоприлюднена інформація про емітента, його цінні папери та похідні (деривативи), що перебувають в обігу на фондовій біржі, або правочини щодо них, у разі якщо оприлюднення такої інформації може істотно вплинути на вартість цінних паперів та похідних (деривативів), та яка підлягає оприлюдненню.

Інспекційна група – це група інспекторів, яким відповідно до посвідчення на право проведення перевірки або розпорядження про перевірку доручається здійснити інспекційну перевірку об'єкта перевірки.

Інспекційний контроль – це процедура оцінки відповідності уповноваженим підрозділом (його працівниками) з метою перевірки ефективності раніше виконаного контролю або визначення того, що продукція, процес або послуга продовжують відповідати встановленим вимогам.

Інспекція податкова – це державний орган, що контролює дотримання законодавства про податки, правильність обчислення, повноту і своєчасність внесення до бюджету податків і платежів.

Інстанція – це рівень в управлінській ієрархії, на якому знаходиться ланка управління по відношенню до інших установ.

Інститути спільного інвестування – це інвестиційні фонди та взаємні фонди інвестиційних компаній, корпоративні інвестиційні

фонди та пайові інвестиційні фонди, створені відповідно до законодавства.

Інституційна політика – це державні заходи по формуванню нових, усунення старих або трансформації наявних майнових, трудових, фінансових, соціальних та інших економічних інститутів.

Інституційне забезпечення – це утворення нових або реорганізація існуючих інституцій, а також дії щодо кадрової підготовки з метою організаційного забезпечення діяльності цих інституцій.

Інструменти власного капіталу – це контракти, що підтверджують право на частину в активах підприємства, яка залишається після вирахування сум за всіма його зобов'язаннями.

Інструменти грошового ринку – це ті типи інструментів, якими торгують на грошовому ринку: короткострокові державні боргові зобов'язання, депозитні сертифікати та короткострокові приватні боргові зобов'язання, за винятком засобів платежу.

Інструменти наказу – це цінні папери, які можуть переходити з рук в руки за допомогою передавального напису останнього власника.

Інструменти хеджування – це похідний фінансовий інструмент, фінансовий актив або фінансове зобов'язання, справедлива вартість яких і грошові потоки від яких, як очікується, компенсують зміни справедливої вартості або потоку грошових коштів об'єкта хеджування.

Інструкція – це: нормативно-методичний документ, що регламентує принципи і методи управління, визначає зміст і порядок розроблення управлінських рішень; документ, що містить вказівки про порядок і способи виконання робіт, користування устаткуванням чи приладом; розпорядження, що видається на доповнення до закону.

Інструкція з діловодства – це обов'язковий нормативний акт, що регламентує зміст та організацію виконання процесів з діловодства установи.

Інструкція з експлуатації – це документ, у якому викладено відомості, необхідні для правильної експлуатації виробу та підтримання його в постійній готовності до дії.

Інструкція з технічного обслуговування – це експлуатаційний документ, який містить єдині правила технічного обслуговування виробу і його складових частин.

Інтегральні показники – це узагальнені, зведені, синтетичні показники.

Інтеграційний метод – це метод обліку довгострокових інвестицій в акції, при якому інвестор відображає початкові інвестиції за собівартістю, а відповідна частка в прибутку спочатку відображається дебетуванням рахунку інвестицій і кредитуванням рахунку надходжень.

Інтегрована автоматизована система державного нагляду (контролю) – це єдина автоматизована система збирання, накопичення та систематизації інформації про заходи державного нагляду, призначена для узагальнення та оприлюднення інформації про заходи державного нагляду, координації роботи органів державного нагляду, моніторингу ефективності та законності здійснення заходів державного нагляду.

Інтелектуальна власність – це продукти інтелектуальної творчої праці: твори науки, літератури, мистецтва та інші види творчої діяльності у сфері виробництва, в тому числі відкриття, винаходи, промислові зразки, комп'ютерні програми, товарні знаки.

Інтенсифікація валютна – це: заходи, до яких вдається центральний банк, викидаючи на валютну біржу більшу масу іноземної валюти, внаслідок чого інші продавці змушені знизити ціну; інтенсифікація, викликана впливом однієї або декількох держав на фінансові справи іншої держави.

Інтенсифікація виробництва – це напрям у розвитку суспільного виробництва, за яким зростання його обсягу відбувається насамперед внаслідок науково-технічного прогресу, підвищення рівня організації виробництва й управління, ефективного використання технічних, матеріальних і трудових ресурсів.

Інтервальний коефіцієнт покриття боргу за кредитами під інвестиційний проект – це показник, який відображає співвідношення розрахункового (згідно з бізнес-планом) значення чистого грошового потоку юридичної особи – боржника за кредитом під інвестиційний проект за i -й тримісячний період часу (розраховується ковзним методом за кожний із наступних i -тих тримісячних періодів часу після звітної дати до дати закінчення дії кредитного договору як очікуваний обсяг чистого грошового потоку від операційної діяльності, збільшений на суму внесків ініціатора інвестиційного проекту, які згідно з бізнес-планом мають бути використані для обслуговування боргу в i -му періоді), до суми боргу (основна сума боргу та нараховані доходи) боржника за усіма кредитами, отриманими для

реалізації цього інвестиційного проекту, яка відповідно до умов кредитних договорів має бути сплачена ним в *i*-му тримісячному періоді часу.

Інтернаціональна вартість – це вартість товарів, обчислена виходячи з середньосвітових витрат і цін.

Інтра вірес – це дії в межах повноважень.

Інфляційний курс – це кредитний ризик, що виникає при виході на нові ринки, та викликаний несподіваним зростанням витрат виробництва.

Інфляція – це економічне явище, що викликається перевищенням загальної суми всіх грошових доходів, виплачуваних населенню, і різноманітних соціальних витрат над створеною у виробництві загальною вартістю товарної маси споживчого призначення і послуг населенню.

Інформатизація – це сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб, реалізації прав громадян і суспільства на основі створення, розвитку, використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, створених на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки.

Інформаційна інфраструктура – це сукупність різноманітних інформаційних (автоматизованих) систем, інформаційних ресурсів, телекомунікаційних мереж і каналів передачі даних, засобів комунікацій і управління інформаційними потоками, а також організаційно-технічних структур, механізмів, що забезпечують їх функціонування.

Інформаційна культура – це знання та навички ефективного користування інформацією.

Інформаційна система – це організаційно-технічна система, в якій реалізується технологія обробки інформації з використанням технічних і програмних засобів.

Інформаційна технологія – це цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування.

Інформаційне забезпечення – це сукупність різноманітної статистичної, економічної, комерційної, фінансової та іншої інформації, зокрема повідомлення про фінансову стійкість і платоспроможність партнерів та конкурентів, про ціни, курси, дивіденди на товарному, фондовому, валютному ринках.

Інформаційний ринок – це система економічних, організаційних і правових відносин щодо продажу і купівлі інформаційних ресурсів, технологій, продукції та послуг.

Інформаційні електронні послуги – це платні або безоплатні послуги щодо оброблення та зберігання інформації, що надаються дистанційно з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем за індивідуальним запитом їх одержувача.

Інформаційно-аналітична діяльність – це сукупність дій та заходів на основі концепцій, методів і засобів, нормативно-методичних матеріалів для збору, накопичення, обробки та аналізу даних на основі інформаційних технологій.

Інформація про товар – це відомості та/або дані, які розкривають кількісні, якісні та інші характеристики товару (роботи, послуги).

Інформація про умови праці – це відомості про сукупність факторів виробничого середовища, які впливають на стан здоров'я та працездатність працівника в процесі праці, а також установлену тривалість робочого часу та часу відпочинку, надання відпусток, оплату праці, заходи в галузі соціального забезпечення відповідно до законодавства про працю держави працевлаштування, які мають міститися у проекті трудового договору.

Інфракція – це порушення однією зі сторін умов, зафіксованих у договорі (контракті).

Інфраструктура – це сукупність галузей та видів діяльності, що обслуговують як виробничу, так і невиробничу сфери економіки.

Інфраструктура підтримки малого і середнього підприємництва – це підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, які провадять діяльність, спрямовану на розвиток суб'єктів малого і середнього підприємництва, їх інвестиційної та інноваційної активності, просування вироблених ними товарів (робіт, послуг), результатів інтелектуальної діяльності на внутрішній і зовнішній ринки.

Інший сукупний дохід – це доходи і витрати, які не включені до фінансових результатів підприємства.

Інші заохочувальні та компенсаційні виплати – це виплати у формі винагород за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами і положеннями, виплати в рамках грантів, компенсаційні та інші грошові і матеріальні виплати, які не передбачені актами чинного законодавства або які провадяться понад встановлені зазначеними актами норми.

Інші необоротні матеріальні активи – це усі інші необоротні активи, що мають матеріальну форму й не увійшли до переліку основних засобів.

Інші операційні витрати – це витрати операційної діяльності, що пов'язані з виробництвом продукції і не увійшли до складу інших економічних елементів витрат: витрати на відрядження, вартість робіт, послуг сторонніх підприємств, плата за розрахунково-касове обслуговування, сума податків, зборів, втрати від псування цінностей, сума фінансових санкцій, орендна плата.

Іпотека – це: застава нерухомого майна для одержаної позики; грошова позика, яка видається банком під заставу нерухомості; боргове свідоцтво про заставу нерухомості, що видається банком боржнику.

Іпотекодавець – це особа, яка передає в іпотеку нерухоме майно для забезпечення виконання власного зобов'язання або зобов'язання іншої особи перед іпотекодержателем.

Іпотекодержатель – це кредитор за основним зобов'язанням іпотекодавця.

Іпотечне покриття – це іпотечні активи, а також інші активи, які відповідно до проспекту емісії та реєстру іпотечного покриття забезпечують виконання зобов'язань емітента за іпотечними облігаціями.

Іпотечний актив – це право вимоги за забезпеченим іпотекою грошовим зобов'язанням боржника.

Іпотечний борг – це основне зобов'язання за будь-яким правом, виконання якого забезпечене іпотекою.

Іпотечний договір – це договір застави нерухомого майна.

Іпотечний кредит – це фінансовий кредит (позичка коштів на визначений строк та під визначені проценти з відстроченням їх погашення), який використовується для будівництва й реконструкції житлового приміщення, що перебуває або перебуватиме у приватній

власності громадян, а також для фінансування поточних потреб громадян, що займаються підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи, індивідуальною адвокатською і приватною діяльністю, із забезпеченням такого кредиту зазначеними житловими приміщеннями або іншими видами матеріальних цінностей, переданими у заставу (іпотеку) особі, що надає кредит.

Іпотечний кредитор – це фінансова установа, крім спеціалізованої іпотечної установи, яка відповідно до законодавства має право надавати кредити (позики), виконання зобов'язань боржників за якими забезпечене іпотекою, та/або яка набула право вимоги за забезпеченими іпотекою кредитами (позиками) від інших осіб.

Іпотечний пул – це об'єднання іпотек за іпотечними договорами, що забезпечує виконання основних зобов'язань, реформованих у консолідований іпотечний борг.

Іпотечний сертифікат – це іпотечний цінний папір, забезпечений іпотечними активами або іпотеками.

Іпотечні цінні папери – це цінні папери, випуск яких забезпечено іпотечним покриттям (іпотечним пулом) та які посвідчують право власників на отримання від емітента належних їм коштів.

Істеблішмент – це: високий рівень прибутків, стійке становище у суспільстві, достаток; верстви суспільства, що мають привілейоване становище і є опорою даного суспільного ладу.

Істотна участь – це пряме та/або опосередковане володіння однією особою самостійно чи спільно з іншими особами 10 і більше відсотками статутного капіталу та/або права голосу акцій, паїв юридичної особи або незалежна від формального володіння можливість значного впливу на управління чи діяльність юридичної особи.

Істотна шкода – це така шкода, яка в п'ять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Істотні обставини страхового ризику – це обставини, інформація про які наведена страхувальником у заяві на страхування, та відомості про які подано ним окремо на запит страховика під час укладання або дії договору страхування, а також інші обставини, інформація про які має суттєве значення для оцінки страхового ризику і є такою, якою страховик керується для прийняття рішення про страхування і для встановлення істотних умов договору страхування.

К

Кадастр – це систематизовані зведені дані, що складаються періодично або постійно як результат спостереження за відповідним об'єктом чи явищем.

Кадри – це основний штатний склад працівників підприємств, що підбирається на основі кадрової політики залежно від виду діяльності організації.

Кадрова політика – це система заходів, спрямованих на забезпечення кожного робочого місця і посади персоналом відповідної професії, спеціальності і кваліфікації.

Кадрова служба – це самостійний структурний підрозділ підприємства, безпосередньо підпорядкований керівникові, що складається з робітничих та інженерних кадрів, відділу технічного навчання і підготовки кадрів, заступника директора з питань кадрів.

Казенне підприємство – це підприємство, утворене за рішенням уряду шляхом перетворення з державного підприємства, яке відповідно до законодавства не підлягає приватизації.

Казначейство – це спеціальний державний фінансовий орган, існуючий зазвичай при міністерстві фінансів країни або в його складі, до функцій якого входить складання проекту державного бюджету і управління його виконанням, а також управління державним боргом і емісія державних цінних паперів.

Казначейська емісія – це випуск в обіг казначейських квитків і державних цінних паперів казначейством чи іншими державними фінансовими органами.

Казначейські векселі – це державні цінні папери, які представляють короткострокові грошові зобов'язання, що випускаються на період від 3 до 12 місяців.

Казначейські квитки – це паперові гроші, що випускаються казначейством для фінансового забезпечення державних витрат.

Календарна комбінація – це поєднання календарного спреду з опціонами на купівлю та на продаж.

Калькулювання собівартості – це визначення розміру витрат у грошовому виразі на виробництво одиниці певного виду робіт (послуг) по окремих видах витрат.

Калькулювання собівартості перевезень – це визначення розміру витрат на одиницю транспортних послуг за окремими видами витрат.

Калькулятор розрахунку безризикової ставки дохідності – це формалізований інструментарій, що розміщується на офіційному сайті національного банку та використовується під час визначення ставки дисконту для розрахунку безризикової ставки дохідності на основі базової кривої безкупонної дохідності, яка будується за облігаціями внутрішньої державної позики, номінованими у відповідній валюті.

Калькуляція – це представлений в табличній формі бухгалтерський розрахунок витрат у грошовому вираженні на виробництво і збут одиниці виробу або партії виробів, а також на здійснення робіт і послуг.

Калькуляція собівартості продукції – це документ, який відображає сукупність витрат на виробництво і реалізацію одиниці продукції.

Камбіо – це позиковий лист, вексель.

Камбіст – це особа, що займається вексельними операціями.

Камеральна перевірка – це перевірка, яка проводиться контролюючим органом виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях, без проведення будь-яких інших видів перевірок платника податків.

«Кам'яне дно» – це нижній рівень можливого падіння ціни.

Канал нульового рівня – це канал розподілу, що безпосередньо з'єднує виробника зі споживачем, тобто безпосередній продаж товару виробником споживачеві.

Канали розподілу – це шляхи руху товарів і послуг через проміжних агентів або безпосередньо до споживача.

Канцелярія – це підрозділ підприємства, установи, організації, який відає діловодством, службовим листуванням і оформленням документації.

Капітал – це: сукупність матеріальних і грошових коштів, а також інтелектуальних здобутків, використовуваних у процесі виробництва та інших сферах діяльності з метою отримання прибутку; активи фірми (підприємства) за мінусом її зобов'язань (заборгованості).

Капітал авансований – це грошовий капітал, призначений для придбання засобів виробництва, організації справи, здійснення бізнес-проектів, які обіцяють принести в майбутньому прибуток.

Капітал активний – це капітал, вільний від зобов'язань і боргів.

Капітал акціонерний – це початковий капітал акціонерного товариства, що утворюється за допомогою випуску та продажу акцій.

Капітал амортизаційний – це капітал, призначений для відтворення основних засобів, що утворюється за рахунок амортизаційних відрахувань.

Капітал гнучкий – це капітал, що легко піддається заміщенню.

Капітал інвестиційний – це капітал, інвестований на тривалий період часу.

Капітал негативний – це перевищення заборгованості підприємства над вартістю його майна.

«Капітал під ризиком» – це метод кількісної оцінки ризику, який полягає у віднайденні величини (економічного капіталу), яка постійно перебуває під ризиком і відтак може бути втрачена навіть під час звичайної діяльності.

Капітал позиковий – це капітал, утворений за рахунок отримання кредитів, випуску та продажу облігацій, отримання коштів з інших видів грошових зобов'язань.

Капітал статутний – це початкова сума капіталу підприємства, яка визначена його статутом і формується за рахунок внесків засновників та емісій акцій.

Капіталізація – це визначення вартості об'єкта оцінки на підставі очікуваного доходу від його використання.

Капіталізація прибутку – це: метод оцінки вартості підприємства за його прибутком, що полягає у встановленні величини капіталу, здатного приносити прибуток за його норми, що дорівнює середньому позичковому відсотку; перетворення прибутку в капітал.

Капіталізація процентів – це процес нарощування депозиту за рахунок процентів за депозитом.

Капіталізація процентних витрат – це віднесення на рахунок основних засобів процентних витрат, які нараховані за придбаними ресурсами, використаними для виготовлення цього об'єкта до часу його введення в експлуатацію.

Капіталізація ринкова – це: вартість цінного паперу, встановлена котируванням на фондовій біржі; капітал, який необхідно пред'явити на біржі в певний момент часу для придбання цінних паперів.

Капіталізація страхування – це спосіб страхування життя, при якому розмір страхової суми безпосередньо пов'язаний зі страхо-

вими внесками, виплаченими страхувальником або внесеними за нього третьою особою (найчастіше роботодавцем).

Капіталозберігаючий техніко-технологічний прогрес – це вдосконалення техніки і технології виробництва, що дозволяють збільшувати обсяги виробленого продукту при невеликому збільшенні основного і оборотного капіталу.

Капіталомісткий товар – це продукт, для виробництва якого потрібні значні вкладення капіталу.

Капіталомісткість – це показник, що характеризує відношення капітальних вкладень до приросту вартісного обсягу продукції, одержаного внаслідок освоєння цих капіталовкладень.

Капітальна ринкова транзакція – це будь-яка транзакція, яка призводить до виникнення ризикової уражуваності, забезпеченої заставою, яка включає положення, що надає кредитній установі права регулярно отримувати маржу.

Капітальне будівництво – це процес створення нових, технічного переоснащення, реконструкції, розширення діючих об'єктів виробничої та соціальної інфраструктури.

Капітальний ремонт – це ремонт, який виконується для відновлення справності та повного або близького до повного відновлення ресурсу виробу із заміною чи відновленням будь-яких частин, у тому числі базових.

Капітальні вкладення – це інвестиції у відтворення основних фондів і приріст матеріально-виробничих запасів у формі нового капітального будівництва, технічного переозброєння, реконструкції та розширення діючих виробничих об'єктів і об'єктів соціальної інфраструктури фірми (підприємства, організації).

Капітальні вкладення непрямі – це вкладення у виробничу та соціальну інфраструктуру об'єктів інвестування.

Капітальні вкладення прямі – це вкладення безпосередньо в об'єкт інвестування.

Карт-бланш – це: чистий бланк, підписаний особою, що надає іншій особі право заповнити цей бланк текстом; необмежені повноваження, повна свобода дій.

Картель – це асоціація незалежних промислових підприємств, виробників однотипної продукції, організація якої передбачає досягнення монопольного контролю певного ринку.

Картельна угода – це домовленість між двома або кількома підприємствами про створення картелю.

Картка контролю – це документ, яким виробник засвідчує відповідність продукції замовленню, в якому він зазначає результати внутрішньозаводських контрольних випробувань.

Картковий ліміт – це обмеження суми певної фінансової операції або залишку коштів за платіжним додатком (гаманцем чи чеком) платіжної картки або інші обмеження, що регламентують виконання цієї фінансової операції держателем платіжної картки.

Картковий рахунок чека – це поточний рахунок, що відкривається емітентом для обліку коштів за операціями за кожним емітованим ним чеком.

Каса – це спеціально обладнане та ізольоване приміщення, яке призначене для приймання, видачі та тимчасового зберігання готівки.

Каса валютна – це сукупність надходжень і платежів в іноземній валюті.

Каса депозитна – це касове відділення банку, що приймає готівку і цінності на зберігання.

Каса прибуткова – це каса банку, що здійснює прийом платежів у вигляді готівкових грошей від громадян і організацій.

Касова готівка – це гроші готівкою, що знаходяться у касах банків, установ тощо.

Касова книга – це складені у визначеній формі облікові відомості, в яких відображаються операції з готівкою, враховуються надходження і видача грошей.

Касова пільга – це надання банком клієнту можливості мати негативне сальдо поточного рахунку на протязі короткострокового періоду часу.

Касове обслуговування – це надання послуг з приймання, видачі та обміну готівки.

Касовий вузол – це комплекс поєднаних між собою приміщень банку, у яких проводяться операції з готівкою та іншими цінностями.

Касовий документ – це паперовий або електронний документ, який оформляється для здійснення касової операції.

Касовий метод – це метод, за яким облік доходів та витрат здійснюється у момент їх надходження (сплати), а не у момент їх виникнення.

Касовий ордер – це первинний документ (прибутковий або видатковий касовий ордер), що застосовується для оформлення надходжень (видачі) готівки з каси.

Касові операції – це проведені касами банків або підрозділами підприємств операції, пов'язані з прийманням, видачею і перерахунком готівки.

КАСКО – це страхування транспортних засобів.

Каталог – це документ, що містить систематизований звіт або перелік будь-яких об'єктів та дає змогу віднайти кожний об'єкт за певним позначенням.

Квазігроші – це безготівкові грошові кошти на термінових і ощадних вкладах у комерційних банках.

Квазідержавний банк – це недержавний, комерційний, приватний банк, що контролюється урядом.

Квазідержавний товар – це товар або послуги, які за своєю природою і призначенням не відносяться до суспільних, але забезпечують такі значні вигоди від переливу капіталу, що уряд заохочує їх виробництво з метою недопущення виникнення дефіциту фінансових ресурсів.

Квазіконкуренція – це конкуренція між підрозділами, відділеннями, підприємствами однієї компанії.

Кваліфікаційна експертиза (експертиза по суті) – це експертиза, що встановлює відповідність винаходу умовам патентоздатності (новизні, винахідницькому рівню, промисловій придатності).

Кваліфікаційна характеристика – це основні вимоги до професійних якостей, знань і умінь фахівця, які необхідні для успішного виконання професійних обов'язків.

Кваліфікаційний актив – це актив, який потребує суттєвого часу для його створення.

Кваліфікація – це сукупність трудових навичок і знань, яка характеризує готовність працівника виконувати виробничі функції обумовленої складності.

Кваліфікація повна – це повний перелік компетентностей відповідного рівня Національної рамки кваліфікацій, що визначені відповідним стандартом, які особа набула та здатна продемонструвати.

Кваліфікація часткова – це частина компетентностей відповідного рівня Національної рамки кваліфікацій, що визначені відповідним стандартом, які особа набула та здатна продемонструвати.

Кваліфікований робітник – це освітньо-кваліфікаційний рівень робітника, який на основі повної або базової загальної середньої

освіти здобув спеціальні уміння та знання, має відповідний досвід їх застосування для вирішення професійних завдань у певній галузі народного господарства.

Квитанція – це офіційна розписка встановленої форми, яка свідчить про прийняття грошей, документів, цінностей особою, яка видала квитанцію, у особи, якій вона видана.

Кворум – це чисельність присутніх на зборах, необхідна для визнання їх правочинними.

Квота – це: частка в загальному виробництві, збуті, експорті або імпорту продукції, яку встановлюють для учасників монополістичних об'єднань (картелів, синдикатів); розмір податку з одиниці оподаткування.

Квота експортна/імпортна – це граничний обсяг певної категорії товарів, який дозволено експортувати з території країни (імпортувати на територію країни) протягом встановленого строку та який визначається у натуральних чи вартісних одиницях.

Квота імміграції – це гранична кількість іноземців та осіб без громадянства, яким передбачено надати дозвіл на імміграцію протягом календарного року.

Квота робочих місць – це закріплена норма робочих місць, у тому числі з гнучкими формами зайнятості, у відсотках до кількості робочих місць для обов'язкового працевлаштування громадян, які потребують соціального захисту.

Квоти (контингенти) глобальні – це квоти, що встановлюються по товару без зазначення конкретних країн (груп країн), куди товар експортується або з яких він імпортується.

Квоти (контингенти) групові – це квоти, що встановлюються по товару з визначенням групи країн, куди товар експортується або з яких він (вони) імпортується.

Квоти (контингенти) індивідуальні – це квоти, що встановлюються по товару з визначенням конкретної країни, куди товар може експортуватись або з якої він може імпортуватись.

Квоти спеціальні – це граничний обсяг імпорту в країну певного товару, що є об'єктом спеціального розслідування та/або спеціальних заходів, який дозволено імпортувати в країну протягом установленого строку та який визначається в натуральних та/або вартісних одиницях виміру.

Квотування – це метод оперативного державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, що полягає у встановленні кількісних обмежень (квот) експорту або імпорту товарів.

Кейнсіанство – це макроекономічна теорія, автором якої є всесвітньо відомий вчений-економіст Дж. М. Кейнс.

Керб – це угоди, що здійснюються після торговельних сесій, тобто після закриття біржі.

Керівник – це працівник, що обіймає посаду керівника підприємства або його структурного підрозділу.

Керівники вищої ланки – це представники вищого рівня управління, що мають найбільшу владу і несуть відповідальність за діяльність усієї компанії (директори (президенти) організацій і їхні заступники (віце-президенти)).

Керівники нищої ланки – це організаційний рівень, що знаходиться безпосередньо над робітниками та іншими не керуючими працівниками та в основному здійснюють контроль за виконанням виробничих завдань для безперервного отримання безпосередньої інформації про правильність виконання цих завдань, а також відповідають за використання виділених їм ресурсів.

Керівники середньої ланки – це працівники, до обов'язків яких входить розробка планів щодо здійснення загальних завдань, поставлених керівниками вищого рівня управління, і координація роботи керівників нижчої ланки (менеджери відділів, служб та інших підрозділів (завідувач відділу, начальник цеху, директор філії, управляючий в межах регіону)).

Керівництво з регулювання технічного обслуговування – це документ, який розробляється експлуатантом та слугує інструктивним матеріалом для персоналу, який займається технічним обслуговуванням.

Кероване ціноутворення – це положення, при якому ціни на окремі товари та послуги визначаються урядовими органами, офіційними або неофіційними об'єднаннями постачальників, а також торговими асоціаціями на основі ринкових механізмів.

Керовані ціни – це ціни на певні товари та послуги, що адміністративно встановлюються державою.

Керування виробництвом – це система заходів впливу на виконавців, зайнятих у процесі виробництва, та через них на засоби виробництва, що здійснюються свідомо, цілеспрямовано, планомірно

і сприяють виготовленню продукції потрібної кількості та якості з найменшими трудовими та матеріальними витратами.

Керуючий іпотекою – це банк, який здійснює обслуговування іпотечних активів.

Керуючий санацією – це фізична особа, яка відповідно до рішення господарського суду організовує здійснення санації боржника.

Кібернетика економічна – це наука про загальні закономірності управління економічними системами і про використання інформації в процесах управління.

Кінцевий бенефіціарний власник – це фізична особа, яка незалежно від формального володіння має можливість здійснювати вирішальний вплив на управління або господарську діяльність юридичної особи безпосередньо або через інших осіб, що здійснюється, зокрема, шляхом реалізації права володіння або користування всіма активами чи їх значною часткою, права вирішального впливу на формування складу, результати голосування, а також вчинення правочинів, які надають можливість визначати умови господарської діяльності, давати обов'язкові до виконання вказівки або виконувати функції органу управління, або яка має можливість здійснювати вплив шляхом прямого або опосередкованого володіння однією особою самостійно або спільно з пов'язаними фізичними та/або юридичними особами часткою в юридичній особі у розмірі 25 чи більше відсотків статутного капіталу або прав голосу в юридичній особі.

Кінцевий продукт – це узагальнюючий економічний показник вітчизняної статистики, що характеризує сумарний обсяг виробленої готової продукції в грошовому вираженні.

Кінцевий суспільний продукт – це сума виробленого національного доходу та амортизаційних витрат.

Класична модель підприємництва – це поведінка підприємця, спрямована на отримання максимальної віддачі від наявних ресурсів.

Класифікаційний рівень – це логічне і змістовне об'єднання класифікаційних угруповань одного ступеня деталізації (група, підгрупа, клас, підклас, категорія, підкатегорія тощо).

Класифікація – це множина об'єктів класифікації, систематизованих і розподілених за їх схожістю чи несхожістю відповідно до визначених ознак і прийнятих методів класифікації на підмножини, яким надані коди.

Класифікація кредитних операцій – це оцінка рівня ризику за кожною кредитною операцією з урахуванням фінансового стану

позичальника, стану обслуговування позичальником кредитної заборгованості та рівня забезпечення кредитної операції.

Класифікація товарів – це визначення коду товарів, тобто віднесення товарів до класифікаційних групувань.

Клієнт – це юридична або фізична особа, з якою підприємство знаходиться у будь-яких торговельних відносинах.

Клієнтські рахунки – це кошти клієнтів, тимчасово передані в розпорядження посередника чи брокера, що враховуються на особливому рахунку окремо від його фінансових ресурсів.

Клієнтура – це сукупність клієнтів фірми, банку, підприємця.

Кліринг – це система безготівкових розрахунків шляхом зарахування взаємних вимог і зобов'язань.

Кліринг багатосторонній – це угода, укладена між урядами низки країн про взаємний залік зустрічних вимог через їх центральні банки.

Кліринг-банк – це банк-член розрахункової палати, учасник національної системи взаємного заліку платежів.

Кліринг внутрішній – це взаємний залік платежів по чеках у межах однієї держави.

Кліринг двосторонній – це угода між урядами двох країн про взаємний залік зустрічних вимог через центральні банки цих країн.

Клірингова вимога – це документ на переказ, сформований кліринговою установою за результатами клірингу, на підставі якого, шляхом списання/зарахування коштів на рахунки членів платіжної системи, відкритих у розрахунковому банку цієї платіжної системи, проводяться взаєморозрахунки між ними.

Клірингова діяльність – це діяльність з визначення зобов'язань, що підлягають виконанню за правочинами щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів, підготовка документів для проведення розрахунків, а також створення системи гарантій з виконання зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів.

Клірингова установа – це юридична особа, що за результатами проведеного нею клірингу формує клірингові вимоги та надає інформаційні послуги.

Ключова компетентність – це спеціально структурований комплекс якостей особистості, що дає можливість ефективно брати участь у різних життєвих сферах діяльності і належить до загальногалузевого змісту освітніх стандартів.

Ключова компетенція – це об’єктивна категорія, що фіксує суспільно визначений комплекс певного рівня знань, умінь, навичок, ставлень, які можна застосувати в широкій сфері діяльності людини.

Ключові реквізити – це відомості про суб’єкта, указані в картці реєстрації і зміна яких потребує присвоєння нового ідентифікатора.

Книга акціонерів – це документ для обліку іменних акцій і їх власників.

Книга обліку доходів і витрат – це документ встановленої форми, що застосовується для відображення руху готівки підприємця у процесі здійснення ним підприємницької діяльності.

Книга обліку розрахункових операцій – це прошнурована і належним чином зареєстрована в органах державної податкової служби книга, що містить щоденні звіти, які складаються на підставі відповідних розрахункових документів щодо руху готівкових коштів, товарів (послуг).

Книжка вексельна – це зброшуровані векселі, що випускаються в обіг і продаються комерційними банками як універсальний платіжний засіб для негайної оплати.

Книжкова вартість корпоративних прав – це частка вартості власного капіталу, пропорційна частці корпоративних прав у статутному фонді господарського товариства.

Ковернота страхова – це страхове свідоцтво, що видається брокером страхувачу та підтверджує укладання угоди страхування.

Код – це знак (символ) чи сукупність знаків та/або символів, прийнятих для однозначного позначення об’єкта класифікації та/або класифікаційного угруповання.

Код авторизації – це код, що ідентифікує операцію в платіжній системі.

Код банку – це умовна шестизначна числова ознака, що ідентифікує банк, філію, іншу установу.

Код валюти – це параметр, який відповідає кожній грошовій одиниці виміру фінансових операцій.

Код коштів – це деталізована ознака напряму спрямування коштів державного бюджету (загальний фонд; спеціальний фонд; плата за послуги, що надаються бюджетними установами; інші джерела власних надходжень бюджетних установ тощо).

Код номенклатури – це код, наданий конкретному найменуванню матеріальних засобів за діючим класифікатором продукції.

Код одержувача/платника коштів – це ідентифікаційний код (номер), необхідний для заповнення реквізиту «код одержувача/код платника» платіжного доручення.

Код цінних паперів – це міжнародний ідентифікаційний номер цінних паперів, який дає змогу однозначно ідентифікувати цінні папери, та присвоєння якого передбачено законодавством.

Кодекс усталеної практики – це нормативний документ, що містить рекомендації щодо практик чи процедур проектування, виготовлення, монтажу, технічного обслуговування або експлуатації обладнання, конструкцій чи виробів.

Кодифікація – це систематизація інформаційних, обліково-статистичних матеріалів, документів за допомогою їх кодування.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності – це коефіцієнт, який характеризує негайну готовність підприємства ліквідувати короткострокову заборгованість і визначається як відношення суми грошових коштів підприємства та короткотермінових фінансових вкладень до суми короткотермінових (поточних) зобов'язань.

Коефіцієнт вирівнювання – це коефіцієнт, що застосовується при розрахунку обсягу дотації та коштів, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів, з метою зміцнення доходної бази бюджетів місцевого самоврядування.

Коефіцієнт виручки – це відношення різниці між виручкою і змінними витратами до величини виручки.

Коефіцієнт відносної прибутковості – це відношення прибутку, отриманого підприємством за останній рік у розрахунку на сто акцій, до поточної ціни цих акцій.

Коефіцієнт готівки – це відношення касових активів до короткострокових пасивів, що відображаються в балансі.

Коефіцієнт готовності – це вірогідність того, що об'єкт буде працездатним у довільно вибраний момент часу у встановленому процесі експлуатації.

Коефіцієнт деномінації – це показник, який характеризує співвідношення кількості акцій з номінальною вартістю акцій.

Коефіцієнт Джині – це макроекономічний показник, що характеризує диференціацію грошових доходів населення у вигляді ступеня відхилення фактичного розподілу доходів від абсолютно рівного їх розподілу між жителями країни.

Коефіцієнт еластичності – це показник, що характеризує міру чутливості економічної величини по відношенню до факторів, від яких вона залежить.

Коефіцієнт ефективності хеджування – це частка від ділення відповідної зміни справедливої вартості або грошових потоків об'єкта хеджування на зміну справедливої вартості або грошового потоку від інструмента хеджування.

Коефіцієнт забезпечення власними коштами – це відношення різниці обсягів джерел власних і прирівняних до них коштів та фактичної вартості основних засобів та інших позаоборотних активів до фактичної вартості наявних у підприємства оборотних коштів.

Коефіцієнт заборгованості – це відношення позикового капіталу до власного капіталу підприємства.

Коефіцієнт змінності – це показник використання обладнання на підприємстві, який свідчить про те скільки змін відпрацювала в середньому кожна одиниця обладнання протягом дня, місяця тощо.

Коефіцієнт зростання витрат на оплату праці – це відношення встановлених розмірів мінімальних заробітних плат станом на 01 січня поточного року та 01 січня попереднього календарного року.

Коефіцієнт іпотечного покриття – це величина співвідношення між несплаченою емітентом основною сумою боргу за відповідним випуском звичайних іпотечних облігацій і розміром їх іпотечного покриття.

Коефіцієнт Кука – це коефіцієнт платоспроможності кредитних установ і комерційних банків, що дорівнює відношенню власного капіталу до активів, зважених за ступенем ризику.

Коефіцієнт ліквідності – це коефіцієнт, який характеризує платоспроможність фірми та її потенційну можливість повертати отримані в борг кошти.

Коефіцієнт оборотності запасів – це відношення собівартості реалізованої продукції до середньої вартості запасів.

Коефіцієнт оборотності оборотних коштів – це відношення реалізованої продукції за певний проміжок часу до суми середнього залишку оборотних засобів за цей період.

Коефіцієнт охоплення – це частка виробництва товару підприємством у загальному обсязі виробництва товару в країні.

Коефіцієнт платоспроможності – це відношення суми оборотних коштів до загальної суми короткотермінових зобов'язань.

Коефіцієнт резервування – це відношення суми резервних коштів до обсягу оборотного капіталу підприємства.

Коефіцієнт рентабельності – це відношення чистого прибутку від продажу одиниці товару до її повної собівартості.

Коефіцієнт ритмічності – це показник ритмічності випуску продукції, що є відношенням мінімальних випусків продукції до середніх її випусків.

Коефіцієнт страхового стажу – це величина, що визначається для обрахування страхового стажу при обчисленні розміру пенсії у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Коефіцієнт технічного використання – це відношення середнього часу напрацювання об'єкта за деякий період експлуатації до суми середніх значень часу напрацювань (безвідмовної роботи), простою, обумовленого технічним обслуговуванням, і тривалості ремонтів за той самий період.

Коефіцієнт трудової участі – це кількісна оцінка міри трудової участі окремого працівника в загальних результатах праці групи працівників.

Коефіцієнт фінансового левериджу – це показник, що відображає ступінь фінансування активів установи за рахунок позикових коштів та має на меті обмеження її боргового фінансування.

Коефіцієнт фінансового ризику – це співвідношення залучених коштів до власного капіталу підприємства.

Коефіцієнт фінансової незалежності – це відношення загальної суми власних коштів до підсумку балансу підприємства.

Колегіальність – це форма обговорення і прийняття управлінських рішень групою осіб (колегією) з урахуванням загальної думки осіб, що беруть участь в обговоренні.

Колективне підприємство – це підприємство з колективною формою власності на майно, що допускає його поділ на частки (колективне підприємство з частковою формою участі) або не допускає такого поділу (колективне народне підприємство).

Колективний договір – це угода між трудовим колективом в особі профспілки та адміністрацією або власником підприємства, яка регулює їх виробничі, економічні та трудові відносини.

Колективний спосіб зберігання цінних паперів – це спосіб зберігання цінних паперів, згідно з яким депозитарій чи зберігач веде

депозитарний облік цінних паперів без зазначення їх номерів чи інших індивідуальних ознак.

Колективний трудовий спір – це розбіжності, що виникли між сторонами соціально-трудоких відносин щодо встановлення нових або зміни існуючих соціально-економічних умов праці та виробничого побуту, укладення чи зміни колективного договору, виконання колективного договору або окремих його положень, невиконання вимог законодавства про працю.

Колл – це: опціон, що дає право на купівлю товару, цінних паперів, ф'ючерсних контрактів за обумовленою ціною в будь-який час до закінчення терміну дії опціону; короткий період під час біржових сесій, протягом якого укладання угод обмежується однією позицією (одним місяцем поставки); вимога сплати маржі.

Команда – це група людей, покликана виконувати певну роботу чи завдання.

Командист – це учасник командитного товариства.

Командитне товариство – це вид господарської організації, яка включає, поряд з повними учасниками, що несуть відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном, одного або кількох учасників (вкладників), відповідальність яких обмежується внеском у майно товариства.

Командитний пай – це грошовий, майновий або інший внесок пайовика командитного товариства.

Комбінований платіж – це ліцензійний платіж, що включає роялті та паушальний платіж.

Комерсант – це особа, що здійснює торгове підприємництво.

Комерціалізація – це: широке використання комерційних засад в економіці; зростання кількості комерційних організацій; підпорядкування діяльності підприємства цілям отримання прибутку.

Комерційна організація – це підприємство, метою господарської діяльності якого є одержання прибутку.

Комерційна таємниця – це таємниця, пов'язана з виробництвом, управлінням та іншою діяльністю підприємства, розголос якої може нанести йому збитки.

Комерційне підприємництво – це діяльність, яка пов'язана з обміном, розподілом та споживанням товарів і послуг.

Комерційне посередництво – це підприємницька діяльність, що полягає в наданні комерційним агентом послуг суб'єктам госпо-

дарювання при здійсненні ними господарської діяльності шляхом посередництва від імені, в інтересах, під контролем і за рахунок суб'єкта, якого він представляє.

Комерційний кредит – це будь-яка господарська операція суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачає авансування (попередню оплату) продукції, робіт, послуг іншого суб'єкта підприємницької діяльності з відстроченням дати реалізації, якщо таке відстрочення є більшим, ніж звичайні строки поставки, або перевищує 30 календарних днів від дати здійснення авансового платежу.

Комерційний ризик – це підприємницький чи господарський ризик, що виникає при проведенні бізнес-операцій і здійсненні угод та полягає у можливому зниженні чи втраті доходів підприємства через дії та рішення в умовах невизначеності.

Комерційний розрахунок – це метод господарювання, що полягає у вимірі в грошовій формі витрат і результатів діяльності, зумовлює максимальне одержання прибутку при мінімальних витратах, обов'язкове одержання прибутку, достатнього для підтримання господарського рівня рентабельності.

Комерційні банки – це великі недержавні кредитні установи, що здійснюють універсальні банківські операції для підприємств, організацій, громадян (розрахункові та платіжні операції, залучення внесків, надання позичок, операції на ринку цінних паперів).

Комерційні документи – це документи, які дають вартісну, якісну та кількісну характеристику товару.

Комерційні умови – це сукупність умов, за яких здійснюється комерційна операція.

Комерція – це: торгівля; діяльність, спрямована на одержання прибутку.

Комівояжер – це: збутовий посередник; роз'їзний представник торгової фірми, який за дорученням фірми шукає покупців її товарів, пропонуючи їм зразки, рекламуючи товар, поширюючи каталоги товарів.

Комісіонер – це сторона у договорі про торговельну комісію, що виконує доручення іншої сторони за комісійну винагороду і за її рахунок, але від свого імені.

Комісія ревізійна – це комісія, утворена загальними зборами комерційної організації для контролю діяльності посадових осіб.

Комітент – це особа, яка доручає виконати комісійну чи посередницьку послугу, укласти угоду за її рахунок.

Комітет з нових товарів – це орган, що вивчає можливості торгівлі новими товарами на біржі.

Комітет контрольний – це орган управління біржею, що здійснює спостереження за її діловою активністю, величиною відкритої позиції, ліквідацією контрактів з терміном поставки тощо.

Комітет по процедурах торгового залу – це комітет біржі, що встановлює спільно з адміністрацією режим торгівлі.

Комітет ринговий – це орган, який наглядає за укладенням угод брокерами у біржовому кільці та стежить за дотриманням правил ведення торгів.

Компанія – це підприємство, капітал якого являє собою об'єднану власність декількох самостійних підприємств.

Компанія виробнича – це компанія, що виробляє матеріально-речову продукцію та надає матеріальні послуги.

Компанія з надання допоміжних послуг – це юридична особа, діяльність якої полягає в наданні послуг з інформаційних технологій, володіння або управління майном, з обробки даних або будь-яких подібних послуг.

Компанія з управління активами – це юридична особа, яка провадить професійну діяльність з управління активами на підставі відповідної ліцензії.

Компанія консалтингова – це компанія, що виконує послуги з дослідження та прогнозування ринків, розробки маркетингових програм, оцінки ефективності проектів, створення та перетворення організаційних структур, пошуку шляхів виходу з кризових ситуацій, оцінки вартості об'єктів, а також з багатьох інших аспектів господарської та підприємницької діяльності.

Компенсаційна продукція – це частина виробленої продукції, що передається у власність інвестора в рахунок компенсації його витрат.

Компенсаційна торгівля – це система торгівлі, за якою покупець товарів сплачує їх вартість поставками інших товарів.

Компенсаційний курс – це умовний курс цінного паперу на біржі, близький до розрахункового курсу на конкретний день.

Компенсаційний лізинг – це форма лізингу, яка передбачає як лізингові платежі поставку лізингоодержувачем лізингодавцю товарів, вироблених із використанням об'єкта лізингу.

Компенсаційні угоди – це договори, засновані на принципі компенсації закупівель одних товарів зустрічної поставкою інших або іншим способом взаємного задоволення інтересів.

Компенсація – це відшкодування витрат і втрат.

Компенсація в порядку регресу – це компенсація за рахунок третьої особи.

Компенсація за знецінені гроші – це грошова компенсація втрат реальної вартості вкладів, які зазнали вкладники внаслідок інфляції.

Компенсація зовнішньоторговельна – це вид компенсації, яка полягає у тому, що країна, яка збільшує мита на ввезення певних товарів, повинна знизити мита на ввезення інших товарів для відшкодування збитків експортерів.

Компетентність – це доведена здатність застосовувати знання та вміння.

Компетенція – це сукупність повноважень, якими володіють або повинні володіти певні органи та особи відповідно до законів, нормативних документів, статутів, положень.

Комплаєнс-ризик – це ризик юридичних санкцій, фінансових збитків або втрати репутації внаслідок невиконання банком вимог законодавства, нормативно-правових актів, внутрішніх положень і правил, а також стандартів саморегулювальних організацій, що застосовуються до його діяльності.

Комплекс хеджування – це група ризикових позицій від транзакцій в межах єдиного комплексу взаємозаліку, для якого лише їх баланс є придатним для визначення вартості ризикової уражуваності.

Комплексна перевірка – це документальна перевірка фінансово-господарської діяльності підприємства, якою охоплюються питання повноти нарахування та своєчасності сплати всіх видів податків, зборів, інших обов'язкових та інших платежів, контроль за якими покладено на органи державної податкової служби.

Комплексна програма – це система пов'язаних між собою за змістом, термінами, ресурсами і місцями проведення заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети та рішення загальної проблеми.

Комплексне страхування – це страхування на випадок знищення або пошкодження об'єкта внаслідок певного переліку (комплексу) несприятливих подій.

Комплексні виробничі зони – це частина території держави, на якій запроваджується спеціальний (пільговий податковий, валютно-

фінансовий, митний тощо) режим економічної діяльності з метою стимулювання підприємництва, залучення інвестицій у пріоритетні галузі господарства, розширення зовнішньоекономічних зв'язків, запозичення нових технологій, забезпечення зайнятості населення.

Комплект – це повний набір, склад предметів чи речей певного призначення.

Комплементарій – це повний член товариства, що відповідає за його зобов'язаннями всім своїм особистим майном.

Компонент підприємства – це одиниця (група одиниць), що генерує грошові кошти, може бути відділена операційно та забезпечує діяльність з виробництва та/або продажу продукції (робіт, послуг).

Компрометація – це підрив репутації особи чи підприємства.

Комунальна власність – це: майно, яке передається безоплатно державою чи іншими суб'єктами права власності; майно, яке створюється і купується органами місцевого самоврядування за рахунок належних їм коштів.

Комунальне об'єднання територіальних громад – це соціально-політичне територіальне утворення, що одночасно виступає територіальною спільністю людей – суб'єктів місцевого самоврядування і низовою одиницею у системі адміністративно-територіального поділу.

Комунальне підприємство – це підприємство, що діє на основі комунальної власності територіальної громади.

Конвенційні ставки – це ставки митних тарифів, що встановлюються на основі угод між державами.

Конвенціональні штрафи – це компенсація збитків, які несе учасник конвенції у разі невиконання або порушення умов договору іншими учасниками.

Конвенція – це: міжнародний договір з якихось спеціальних питань; договір між підприємствами та організаціями для врегулювання питань виробництва та збуту продукції.

Конвенція за цінами – це конвенція, яка передбачає взаємні права та обов'язки держав у сфері ціноутворення на певні види продукції.

Конвергенція – це зближення різних економічних систем, обумовлене спільністю соціально-економічних проблем і наявністю єдиних об'єктивних закономірностей розвитку.

Конверсійна угода – це угода з купівлі-продажу однієї іноземної валюти за іншу іноземну валюту.

Конверсійний маркетинг – це маркетинг, що проводиться при негативному попиті, тобто практичній відсутності попиту на товари.

Конверсійні операції – це обмін і купівля-продаж валют, які здійснюються банками, торгівельно-промисловими корпораціями та приватними особами.

Конверсія – це: перехід на випуск нової продукції; зміна структури виробництва підприємства.

Конверсія зворотна – це зворотний обмін зобов'язань на цінні папери, що використовується брокерами для отримання доходу від цінних паперів їхніх клієнтів.

Конвертованість – це: можливість обміну національної валюти на валюту інших країн, а також іноземної валюти на іншу за діючим курсу; оборотність акцій і облігацій, можливість обміну одного їх виду на інший на ринку цінних паперів.

Конвертованість внутрішня – це можливість покупки і продажу іноземної валюти в обмін на національну, і навпаки, всередині країни.

Конвертованість зовнішня – це можливість використання національної валюти в міжнародних розрахунках.

Конвертування валюти – це обмін однієї валюти на іншу за поточним валютним курсом.

Конгломерат – це форма об'єднання підприємств, що працюють без будь-якої спільності вироблюваної продукції та технології.

Конгломеративне злиття – це злиття фірм різних галузей в умовах, коли ці фірми не мають прямих технологічних і торгових зв'язків.

Кондиція – це норми, яким повинен відповідати товар, матеріал, продукт відповідно до стандарту або умовам договору.

Кондомініум (кондомінат) – це: спільне володіння єдиним об'єктом, найчастіше нерухомим майном; спільне здійснення управління однієї і тієї ж територією кількома державами.

Конкурент – це підприємство, розширення обсягів діяльності якого призводить до зменшення ринкової частини іншого підприємства.

Конкурентний лист – це лист, який містить інформацію про товар: якість, ціну та умови продажу.

Конкурентоспроможність підприємства – це здатність проводити діяльність в ринкових умовах і одержувати прибуток, достат-

ній для науково-технічного удосконалення виробництва, стимулювання працівників і випуску високоякісної продукції.

Конкурентоспроможність працівника – це сукупність якостей особи, що характеризують її здатність працювати, рівень володіння знаннями, вміннями та навичками.

Конкурентоспроможність продукції – це сукупність споживчих властивостей виробу, що характеризують його відмінність від виробу-конкурента за ступенем відповідності конкретним суспільним потребам і з урахуванням витрат на його виготовлення.

Конкуренція – це: економічне суперництво між відокремленими виробниками продукції, робіт, послуг щодо задоволення інтересів, пов'язаних із продажем продукції, виконанням робіт, наданням послуг одним і тим же споживачам; боротьба між фірмами (підприємствами) за більш вигідні умови виробництва і збуту товарів тощо.

Конкурс (тендер) – це форма розміщення замовлення на виконання робіт, послуг, поставку продукції, яка передбачає вибір претендента шляхом оцінки його пропозиції.

Конкурсна гарантія – це грошовий внесок або банківська гарантія на суму, визначену правилами конкурсу, яка надається як засіб забезпечення добросовісного дотримання претендентом своїх пропозицій та умов конкурсу на певний період, установлений правилами конкурсу.

Конкурсна документація – це пакет документів, що надається претенденту, який подав заяву про участь у конкурсі та підписав договір про конфіденційність інформації, для підготовки його конкурсних пропозицій та регламентації його участі в конкурсі.

Конкурсна заява – це лист-звернення в довільній формі, який претендент подає до конкурсної комісії для участі в конкурсі не пізніше ніж за тиждень до граничного терміну.

Конкурсні кредитори – це кредитори з вимогами до боржника, які виникли до порушення провадження у справі про банкрутство і виконання яких не забезпечено заставою майна боржника.

Конкурсні торги – це процес розгляду й оцінки конкурсних пропозицій з метою визначення переможця конкурсу.

Конкурсні умови – це вимоги, яким повинні відповідати претенденти конкурсу.

Коносамент – це документ, що видається перевізником вантажовідправникові та дає право його власнику розпоряджатися вантажем, зокрема, здійснювати угоди купівлі-продажу й застави.

Консалтинг – це надання спеціалізованих консультаційних послуг відносно тієї чи іншої галузі господарювання.

Консервація основних засобів – це комплекс заходів, спрямованих на довгострокове (але не більш як три роки) зберігання основних засобів підприємств у разі припинення виробничої та іншої господарської діяльності з можливістю подальшого відновлення їх функціонування.

Консигнант – це власник товару, який продає його за кордон через комісіонера.

Консигнатор – це агент (комісіонер), який продає товар консигнанта за кордоном зі свого складу і від свого імені за винагороду, одержувану від власника товару.

Консигнаційна поставка – це вид поставок товарів, при яких право власності на них залишається за постачальником до моменту фактичного продажу і не передається одержувачу товару.

Консигнаційна операція – це господарська операція суб'єкта підприємницької діяльності (консигнанта), що передбачає експорт матеріальних цінностей на склад іншого суб'єкта підприємницької діяльності (консигнатора) з дорученням реалізувати зазначені матеріальні цінності на комісійних засадах.

Консигнація – це форма комісійного продажу товарів за кордон, при якій їх володар відправляє своєму представнику, що знаходиться за кордоном, партії товарів для їх реалізації.

Консолі – це облігації державних довгострокових позик.

Консолідація – це: об'єднання, злиття двох або декількох підприємств; зведення бухгалтерських даних при підготовці зведеного звіту; заміна національної валюти у валютних резервах країни міжнародними грошовими активами; вкладення прибутку, отриманого від торгівлі спекулятивними акціями, у більш надійні акції.

Консолідація акцій – це зменшення загальної кількості акцій відповідно до заданого коефіцієнта деномінації водночас із пропорційним збільшенням номінальної вартості всіх випущених акціонерним товариством акцій.

Консолідація боргу – це: продовження терміну дії позики за допомогою перетворення її у більш довгострокову або безстрокову; об'єднання декількох позик в єдину з можливою зміною величини позикового відсотка.

Консолідована фінансова звітність – це звітність, яка відображає фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів

юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці.

Консолідований баланс – це: зведена бухгалтерська звітність; інтегрований сукупний баланс асоційованої корпорації, що складається з декількох компаній.

Консолідований бюджет – це об'єднаний бюджет територіальних одиниць, що утворюють єдину адміністративно-територіальну сукупність.

Консолідований рахунок – це рахунок, що відображає діяльність кількох взаємопов'язаних господарюючих суб'єктів і акумулює операції, що проводяться ними між собою (поряд із зовнішніми операціями).

Консорціальні банки – це спільне багатонаціональне банківське об'єднання акціонерного типу, що належить декільком банкам або фінансовим компаніям.

Консорціум – це тимчасове статутне об'єднання підприємств для досягнення спільної мети (як правило, реалізації проекту).

Консорціум-гарант – це банківський консорціум, який видає гарантію повернення отриманого кредиту.

Конструкторська документація – це сукупність графічних і текстових документів, де зазначені склад та побудова виробів, і вміщені всі потрібні відомості для їх розробки, виготовлення, контролю, приймання, експлуатації та ремонту.

Консументи – це споживачі товарів, послуг, робіт.

Консумеризм (консьюмеризм) – це організований рух за розширення прав і впливу покупців, споживачів по відношенню до продавців, виробників товарів.

Контингент тарифний – це дозвіл на ввезення певної кількості товарів за зниженим митом або безмитно.

Контингентне замовлення – це замовлення, що передбачає одночасну покупку одних і продаж інших акцій.

Конткорентний рахунок (конткорент) – це: єдиний банківський рахунок, на якому враховуються всі операції з даним клієнтом; активний рахунок, що відкривається фізичними та юридичними особами своїм постійним клієнтам для взаємних розрахунків по здійснюваних між ними угодами.

Контрабаланс – це таблиця, складена на основі даних бухгалтерського обліку, з метою перевірки та аналізу бухгалтерського балансу.

Контрагент – це особа, установа, організація, пов'язані зобов'язаннями за загальним договором, які співпрацюють в процесі виконання договору.

Контракт – це договір, угода із взаємними зобов'язаннями сторін, що підписується, як правило, у письмовій формі.

Контрактанти – це особи або організації, що приймають на себе певні зобов'язання за контрактом.

Контрактація – це укладення договору між підприємствами, що виробляють продукцію, та організаціями, які заготовляють і збувають цю продукцію.

Контракт глобальний – це контракт, який містить безліч різнорідних зобов'язань сторін, що допускає поділ на окремі більш приватні (конкретні) контракти.

Контраktivні рахунки – це контрарні рахунки, які використовуються для регулювання показників активних рахунків. Відображення операцій за цими рахунками здійснюється за методами відображення операцій за пасивними рахунками.

Контракт «лонг» – це ф'ючерсний контракт, придбаний у розрахунку на підвищення цін, що використовується як засіб фіксації гарантованої ціни закупівлі товару.

Контракт «на термін» – це договір, за яким одна сторона зобов'язується поставити в майбутньому певну кількість товару у визначений термін, а інша сторона гарантує оплату товару за заздалегідь обумовленою ціною.

Контракт, невиконаний за давністю – це незавершений контракт між двома брокерами (дилерами), який стає «невиконаним за давністю», якщо не отримує повної реалізації через 30 днів після настання передбаченого терміну поставки і платежу.

Контракт облігаційний – це документ, що надається покупцеві облігацій і визначає права, привілеї та обмеження для власника облігацій.

Контракт «під ключ» – це контракт, що передбачає зведення та введення в експлуатацію повністю готового об'єкта контрагентом замовника (контрактантом).

Контракт простий компенсаційний – це контракт, що передбачає взаємну поставку товарів за узгодженими між сторонами цінами на рівну вартість.

Контракт ф'ючерсний – це контракт, що укладається на біржі на поставку певної кількості товару за певною ціною у встановлений момент часу в майбутньому.

Контрактна відповідальність – це відповідальність за порушення зобов'язань, прийнятих відповідно до контракту.

Контрактний місяць – це місяць поставки за ф'ючерсним контрактом, тобто місяць закінчення його терміну.

Контрактні асигнування – це довгострокові урядові замовлення приватним фірмам.

Контрарні рахунки – це допоміжні рахунки бухгалтерського обліку, які використовуються для коригування показників, відображених в основних рахунках.

Контрафакція – це: незаконне використання товарних знаків і знаків обслуговування; підробка.

Контргарантія – це гарантія, яку надає банк-контргарант на користь банку-гаранта або іншого банку-контргаранта.

Контролер – це особа, що володіє повноваженнями контролювати, перевіряти правильність, обґрунтованість, законність дій організацій, установ, державних органів, громадян.

Контролінг – це інструмент планування, обліку та аналізу стану справ для прийняття рішень на базі комп'ютеризованої системи збору й обробки інформації на підприємстві.

Контроль – це функція управління, яка полягає у перевірці виконання завдань об'єктами управління, з метою отримання інформації про виконання завдань та вжиття своєчасних заходів щодо досягнення результату.

Контроль банківський – це: контроль банку за цільовим використанням виданих кредитів або за витрачанням коштів неплатоспроможного боржника до визнання його банкрутом; контроль з боку центрального банку за діяльністю комерційних банків.

Контроль документальний – це контроль, що проводиться на основі вивчення та аналізу документів.

Контрольна марка – це спеціальний знак, що засвідчує дотримання авторських і (або) суміжних прав, і надає право на розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних.

Контрольна стрічка – це документ, надрукований або створений в електронній формі реєстратором розрахункових операцій,

який містить копії надрукованих цим реєстратором розрахункових документів.

Контрольний зразок – це одиниця товару або його частина, затвердені в установленому порядку, характеристики яких прийняті за основу під час виготовлення та контролю такого самого товару.

Контрольний пакет акцій – це частка акцій, що зосереджена в руках одного власника і дає можливість здійснювати фактичний контроль за діяльністю акціонерного товариства. Теоретично він має становити понад 50% суми випущених акцій, але на практиці може бути меншим.

Контрольні учасники – це учасники спільної діяльності зі створенням юридичної особи (спільного підприємства), які здійснюють контроль за її діяльністю.

Контрольована компанія – це компанія, більшістю акцій якої володіє інша компанія або певна особа.

Контрольовані товари – це товари, що підлягають обов'язковій сертифікації в Україні, назва (опис) та код класифікації згідно з УКТЗЕД яких збігаються з назвою продукції та кодом УКТЗЕД, зазначеними в переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні.

Контроль параметричний – це перевірка відповідності параметрів об'єкта чи процесу встановленим нормам.

Контроль фізичної особи – це можливість вирішального впливу на фінансові операції цієї особи незалежно від фактичного володіння активами фізичної особи.

Контроль юридичної особи – це пряме або опосередковане володіння фізичною особою самостійно чи спільно з близькими родичами часткою в юридичній особі, що відповідає еквіваленту 50 та більше відсотків статутного капіталу або голосів юридичної особи, або незалежна від формального володіння можливість здійснювати будь-яким чином вирішальний вплив на управління чи на діяльність юридичної особи.

Контрпасивні рахунки – це контрарні рахунки, які використовуються для регулювання показників пасивних рахунків. Відображення операцій за цими рахунками здійснюється за методами відображення операцій за активними рахунками.

Контрпокупка – це товарообмін на основі двох протилежно спрямованих контрактів купівлі-продажу.

Конфедерація – це спілка, товариство, об'єднання якихось організацій.

Конфіденційні відомості – це відомості, що становлять комерційну чи виробничу таємницю, та не підлягають широкому оприлюдненню.

Конфіскація – це стягнення, що полягає у примусовому вилученні товарів, транспортних засобів тощо, і безоплатній передачі їх у власність держави.

Концентрація капіталу – це: зосередження та нарощування капіталу за допомогою з'єднання капіталів різних власників; перетворення прибутку в капітал; капіталізації доходів.

Концентрація суб'єктів господарювання – це: злиття суб'єктів господарювання або приєднання одного суб'єкта господарювання до іншого; набуття безпосередньо або через інших осіб контролю одним або кількома суб'єктами господарювання над одним або кількома суб'єктами господарювання чи частинами суб'єктів господарювання.

Концерн – це організаційна форма статутного об'єднання різногалузевих підприємницьких структур, що характеризується органічним поєднанням власності та контролю з використанням (найчастіше) принципу диверсифікації виробництва. Суб'єкти господарювання, що інтегруються в концерн, звичайно втрачають свою економічну самостійність.

Концесіодавець – це орган виконавчої влади або відповідний орган місцевого самоврядування, уповноважений відповідно Кабінетом Міністрів України чи органами місцевого самоврядування на укладення концесійного договору.

Концесійна заявка – це письмово оформлений в установленому порядку намір, поданий у терміни, зазначені в оголошенні про участь у концесійному конкурсі, на будівництво та експлуатацію автомобільної дороги.

Концесійний договір – це зареєстрований в установленому порядку договір, за яким концесіонер зобов'язується здійснювати будівництво та/або експлуатацію автомобільної дороги, а концесіодавець – надати концесіонеру права на будівництво та/або експлуатацію автомобільної дороги на строк дії договору.

Концесійні платежі – це плата, обумовлена у концесійному договорі, яку вносить концесіонер за право будівництва автомобільної дороги та її експлуатації.

Концесіонер – це юридична чи фізична особа, яка в установленому порядку уклала концесійний договір.

Концесія – це договір на тимчасове здавання в експлуатацію іноземній державі, юридичній або фізичній особі (концесіонеру) на визначених сторонами умовах підприємств, земельних наділів тощо, а також цінностей з метою становлення або розвитку національної економіки.

Кон'юнктура економічна – це стан економіки, рівень економічної активності, що характеризуються рухом цін, процентних ставок, валютного курсу, заробітної плати, дивідендів, а також динамікою виробництва і споживання.

Кон'юнктура ринку – це визначене в часі та просторі певне співвідношення попиту і пропозиції, що формується як сукупність товарно-грошових пропорцій під впливом конкретної комбінації діючих чинників.

Кон'юнктура ринку млява – це положення на ринку, що характеризується низьким рівнем попиту і ділової активності, невеликою кількістю угод і тенденцією до зниження цін на певні види товарів і послуг.

Кон'юнктура ринку сприятлива – це ситуація на ринку, що характеризується наявністю активного, досить стійкого попиту на ринкові товари та послуги, перевищенням попиту над пропозицією, зростаючою тенденцією динаміки цін на найбільш представницькі товари.

Кон'юнктура ринку стійка – це ситуація на ринку, що характеризується стабільним рівнем угод купівлі-продажу та усталеними, близькими до рівноважних цінами.

Кооператив – це добровільне об'єднання людей, які на пайових засадах спільно займаються певним видом господарської діяльності.

Кооперативний банк – це банк, створений суб'єктами господарювання, а також іншими особами за принципом територіальності на засадах добровільного членства та об'єднання пайових внесків для спільної грошово-кредитної діяльності.

Кооперативні виплати – це частина доходу кооперативу, яка розподіляється між його членами пропорційно їх участі у накопиченні цього доходу.

Кооперація – це: форма організації праці, за якої певна кількість людей спільно бере участь в одному й тому ж або різних, але пов'яза-

них між собою виробничих процесах; добровільні об'єднання людей для спільної господарської діяльності.

Кооперовані поставки – це поставки деталей, заготовок, напівфабрикатів, комплектуючих та інших виробів галузевого або міжгалузевого призначення, виготовлених за технічною документацією споживача (замовника), технічними умовами та стандартами і необхідних для виготовлення кінцевої продукції.

Кооперування – це встановлення тривалих виробничих зв'язків між підприємствами, кожне з яких спеціалізується на виробництві окремих частин єдиного виробу.

Координація – це складова частина процесів управління, що полягає в узгодженні та впорядкуванні дій різних частин керованої системи.

Копінг-поведінка – це поведінка людини (працівника), що характеризується здатністю впоратися зі стресовою ситуацією, оволодіти нею шляхом регуляції власного психологічного стану з метою недопущення та подолання негативних наслідків перебування у стресогенних умовах.

Кореспондент – це банк або інша фінансова організація, яка представляє в певному регіоні інтереси іншої подібної організації за її рахунок і виконує її фінансові та комерційні доручення.

Кореспондентський рахунок – це рахунок, на якому відображаються розрахунки, здійснені однією кредитною установою за дорученням та за рахунок іншої на основі кореспондентського договору.

Кореспондентські відносини – це договірні відносини між банківськими установами, метою яких є здійснення платежів, розрахунків та надання інших банківських послуг за дорученням один одного.

Коридор валютний – це межі коливання валютного курсу, що встановлюються та підтримуються центральним банком за допомогою закупівель і продажу валюти.

Корисна модель – це нове й промислово придатне конструктивне виконання пристрою.

Користувач – це фізична особа, яка купляє, замовляє, використовує або має намір придбати чи замовити продукцію для потреб, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, або для забезпечення виконання обов'язків найманим працівником, чи юридична особа, яка купляє, замовляє, використовує або має намір придбати чи замовити продукцію.

Корінець банкнот – це 100 (сто) банкнот одного номіналу, які упаковані бандероллю.

Корнер – це дії особи, групи осіб, фірми, що створюють штучний дефіцит товарів на ринку шляхом скупки біржових контрактів і реального товару з метою захоплення контролю над ходом біржового процесу і «роздування» цін.

Коротка відкрита валютна позиція – це відкрита позиція у відповідній валюті, коли пасиви та позабалансові зобов'язання перевищують активи та позабалансові вимоги.

Корпоративна картка – це платіжна картка, яка дає змогу її держателю провести операції за рахунок коштів, що обліковуються на картковому рахунку юридичної особи.

Корпоративна культура – це система цінностей і переконань, які розділяє кожен працівник фірми та передбачає його поведінку, що обумовлює характер життєдіяльності організації.

Корпоративна частка – це частка (пай, акції) господарського товариства, що утворене на основі цілісного майнового комплексу.

Корпоративне підприємство – це підприємство, що утворюється, як правило, двома або більше засновниками за їх спільним рішенням (договором), діє на основі об'єднання майна та/або підприємницької чи трудової діяльності засновників (учасників), їх спільного управління справами, на основі корпоративних прав, у тому числі через органи, що ними створюються, участі засновників (учасників) у розподілі доходів та ризиків підприємства.

Корпоративне право – це право власності на частку (пай) у статутному фонді юридичної особи, створеної відповідно до законодавства про господарські товариства, включаючи право на управління та отримання відповідної частки прибутку такої юридичної особи.

Корпоративне управління – це система відносин, яка визначає правила та процедури прийняття рішень щодо діяльності господарського товариства та здійснення контролю, а також розподіл прав і обов'язків між органами товариства та його учасниками стосовно управління товариством.

Корпоративний пенсійний фонд – це недержавний пенсійний фонд, засновником якого є юридична особа-роботодавець або декілька юридичних осіб-роботодавців та до якого можуть приєднуватися роботодавці-платники.

Корпоратизація – це перетворення державних підприємств, закритих акціонерних товариств, більш як 75 відсотків статутного фонду яких перебуває у державній власності, а також виробничих і науково-виробничих об'єднань, правовий статус яких раніше не був приведений у відповідність з чинним законодавством, у відкриті акціонерні товариства.

Корпорація – це договірне об'єднання, створюване за принципом суміщення виробничих, наукових і комерційних інтересів з делегуванням окремих повноважень кожним з його членів централізованому керівництву.

Корупція – це використання особою наданих їй службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди такій особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей.

Котирувальна ціна – це ціна, визначена котирувальною комісією біржі шляхом аналізу цін біржових угод, цін продавців, цін покупців на підставі єдиних критеріїв та спеціальних методів.

Котирувальний список – це складова біржового реєстру, який містить інформацію щодо цінних паперів відповідного рівня лістингу.

Котирування – це встановлення курсу валюти, тобто визначення її вартості в іноземних валютах.

Кошти – це готівка в касі, суми на розрахунковому і валютному рахунках, інші кошти, короткотермінові фінансові вкладення (цінні папери, депозити).

Кошторис – це документований бухгалтерський план надходження і витрачання грошових коштів, що використовуються для фінансування господарської діяльності підприємств.

Кошторисна вартість будівництва – це затверджені згідно з кошторисом, складеним на основі проектних даних, нормативні витрати на будівництво підприємства, інженерної споруди, будинку або їх окремих частин, на виконання окремих видів будівельно-монтажних робіт, а також на закупівлю обладнання і здійснення інших витрат, пов'язаних з проведенням будівництва.

Кошторисна вартість ремонту – це прогнозована сума коштів, необхідних для виконання ремонтних робіт, яка обчислюється на

основі чинної кошторисно-нормативної документації та складається з кошторисної вартості ремонтних робіт, устаткування та інших витрат, безпосередньо пов'язаних із проведенням ремонту.

Кошторисна документація – це документи, що розробляються для визначення кошторисної вартості будівництва (ремонт, реконструкції, реставрації) на різних стадіях проектування підприємств.

Кредит – це позика на певний строк у грошовій або товарній формі на умовах повернення і сплати відсотка за користування. Існують три форми кредиту – банківський, державний, комерційний. Банківський кредит надається банками у грошовій формі підприємствам і організаціям, населенню (переважно індивідуальним підприємцям), державі. Особливою формою є державний кредит, коли позичальником виступає держава чи місцеві органи влади, а кредит полягає у випуску державних цінних паперів (облігацій) і використовується для покриття частки державних видатків. Комерційний кредит надається одним підприємством іншому у вигляді продажу товарів з відстрочкою платежу; він обслуговує лише обіг товарів і оформлюється векселем.

Кредит авальний – це кредит банку, призначений для покриття гарантованого зобов'язання клієнта.

Кредит акцептний – це: кредит, наданий банками у вигляді акцепту перекладних векселів, що виставляються, як правило, експортерами на банки; одна з форм банківського кредитування зовнішньої торгівлі.

Кредит безвідкличний – це кредит, умови якого не можуть бути змінені без згоди кредитора і позичальника.

Кредит експортний – це кредит, наданий експортерами імпортерам для закупівлі ними товарів у країні-кредиторі.

Кредитна блокада – це один з видів економічної блокади країни з боку інших країн або міжнародних фінансово-кредитних організацій, що полягає у відмові від надання кредитів.

«Кредитна війна» – це посилене кредитне стимулювання експорту конкуруючих товарів в певну країну.

Кредитна історія – це сукупність інформації про юридичну або фізичну особу, що її ідентифікує, відомостей про виконання нею зобов'язань за кредитними правочинами.

Кредитна лінія – це надання банком у майбутньому позичальникові кредитів у розмірах, що не перевищують обумовлені раніше

певні максимальні величини без будь-яких спеціальних переговорів і укладання угод.

Кредитна операція – це господарська операція суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачає надання права на купівлю матеріальних цінностей і нематеріальних активів із відстроченням платежу, а також на позичку коштів із відстроченням їхнього погашення.

Кредитна спілка – це неприбуткова організація, заснована громадянами у встановленому законом порядку на засадах добровільного об'єднання грошових внесків з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні інших фінансових послуг.

Кредитна схема – це платіжна схема, що передбачає виконання розрахунків за операції з платіжною картою в межах наданого банком кредиту.

Кредитна установа – це фінансова установа, яка відповідно до закону має право за рахунок залучених коштів надавати фінансові кредити на власний ризик.

Кредитне адміністрування – це процес здійснення кредитної діяльності та надання позик, який включає такі етапи: прийняття та перегляд документації щодо надання позики; аналіз фінансової інформації та застави; прийняття кредитного рішення; операційні процедури; стягнення боргу; роботу з проблемними позиками.

Кредитне страхування – це особливий вид страхування на випадок смерті, при якому банк, видаючи кредит, одночасно страхує осіб, які отримали позику.

Кредитний портфель – це сукупність усіх позик, наданих банком з метою отримання прибутку, що включає агреговану балансову вартість усіх кредитів.

Кредитний рейтинг – це умовний вираз кредитоспроможності об'єкта рейтингування в цілому та/або його окремого боргового зобов'язання за національною шкалою кредитних рейтингів.

Кредитний ризик – це ризик несплати позичальником основного боргу і відсотків, що належать кредитору.

Кредитний ринок – це складова ринку позичкових капіталів, що охоплює ту частину фінансового ринку, яка функціонує на основі укладення кредитних угод.

Кредитор – це суб'єкт фінансового ринку, який надає позичку в тимчасове користування під певний процент.

Кредиторська заборгованість – це: заборгованість, що виникла при розрахунках з постачальниками; тимчасове використання в грошовому обігу підприємства коштів кредитора.

Кредитоспроможність – це здатність позичальника в повному обсязі і у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями.

Кредит рефінансування – це кредит, що надається банку шляхом проведення кількісного або процентного тендера з підтримання ліквідності банків.

Кредитування – це одна з форм фінансового забезпечення відтворювальних витрат, при яких витрати суб'єкта господарювання покриваються за рахунок банківських кредитів на загадах платності, строковості й повернення.

Кредит урядовий – це кредит, наданий урядовими кредитними установами.

Криза економічна – це різке погіршення економічного стану країни, що проявляється в значному спаді виробництва, порушенні сформованих виробничих зв'язків, банкрутстві підприємств, зростанні безробіття, зниженні життєвого рівня та добробуту населення.

Критична інфраструктура – це сукупність об'єктів інфраструктури держави, які є найбільш важливими для економіки та промисловості, функціонування суспільства та безпеки населення і виведення з ладу або руйнування яких може мати вплив на національну безпеку і оборону, природне середовище, призвести до значних фінансових збитків та людських жертв.

Критичний фінансовий стан – це ситуація, коли боржником визнана неспроможність своєчасно виконати свої грошові зобов'язання перед кредиторами.

Критичний шлях – це найдовший за тривалістю варіант виконання проектних робіт у мережевому графіку.

Крок аукціону – це мінімальна надбавка, на яку в ході торгів здійснюється підвищення стартової та кожної наступної ціни оголошеного ліцитатором лота.

Крок розрахунку – це частина розрахункового періоду (горизонту розрахунку), для якої визначаються показники ефекту як доданки сумарного ефекту від реалізації проекту.

Крос-курс – це курсове співвідношення між двома валютами, яке визначається на основі курсу цих валют по відношенню до третьої валюти.

Кросові угоди – це одночасна купівля і продаж брокером контрактів різних клієнтів на конкурентній основі.

Крос-умова – це умова кредитної угоди, яка полягає у тому, що невиконання позичальником зобов'язань за іншими угодами розглядається як невиконання даної угоди.

Кругообіг коштів підприємства – це планомірний рух коштів підприємства у процесі господарської діяльності, результатом якого є створення нової споживчої вартості та зростання вартості.

Кулаж – це: знижка з ваги рідких речовин на їх вплив; непродуктивна трата матеріалів, праці, часу.

Культура підприємництва – це: уявлення підприємця про цінність бізнесу; правила й норми поведінки при плануванні та здійсненні підприємницької діяльності; конкретна поведінка підприємця, у процесі якої він реалізує правила й норми поведінки.

Кумулятивне голосування – це голосування під час обрання осіб до складу органів товариства, коли загальна кількість голосів акціонера помножується на кількість членів органу акціонерного товариства, що обираються, а акціонер має право віддати всі підраховані таким чином голоси за одного кандидата або розподілити їх між кількома кандидатами.

Кумулятивний метод – це метод нарахування амортизації основних засобів, за яким річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання.

Кумулятивний приріст інфляції – це добуток індексів інфляції за період, що складається з трьох останніх років, включаючи звітний.

Кумулятивні непрямі податки – це багатоступеневі податки, які справляються лише у разі, якщо немає механізму подальшого кредитування податку у випадках, коли майно (в тому числі товари) або послуги, які є об'єктом оподаткування на одній стадії виробництва, використовуються на його наступних стадіях.

Купівельна вартість основних засобів – це загальна сума грошових витрат (або грошового еквівалента негрошових витрат) при придбанні основних засобів.

Купівля-продаж – це: договір про продаж товарів однією стороною (продавцем) і купівлі іншою стороною (покупцем); процес купівлі та продажу товарів на ринку.

Купон змінний – це купон, по якому відсоток виплачується залежно від поточної ставки банківського відсотка.

Купонний ощадний (депозитний) сертифікат – це ощадний (депозитний) сертифікат, що має окремі купони, на кожному з яких зазначено строк здійснення виплати процентної плати.

Курс обмінний – це курс, за яким одна валюта обмінюється на іншу валюту.

Курсова різниця – це: різниця в курсах валют, що виникає внаслідок ліквідації відкритої валютної позиції; різниця в курсах валют в різні періоди часу, що виникає внаслідок інфляції.

Курс цінних паперів – це ціна цінних паперів на фондовій біржі, що прямо пропорційна розмірам дивідендів і процентів та пропорційна величині позикового відсотку.

Куртаж – це винагорода, що одержується брокером за посередництво при здійсненні біржової угоди з продажу товарів і цінних паперів.

Кустарне виробництво – це індивідуальне і дрібносерійне виробництво з використанням ручної праці.

Л

Ланцюг володіння істотною участю – це послідовність юридичних осіб, через яких заявник набуває або збільшує істотну участь у фінансовій установі.

Ланцюг постачання продукції – це послідовність суб'єктів господарювання, які забезпечують постачання продукції від виробника до споживача (користувача).

Легалізація – це: узаконення, надання юридичної сили, дозвіл діяльності організації; підтвердження достовірності та юридичної сили документа, виданого в іншій державі, у формі посвідчувального напису.

Лекаж – це втрата у вазі або об'ємі товару внаслідок його пересипання, витікання, усущки при зберіганні і транспортуванні.

Лендінгем-бізнес – це угода чи бізнес-операція, результати якої змінюють активи фірми і знаходять відображення в її фінансових звітах.

Листок непрацездатності – це багатофункціональний документ, який є підставою для звільнення від роботи у зв'язку з непрацездатністю та з матеріальним забезпеченням застрахованої особи в разі тимчасової непрацездатності, вагітності та пологів.

Лихвар – це особа, що дає гроші в позику під високі відсотки.

Лібералізація – це зняття обмежень, лімітів оптових та роздрібних цін на будь-які продукти.

Ліз-бек – це придбання лізинговою компанією за готівку обладнання в іншій країні у фірми-виробника з наступним його наданням тій же фірмі в оренду.

Лізинг – це довгострокова оренда машин, обладнання, транспортних засобів, споруд виробничого призначення, яка фіксується у відповідному договорі між орендодавцем (лессором) і орендарем (лізером).

Лізинг банківський – це лізингова операція, в якій в якості лізингової компанії виступає банк, який отримує на замовлення лізингоодержувача обладнання та здає йому це обладнання в оренду.

Лізинг імпорتنний – це закупівля лізинговою компанією обладнання у зарубіжних фірм з подальшою передачею його в оренду вітчизняним підприємствам-лізингоодержувачам.

Лізингова ставка процента – це ставка процента, за якою теперішня вартість суми мінімальних лізингових (орендних) платежів та негарантованої ліквідаційної вартості дорівнює справедливій вартості об'єкта фінансового лізингу (оренди) на початок строку лізингу (оренди).

Лізинговий кредит – це відносини між суб'єктами лізингу, які виникають у разі оренди майна і супроводжується укладанням лізингової угоди.

Лізинговий платіж – це платіжна операція лізингоодержувача (фінансова, майнова або інша) на адресу лізингодавця, що включає в себе вартість амортизації предмета лізингу, плату за залучені кредитні ресурси на реалізацію лізингової угоди, лізингову маржу і ризикову премію та інші платежі відповідно до договору лізингу і національного законодавства.

Лізингодавець – це юридична особа, яка передає право володіння та користування предметом лізингу лізингоодержувачу.

Лізингоодержувач – це фізична або юридична особа, яка отримує право володіння та користування предметом лізингу від лізингодавця.

Лізинг операційний – це договір оренди, укладений на строк, менший амортизаційного періоду, що дає можливість лізингодавцю після закінчення договору знову здати майно в оренду.

Лізинг фінансовий – це договір про лізинг, згідно з яким лізингоодержувач виплачує лізинговій компанії протягом періоду дії договору суму, рівну повної вартості амортизації і частки прибутку від використання устаткування, отримуючи право викупу обладнання за залишковою вартістю після закінчення терміну дії договору, повернення устаткування або продовження договору.

Ліквідант – це кредитор, який пред'явив вимогу підприємству, що припинило діяльність.

Ліквідатор – це фізична особа, яка відповідно до судового рішення господарського суду організує здійснення ліквідаційної процедури боржника, визнаного банкрутом, та забезпечує задоволення вимог кредиторів.

Ліквідаційна вартість основних засобів – це вартість матеріальних цінностей, які ліквідовуються, за вирахуванням витрат, пов'язаних з їх ліквідацією.

Ліквідаційна маса – це усі види майнових активів (майно та майнові права) суб'єкта господарювання, які належать йому на праві власності на день відкриття ліквідаційної процедури та виявлені в ході ліквідації.

Ліквідація збитків – це визначення і виплата страхового відшкодування у майновому страхуванні та страхуванні відповідальності.

Ліквідація підприємства – це припинення діяльності організації у зв'язку із закінченням строку, на який її було створено, за рішенням загальних зборів, вищестоящого органу (для державних підприємств) або за рішенням суду.

Ліквідність активів – це здатність активів фірми до використання їх як безпосередніх засобів платежу або до швидкого їх перетворення в грошову форму без втрати поточної вартості.

Ліквідність балансу – це міра покриття зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких у гроші відповідає строку погашення зобов'язань.

Ліквідність підприємства – це здатність суб'єкта господарювання в будь-який момент здійснити необхідні витрати.

Ліквідоване робоче місце – це місце застосування праці: з якого працівника звільнено внаслідок змін в організації виробництва і

праці, в тому числі ліквідації, реорганізації, банкрутства або перепрофілювання підприємства, скорочення чисельності або штату працівників; що ліквідовано внаслідок припинення діяльності фізичної особи-підприємця або самозайнятої особи – платника податку з доходів фізичних осіб.

«Лімітед» – це додаток до назви підприємства, який вказує на обмежену відповідальність власників за зобов'язаннями суб'єкта економічних відносин.

Ліміт залишки готівки в касі – це граничний розмір готівки, що може залишатися в касі підприємства на кінець робочого дня.

Ліміти брокерські – це верхня та нижня межі ціни, що встановлюються клієнтом своєму брокеру для проведення операцій з цінними паперами або іншим товаром клієнта.

Ліміт капітальних вкладень – це граничний розмір капітальних вкладень для запланованого введення в дію потужностей, підприємств, об'єктів або для створення нормативного наробку капітального будівництва.

Ліміт контрактів – це максимальна кількість ф'ючерсних контрактів, якими вправі володіти одна особа.

Ліміт кредитування – це гранична сума видачі кредиту або залишків заборгованості в плановому періоді.

Лімітна ціна – це розрахунковий граничний рівень цін на майбутню продукцію, що іноді встановлюється при розробці інвестиційних проектів.

Лімітний чек – це чек з лімітованої чекової книжки на обмежену суму, що видається банком для розрахунку за товари та послуги у випадках, коли інші способи розрахунку ускладнені.

Лімітована чекова книжка – це чекова книжка, що містить певну кількість чеків на строго обмежену суму.

Ліміт позиції – це гранично допустима кількість контрактів на покупку або продаж, розміщених одним або пов'язаними один з одним клієнтами.

Лімітуюче ціноутворення – це стратегія ціноутворення, згідно з якою фірма-лідер встановлює ціну на рівні, меншому того, який здатний принести їй максимальний прибуток.

Ліндз енд легз – це маніпулювання строками проведення розрахунків з метою отримання фінансових та інших вигід.

Лінійна станція технічного обслуговування – це підрозділ організації з технічного обслуговування, створений поза місцем дислокації основної виробничої бази на термін не менше трьох місяців.

Лінійно-функціональна система управління – це форма управління підприємством, в якій комбінується лінійне та функціональне управління, що дозволяє поєднувати централізацію та децентралізацію в управлінні.

Лінкідж – це дозвіл біржі своїм клієнтам продавати і купувати контракти з подальшою їх купівлею-продажем на іншій біржі.

Лістинг – це сукупність процедур з включення цінних паперів до реєстру організатора торгівлі та здійснення контролю за відповідністю цінних паперів і емітента умовам та вимогам, установленим у правилах організатора торгівлі.

Літер – це документ на право безкоштовного та пільгового проїзду в певних видах транспорту, що надаються певним категоріям працівників.

ЛІФО – це: метод бухгалтерського обліку товарно-матеріальних цінностей за цінами останньої партії, що надійшла або виготовлена; метод розрахунку процентів з достроковим вилученням частини внеску з банку, що забезпечує вкладнику вигреш в процентних суммах, оскільки за цим методом знімаються суми, які надійшли на рахунок останніми.

Ліцензіар – це юридична особа, власник винаходу, патенту або технологічних знань, який видає ліцензіату ліцензію на використання своїх прав на визначений час.

Ліцензіат – це фізична або юридична особа, яка в ліцензійній угоді виступає як покупець ліцензії.

Ліцензійна винагорода – це плата за надання права на використання ліцензій, ноу-хау, інших об'єктів і предметів ліцензійної угоди.

Ліцензійна продукція – це продукція, виготовлена з використанням об'єкта права інтелектуальної власності, майнові права на який надані згідно з ліцензійним договором чи ліцензією на використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Ліцензійна справа – це єдиний набір документів на паперових або електронних носіях стосовно відповідного здобувача ліцензії чи ліцензіата, які подані ним, надходять до органу ліцензування від органів державної влади, юридичних або фізичних осіб чи прийняті органом ліцензування в результаті реалізації своїх повноважень.

Ліцензійна угода – це договір про передачу прав на використання ліцензій, ноу-хау, товарних знаків, технічних знань, інжинірингових послуг.

Ліцензійний реєстр – це список суб'єктів господарювання – ліцензіатів, який формується і ведеться органом ліцензування відповідно до отриманої ліцензіатами ліцензії як автоматизована система збирання, накопичення, захисту та обліку відомостей про цих суб'єктів.

Ліцензійні умови – це установлені з урахуванням вимог законів вичерпний перелік організаційних, кваліфікаційних та інших спеціальних вимог, обов'язкових для виконання при провадженні видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню.

Ліцензія – це дозвіл, який надається державними органами юридичним і фізичним особам на здійснення певних видів суспільно корисної діяльності, використання нематеріальних ресурсів протягом певного терміну за обумовлену винагороду.

Ліцензія валютна – це дозвіл, що видається центральним банком комерційному банку на кредитно-розрахункове обслуговування зовнішньоекономічних, валютних операцій юридичних і фізичних осіб.

Ліцензія виняткова – це ліцензія, що надається на певних умовах виключно одному ліцензіату.

Ліцензія генеральна – це: дозвіл на експорт та імпорт товарів, що видається на термін, як правило, до одного року; валютна ліцензія, яка дає право комерційному банку здійснювати операції в іноземній валюті на території країни і за кордоном.

Ліцензія пакетна – це ліцензія, в якій поряд з наданням прав на використання об'єкта, що цікавить ліцензіата, ліцензіар примусово включає, нав'язує ліцензіату інші об'єкти.

Ліцензія патентна – це право використання патенту, що надається його власником.

Ліцензія проста – це ліцензія, видана з умовою, що ліцензіат зберігає за собою право використовувати об'єкт угоди і передавати її третім особам.

Ліцензія спеціальна – це належним чином оформлене право на імпорт протягом установленого строку певного товару (товарів), який є об'єктом спеціального розслідування та/або спеціальних заходів.

Ліцензія супутня – це ліцензія, пов’язана з продажем або покупкою комплектного обладнання або з виконанням супутніх послуг.

Ліцензування – це: видача на певних умовах дозволів (ліцензій) на право здійснення певних операцій; передача прав однією особою іншій особі в обмін на гонорар або ліцензійний платіж.

Ліцитатор – це спеціаліст, що призначається організатором аукціону та безпосередньо проводить біржові торги.

Лобі (лобізм, лобіювання) – це дії державних органів законодавчої, виконавчої та судової влади, спрямовані на підтримку окремих галузей і сфер економіки, регіонів, підприємств, соціальних груп, продиктовані не об’єктивною необхідністю, а зацікавленістю, іноді – підкупом посадових осіб.

Логістика – це: процес організації ланцюга матеріально-технічного забезпечення та керування цим ланцюгом у найширшому розумінні; наука про управління і оптимізацію матеріальних потоків, пов’язаних з ними потоків інформації і фінансових засобів у визначеній мікро- і макросистемі відповідно до поставленої перед нею мети; універсальний практичний інструментарій міждисциплінарного вивчення закономірностей в організації і перебігу економічних потоків в процесі виробництва, розподілу, обміну і вжитку товарів і послуг, а також нова наукова методологія глобального організаційно-аналітичного вдосконалення складних цілеспрямованих, у тому числі транспортно-вантажних, систем на основі реалізації системного підходу, використання якого дозволяє в комплексі забезпечити: кризну, багаторівневу і багатокритерійну оптимізацію; логістичну координацію і інтеграцію; облік найважливіших критеріїв оптимальності таких показників, як якість транспортного обслуговування і надійність роботи; узгодження результатів стратегічного і тактичного управління на основі використання теорії компромісів і застосування експертних автоматизованих систем ухвалення оптимальних рішень.

Логістичний агрегат – це впорядкована сукупність модулів логістичної системи, що включає всі логістичні ланцюги, провідні матеріальні потоки від постачальників матеріальних ресурсів до виходу з вузла або від входу у вузол до споживачів.

Логістичний ланцюг – це: сукупність ланок логістичної системи, лінійно впорядкованих за матеріальним (інформаційним, документальним) потоком з метою аналізу або проектування певного

набору логістичних операцій; ланцюг, яким проходять товарний, інформаційний і фінансовий потоки від постачальника до споживача.

Логістичний центр – це географічне об'єднання незалежних компаній і підприємств, які займаються вантажними перевезеннями (наприклад, транспортних посередників, вантажовідправників, операторів перевезень, митних органів), а також супутніх послуг (наприклад, зі збереження, технічного обслуговування та ремонту), що включає щонайменше один термінал.

Логотип – це графічний або текстовий символ, який представляє якийсь конкретний суб'єкт або об'єкт, наприклад – компанію, організацію, приватну особу або продукт.

Локаут – це масове звільнення працівників чи закриття підприємств, що застосовується власниками підприємств у відповідь на страйки або непомірно високі вимоги працівників.

Лонг-термін – це довгострокова фінансова операція, розрахована на кілька років, як правило, більше двох.

Лоро-конто – це: комерційний рахунок, що відкривається банком своєму банку-кореспонденту, на якому відображаються всі операції, проведені за дорученням даного банку; кореспондентський рахунок, що відкривається у банку-кореспондента якого-небудь банку третім банком.

Лот – це одиниця майна, що виставляється для продажу на аукціоні, або партія аукціонного майна, що пропонується для продажу як одне ціле.

Лукративний – дохідний, прибутковий, грошовий.

Людина-реклама – це людина з плакатами-оголошеннями на грудях, на спині, в руках.

Людино-день – це одиниця виміру робочого часу, що характеризує роботу однієї людини протягом одного робочого дня незалежно від встановленої тривалості робочого дня.

Людський капітал – це капітал, втілений в людях у формі їх освіти, кваліфікації, знань і досвіду.

М

Магнат – це представник великого промислового фінансового капіталу.

Майбутня вартість – це: грошова сума, що підлягає здобуттю або виплаті в майбутньому; величина певної грошової суми, приведена до деякого майбутнього моменту часу шляхом нарахування складних відсотків (компаундування).

Майно – це активи (оборотні та необоротні), які підприємство використовує у виробництві в процесі господарської діяльності, вартість яких відображається в балансі підприємства.

Майнове право – це права володіння, користування і розпорядження майном.

Майновий найм – це договір, за яким наймодавець зобов'язується надати наймачеві майно у тимчасове користування за плату.

Майновий податок – це прямий податок, об'єктом оподаткування якого є вартість рухомого та нерухомого майна.

Маклер – це професійний посередник при укладанні торговельних і біржових угод.

Маклер страховий – це посередник між страховиком і страхувальником.

Макроекономіка – це розділ економічної науки, присвячений вивченню великомасштабних економічних явищ і процесів, що відносяться до економіки країни.

Максимальна роздрібна ціна – це ціна, встановлена на підакцизні товари (продукцію з урахуванням усіх видів податків (зборів)).

Максимальний запас – це максимальний розмір запасу матеріальних цінностей, який може знаходитися на складі підприємства.

Мала відкрита економіка – це економіка, незначні розміри якої не дозволяють робити істотного впливу на процеси на світовому ринку.

Мале підприємство – це підприємство, організація, фірма будь-якої галузі народного господарства з невеликою чисельністю штатних працівників і обсягом річного валового доходу.

Малий бізнес – це бізнес, здійснюваний в малих формах, що спирається на підприємницьку діяльність приватних підприємців, невеликих фірм, малих підприємств.

Малоцінні та швидкозношувані предмети – це активи, які підприємство очікує використовувати менше одного року (або операційного циклу, якщо він більше одного року).

Маніпулювання цінами на фондовому ринку – це: здійснення або намагання здійснити операції чи надання заявки на купівлю або

продаж фінансових інструментів, які надають або можуть надавати уявлення щодо поставки, придбання або ціни фінансового інструменту, що не відповідають дійсності, та вчиняються одноосібно або за попередньою змовою групою осіб і призводять до встановлення інших цін, ніж ті, що існували б за відсутності таких операцій або заявок; здійснення або намагання здійснити операції чи надання заявки на купівлю або продаж фінансових інструментів шляхом вчинення умисних протиправних дій, в тому числі шахрайства чи використання інсайдерської інформації; поширення інформації через засоби масової інформації, у тому числі електронні засоби масової інформації, або будь-якими іншими способами, яке призводить або може призвести до введення в оману учасників ринку щодо ціни, попиту, пропозиції або обсягів торгів фінансових інструментів на фондовій біржі, що не відповідають дійсності, зокрема поширення недостовірної інформації, у разі коли особа, яка поширила таку інформацію, знала або повинна була знати, що ця інформація була недостовірною; купівля або продаж фінансових інструментів перед закриттям торговельної сесії фондової біржі з метою введення в оману учасників ринку щодо цін, які склалися наприкінці торговельної сесії; неодноразове протягом торговельного дня укладення двома або більше учасниками торгів угод купівлі чи продажу фінансових інструментів у власних інтересах чи за рахунок одного і того ж клієнта, за якими кожен з учасників торгів виступає як продавець та покупець одного і того ж фінансового інструменту за однаковою ціною в однаковій кількості або які не мають очевидного економічного сенсу або очевидної законної мети хоча б для одного з учасників торгів (або їх клієнтів), а також надання клієнтом кільком учасникам біржових торгів доручення на укладення в його інтересах однієї або більше угод з одним і тим самим фінансовим інструментом, під час яких покупець та продавець діють в інтересах клієнта; неодноразове протягом торговельного дня здійснення або намагання здійснити операції чи надання заявки на купівлю або продаж фінансових інструментів, що не мають очевидного економічного сенсу або очевидної законної мети, якщо за результатами таких торгів власник таких фінансових інструментів не змінюється; неодноразове невиконання учасником біржових торгів зобов'язань за біржовими контрактами, укладеними протягом торговельного дня у власних інтересах або за рахунок клієнтів, якщо укладення зазначених контрактів

спричинило значне збільшення або зниження ціни фінансового інструменту, за умови, що такі контракти мали суттєвий вплив на ціну такого інструменту; укладення на фондовій біржі угод з фінансовим інструментом за ціною, що має суттєве відхилення від ціни відповідного фінансового інструменту, яка склалася на фондовій біржі тієї ж торговельної сесії (поточна ціна) шляхом подання безадресних заявок, за умови, що угоди укладені від імені та/або за рахунок осіб, між якими (працівниками яких) існувала попередня домовленість про придбання або продаж фінансового інструменту за ціною, що має суттєве відхилення від поточної ціни.

Манко – це недовага товару, недостача.

Маржа – це: різниця між біржовою ціною товару і найбільшим розміром можливої позики під цей товар; різниця між ціною, визначеною в біржовому бюлетені, та ціною покупця.

Маржа облікової ставки – це різниця між ставками банківських відсотків за кредитами і депозитами (вкладами).

Маржинальна виручка – це приріст виручки в результаті продажу однієї додаткової одиниці товару.

Маржинальний аналіз – це аналіз, заснований на використанні граничних величин (відносних приростів) для дослідження економічних процесів.

Марка акцизного податку – це спеціальний знак для маркування алкогольних напоїв та тютюнових виробів, віднесений до документів суворого обліку, який підтверджує сплату акцизного податку, легальність ввезення та реалізації на цих виробів.

Маркетинг – це система організації діяльності сучасного підприємства, фірми, в процесі товарного відтворення, в якій в основі прийняття господарських рішень покладені вимоги ринку, реальні запити, потреби покупців у товарах і послугах та виробничо-збутові можливості даного підприємства, фірми.

Маркетингові дослідження – це вивчення підприємством ринку товарів і послуг, попиту та пропозиції, поведінки споживачів, ринкової кон'юнктури, динаміки цін з метою кращого просування власних товарів і послуг на ринку.

Маркетингові посередники – це фірми, що допомагають компанії у просуванні, збуті та поширенні її товарів серед клієнтури.

Маркет-мейкер – це висококваліфікований працівник фондової біржі, що відслідковує перебіг процесів на фондовому ринку, оцінює

очікувану прибутковість і надійність цінних паперів та інформує учасників ринку про ціни, курс, дивіденди.

Маркування – це потрібні написи, зображення та умовні позначки, вміщені на упаковці, бирках або самому товарі, який відвантажується для належного перевезення та здачі вантажу одержувачу.

Марочний товар – це марка товару, який володіє визнаною якістю протягом ряду років.

Маса грошова – це весь обсяг випущених грошових знаків, що знаходяться у населення, підприємств, організацій, у банках.

Маса конкурсна – це майно боржника, на яке може бути звернено судове стягнення в процесі конкурсу, задоволення претензій кредиторів.

Масштаб цін – це спосіб і засіб вимірювання, вираження вартості товару в грошових одиницях.

Материнська компанія – це юридична особа, яка контролює іншу юридичну особу (дочірню компанію).

Матеріаломісткість продукції – це показник, що відображає кількість спожитих матеріальних ресурсів у натуральному або грошовому виразі на одиницю продукції.

Матеріальна відповідальність – це обов'язок відшкодовувати майновий збиток, заподіяний юридичним і фізичним особам.

Матеріальне виробництво – це виробництво, безпосередньо пов'язане з виготовленням матеріальних предметів, речей, речових цінностей і з наданням матеріальних послуг.

Матеріальний актив – це основні та оборотні активи у будь-якому виді, що відрізняється від коштів, цінних паперів, деривативів та нематеріальних активів.

Матеріальний потік – це матеріальні ресурси, що знаходиться в стані руху, тобто до яких застосовуються логістичні операції, пов'язані з фізичним переміщенням цих ресурсів в просторі.

Матеріальні витрати – це вартість витрачених у виробництві сировини і основних матеріалів, напівфабрикатів та комплектуючих виробів, палива і енергії, будівельних матеріалів, запасних частин, тари й тарних матеріалів, допоміжних та інших матеріалів, а також вартість виконаних для підприємства робіт, послуг виробничого та невиробничого характеру.

Матеріальні ресурси – це економічні ресурси в матеріально-речовій формі.

Матеріальні цінності – це цінності у речовій формі, у вигляді майна, товарів, предметів.

Матеріально-технічна база – це сукупність матеріальних, речових елементів, засобів виробництва, які використовуються і можуть бути використані в економічних процесах.

Медіація – це діяльність професійних посередників, які спрямовують учасників юридичного спору до компромісу і врегулювання спору самостійно самими учасниками.

Медіо – це термін виконання біржових угод, що припадають на середину місяця (на 15-е число).

Меморіал – це бухгалтерська книга, в якій щодня фіксуються торговельні операції фірми.

Меморіальний ордер – це розрахунковий документ, який складається за ініціативою банку для оформлення операцій щодо списання коштів з рахунка платника і внутрішньобанківських операцій.

Менеджмент – це мистецтво керування інтелектуальними, фінансовими, сировинними, матеріальними ресурсами з метою найбільш ефективної виробничої діяльності.

«Мертва» рента – це орендна плата, що виплачується за невикористані власність, майно, нерухомість.

Метод Дельфі – це анкетне опитування спеціалістів в певній галузі знань, на основі якого формується діапазон думок експертів, що відображає їх колективну думку щодо вибраної проблеми.

Метод ефективної ставки відсотка – це метод нарахування амортизації дисконту або премії, за яким сума амортизації визначається як різниця між доходами за фіксованою ставкою відсотка і добутком ефективної ставки та амортизованої вартості на початок періоду, за який нараховується відсоток.

Метод зменшеного залишку – це прискорений метод нарахування амортизації шляхом множення процентної норми рівномірного методу на додаткову процентну норму.

Методи управління – це сукупність способів і засобів впливу керівних суб'єктів та об'єктів управління для досягнення мети.

Методи фінансового аналізу – це прийоми та способи обробки бухгалтерської (фінансової) звітності.

Метод прорейтового розподілу – це метод, при якому загальний дохід від транспортування від пункту відправлення до пункту призначення розподіляється за кожним сегментом маршруту відпо-

відно до правил розрахунків, викладених у IATA Prorate Manual Passenger, Revenue Accounting Manual та Resolutions Manual.

Метод прямого техніко-економічного розрахунку – це визначення можливого обсягу перевезень вантажів і пасажирів, вантажообігу та пасажирообігу на основі наявності парку рухомого складу та рівня техніко-експлуатаційних показників його використання, що визначається виходячи з провідного досвіду експлуатації автомобілів, критичного аналізу досягнутих результатів та оцінки ефективності організаційно-технічних заходів.

Метод прямої капіталізації – це метод визначення інвестиційної вартості будівництва дохідного об'єкта, що ґрунтується на прямому перетворенні найбільш типового чистого річного доходу від експлуатації (реалізації) побудованого об'єкта-аналога в поточну вартість будівництва нового об'єкта шляхом ділення його на коефіцієнт капіталізації.

Метод сировинних балансів – це метод вирішення проблем боротьби із забрудненням навколишнього середовища, що полягає в зіставленні маси відходів виробництва зі здатністю навколишнього середовища абсорбувати ці відходи.

Метод технічного обслуговування експлуатаційним персоналом – це метод виконання технічного обслуговування персоналом, що працює на даному виробі, при використанні його за призначенням.

Метод технічного обслуговування спеціалізованим персоналом – це метод виконання технічного обслуговування персоналом, спеціалізованим на виконанні операцій технічного обслуговування.

Метод технічного обслуговування фірмовий – це метод виконання технічного обслуговування підприємством-виробником.

Метод участі в капіталі – це метод обліку інвестицій, згідно з яким балансова вартість інвестицій відповідно збільшується або зменшується на суму збільшення або зменшення частки інвестора у власному капіталі об'єкта інвестування.

Метрологія – це наукова основа контролю якості.

Метьюріті – це день виплати боргу чи погашення позики.

Механізм усних контактів – це форма спілкування працівників із підприємцями за посередництвом профспілки.

Меценатство – це добровільна безкорислива матеріальна, фінансова, організаційна та інша підтримка фізичними особами набувачів благодійної допомоги.

Мирова угода – це домовленість між боржником і кредиторами стосовно відстрочки та/або розстрочки, а також прощення (списання) кредиторами боргів боржника, яка оформляється шляхом укладення угоди між сторонами.

Мистецтво комерційне – це сукупність знань, прийомів і методів, що дозволяють підприємцю ефективно вести справи.

Митна блокада – це економічна ізоляція одних держав іншими за допомогою встановлення високих митних зборів і створення митних бар'єрів.

Митна варта – це спеціальні підрозділи митних органів, призначені для боротьби з порушеннями митних правил, охорони територій, будівель, споруд та приміщень митних органів, охорони та супроводження товарів і транспортних засобів, забезпечення охорони зон митного контролю.

Митна вартість – це ціна, яка фактично сплачена або підлягає сплаті за товари чи інші предмети, що підлягають оподаткуванню митом на час перетину митного кордону держави.

«Митна війна» – це конкурентна «війна» між країнами на світовому ринку, основною «зброєю» якої служить введення або зміна величини митних тарифів.

Митна декларація – це письмова заява встановленої форми, яка подається митному органу і містить відомості щодо товарів і транспортних засобів, які переміщуються через митний кордон, необхідні для їх митного оформлення або переоформлення.

Митна конвенція – це міжнародний договір, що встановлює принципи митного режиму в країнах, що приєдналися до конвенції, загальні правила здійснення митного контролю та справляння митних зборів.

Митна політика – це: система митних заходів держави стосовно ввозу іноземних товарів та вивозу своїх товарів за кордон; частина торгової політики держави.

Митна табличка – це табличка, що прикріплюється до велико-тоннажного контейнера та містить інформацію про його придатність для перевезення вантажу під митним контролем.

Митне оформлення – це процедура розміщення транспортних засобів, товарів в умови відповідного митного режиму та виконання митницею процедур митного контролю зі справлянням установлених мита, податків, митних та інших зборів і заповненням відповідних документів.

Митний брокер – це особа, яка уповноважена вантажоодержувачем на виконання операцій з митного оформлення вантажу.

Митний кодекс – це консолідований законодавчий акт, що регулює організацію та діяльність митних органів.

Митний огляд – це перевірка працівниками митниці вантажів і особистих речей, що перевозяться через державний кордон, з метою встановлення законності їх переміщення та визначення характеристик вантажу для обкладення митом.

Митний транзит – це митний режим, відповідно до якого товари транспортуються під митним контролем з одного митного органу в інший митний орган.

Митний склад – це приміщення для зберігання товарів до їх пропуску всередину країни або за кордон.

Митний союз – це угода двох або декількох держав про скасування митних кордонів і зборів між ними та введення єдиного митного тарифу для інших країн.

Митниця – це державна установа, що контролює перевезення товарів через кордон, стягує митні платежі, виконує інші завдання відповідно до законодавства.

Митні пільги – це переваги у вигляді зниження або скасування митних зборів та обмежень, що надаються окремим юридичним і фізичним особам.

Мито – це податок на товари та інші предмети, які переміщуються через митний кордон.

Мито диференціальне – це вид мита, що передбачає різні ставки на один і той же товар, наприклад, що імпортується з різних країн або експортований в різні пори року.

Мито поворотне – це сума ввізних митних зборів, що підлягає поверненню при вивезенні продукції, отриманої в результаті переробки ввезеного товару.

Міжгалузевий баланс виробництва та розподілу продукції – це економіко-математична структурна модель, яка відображає існуючі функціональні зв'язки між галузями і сферами економіки, а також взаємозв'язок між загальноекономічними пропорціями та пропорціями розвитку окремих галузей.

Міжгалузеві зв'язки – це економічні зв'язки між підприємствами різних галузей господарства.

Міжгалузеві норми праці – це норми праці, що розробляються на роботи, які є типовими для організацій і підприємств двох та

більше галузей, виходячи із досягнутого рівня техніки, технології, організації виробництва і праці.

Міжнародна кооперація – це взаємодія двох або більше суб'єктів господарської діяльності, серед яких хоча б один є іноземним, при якій здійснюється спільна розробка або спільне виробництво, спільна реалізація кінцевої продукції та інших товарів на основі спеціалізації у виробництві проміжної продукції (деталей, вузлів, матеріалів, а також устаткування, що використовується у комплексних поставках) або спеціалізації на окремих технологічних стадіях науково-дослідних робіт, виробництва та реалізації з координацією відповідних програм господарської діяльності.

Міжнародна науково-технічна програма – це нормативно визначені організаційні межі реалізації міжнародних науково-технічних проектів, об'єднаних для досягнення спільної мети в рамках пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки країн-партнерів.

Міжнародний лізинг – це лізингова діяльність, в якій беруть участь лізингові компанії та господарюючі суб'єкти будь-яких двох і більше іноземних держав.

Міжнародний поділ праці – це спеціалізація країн на виробництві певних видів товарів, для виготовлення яких у країні є більш дешеві ресурси і кращі умови в порівнянні з іншими країнами.

Міжнародний ринок позикового капіталу – це міжнародна кредитна система, що передбачає надання кредитів на поворотній основі з боку уряду, банків, фірм однієї країни, а також міжнародних банків уряду, банкам, фірмам інших країн.

Міжнародний торговий сертифікат – це імпортна ліцензія, яка перебуває у вільному обігу і дає право продавати в країні з неконвертованою валютою певну кількість товарів з отриманням виручки у твердій валюті.

Міжнародні валютно-кредитні організації – це міжнародні фінансові організації, створені на основі міждержавних угод з метою регулювання валютних і кредитно-фінансових відносин між країнами, сприяння економічному розвитку країн, надання кредитної допомоги. Такими організаціями є Банк міжнародних розрахунків, Міжнародний валютний фонд, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна асоціація розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Європейський інвестиційний банк, регіональні міжнародні банки розвитку.

Міжнародні платіжні засоби – це засоби, за допомогою яких можна здійснювати міжнародні платежі і погашати міжнародні кредити.

Міжнародні стандарти аудиту – це сукупність професійних стандартів, що встановлюють правила надання аудиторських послуг і розкривають питання етики та контролю якості, які визначені міжнародними стандартами контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, що прийняті Радою з міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості, а також Міжнародним кодексом етики, прийнятим Радою з міжнародних стандартів етики для бухгалтерів та оприлюдненим Міжнародною федерацією бухгалтерів.

Міжнародні стандарти фінансової звітності – це прийняті Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку документи, що визначають стандарти фінансової звітності та бухгалтерського обліку.

Міжрегіональний ринок – це товарний ринок, територіальні (географічні) межі якого охоплюють територію кількох регіонів або частин кількох регіонів, або регіонів і частин інших регіонів.

Міжремонтний період – це період між двома плановими ремонтами виробу, а для виробу, який вводять в експлуатацію вперше, – період від часу введення в експлуатацію до першого планового ремонту.

Мікроекономіка – це галузь економічної науки, що вивчає певні економічні пропорції в межах окремої ланки виробництва чи окремого підприємства.

Мікс-фонд – це змішаний інвестиційний фонд, який вкладає кошти в рухоме і нерухоме майно.

Мінімальна заробітна плата – це встановлена державою мінімальна величина оплати праці, розрахована на основі прожиткового мінімуму, рівня оподаткування доходів працівників, міжгалузевих співвідношень в оплаті праці, умов і розмірів оплати праці в бюджетних установах тощо.

Мінімальний прибуток – це найменше значення прибутку, необхідне для збереження фірми, продовження її функціонування, запобігання краху.

Мінімальний споживчий бюджет – це набір продовольчих і непродовольчих товарів та послуг у натуральному і вартісному вира-

женні, що забезпечує задоволення основних фізіологічних і соціально-культурних потреб людини.

Мінімальні державні соціальні стандарти – це гарантований державою рівень послуг на душу населення в межах всієї території країни, які надаються органами влади і фінансуються за рахунок бюджетів.

Мінімальні лізингові платежі – це платежі, що підлягають сплаті лізингоодержувачем протягом строку лізингу (оренди) (з вирахуванням вартості послуг та податків, що підлягають сплаті лізингодавцю, і непередбаченої лізингової (орендної) плати), які збільшені: для лізингоодержувача – на суму його гарантованої ліквідаційної вартості; для лізингодавця – на суму його гарантованої ліквідаційної вартості. У разі можливості та наміру лізингоодержувача придбати об'єкт лізингу (оренди) за ціною, нижчою за його справедливую вартість на дату придбання, мінімальні лізингові (орендні) платежі складаються з мінімальної лізингової (орендної) плати за весь строк лізингу (оренди) та суми, яку слід сплатити згідно з угодою на придбання об'єкта лізингу (оренди).

Мінімальні показники якості – це органолептичні, хімічні, біологічні та фізичні показники, яким має відповідати певний об'єкт для того, щоб вважатися прийнятним для використання за призначенням.

Міністерство – це центральний орган управління галуззю господарства країни (галузеві міністерства) або сферою діяльності (функціональні міністерства).

Місія підприємства – це комплексна мета, для якої підприємство створене і функціонує на ринку.

Містоутворююче підприємство – це юридична особа, кількість працівників якої з урахуванням членів їх сімей складає не менше половини чисельності населення адміністративно-територіальної одиниці, у якій розташована така юридична особа.

Міське господарство – це підприємства (об'єднання), організації, установи, об'єкти виробничої та соціальної інфраструктури, які є комунальною власністю відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Місцевий вексель – це вексель, який підлягає оплаті в місцезнаходженні векселедержателя.

Місцеві податки і збори – це обов'язкові платежі, що встановлюються сільськими, селищними, міськими радами та справляються

в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць і зараховуються до їх бюджетів.

Місцезнаходження юридичної особи – це фактичне місце ведення діяльності чи розташування офіса, з якого проводиться щоденне керування діяльністю юридичної особи.

Місце на біржі – це: право брокерської фірми вести торговельні операції на біржі і мати своїх трейдерів в її торговому залі; стенд або стійка в біржовому залі, виділені члену біржі.

Місце розташування рекламного засобу – це площа зовнішньої поверхні будинку, споруди, елемента вуличного обладнання або відведеної території на відкритій місцевості у межах населеного пункту, що надається розповсюдженню зовнішньої реклами в тимчасове користування власником або уповноваженим ним органом (особою).

Міська агломерація – це компактне територіальне розміщення міських населених пунктів, об'єднаних інтенсивними господарськими, трудовими і культурно-побутовими зв'язками.

«Мовчазна змова» – це метод встановлення узгоджених цін, обсягів виробництва, районів збуту товарів на основі формальних угод між фірмами в умовах ринкової олігополії.

Модельний статут – це типовий установчий документ, затверджений Кабінетом Міністрів України, який використовується для створення та провадження діяльності юридичних осіб відповідних організаційно-правових форм, містить встановлені законом правила, що регулюють правовий статус, права, обов'язки та відносини, які пов'язані із створенням, управлінням та провадженням господарської діяльності відповідних юридичних осіб.

Модернізація – це: оновлення, удосконалення, надання будь-чому сучасного вигляду; ремонт, доповнений впровадженням нових, кращих, ефективніших або додаткових елементів обладнання; оновлення, удосконалення, переобладнання застарілих систем, форм, споруд, забудови відповідно до найновіших вимог; переробка конструкторської документації серійно виготовлених будівельних машин з метою одержання більш ефективних її техніко-економічних показників.

Модифікація – це: внесення прогресивних змін, перетворення виробництва, технології, виробленої продукції, створення поліпшеного варіанта товару чи нової моделі виробу; видозмінена модель виробу.

Модуль трудових навичок – це опис роботи в рамках виробничого завдання чи професії (спеціальності), виражений у вигляді модульних блоків.

Молодий працівник – це громадянин України віком до 35 років, випускник професійно-технічного або вищого навчального закладу, який у шестимісячний строк після закінчення навчання працевлаштувався самостійно або за направленням навчального закладу чи територіального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, та продовжує працювати протягом трьох років за кваліфікацією, яку він набув під час навчання, в тому числі незалежно від місця першого працевлаштування.

Молодіжні центри праці – це спеціалізовані державні установи, які створюються з метою вирішення питань працевлаштування молоді, забезпечення її зайнятості у вільний від навчання час, сприяння розвитку молодіжних ініціатив у трудовій сфері, перенавчання та підвищення кваліфікації молоді.

Монетарна бідність – це нестача коштів для підтримання способу життя, притаманного конкретному суспільству в конкретний період.

Монетарні статті – це статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи й зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошей або їх еквівалентів.

Моніторинг – це функція управління, що полягає у систематичному співставленні дійсного стану певного об'єкту з його бажаним (еталонним) станом.

Монополізація – це досягнення суб'єктом господарювання монопольного (домінуючого) становища на ринку товару, підтримання або посилення цього становища.

Монополістична діяльність – це дії (бездіяльність) суб'єктів господарювання, органів влади та управління, що суперечать національному антимонопольному законодавству та спрямовані на недопущення, обмеження або усунення конкуренції і/або ті, що зачіпають законні інтереси споживачів.

Монополія – це: виключне право на володіння чим-небудь або здійснення якихось заходів; панування в певній галузі; зосередження будь-чого в розпорядженні держави, однієї організації, фірми, особи тощо.

Монопольна ціна – це ціна, яка встановлюється суб'єктом господарювання, що займає монопольне становище на ринку.

Монопольне становище суб'єкта господарювання – це становище суб'єкта господарювання на ринку, яке дозволяє йому самостійно або разом з іншими суб'єктами господарювання визначати умови обороту товарів на ринку завдяки тому, що суб'єкт господарювання: не має на ринку товару жодного конкурента або не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин; є одним із двох чи більше суб'єктів господарювання, що діють на ринку товару, якщо між ними немає конкуренції або є незначна конкуренція, і при цьому вони (разом узяті), не мають на ринку товару жодного конкурента або не зазнають значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.

Монопсія – це ситуація на ринку, коли одному покупцю протистоять велика кількість продавців.

Монопсонія помилкова – це ситуація на біржі, коли попит на конкретний товар мінімальний і більшість учасників не включається в торги, сподіваючись на подальше зниження цін.

Монотонна праця – це робота, що складається з простих, але багаторазово повторюваних операцій.

Моральна шкода – це шкода, заподіяна особистим немайновим правам, яка призвела або може призвести до збитків, що мають матеріальне вираження.

Моральний знос основних засобів – це передчасне (до закінчення строку фізичної служби) обезцінення основних фондів, викликане або здешевленням відтворення основних фондів (моральний знос першого виду), або використанням більш продуктивних засобів праці (моральний знос другого виду).

Мораторій – це відстрочка платежів, встановлена урядом на певний час у зв'язку з настанням надзвичайних обставин (війни, стихійного лиха тощо).

Мотивація – це функція управління, яка полягає у виявленні та цілеспрямованому систематичному впливі на комплекс причин, які

спонукають членів трудового колективу до спільних впорядкованих і узгоджених дій для досягнення поставленої перед суб'єктом господарювання мети.

Мультивалютність – це принцип ведення рахунків, за яким операції в іноземній валюті відображаються за тими ж рахунками, що і операції в національній валюті.

Мультилот – це лот аукціону, що містить різні типи майна.

Мультипак – це контейнерна упаковка, в якій знаходиться декілька одиниць індивідуального упакованого товару.

Мультиплікатор капіталу – це відношення активів до власного капіталу підприємства.

Муниципальна власність – це майно, що перебуває в розпорядженні муніципальних органів влади.

Муниципальні органи – це органи місцевого самоврядування, які мають право приймати в рамках загальних законів обов'язкові в межах даного регіону рішення, вводити місцеві податки і платежі, формувати і розподіляти місцеві бюджети, здійснювати соціальні заходи, спрямовані на підтримку жителів регіону.

Н

Набір байдужості – це набір варіантів споживчих товарів, кожен з яких має однакову корисність, тому для споживача байдуже, який варіант обрати.

Набуття істотної участі – це пряме та/або опосередковане набуття однією особою самостійно чи спільно з іншими особами в будь-який спосіб 10 і більше відсотків статутного капіталу або права голосу придбаних акцій (часток) юридичної особи або отримання незалежно від формального володіння можливості значного впливу на керівництво чи діяльність юридичної особи.

Наглядова рада – це орган, що обирається загальними зборами акціонерів і контролює діяльність правління акціонерного товариства.

Надбавки – це: додаткові виплати працівникам за особливо складні умови праці або високу якість роботи; націнка до номінальної ціни товару, обумовлена особливими якостями чи виготовленням на замовлення за спеціальними вимогами.

«Надбання батька сімейства» – це: акції, що випускаються великими підприємствами з позитивною репутацією; акції, що помітним чином представлені в обігу, і їх курс, як правило, не схильний до значних коливань спекулятивного характеру.

Надзвичайний податок – це податок на доходи фізичних і юридичних осіб, що вводиться державою в надзвичайних ситуаціях.

Надзвичайний прибуток (збиток) підприємства – це прибуток (збиток), що виникає внаслідок надзвичайної події (стихійного лиха, пожежі, техногенної аварії тощо) або події, яка періодично не повторюватиметься в кожному наступному періоді.

Надлишкова ліквідність – це перевищення платіжних можливостей над грошовими зобов'язаннями підприємства.

Надлишкове майно – це майно, що не використовується у господарській діяльності підприємства і максимальна цінність якого досягається внаслідок відчуження.

Надлишковий попит – це попит, який значно перевищує пропозицію, що приводить до дефіциту товарів і зростання цін.

Надлишкові резерви – це перевищення мінімального рівня резервних запасів, які банки в обов'язковому порядку повинні тримати у вигляді готівки у власних сховищах або у вигляді вкладів у центральному банку країни.

Надлишок оборотних коштів – це перевищення обсягу оборотних коштів і товарних запасів підприємства по відношенню до їх необхідного рівня, зумовленого виробничими потребами або нормативами.

Надмірна капіталізація – це випуск акцій на суму, що перевищує вартість чистих активів компанії.

Надмірне зобов'язання – це зобов'язання, що перевищує фінансові чи матеріальні можливості боржника.

Надписувач – це будь-яка особа (крім платника за векселем), яка поставила свій підпис на векселі та взяла на себе відповідальність за оплату векселя в строк.

Надприбуток – це вкрай високий рівень прибутку, що досягається за рахунок монопольного становища на ринку.

Надурочні роботи – це роботи понад встановлену тривалість робочого дня.

Найближчий аналог – це відомий із загальнодоступних джерел виріб того ж функціонального призначення, найбільш схожий за сукупністю суттєвих ознак з виробом, що виробляється.

Наймана праця – це праця працівника, який працює за договором найму на підприємстві, яке йому не належить.

Наймач майна – це учасник договору про оренду майна, що набуває право володіння та користування ним на певний термін за винагороду, плату і відповідно до встановлених у договорі умов.

Найменування товару (послуги) – це слово, поєднання слів або слова та цифрового коду, які відображають споживчі ознаки товару (послуги) та однозначно ідентифікують товар чи послугу в документообігу.

Найменування юридичної особи – це найменування суб'єкта господарювання, що повинно містити: для товариства – вид, назву; для повних та командитних товариств – прізвища (найменування) учасників товариства; для підприємства – назву (завод, фабрика, майстерня та інші) і вид (індивідуальне, сімейне, приватне, колективне, державне) та інше.

Наказ – це розпорядчий документ, який видається керівником установи (структурного підрозділу) на правах єдиначальності та в межах своєї компетенції, обов'язковий для виконання підлеглими.

Наказодавець акредитива – це особа, за дорученням якої в банку-емітенті відкривається акредитив.

Накладні витрати – це витрати, пов'язані з основним виробництвом.

Накопичена амортизація – це сума амортизації актива з початку його корисного використання.

Належна якість – це властивість продукції, яка відповідає вимогам, встановленим для цієї категорії продукції у нормативно-правових актах і нормативних документах, та умовам договору із споживачем.

Належний фінансовий стан – це ліквідність, платоспроможність та фінансова стійкість підприємства, що забезпечена основними засобами та оборотними активами.

«На місці» – це умова, що означає негайну оплату платіжної вимоги при її пред'явленні.

Напівфабрикат – це предмет виробництва, який підлягає подальшій обробці.

Наполегливі потреби – це найбільш гострі та важливі потреби людей, без задоволення яких вони не можуть обійтися.

Напруженість праці – це характеристика трудового процесу, що відображає переважаюче навантаження на центральну нервову систему.

Наряд-допуск – це завдання на виконання робіт, оформлене на бланку встановленої форми, яке визначає зміст, місце роботи, небезпечні та шкідливі виробничі фактори, властиві даній роботі, умови безпечного проведення, часу її початку і закінчення, склад виконавців і працівників, відповідальних за безпечне виконання робіт.

Насичення попиту – це скорочення або зникнення попиту на товари чи послуги певного виду при сформованому рівні цін, доходів і накопиченні запасів таких благ.

Натуральна монополія – це монополія, дії якої призводять до мінімізації довгострокових середніх галузевих витрат виробництва товару, що дозволяє встановити повний контроль над ціною товару на ринку.

Натуральні показники – це показники економічної діяльності, виражені у фізичних одиницях кількості, ваги, довжини, площі, обсягу.

Натуральні трансферти – це державна допомога населенню, що надається у вигляді натуральних товарів і послуг.

Наукове управління – це управління, що спирається на наукову організацію праці, системний аналіз, науково обґрунтовані методи прийняття рішень.

Науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи – це науково-дослідні, дослідно-конструкторські, технологічні роботи та послуги, створення дослідних зразків або партій виробів, необхідних для проведення дослідних робіт згідно з вимогами, погодженими із замовниками, що виконуються чи надаються науково-дослідними, конструкторськими, проектно-конструкторськими і технологічними організаціями, а також науково-дослідними і конструкторськими підрозділами підприємств, установ і організацій.

Науково-технічна революція – це стрибок у розвитку продуктивних сил суспільства, їх перехід у якісно новий стан на основі докорінних змін в системі наукових знань.

Науково-технічний прогрес – це неперервний процес одержання і нагромадження наукових знань, їх матеріалізація в елементи техніки, впровадженої у виробництво і всі сфери життя.

Нау рахунок – це різновид рахунків, які займають проміжне положення між ощадними та поточними рахунками, особливість

яких полягає в тому, що їх власники мають право за повідомленням за 30 днів виписувати накази «про вилучення» коштів і використовувати їх (накази) для платежів нарівні з чеками.

Націоналізація – це вилучення з приватної власності осіб у власність держави землі, підприємств або цілих галузей народного господарства.

Національна валюта – це грошова одиниця країни.

Національна грошова система – це історично сформовані, закріплені правовими нормами способи і форми випуску грошей та організації грошового обігу в країні.

Національне багатство – це сукупність природних ресурсів, засобів виробництва, матеріальних благ, якими володіє країна.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку – це нормативно-правовий акт, затверджений центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики, яка визначає принципи та методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, що не суперечать міжнародним стандартам фінансової звітності.

Національний дохід – це обчислена у грошовому виразі вартість новоствореного в країні протягом року сукупного продукту, що представляє дохід, принесений усіма факторами виробництва.

Національний знак відповідності – це знак, що засвідчує відповідність позначеної ним продукції вимогам технічних регламентів, які на неї поширюються.

Національний стандарт – це стандарт, прийнятий національним органом стандартизації та доступний для широкого кола користувачів.

Небезпечний виробничий фактор – це виробничий фактор, вплив якого за певних умов може призвести до травм або іншого раптового погіршення здоров'я працівника.

Невизначеність економічна – це недостатність відомостей про умови, в яких буде протікати економічна діяльність.

Невизначено-доміцильований вексель – це доміцильований вексель, в якому векселедавцем зазначено лише місце платежу, що відрізняється від місцезнаходження платника, але не зазначена третя особа, яка здійснить платіж, – доміциліат.

Невиробнича сфера – це умовна назва галузей і видів діяльності, що не відносяться до матеріального виробництва.

Невиробничі витрати – це витрати, не пов’язані безпосередньо з виробництвом.

Невиробничі фонди – це капітальні активи, які не використовуються у господарській діяльності підприємства.

Невідмовна орендна угода – це орендна угода, за якою орендарем на початок строку оренди сплачено таку суму орендної плати, яка дає змогу орендодавцю бути впевненим у продовженні строку оренди, або яка може бути розірвана тільки: з дозволу орендодавця; якщо відбулася певна непередбачена подія; у разі укладання орендарем нової угоди про оренду цього самого активу або замість нього іншого аналогічного за призначенням активу з тим самим орендодавцем.

Невідшкодовані витрати – це витрати, понесені на початку проекту, які не можуть бути відшкодовані і прямо не впливають на ухвалення рішень про майбутні інвестиції, і не враховуються при визначенні витрат і вигод за проектом.

Негарантована ліквідаційна вартість – це частина ліквідаційної вартості об’єкта оренди, отримання якої орендодавцем не забезпечується або гарантується лише пов’язаною з ним стороною.

Негативний попит – це: мінімальний попит або відсутність значущого попиту на ринку на товар; негативне ставлення покупців до товару.

Негласні торги – це торги, що проводяться без попереднього сповіщення і широкого доступу покупців.

Негоціант – це комерсант, що здійснює оптові торговельні операції, головним чином міжнародні.

Негрошові операції – це операції, які не потребують використання грошових коштів та їх еквівалентів.

Недержавні капітальні вкладення – це капіталовкладення, що здійснюються за рахунок коштів інвесторів з недержавними формами власності, а саме: власних фінансових ресурсів інвестора (прибуток, амортизаційні відрахування, відшкодування збитків від аварій, стихійного лиха, грошові нагромадження і заощадження громадян, юридичних осіб тощо); позичкових фінансових коштів інвестора; залучених фінансових коштів інвестора (кошти, одержані від продажу акцій, облігацій, пайові та інші внески громадян і юридичних осіб); безоплатних та благодійних внесків, пожертвувань організацій, підприємств і громадян; коштів іноземних інвесторів (іноземні інвестиції, як прями, так і портфельні, капітальні трансферти, кредити).

Недобросовісна конкуренція – це: неправомірне використання ділової репутації суб'єкта господарювання; створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції; неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці.

Недобросовісна реклама – це реклама, яка вводить або може ввести в оману споживачів, тим самим, завдати шкоди особам, державі чи суспільству внаслідок неточності, недостовірності, двозначності, перебільшення, замовчування, порушення вимог щодо часу, місця і способу розповсюдження.

Нееластична пропозиція – це ринкова ситуація, при якій величина пропозиції товару слабо реагує на зміну його ціни.

Нееластичний попит – це ринкова ситуація, при якій величина попиту на товар слабо реагує на зміну його ціни.

Нежила будова – це окрема споруда, призначена для використання в нежитлових цілях – як складське, виробниче, торговельне, комунально-побутове приміщення.

Незабезпечена заборгованість – це перевищення обсягу кредиторської заборгованості підприємства над її забезпеченням у вигляді ліквідних активів і/або власних коштів.

Незабезпечені кредити – це кредити, які не мають забезпечення або мають забезпечення у вигляді ліквідної застави, реальна (ринкова) вартість якої становить менш як 60 відсотків суми кредитної заборгованості.

Незавершене будівництво – це будівельний об'єкт, не введений в експлуатацію та не зданий замовникові.

Незавершене виробництво – це предмети праці, які знаходяться в процесі виробництва, очікують оброблення або перебувають на контролі, в процесі транспортування, а також напівфабрикати у цехових складах.

Незадовільний фінансовий стан – це фінансовий стан підприємства, що характеризується неефективним розміщенням ресурсів та неефективним їх використанням, незадовільною платоспроможністю, наявністю простроченої заборгованості, недостатньою фінансовою стійкістю.

Нейтральність грошей – це принцип, згідно з яким зміна маси грошей у довгостроковому періоді не впливає на ринок, зайнятість, відсоткові ставки, а призводить лише до зміни цін.

Некомерційна господарська діяльність – це господарська діяльність, що здійснюється без мети одержання прибутку.

Неконвертована валюта – це національна валюта, яка не може бути обмінювана на іноземну валюту інакше, як за допомогою центрального банку або за сприяння державних органів.

Неліквіди – це: зайві, непотрібні підприємству товарно-матеріальні цінності; готові вироби, які не вдалося реалізувати.

Немайнова шкода – це втрати немайнового характеру, що настали у зв'язку з приниженням ділової репутації підприємства, посяганням на фірмове найменування, товарний знак, виробничу марку, розголошенням комерційної таємниці, а також вчиненням дій, спрямованих на зниження престижу чи підірив довіри до діяльності підприємства.

Нематеріальні активи – це: цінності, що не є фізичними об'єктами, але мають вартість (патенти, ліцензії, ноу-хау, товарні знаки); права власності і захист доступу до нематеріальних ресурсів підприємства та їх використання в господарській діяльності з метою одержання прибутку.

Нематеріальні ресурси – це складова частина потенціалу підприємства, яка забезпечує економічну користь протягом тривалого періоду і має ту особливість, що в них відсутня матеріальна основа здобування доходів та не визначені майбутні розміри цих доходів.

Немонетарні активи – це всі активи, крім грошових коштів, їх еквівалентів та дебіторської заборгованості.

Необмінна операція – це господарська операція, яка не передбачає передачі активів, послуг (робіт) в обмін на отриманий дохід або активи, але може передбачати виконання певних умов.

Необоротна валюта – це неконвертована валюта, що використовується лише у внутрішньому грошовому обігу.

Необоротні активи – це матеріальні і нематеріальні ресурси, що належать підприємству та забезпечують його функціонування і термін корисної експлуатації яких, як очікується, становить більше одного року.

Необоротні активи, утримувані для продажу – це необоротні активи, що утримуються з метою продажу, та їх балансова вартість відшкодуватиметься шляхом операції з продажу, а не поточного використання.

Неоплачений капітал – це сума заборгованості власників (засновників) за внесками до статутного капіталу.

Неоподатковуваний мінімум – це мінімальний дохід громадянина, що не оподатковується податком на доходи фізичних осіб.

Неопротекціонізм – це обмеження на міжнародну торгівлю, що вводяться країнами в доповнення до традиційних форм обмеження небажаного імпорту товарів.

Неочікувані збитки – це збитки, пов'язані з непередбачуваними подіями.

Непередбачена орендна плата – це частина орендної плати, яка не зафіксована конкретною сумою та розраховується із застосуванням показників інших, ніж строк оренди (обсяг продажу, рівень використання, індекс інфляції та цін, ринкові ставки відсотка тощо).

Непередбачене зобов'язання – це: зобов'язання, що може виникнути внаслідок минулих подій та існування якого буде підтверджено лише тоді, коли відбудеться або не відбудеться одна чи більше невизначених майбутніх подій, над якими підприємство не має повного контролю; теперішнє зобов'язання, що виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки малоімовірно, що для врегулювання зобов'язання потрібно буде використати ресурси, які втілюють у собі економічні вигоди, або оскільки суму зобов'язання не можна достовірно визначити.

Неплатоспроможність – це нездатність суб'єкта підприємництва після настання встановленого строку виконати свої грошові зобов'язання перед іншими особами, територіальною громадою або державою інакше як через відновлення його платоспроможності.

Неповернений кредит – це кредит, за яким порушення встановленого режиму сплати перевищує 12 місяців.

Неповна зайнятість – це зайнятість працівника на умовах робочого часу, що менший від норми часу, передбаченої законодавством, і може встановлюватися за договором між працівником і роботодавцем з оплатою праці пропорційно відпрацьованому часу або залежно від виробітку.

Непокритий акредитив – це акредитив, що не забезпечений власними грошовими коштами наказодавця акредитива.

Непрацездатність – це втрата загальної або професійної працездатності внаслідок захворювання, нещасного випадку або природженої фізичної вади.

Неприбуткові організації – це юридичні особи, створені для здійснення наукової, освітньої, культурної, оздоровчої, екологічної,

релігійної, благодійної, соціальної та іншої діяльності з метою задоволення потреб та інтересів громадян у межах, визначених законодавством, без мети отримання прибутку.

Непрямі витрати – це витрати, що не пов'язані з виготовленням різних виробів і не можуть прямо відноситись на той чи інший вид продукції.

Непрямі податки – це податки на товари та послуги, що встановлюються у вигляді надбавок до ціни товарів або до тарифів на послуги і не залежать від доходів платників податків.

Нероздільне співволодіння – це неподільна спільна власність декількох осіб, які не мають індивідуальних прав на окрему частину спільного майна.

Нерозподілений прибуток – це частка прибутку підприємства, отримана в результаті діяльності в попередні періоди, яка не була спрямована на виплату дивідендів власникам підприємства чи поповнення складових власного капіталу підприємства.

Нерухоме майно (нерухомість) – це земельні ділянки і все, що розташоване на них і тісно пов'язане з ними, тобто об'єкти, переміщення яких без непропорційної шкоди їх призначенню неможливе.

Нерухомі вклади – це вклади, за якими протягом тривалого терміну не здійснювалися банківські операції.

Несприятливе підприємницьке середовище – це умови ведення підприємницької діяльності для яких характерні: нерівноправні умови функціонування державного та приватного секторів економічної системи; відсутність або недосконалість законодавчих актів, що регламентують підприємницьку діяльність; відсутність або низький рівень розвитку ринкової інфраструктури; високий рівень податкового тиску на підприємців; обмеження доступу до ресурсів.

Неттінг – це повне або часткове припинення зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів шляхом заліку зобов'язань або в інший спосіб.

Нетто – це: вага товару без упаковки; ціна товару за вирахуванням знижок; чистий прибуток або дохід бюджету після вирахування витрат; система розрахунків на чистій основі у разі, якщо за результатами двостороннього чи багатостороннього взаємозаліку групи розрахункових документів відбуваються взаємоузгоджені зміни рахунків учасників як підсумок взаємозаліку.

Нетто-активи – це вартість капіталу підприємства за ринковою ціною з урахуванням нематеріальних активів та боргових зобов'язань.

Нетто-дохід – це величина, що включає такі складові, які визначаються на підставі даних фінансової звітності і включаються до розрахунку з додатним або від’ємним знаком: чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг); інші операційні доходи; інші фінансові доходи; фінансові витрати.

Неустойка (штраф, пеня) – це грошова сума або інше майно, які боржник повинен передати кредиторіві у разі порушення зобов’язання.

Неформальна зайнятість – це: зайнятість, що визначається кількістю неформальних робочих місць на підприємствах формального чи неформального секторів або в домогосподарствах впродовж звітного періоду; діяльність населення у неформальному секторі економіки.

Неформальне професійне навчання – це набуття працівниками професійних знань, умінь і навичок, не регламентоване місцем набуття, строком та формою навчання.

Нецінова конкуренція – це метод конкурентної боротьби, в основу якого покладено не цінову перевагу над конкурентами, а досягнення більш високої якості, технічного рівня та технологічної досконалості товару.

Нещасний випадок на виробництві – це раптовий вплив на працівника небезпечного виробничого фактора чи середовища, внаслідок якого заподіяна шкода здоров’ю або наступила смерть.

Нове будівництво – це: будівництво комплексу об’єктів основного, підсобного та обслуговуючого призначення новостворюваних підприємств, будинків, споруд, а також філій і окремих виробництв, що здійснюється на вільних площах із метою створення нової виробничої потужності або надання послуг, які після введення в експлуатацію будуть знаходитись на самостійному балансі; будівництво основних або допоміжних будівель та споруд або їх комплексів із заданими техніко-економічними показниками та призначенням, які споруджуються за єдиним проектом в першу та наступні черги, на визначених для цього об’єктах, нових майданчиках або звільнених від існуючих будівель.

Нове робоче місце – це робоче місце, яке створене у зв’язку зі створенням нового суб’єкта господарювання (крім того, що створений шляхом припинення) або збільшенням штатної чисельності

працівників за умови відсутності скорочення середньомісячної чисельності за попередні 12 місяців, а також створене шляхом модернізації або зміни технології виробництва, що потребують нових знань, навичок і вмінь працівника.

Новий товар – це товар, який принципово відрізняється від відомих раніше на ринку і містить нові або додаткові функціональні можливості, зміни у формі та дизайні, що мають важливе значення для споживачів.

«Ножниця цін» – це розрив у цінах на окремі групи товарів на міжнародних ринках, в першу чергу на готові вироби, з одного боку, і на сировину та паливо – з іншого боку.

Номенклатура виробів – це перелік назв окремих видів продукції.

Номенклатурний номер – це постійне цифрове, літерне або літерно-цифрове позначення, присвоєне кожному найменуванню матеріалу, продукції, товару, під яким вони внесені до номенклатурного переліку.

Номінал депозиту – це сума коштів, на яку укладено депозитний договір.

Номінальна відсоткова ставка – це ставка відсотка, обчислена без урахування інфляції.

Номінальна заробітна плата – це сума грошей, яку отримує працівник за виконану роботу.

Номінальна кількість товару – це кількість товару, зазначена на ярлику чи на споживчій тарі або в нормативному документі, позначення якого нанесене на ярлик.

Номінальна сума векселя – це сума, яка підлягає сплаті за векселем, без урахування обумовлених у тексті векселя відсотків.

Номінальний валовий національний продукт – це обсяг товарів і послуг, вироблених у країні за певний період часу, обчислений у грошовому вираженні в поточних ринкових цінах.

Номінальний грошовий потік – це грошовий потік у прогностичних цінах на майбутні періоди з урахуванням прогностичного рівня інфляції.

Номінальний депонент – це держатель рахунків у локальному депозитарії щодо цінних паперів, що не належать йому на правах власності, та операції з якими він провадить на підставі депозитарного або іншого договору з власниками цінних паперів.

Номинальний сукупний попит – це загальний попит на кінцеві товари і послуги, виміряний у поточних цінах.

Норма – це: узаконене правило, визнаний обов'язковим порядок здійснення певних дій; встановлена, документально підтверджена величина, що визначає нормативний рівень витрачання ресурсів, одержання доходів, прибутку, витрат часу, вироблення продукції.

Норма амортизації – це встановлений у законодавчому порядку річний відсоток заміщення вартості зношеної частини основних засобів.

Норма виробітку – це кількість продукції в натуральному виразі або інших показниках роботи, яку повинен виробити (виконати) працівник за певний проміжок часу при певних організаційно-технічних умовах.

Норма витрат матеріалів – це гранично допустима кількість сировини, матеріалів, палива, енергії, яка може бути використана для виробництва одиниці продукції визначеної якості.

Норма капіталізації фінансових витрат – це частка від ділення середньозваженої величини фінансових витрат та суми всіх непогашених запозичень (крім тих, що безпосередньо пов'язані з кваліфікаційним активом або мають цільове призначення) підприємства протягом звітного періоду.

Нормальна вартість – це еквівалент ціни товару на внутрішньому ринку.

Нормальна потужність – це очікуваний середній обсяг діяльності, що може бути досягнутий за умов звичайної діяльності підприємства протягом кількох років або операційних циклів з урахуванням запланованого обслуговування виробництва.

Нормальний товар – це товар, попит на який зростає при зростанні доходів споживачів.

Норма обов'язкових резервів – це відношення суми обов'язкових грошових резервів, які комерційні банки зобов'язані зберігати в центральному банку, до загального обсягу зобов'язань комерційного банку (або до суми грошових коштів, залучених банком).

Норма обороту – це відношення річного обсягу продажів до обсягу товару, що зберігається на складі в середньому протягом року.

Норма обслуговування – це встановлена кількість одиниць обслуговування (робочих місць, квадратних метрів площі), яка обслуговується одним робітником або бригадою протягом зміни.

Норма прибутку – це відношення прибутку, одержаного за певний період часу (як правило, рік), до вкладеного капіталу.

Нормативи – це поелементні складові норм, що характеризують питому витрату елемента нормування на одиницю маси, об'єму, площі, продуктивності, чисельності і тому подібне при виконанні виробничих процесів.

Нормативне забезпечення – це інструкції, нормативи, норми, тарифні ставки, методичні вказівки, ліміти та резерви.

Нормативний документ – це: документ, обов'язковий для виконання; документ, який містить норми, правила, загальні принципи, процедури чи характеристики, що стосуються різних видів діяльності або їхніх результатів.

Нормативний термін служби – це встановлений період, протягом якого засоби праці повинні перенести свою вартість на готовий продукт.

Норматив оборотних коштів – це мінімальна сума оборотних коштів, необхідних підприємству для створення або підтримки перехідних товарно-матеріальних запасів, які забезпечують безперебійну роботу підприємства.

Норматив рентабельності – це рівень прибутковості, що визначається суб'єктом господарювання під час формування ціни.

Норма часу – це величина затрат робочого часу, встановлена для виконання одиниці роботи (продукції) працівником (групою працівників) відповідної кваліфікації за певних організаційно-технічних умов виробництва.

Норма чисельності – це необхідна для виконання певної роботи чисельність персоналу.

Норми праці – це норми виробітку, часу, обслуговування, чисельності, що встановлюються для працівників відповідно до досягнутого рівня техніки, технології, організації виробництва і праці.

Нормоване виробниче завдання – це встановлений обсяг роботи, який працівник (група працівників) повинен виконати за одиницю робочого часу (зміну, місяць тощо).

Нормування – це визначення розміру оборотних фондів, необхідного для утворення мінімальних і в той же час достатніх запасів матеріальних цінностей для нормальної діяльності підприємства.

Нотифікація – це повідомлення, яке направляється векселедавцю з боку векселедержателя про опротестування векселя.

Ноу-хау – це сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навичок і виробничого досвіду, які необхідні для організації того чи іншого виробництва, але не запатентованих.

Нуліфікація – це позбавлення документа юридичної сили.

О

Об'єднана кредитна спілка – це неприбуткова організація, заснована кредитними спілками на кооперативних засадах з метою сприяння фінансовій стабільності кредитних спілок та об'єднання тимчасово вільних коштів своїх членів для їх взаємокредитування.

Об'єднання організацій роботодавців – це неприбуткова організація роботодавців, яка об'єднує організації роботодавців на засадах добровільності та рівноправності з метою представництва і захисту прав та інтересів організацій роботодавців та роботодавців.

Об'єднання підприємств – це організація, утворена на добровільній основі в складі двох або більше підприємств з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних і соціальних завдань.

Об'єкт будівництва – це окрема будівля або споруда (з усім устаткуванням, яке до неї відноситься, інструментом і реманентом, галереями, естакадами, внутрішніми інженерними мережами водопостачання, каналізації, газопроводу, теплопроводу, електропостачання, радіофікації, підсобними і допоміжними надвірними будівлями, благоустроєм та іншими роботами і витратами), на будівництво, реконструкцію або розширення якої повинен бути складений окремий проект і кошторис.

Об'єкт витрат – це продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат.

Об'єкт господарської діяльності – це виробництва, цехи, споруди і будови, які використовуються юридичною особою або фізичною особою – підприємцем для виробничої, науково-дослідницької, комерційної або іншої діяльності.

Об'єкт депозитної діяльності – це кошти, що передані комерційному банку на умовах, визначених двосторонньою угодою.

Об'єкт економічний – це підприємства, організації, засоби і фактори виробництва, елементи соціальної сфери, що характеризуються як об'єкт, в якому зосереджена або на яку спрямована економічна діяльність.

Об'єкт загальнообов'язкового державного соціального страхування – це страховий випадок, із настанням якого у застрахованої особи (члена її сім'ї, іншої особи) виникає право на отримання матеріального забезпечення та соціальних послуг.

Об'єкт інвестиційної діяльності – це будь-яке майно, в тому числі основні засоби і оборотні кошти в усіх галузях економіки, цінні папери (крім векселів), цільові грошові вклади, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, а також майнові права.

Об'єкт інтелектуальної власності – це винахід, корисна модель, промисловий зразок, знак для товарів і послуг, топографія інтегральної мікросхеми, кваліфіковане зазначення походження товару.

Об'єкт концесії – це автомобільна дорога, про будівництво чи реконструкцію, строкове платне володіння та експлуатацію якої укладено концесійний договір.

Об'єкт оподаткування – це майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції з постачання товарів (робіт, послуг) та інші об'єкти, визначені податковим законодавством, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового обов'язку.

Об'єкт страхування – це майнові інтереси, що не суперечать законодавству, пов'язані: з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням страхувальника або застрахованої особи (особисте страхування); з володінням, користуванням і розпорядженням майном (майнове страхування); з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди особі або майну громадянина, а також шкоди, заподіяної юридичній особі (страхування відповідальності).

Об'єкт управління – це елемент структури системи управління, на який спрямований вплив функцій управління.

Об'єкт хеджування – це актив, зобов'язання або майбутня операція, що створюють для підприємства ризик зміни справедливої вартості цих активів і зобов'язань або зміни грошових потоків, пов'язаних з майбутньою операцією.

Обігові кошти – це кошти, авансові в оборотні фонди і фонди обігу.

Обіг продукції – це рух продукції шляхом переходу права власності на неї, починаючи з моменту введення її в обіг і закінчуючи споживанням, використанням або вилученням з обігу.

Обіг цінних паперів – це вчинення правочинів, пов'язаних з переходом прав на цінні папери і прав за цінними паперами, крім договорів, що укладаються у процесі емісії, при викупі цінних паперів їх емітентом та купівлі-продажу емітентом викуплених цінних паперів.

Облігації активні – це боргові цінні папери, що часто надходять у продаж і вільно обертаються на ринку цінних паперів.

Облігації безпечні – це облігації з високою надійністю, стабільністю та регулярністю виплат відсотків.

Облігації відсоткові – це облігації, дохід за якими виплачується у вигляді фіксованого відсотка, зазвичай по кожній облігації на основі відрізного купона.

Облігації гарантовані – це облігації, випущені дочірньою компанією під гарантію материнської компанії у відношенні як основної суми боргу, так і відсотків.

Облігації дисконтні – це облігації, які продаються на вторинному ринку за ціною нижчою номіналу.

Облігації з правом дострокового викупу – це облігації, які можуть бути викуплені емітентом до настання терміну погашення за заздалегідь обумовленою ціною.

Облігації конвертовані – це облігації, які можуть бути обміняні на інші цінні папери (перш за все на акції).

Облігації купонні – це облігації, які містять відрізні купони, за якими після певного терміну виплачується відсотковий дохід.

Облігації муніципальні – це облігації, що випускаються місцевими органами у вигляді позики під муніципальну власність.

Облігації прибуткові – це облігації компанії, за якими відсоток виплачується тільки у разі отримання компанією доходу.

Облігація – це кредитний цінний папір, який випускається державою або підприємством як боргове зобов'язання, що має строк погашення і фіксовані виплати за відсотками.

Обліго – це: сума заборгованості по векселях; банківські книги особистих рахунків, у яких обраховують заборгованість окремих осіб по векселях.

Облік аналітичний – це деталізований бухгалтерський облік господарських операцій підприємств за допомогою аналітичних рахунків.

Облік векселів – це форма кредитування банком векселедержателя шляхом дострокової виплати йому позначеної у векселі суми за вирахуванням процентів з моменту обліку до строку платежу по векселю.

Облік майна – це реєстрація майна підприємства шляхом внесення його елементів до книги обліку матеріальних цінностей.

Облікова політика – це сукупність принципів, методів та процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Обліковий прибуток (збиток) – це сума прибутку (збитку) до оподаткування, визначена в бухгалтерському обліку.

Обліковий ринок – це частина грошового ринку, де здійснюється перерозподіл короткострокових грошових коштів між кредитними інститутами шляхом купівлі-продажу векселів і цінних паперів з термінами погашення до одного року.

Облікові компанії – це кредитні установи, що займаються короткостроковими кредитними операціями та історично спеціалізувалися на обліку векселів.

Облікові операції – це операції банків з обліку комерційних векселів і деяких інших довгострокових зобов'язань.

Облікові реєстри – це носії спеціального формату (паперові, електронні) у вигляді відомостей, ордерів, книг, журналів, машинограм тощо, призначені для хронологічного, систематичного або комбінованого нагромадження, групування та узагальнення інформації з первинних документів, що прийняті до обліку.

Обмежена відповідальність – це фінансова відповідальність володарів (учасників, акціонерів) компанії, обмежена фактично вкладеними у підприємство коштами шляхом участі у його статутному капіталі або придбанні його акцій.

Обмежена раціональність – це цілеспрямовані дії господарюючого суб'єкта, що проводяться ним в умовах, коли прийняття найбільш ефективних рішень утруднено у зв'язку з відсутністю можливості розпоряджатися необхідним часом і інформацією, а також недостатністю ресурсного забезпечення.

Обмежене доручення – це доручення клієнта брокеру, обмежене межами зміни ціни або часом виконання доручення.

Обмежений ринок – це ринок, на якому конкуренція серед продавців та покупців відсутня зовсім або обмежена.

Обмеження входження в галузь – це урядові рішення в галузі регулювання цін і діяльності корпорацій, що утрудняють високоприбуткову діяльність знову утворених підприємств, які входять у галузь.

Обмеження нетарифні – це прямі об'ємні обмеження на ввезення та вивезення певних товарів в країну або з країни.

Обмежувальна ділова практика – це здійснення індивідуальних або колективних заходів, спрямованих на обмеження конкуренції та монополізацію виробництва, розподілу, обміну, споживання товарів і одержання надприбутків.

Обмежувальний контракт – це контракт, згідно з яким оптовий покупець зобов'язується купувати товар тільки у певного постачальника.

Обмін – це акт отримання від будь-кого бажаної речі або послуги з пропозицією будь-чого натомість (гроші, інший виріб або послуга).

Обмінний курс – це ціна грошової одиниці країни, виражена в іноземній валюті.

Обов'язки – це нормативно закріплене коло дій, покладених на органи управління або працівників для безумовного виконання.

Оборот валовий – це сумарний обсяг виробництва продукції, робіт, послуг у грошовому вираженні, вироблених підприємством за один рік.

Обороти за рахунками – це підсумки записів по дебету (дебетові обороти) і кредиту (кредитові обороти) рахунків бухгалтерського обліку.

Обороти по вкладах – це загальна сума грошей, яка надійшла на рахунки за вкладами (обороты по приходу) і затребувана вкладниками (обороты по витраті) у готівковій та безготівковій формах за певний період.

Оборот капіталу – це циклічний рух, кругообіг капіталу, швидкість якого вимірюється часом проходження одного повного циклу.

Оборотні активи – це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом 12 місяців з дати балансу.

Оборотні документи – це група грошових документів, передача прав за якими іншій особі проводиться або простим врученням, або врученням, доповненим індосаментом.

Оборотні кошти – це сукупність грошових коштів підприємства, вкладених в оборотні фонди і фонди обігу.

Оборотність вкладів – це показник, який характеризує рухливість коштів, що знаходяться у вкладах в ощадних банках.

Оборотність оборотних коштів – це рух оборотних коштів, у якому грошові кошти авансуються в утворення виробничих запасів, незавершене виробництво, створення запасів готової продукції, використовуються для розрахунків з партнерами і заново повертаються на підприємство в початковій грошовій формі.

Оборотність цінних паперів – це можливість передавати цінні папери з рук в руки завдяки тому, що разом з передачею цінного паперу переходить і право власності на нього.

Оборотні фонди – це частина виробничих фондів підприємства, які повністю споживаються в одному технологічному циклі виготовлення продукції і повністю переносять свою вартість на вартість цієї продукції.

Образ товару – це конкретне уявлення покупця про реально існуючий або майбутній товар.

Обслуговування устаткування – це комплекс робіт з ведення необхідного режиму роботи, проведення оглядів устаткування та заходів, передбачених інструкціями з експлуатації і виробничими інструкціями працівників.

Обслуговуючий кооператив – це кооператив, який утворюється шляхом об'єднання фізичних та/або юридичних осіб для надання послуг переважно членам кооперативу, а також іншим особам з метою провадження їх господарської діяльності.

Обстеження – це: комплекс заходів щодо визначення і оцінки фактичних значень контрольованих параметрів, що характеризують експлуатаційний стан, придатність і працездатність об'єктів обстеження і що визначають можливість їх подальшої експлуатації або необхідність відновлення і посилення; комплекс робіт із збирання, обробки, систематизації і аналізу даних про технічний стан конструкції, наявні дефекти та пошкодження, оцінку міри зносу.

Обстеження виробництва – це процедура встановлення відповідності фактичного стану виробництва вимогам документації під-

приємства та підтвердження його можливостей виготовляти продукцію відповідно до вимог нормативних документів.

Обтяжливий контракт – це контракт, витрати (яких не можна уникнути) на виконання якого перевищують очікувані економічні вигоди від цього контракту.

Овердрафт – це форма короткострокового кредитування, суть якого полягає в тому, що клієнтові банку надається право у визначених межах розрахуватися чеками на суми, що перевищують залишки на його поточному рахунку.

Овернайт – це надані та отримані кредити і депозити строком не більше одного операційного дня без урахування неробочих днів банку.

Оверсолд – це різке падіння цін на певний товар внаслідок значного збільшення його надходження на ринок.

Одиниця ануїтету – це одиниця нагромадження резервів в умовах колективного страхування.

Одиниця обліку – це предмет (група предметів), зареєстрований(х) у відповідній книзі обліку під одним номером.

Одиниця торгівлі – це стандартний обсяг контракту на товарній біржі.

Одиниця угоди – це мінімальна кількість товару або мінімальна вартість цінних паперів, які необхідні для проведення операції купівлі-продажу.

Одиниця штатна – це посадова одиниця, що передбачена штатним розкладом підприємства.

Одноосібне підприємство – це підприємство, що перебуває у власності однієї особи або однієї сім'ї.

Одноразові витрати – це витрати, які здійснюються періодично (періодичність більша ніж місяць) і спрямовуються на забезпечення процесу виробництва протягом тривалого часу.

Однорідні товари (роботи, послуги) – це товари (роботи, послуги), що не є ідентичними, але мають схожі характеристики і складаються зі схожих компонентів, у результаті чого виконують однакові функції та вважаються комерційно взаємозамінними.

Одноставковий тариф – це вартість одиниці реалізованої послуги, яка визначена однією ставкою і не розподіляється на умовно-змінну та умовно-постійну частини.

Однотипне обладнання – це випущене за одним і тим самим технічним завданням або одними й тими самими технічними умовами, або аналогічне за принципом дії, схемою, конструкцією та технічними характеристиками обладнання.

Окладний лист – це документ, що сповіщає платника податків про суму та терміни внесення податкових платежів.

Олігархія – це політичне й економічне панування невеликої групи людей, які управляють державою та економікою.

Олігополія – це панування на ринку кількох компаній.

Олігосонія – це ситуація на ринку, коли достатньо обмеженій кількості покупців протиставлена велика кількість продавців.

Онкольний кредит – це короткостроковий комерційний кредит, який позичальник зобов'язується погасити на першу вимогу кредитора.

Оперативна звітність – це поточна звітність, що містить оперативні дані про діяльність компанії.

Оперативне планування – це поточне виробничо-фінансове планування діяльності підприємства на короткі проміжки часу, орієнтоване на внесення коректив у намічені раніше плани і графіки робіт.

Оперативне управління – це управління поточною діяльністю підприємства, що включає оперативне планування, оперативний облік і оперативний контроль.

Оперативний лізинг – це господарська операція фізичної або юридичної особи, що передбачає передачу орендарю основного фонду, придбаного або виготовленого орендодавцем, на умовах інших, ніж ті, що передбачаються фінансовим лізингом.

Оперативні заходи – це поточні заходи, відносно короткочасні дії, обумовлені економічною ситуацією.

Операційна діяльність – це основна діяльність підприємств, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною та фінансовою діяльністю.

Операційна каса – це приміщення банку (філії, відділення), у яких здійснюються касові операції.

Операційна нерухомість – це власні або орендовані на умовах фінансової оренди земельні ділянки, будівлі, споруди, які розташовуються на землі, утримувані з метою використання для виробництва, або постачання товарів чи надання послуг, або ж в адміністративних цілях.

Операційна система – це система оперативного отримання, фіксації та обробки обліково-бухгалтерської інформації про діяль-

ність компанії та її підрозділів, що функціонує як на документальній основі (отримання і обробка документів), так і на основі повідомлень, переданих через засоби зв'язку.

Операційний (банківський) день – це частина робочого дня банку або іншої установи – члена платіжної системи, протягом якої приймаються від клієнтів документи на переказ і документи на відкликання та можна, за наявності технічної можливості, здійснити їх обробку, передачу та виконання.

Операційний крах – це стан фондової біржі, коли її учасники не справляються зі зростаючим обсягом операцій, обробкою їх результатів, що призводить до збоїв у діяльності біржі та помилок брокерських фірм.

Операційний ліверидж – це регулювання постійних витрат для збільшення прибутку фірми.

Операційний прибуток – це балансовий прибуток, скоригований на різницю інших операційних доходів та операційних витрат.

Операційний цикл – це проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отриманням коштів від реалізації виробленої з них продукції або товарів та послуг.

Операційні витрати – це витрати операційної діяльності підприємства, тобто його основної діяльності, пов'язаної з виробництвом та реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), яка забезпечує основну частку його доходу.

Операції «аутрайт» – це форвардні угоди, в яких обмінний курс валюти обумовлений заздалегідь.

Операції емітента – це операції, які провадяться емітентом цінних паперів і значно змінюють права, що надаються цінними паперами їх власникам.

Операції з давальницькою сировиною – це операції з попередньої поставки сировини для її наступного перероблення (оброблення, збагачення чи використання) на готову продукцію за відповідну плату, незалежно від кількості виконавців, а також етапів (операцій з перероблення цієї сировини) за умови, якщо вартість давальницької сировини на кожному етапі переробки становить не менш як 20 відсотків загальної вартості готової продукції.

Операції комісійні – це посередницькі операції, що виконуються за дорученням клієнтів за комісійну винагороду.

Операції офсетні – це операції, пов'язані з ліквідацією або відкупом ф'ючерсних контрактів.

Операції позаринкові – це операції з товарами і послугами, які не враховуються при розрахунку валового національного продукту, оскільки ці товари і послуги не купуються і не продаються на ринках.

Операції реекспортні – це комерційні операції з вивезення за кордон раніше ввезеного в країну товару, що не піддавався переробці.

Операції реімпортні – це комерційні операції з ввезення з-за кордону раніше вивезених вітчизняних товарів.

Операції «РЕПО» – це операції, які складається з двох частин і при яких укладається єдина генеральна угода між учасниками ринку про продаж (купівлю) цінних паперів на певний строк із зобов'язанням зворотного продажу (купівлі) у визначений термін або, на вимогу однієї із сторін, за заздалегідь обумовленою ціною.

Операції «СВОП» – це операції з купівлі (продажу) активу на умовах термінової поставки з одночасним укладанням зворотної угоди на визначений строк.

Операції фондові – це операції, що проводяться з цінними паперами на фондовому ринку.

Опис акцій – це реєстр номінативних акцій, в якому зазначені імена та юридичні адреси акціонерів.

Опис валюти – це код, курс купівлі-продажу, крос-курс обміну іноземної валюти, офіційний курс національної валюти до іноземної валюти.

Опис товару (послуги) – це дані про код, найменування та вартість одиниці виміру товару (послуги).

Оплата праці – це грошовий вираз вартості робочої сили, який виплачується працівникові роботодавцем за виконану роботу або надані послуги.

Оподатковуваний прибуток – це прибуток, що визначається для розрахунку податку на прибуток способом виключення із суми скоригованого валового доходу валових витрат платника податку та суми нарахованих ним амортизаційних відрахувань.

Оподаткування – це законодавчо врегульований процес встановлення та утримання податків у країні, визначення їхніх розмірів і ставок, відповідних об'єктів та кола юридичних і фізичних осіб, що підлягають оподаткуванню.

Опортунізм – це прагнення однієї з договірних сторін при укладанні угоди сформулювати умови угоди таким чином, щоб досягти переваг стосовно партнера, з яким укладається угода.

Оприбуткування готівки – це проведення підприємствами і підприємцями обліку готівки в касі на повну суму її фактичних надходжень у касовій книзі, книзі обліку доходів і витрат, книзі обліку розрахункових операцій.

Оприбуткування на баланс – це відображення в бухгалтерському обліку вартості товарно-матеріальних цінностей на підставі документів, що надійшли зі складу до бухгалтерії, про отримання товарно-матеріальних цінностей на склад.

Оприбуткування на склад – це відображення у складському обліку кількості отриманих товарно-матеріальних цінностей.

Оприлюднення звітності – це офіційне подання бухгалтерської звітності до органів Державної податкової адміністрації України, Національного банку України, Фонду державного майна, Антимонопольного комітету, Комітету в справах нагляду за страховою діяльністю та інших установ і організацій, уповноважених відповідно до чинних законодавчих актів України для отримання бухгалтерської звітності (балансів) від суб'єктів господарювання, а також офіційна публікація в засобах масової інформації звітів про фінансовий стан та баланси підприємств, якщо це передбачено законодавством.

Оптимальний проектний варіант – це варіант проектного рішення, який забезпечує отримання найбільшого прибутку.

Оптимальність – це найкращий спосіб економічної поведінки чи конкретних економічних дій.

Оптова торгівля – це продаж великих партій товарів оптовим покупцям, що споживають товари в значній кількості або продають їх потім у роздріб.

Оптова ціна – це оптова ціна підприємства або ціна товаровиробника, за якого товари реалізуються іншим підприємствам та організаціям, а також населенню.

Оптовий товарооборот – це продаж товарів іншим підприємствам для виробничої діяльності або подальшого перепродажу як за безготівковими розрахунками, так і за готівку.

Оптові бази – це основні господарські підприємства оптової торгівлі, що здійснюють оптові закупівлі та поставки (продаж) товарів і надають торговельні послуги підприємствам і організаціям роздрібною торгівлю, громадського харчування та іншим суб'єктам підприємницької діяльності.

Оптово-відпускна ціна – це фактична ціна, що застосовується у розрахунках за товари, які поставляються (реалізуються) суб'єктами

господарювання з метою їх використання у підприємницькій діяльності, з урахуванням податку на додану вартість і транспортних витрат.

Опціон – це умова, що включається в біржові угоди на строк, за яким одній із сторін надається право вибору між альтернативними елементами угоди.

Опціон американський – це опціон, реалізація якого може бути здійснена в будь-який час до закінчення його терміну.

Опціон на акції – це договір, який надає утримувачеві право (але не зобов'язує) підписатися на акції підприємства з фіксованою ціною або ціною, яку можна визначити на конкретний період.

Опціон на відсоткову ставку – це опціон, який повинен бути сплачений наперед за певною відсотковою ставкою.

Опціон на покупку – це опціон, що дає право (але не зобов'язує) купити ф'ючерсний контракт, товар або іншу цінність за заздалегідь встановленою ціною.

Опціонний контракт – це контракт, який надає його покупцеві право (але не зобов'язання) придбати (опціон кол) або продати (опціон пут) визначену кількість базового активу за визначеною ціною впродовж визначеного періоду (американський опціон) або на визначену наперед дату (європейський опціон) та встановлює зобов'язання продавця опціону виконати умови контракту, якщо покупець вирішить реалізувати своє право.

Опціонний сертифікат – це цінний папір, що дає власнику право купувати або продавати інші цінні папери або іноземну валюту за визначеною ціною протягом певного часу.

Опціон оновлений – це опціон на нові акції, який укладається, якщо акції використовують для забезпечення відповідності ціні здійснення попереднього опціону на акції.

Опціон подвійний – це право власника опціону або купити, або продати контракт по базисній ціні (але не купити і продати одночасно).

Опціон «пут» – це право продати ф'ючерсний контракт, товар або іншу цінність за заздалегідь встановленою ціною.

Орієнтація – це: спрямованість дій економічного суб'єкта і вибір ним такої спрямованості; спонукання, припис діяти певним чином.

Органи управління – це організації та їх підрозділи, які наділені повноваженнями приймати управлінські рішення в межах їх компетенції та стежити за виконанням прийнятих рішень.

Організаційна структура управління підприємством – це основа системи управління, яка визначає склад, підпорядкованість та взаємодію її елементів, окреслює необхідну кількість управлінського персоналу, здійснює його розподіл за підрозділами, регламентує адміністративні, функціональні та інформаційні взаємовідносини між працівниками апарату управління та підрозділами.

Організаційні зміни – це зміни в системі управління, що вносяться в документацію системи управління та стосуються підпорядкованості, повноважень чи відповідальності персоналу суб'єкта діяльності.

Організаційно-господарські відносини – це відносини, що складаються між суб'єктами господарювання та суб'єктами організаційно-господарських повноважень у процесі управління господарською діяльністю.

Організаційно-економічний механізм реалізації проекту – це форма взаємодії учасників інвестиційного проекту, зафіксована в проектних матеріалах з метою забезпечення проекту, що реалізується, і можливості зміни витрат та результатів кожного учасника, пов'язаних з реалізацією інвестиційного проекту.

Організаційно-розпорядча документація – це уніфікована підсистема управлінської документації, що забезпечує організацію процесів управління та управлінської праці.

Організаційно-розпорядчі обов'язки – це обов'язки по здійсненню керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах чи організаціях.

Організація – це функція управління, метою якої є формування керівної і керованої систем, а також зв'язків і відносин між ними, що забезпечують кооперування людей і знарядь праці з максимальною ефективністю протікання їх спільної трудової діяльності.

Організація роботодавців – це громадська неприбуткова організація, яка об'єднує роботодавців на засадах добровільності та рівноправності з метою представництва і захисту їх прав та інтересів.

Організація складського господарства – це: розрахунок запасів матеріалів, конструкцій і деталей, визначення площ складів, їх розмірів і протяжності вантажно-розвантажувальних фронтів; вибір раціональних типів складів, способів складування і збереження основних будівельних конструкцій; розробка системи приймання, видачі (відпускання) і обліку матеріальних цінностей.

Органолептичний контроль – це контроль, коли первинна інформація сприймається органами чуттів.

Ордер – це наказ керівника підприємства, установи, організації касі на видачу або прийняття грошей готівкою.

Ордер видатковий касовий – це грошовий документ, яким оформляється касова операція з видачі готівки підприємством.

Ордер меморіальний – це розрахунковий документ, який складається за ініціативою банку для оформлення операцій зі списання коштів з рахунку платника, внутрішньобанківських операцій.

Ордерна книга – це книга з бланками ордерів.

Ордерні поставки – це поставки товарів для купівлі-продажу чи товарообміну, при яких на момент вивезення товарів ще не укладено зовнішньоекономічні договори (контракти) купівлі-продажу або міни.

Ордер прибутковий касовий – це грошовий документ, яким оформляється касова операція з прийому готівкових грошей підприємством.

Оренда – це передача майна в строкове володіння і користування за відповідну орендну плату з його відшкодуванням і поверненням.

Орендар – це особа (юридична або фізична), яка бере в оренду майно для користування ним.

Орендна плата – це регулярні платежі орендодавачу за здане в оренду майно, яке використовується протягом терміну оренди.

Орендне підприємство – це вид підприємства, яке створюється після укладання договору оренди між державним органом і організацією орендарів.

Орендодавець – це суб'єкт господарювання, який передає в оренду приміщення та/або майно (устаткування, обладнання), підсобні приміщення (споруди), що становлять об'єкт оренди.

Оригінал – це: перший, основний примірник документа; штамп на першому примірнику документа чи договору.

Освітньо-кваліфікаційний рівень – це характеристика вищої освіти за рівнем сформованості якостей, що забезпечують здатність особи виконувати відповідні фахові завдання чи обов'язки на певному кваліфікаційному рівні.

Основна діяльність – це операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу.

Основна заробітна плата – це частина загального заробітку працівника, розмір якої залежить від результатів його роботи і визначається тарифними ставками, посадовими окладами, відрядними розцінками, а також доплатами в розмірах, установлених чинним законодавством.

Основна професія – це: професія, яка безпосередньо передувала трудовому каліцтву чи професійному захворюванню; професія, в якій досягнута найбільш висока кваліфікація (найбільш висока заробітна платня); професія, що застосовувалася найбільш тривалий час.

Основна сума боргу – це сума боргу за вирахуванням відсотка за боргом.

Основне виробництво – це частина виробничої діяльності підприємства, яка полягає у безпосередньому перетворенні предмета праці на готову продукцію та провадиться у певних структурних підрозділах.

Основне місце роботи – це місце роботи, де працівник працює на підставі укладеного трудового договору, де знаходиться (оформлена) його трудова книжка, до якої вноситься відповідний запис про роботу.

Основний вид економічної діяльності – це вид економічної діяльності, на який припадає найбільше значення питомої ваги доходу (у відсотках) у загальному обсязі чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за даними річної фінансової звітності.

Основні засоби – це засоби праці виробничого і невиробничого призначення, які беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох циклів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і переносять свою вартість на вартість готової продукції частинами шляхом амортизаційних відрахувань.

Основні засоби виробничого призначення – це частина основних засобів підприємства, яка безпосередньо використовується для підготовки, здійснення і забезпечення процесу виробництва.

Основні засоби невиробничого призначення – це: частина основних засобів підприємства, яка не бере участі у виробничому процесі, а призначена для задоволення соціальних потреб працівників; фонди соціального призначення (житлово-комунальні, побутові та спортивні приміщення, будівлі та обладнання лікувальних установ підприємства і т.п.).

Основні робітники – це робітники, що безпосередньо беруть участь у процесі виготовлення продукції.

Основні фонди – це матеріальні цінності, що призначаються для використання у господарській діяльності протягом періоду, який перевищує 365 календарних днів з дати введення в експлуатацію таких матеріальних цінностей, та вартість яких перевищує 1000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом (будинки, споруди, машини та устаткування, обладнання, інструмент, виробничий інвентар і приладдя, господарський інвентар та інше майно тривалого використання, що віднесено законодавством до основних фондів).

Особистий дохід – це грошовий дохід працівника, що складається із заробітної плати та додаткових платежів, включаючи дивіденди, відсотки, ренту, премії, трансферти.

Особисте страхування – це страхування життя, здоров'я, працездатності людини.

Особисті споживчі витрати – це витрати домашніх господарств на споживчі товари та послуги.

Особлива адреса платежу – це адреса в місцезнаходженні платника, за якою буде здійснюватись платіж за векселем.

Особлива інформація про емітента – це інформація, до якої належать відомості про: прийняття рішення про розміщення цінних паперів на суму, що перевищує 25 відсотків статутного капіталу; прийняття рішення про викуп власних акцій, крім акцій корпоративних інвестиційних фондів інтервального та відкритого типу; факти лістингу/делістингу цінних паперів на фондовій біржі; отримання позики або кредиту на суму, що перевищує 25 відсотків активів емітента; зміну складу посадових осіб емітента; зміну власників акцій, яким належить 10 і більше відсотків голосуючих акцій; рішення емітента про утворення, припинення його філій, представництв; рішення вищого органу емітента про зменшення статутного капіталу; порушення справи про банкрутство емітента, винесення ухвали про його санацію; рішення вищого органу емітента або суду про припинення або банкрутство емітента.

Особливий платник – це особа, яка має здійснити платіж за векселем за дорученням, за рахунок і від імені іншої особи.

Особливі види мита – це спеціальне мито, антидемпінгове мито та компенсаційне мито, що застосовуються з метою захисту економічних інтересів національних виробників.

Особливі умови експлуатації – це умови експлуатації, що відрізняються від нормальних.

Особливо важливе для економіки підприємство – це підприємство або товариство, крім банку, вартість активів якого за даними останньої річної фінансової звітності перевищує 2 млрд. гривень або річний розмір чистого доходу якого перевищує 1,5 млрд. гривень.

Особовий рахунок – це рахунок аналітичного обліку операцій з клієнтами банку, що здійснюються відповідно до укладених між банком і клієнтами договорів.

Останній векселедержатель – це особа, яка отримує вексель за індосаментом і яка має усі права, що впливають з векселя.

Остаточний вивіз – це митний режим, який застосовується стосовно товарів, які мають статус товарів у вільному обігу, вивозяться з митної території та призначені для того, щоб постійно залишатися за її межами.

Остаточність розрахунків – це обумовлений правилами платіжної системи момент часу, в який розрахунок у платіжній системі стає безвідкличним та безумовним.

Оферент – це фізична або юридична особа, яка виступає з офертою.

Оферент цінних паперів – це фізична або юридична особа, яка є власником цінних паперів та здійснює публічну пропозицію на умовах публічного договору продажу таких цінних паперів.

Оферта – це пропозиція однієї особи іншій укласти угоду з докладним переліком усіх її умов.

Оферта вільна – це оферта, яка робиться декільком покупцям і використовується продавцем для попереднього вивчення ринку.

Оферта тверда – це оферта, яка робиться продавцем одному потенційному покупцеві із зазначенням терміну, протягом якого продавець пов'язаний зобов'язанням продажу.

Офісне приміщення – це будь-яке приміщення, в якому знаходиться суб'єкт господарювання або його філія, або його структурний підрозділ, або представництво.

Офіційний валютний курс – це курс валюти, офіційно встановлений Національним банком України як уповноваженим органом держави.

Офіційний документ – це письмове підтвердження фактів та подій, що мають юридичне значення, або з якими чинне законо-

давство пов'язує виникнення, зміну або припинення прав і обов'язків фізичних або юридичних осіб.

Офіційні біржі – це біржі, які визнані такими компетентними органами та які відповідають наступним умовам: функціонують на регулярній основі; мають правила, створені або ухвалені відповідними органами влади країни перебування біржі, які визначають умови функціонування біржі, умови доступу на біржу, а також умови, які повинні задовольнятися контрактом до моменту його ефективною реалізацією на біржі; мають кліринговий механізм, відповідно до якого контракти підлягають дії щоденних додаткових резервних зобов'язань по кредитним інструментам, які за висновком компетентних органів забезпечують належний захист.

Оф-лайн операція – це операція з використанням платіжної картки, технологічна схема виконання якої не потребує під час виконання операції безперервного зв'язку в режимі реального часу з емітентом та еквайром.

Офсетна угода – це одна з форм зустрічної торгівлі, яка передбачає обмін товарами та послугами.

Офсетний коефіцієнт – це відсотковий коефіцієнт, який застосовується для визначення вартості офсетних вимог з урахуванням вартості продукції, робіт і послуг, зазначених у контракті на постачання підофсетної продукції.

Оф-шор – це центр спільного підприємництва, що надає пільги лише з фінансово-кредитних операцій із закордонними партнерами в іноземній валюті.

Охорона прав споживачів – це громадський рух, юридичні правові заходи та дії державних органів, спрямовані на захист інтересів споживачів.

Охорона праці – це система правових, соціально-економічних, організаційних, технічних, гігієнічних, санітарно-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження здоров'я і працездатності людини в процесі праці.

Оцінка – це висновки, основані на відповідних інженерних, операційних чи аналітичних методах оцінки.

Оцінка вартості майна – це офіційна оцінка вартості майнових об'єктів, що проводиться при оподаткуванні, страхуванні, приватизації, успадкуванні, оренді, викупі або з метою їх обліку.

Оцінка ризику – це науково обґрунтований процес, який складається з ідентифікації небезпеки, характеристики небезпеки, оцінки впливу та характеристики ризику.

Оцінка технічного стану – це встановлення міри пошкодження і категорії технічного стану об'єкту на основі зіставлення фактичних значень кількісно оцінюваних ознак із значеннями цих же ознак, встановлених проектом або нормативним документом.

Оцінка фінансового стану – це узагальнення та аналіз інформації/документів з метою забезпечення встановлення достатності / недостатності реальних фінансових можливостей суб'єкта господарювання чи підприємництва проводити фінансові операції на відповідні суми.

Оцінка цінних паперів – це оцінка цінних паперів в національній валюті з урахуванням нарахованих і не виплачених доходів за ними, але не нижча за їх номінальну вартість.

Оціночна вартість активів – це вартість активів за балансовою або ринковою вартістю, яка враховується при оцінці вартості чистих активів.

Оціночна вартість пакета акцій – це вірогідна ціна, за яку пакет акцій може бути проданий на ринку на дату оцінки з урахуванням умов продажу.

Очікувані збитки – це збитки, про які керівництво підприємства знає або повинно знати, що вони можуть мати місце.

Ощадна нетто-ставка – це частина річної ставки, яка відкладається в резерв страхових внесків.

Ощадний сертифікат – це документ фінансово-кредитної установи про внесок грошових коштів, що засвідчує право вкладника після закінчення встановленого терміну одержати назад внесок і відсотки по ньому.

Ощадні установи – це фінансово-кредитні установи, які залучають кошти населення у вигляді ощадних вкладів, за якими виплачуються відсотки.

П

Паблік релейшнз – це процес формування сприятливої суспільної думки про фірму, товари, послуги тощо.

Паблісіті – це: популярність підприємства; вплив на споживачів з метою збільшення попиту на товари або послуги з допомогою реклами, публікацій, передач у засобах масової інформації, продажу зразків за пільговими цінами, роздачі сувенірів, інших аналогічних методів і засобів стимулювання попиту.

Пагамент – це оплата готівкою.

Пакет цінних паперів – це партія цінних паперів на велику суму.

Пакувальний лист – це товарний документ, в якому відображаються якісні характеристики товарів (вид, сорт, асортимент), упакованих в одне товарне місце.

Пакхауз – це закрите складське приміщення для збереження вантажів, товарів на митницях, станціях тощо.

Паперові гроші – це грошові знаки, віддруковані на спеціальному папері, яким держава надає роль і силу офіційних грошей.

Паритет – це співвідношення валют різних країн, вимірюване співвідношенням їх золотого вмісту.

Партнерство – це: юридична форма організації підприємства, що посідає проміжне місце між індивідуальним підприємством та компанією з обмеженою відповідальністю; спільне підприємство декількох осіб, кожна з яких бере участь у ньому не лише внесенням свого капіталу, а й особистою працею.

Парцель – це дрібна партія вантажу.

Пасив – це частина балансу підприємства, в якій відображаються джерела формування і нагромадження капіталу.

Пасивна частина основних засобів виробничого призначення – це частина основних засобів підприємства, що бере участь у забезпеченні та обслуговуванні виробничого процесу.

Пасивний платіжний баланс – це зовнішній платіжний баланс країни, в якому платежі і закордонні витрати перевищують надходження з-за кордону.

Пасивні доходи – це доходи, отримані у вигляді: процентів на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок, на вклад (депозит) у кредитних спілках, інших процентів (у тому числі дисконтних доходів); процентного або дисконтного доходу за іменним ощадним (депозитним) сертифікатом; плати (відсотків), що розподіляється відповідно до пайових членських внесків членів кредитної спілки; доходу, який виплачується компанією, що управляє активами

інституту спільного інвестування, на розміщені активи відповідно до закону, включаючи дохід, що виплачується (нараховується) емітентом у результаті викупу (погашення) цінних паперів інституту спільного інвестування, який визначається як різниця між сумою, отриманою від викупу, та сумою коштів або вартістю майна, сплаченою платником податку продавцю (у тому числі емітенту) у зв'язку з придбанням таких цінних паперів, як компенсація їх вартості; доходу за іпотечними цінними паперами (іпотечними облігаціями та сертифікатами) відповідно до закону; відсотків (дисконту), отриманих власником облігації від їх емітента відповідно до закону; доходу за сертифікатом фонду операцій з нерухомістю та доходу, отриманого платником податку в результаті викупу (погашення) управителем сертифікатів фонду операцій з нерухомістю в порядку, визначеному проспектом емісії сертифікатів; інвестиційного прибутку, включаючи прибуток від операцій з державними цінними паперами та з борговими зобов'язаннями Національного банку України з урахуванням курсової різниці; роялті; дивідендів; страхових виплат і відшкодувань.

Пасивні операції банків – це операції, за допомогою яких банки формують свої фінансові ресурси у вигляді власних, залучених і емітованих коштів для проведення кредитних та інших активних операцій.

Пасивні рахунки – це рахунки бухгалтерського обліку підприємства, на яких відображаються джерела формування їх коштів і вказується цільове спрямування коштів.

Пасив споживача – це ситуація, коли задоволення споживача від покупки виявляється меншим, ніж слід було б очікувати з урахуванням ціни, або взагалі не настає.

Паспорт об'єкта – це документ, у якому обумовлено умови експлуатації і запроваджено обмеження можливих змін з боку власника або користувача об'єкта.

Патент – це виданий державним органом (патентним відомством) охоронний документ, який підтверджує право власника на відповідний об'єкт промислової власності.

Патентне мито – це плата за надання права на використання винаходів відповідно до виданого патенту.

Патентний пул – це угода більш ніж двох компаній про спільне використання патенту.

Патерналізм – це: заступницьке ставлення держави до своїх громадян, фірми – до своїх працівників, однієї країни – до іншої; переконання в тому, що держава зобов'язана піклуватися про громадян, забезпечувати задоволення їхніх потреб за державний рахунок, приймати на себе всі турботи про добробут народу.

Пауперизм – це масове зубожіння населення, що обумовлене низькими доходами та високим рівнем безробіття.

Паушальна сума – це: загальна сума платежів, що впливають із зобов'язань і розрахунків між державами, підприємствами, фізичними особами, без їх диференціації на складові частини; загальна сума нарахованих податків без поділу на їх окремі види.

Паушальний платіж – це певна твердо зафіксована в угодах сума ліцензійної винагороди, що встановлюється виходячи з оцінок очікуваного економічного ефекту і прибутків ліцензіата.

Пенсійний фонд – це позабюджетний цільовий фонд, що формується з відрахувань підприємств, підприємців, організацій та формує на цій основі кошти, з яких виплачуються пенсії громадянам.

Пенсія – це регулярні грошові виплати, що надаються громадянам при досягненні певного віку, у зв'язку з інвалідністю, при втраті годувальника та в інших передбачених законом випадках.

Пеня – це санкція у вигляді грошового штрафу, який накладається за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань.

Первинна організація профспілки – це добровільне об'єднання членів профспілки, які, як правило, працюють на одному підприємстві, в установі, організації незалежно від форми власності і виду господарювання або у фізичної особи, яка використовує найману працю, або забезпечують себе роботою самостійно, або навчаються в одному навчальному закладі.

Первинний інструктаж на робочому місці – це інструктаж, який проводять з усіма прийнятими робочими, учнями, студентами, що прибули на практику, а також працівниками, переведеними на нову роботу.

Первинний ринок цінних паперів – це ринок, на якому продаються знову випущені цінні папери їх емітентом.

Первісна вартість основних засобів – це фактична вартість основних засобів на момент їх придбання і взяття на баланс.

Переведення боргу на третю особу – це заміна боржника в борговому зобов'язанні за угодою між боржником і третьою особою, яка прийняла на себе зобов'язання замінити первісного боржника.

Перевиробництво – це перевищення пропозиції продукції над попитом на неї, що призводить до збільшення запасів продукції внаслідок нездатності її реалізувати.

«Перегрів економіки» – це надлишкове вкладення державних коштів в економіку, яке загрожує надмірним дефіцитом державного бюджету та інфляцією.

Передплатний коефіцієнт – це кількість акцій, яку треба мати, щоб отримати право на одну нову акцію того ж емітента.

Передчасна інфляція – це інфляція, яка виникає в економіці до досягнення повної зайнятості населення.

Перекладення «податкового тягаря» – це перенесення на певних платників податків, найчастіше на покупців, частини або всього «податкового тягаря» шляхом стягування з них більш високих цін або зниження рівня наданих їм виплат.

Переміщений вексель – це комерційний цінний папір, який може бути сплачений у будь-якому місці, незалежно від місця видачі.

Перенесення терміну – це зміна терміну поставки товарів за допомогою заміни існуючого ф'ючерсного контракту на новий.

Переоцінка – це нова оцінка вартості майна у зв'язку з матеріальним і моральним зносом, інфляцією та рухливістю цін.

Переплата – це зайво внесена сума платежів, яка підлягає поверненню платнику.

Перепродаж – це придбання товарів з метою їх подальшого (наступного) продажу.

Перерозподіл коштів – це передача грошових і матеріальних засобів одних осіб іншим особам, а також зміна цільового призначення коштів.

Перестраховик – це страховик, що приймає від іншого страховика (перестраховувальника) частину відповідальності або всю відповідальність за ризик, попередньо прийнятий ним або від страхувальника, або від іншого страховика.

Перестраховальний сліп – це документ, який розсилається перестраховувальником потенційним перестраховикам, що містить пропозицію взяти участь у факультативному перестраховуванні відповідних ризиків.

Перестраховувальник – це страховик, що передає іншому страховикові (перестраховику) частину відповідальності або всю відповідальність за ризик, прийнятий ним або від страхувальника, або від іншого страховика.

Перестраховання – це особлива форми страхування, що дає змогу розподілити значні ризики між кількома страховими організаціями.

Перехідна економіка – це економічна система, в якій поєднуються економічні відносини і механізми, властиві як для системи, що відмирає, так і для системи, що народжується.

Перехідні залишки – це невикористані в даному році кошти чи ресурси, що переходять на наступний рік.

Перехресна еластичність попиту – це еластичність попиту, що показує, як зміниться попит на один товар при зміні ціни іншого товару на один відсоток.

Перехресне невиконання зобов'язань – це ситуація, коли невиконання однієї кредитної угоди автоматично веде до невиконання іншої.

Перехресне субсидування – це практика фіксації цін на рівні, що перевищує загальні середні витрати на виробництво товарів і послуг у певній галузі за рахунок перерозподілу цінового навантаження серед різних груп споживачів.

Період передінвестиційний – це етап розробки інвестиційного проекту, на якому готується його техніко-економічне обґрунтування, проводяться маркетингові дослідження, здійснюється юридичне оформлення проекту, випускаються акції і виконуються інші дії, що закінчуються, як правило, складанням розгорнутого бізнес-плану, пов'язаного з реалізацією інвестиційного проекту.

Персонал – це сукупність постійних працівників, які отримали необхідну професійну підготовку та/або мають практичний досвід роботи.

Перформер – це акція, яка має успіх на ринку та володіє максимально можливим дивідендом.

«Перший ризик» – це система відшкодування збитків у майновому страхуванні, за якої шкода менше страхової суми відшкодується повністю, а збиток, що перевищує страхову суму, – тільки в розмірі страхової суми.

Питома витрата ресурсу – це витрати ресурсу певного виду на виробництво одиниці продукції (у натуральному або грошовому вираженні).

Питомі капітальні вкладення – це капітальні вкладення, що припадають на одиницю приросту річного обсягу продукції підприємства.

ємства або на одиницю приросту основних засобів, отриманого за їх рахунок.

Підготовчий запас – це запас матеріальних цінностей, який створюється на підприємстві з метою забезпечення безперервності виробництва в тих випадках, коли певний вид сировини або матеріалів потребує витримки (наприклад, сушіння пиломатеріалів, старіння великого лиття, ферментація тютюну і т.п.).

Підйом економічний – це стан економіки країни, що характеризується зростанням виробництва, підвищенням його ефективності, поживаленням економічної діяльності в різних сферах, підвищенням рівня життя населення.

Підпільна економіка – це прихована економічна діяльність, яка офіційно не зареєстрована та статистично не враховується.

Підприємець – це особа, що займається підприємницькою діяльністю.

Підприємництво – це самостійна ініціатива, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, наданню послуг і заняттю торговельною діяльністю з метою отримання прибутку.

Підприємницька діяльність – це процес, здійснюваний приватними особами, підприємствами або організаціями щодо освоєння природних ресурсів, виробництва, придбання, продажу товарів або надання послуг в обмін на інші товари, послуги або гроші.

Підприємницька здатність – це набір якостей, умінь і здібностей людини, що дозволяють їй знаходити і використовувати найкраще поєднання ресурсів для виробництва, продажу товарів, приймати розумні послідовні рішення, створювати і застосовувати нововведення, йти на виправданий ризик.

Підприємницький ризик – це узагальнюючий термін для групи ризиків, що виникають на різних етапах кругообігу капіталу в результаті дій конкурентів, постачальників сировини і матеріалів, зміни кон'юнктури, технологічних помилок і т.д.

Підприємницьке середовище – це сукупність умов, які впливають на можливість формування та успішної реалізації підприємницької ідеї.

Підприємство – це організаційно відокремлена і економічно самостійна ланка виробничої сфери народного господарства, що спеціалізується на виготовленні продукції, виконанні робіт і наданні послуг.

Підтримання ринку цінних паперів – це наявність достатньої кількості заявок, наказів на покупку певного виду цінних паперів на ринку, необхідне для протистояння тенденціям зниження ринкового курсу даних цінних паперів і підтримки ціни на них.

Пікове ціноутворення – це встановлення ціни за товар або послугу на більш високому рівні, коли попит на них вище, і на більш низькому, коли попит нижче.

Плаваюча відсоткова ставка – це відсоткова ставка по середньострокових і довгострокових кредитах, розмір якої не фіксується на весь період кредитування.

План постійної вартості портфеля цінних паперів – це програма капіталовкладень, згідно з якою інвестор має у своєму портфелі різні цінні папери, вартість яких постійна, що досягається або купівлею-продажем, або депонуванням додаткових коштів.

План рахунків – це система впорядкованих бухгалтерських рахунків.

План-прогноз – це план прогностичного характеру, в основу якого покладені науково обгрунтовані прогнози економічних процесів і майбутнього стану економіки.

Планування – це функція управління, що визначає перспективи розвитку економічної системи та її майбутній стан, обумовлені темпами розвитку, джерелами, обраними методами і формами виробництва для досягнення сформульованої мети у вигляді конкретних планових моделей (розрахунків) завдань і показників з установленим терміном виконання.

Плата за землю – це вид податку, величина якого визначається на основі кадастрової оцінки землі, залежить від розміщення та якості земельної ділянки та стягується із суб'єктів господарювання у вигляді земельною податку або орендної плати.

Платіжна вимога – це розрахунковий документ, що його виписує постачальник (кредитор) своєму банкові про стягнення зазначеної в документі суми грошей із покупця (боржника) і зарахування їх на рахунок постачальника.

Платіжна відомість – це бухгалтерський касовий документ, на основі якого проводиться виплата заробітної плати працівникам підприємства та інші види грошових виплат.

Платіжне доручення – це розрахунковий документ, який виписує власник рахунка установі банку, який його обслуговує, про

перерахування певної суми грошей на рахунок одержувача коштів, вказаного в дорученні.

Платіжне повідомлення – це документ, за допомогою якого фінансові органи сповіщають платника про необхідність внесення платежу, про суму платежу і про терміни його сплати.

Платіжний календар – це графік надходжень коштів і платежів підприємств.

Платіж «повітряна куля» – це великий одноразовий платіж, необхідний для виплати основної суми кредиту або оренди в кінці обумовленого періоду.

Платники податків – це юридичні та фізичні особи, які відповідно до закону зобов'язані сплачувати податки.

Платоспроможність – це здатність підприємства виконувати свої коротко- та довгострокові боргові зобов'язання за рахунок власних коштів.

Плоска структура організації – це структура організації, яка характеризується малою кількістю рівнів управління і широким обсягом функцій управління.

Повірений – це особа, уповноважена здійснювати певні дії від імені та за дорученням інших осіб.

Повна зайнятість – це зайнятість працівника за нормою робочого часу, передбаченою згідно із законодавством, колективним або трудовим договором.

Повна собівартість – це всі витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції, виражені в грошовій формі.

Повне товариство – це господарське товариство, всі учасники якого відповідно до укладеного між ними договору здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства і несуть додаткову солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном.

Повний знос – це повне знецінення основних засобів, коли подальша їх експлуатація в будь-яких умовах збиткова або неможлива.

Повний термін кредиту – це період з початку отримання до повного погашення кредиту.

Повторний інструктаж – це закріплення знань безпечних методів і прийомів праці за програмою первинного інструктажу на робочому місці.

Погодинна оплата праці – це форма оплати праці, при якій заробіток працівника визначається залежно від відпрацьованого ним часу і рівня кваліфікації.

Податки – це обов’язкові нормовані платежі до державних або місцевих бюджетів, що їх вносять фізичні та юридичні особи.

Податкова інспекція – це державний орган, покликаний стежити за своєчасною і повною сплатою податків, застосовувати міри покарання до осіб, які ухиляються від сплати податків, сприяти нормальному функціонуванню податкової системи та вести податкову документацію.

Податкова політика – це діяльність держави у сфері встановлення, правового регламентування та організації справляння податків і податкових платежів у централізовані фонди грошових ресурсів держави.

Податкова система – це сукупність різних видів податків, у побудові й методах обчислення яких втілюються певні принципи.

Податкова ставка – це величина податку в розрахунку на одиницю оподаткування.

Податкове зобов’язання – це сума коштів, яку платник податків, у тому числі податковий агент, повинен сплатити до відповідного бюджету як податок або збір.

Податкове право – це сукупність офіційно прийнятих, законодавчо закріплених юридичних норм, що встановлюють види податків, порядок їх справляння, а також відносини, пов’язані з виникненням, зміною та припиненням податкових зобов’язань.

Податкове регулювання – це заходи непрямого впливу на економічні та соціальні процеси шляхом зміни виду податків, податкових ставок, встановлення податкових пільг, зниження або підвищення загального рівня податкових відрахувань до бюджету.

Податковий кодекс – це звід законодавчих актів про оподаткування, об’єднаних в єдиний цілісний документ.

Податковий контроль – це спеціальний контроль з боку державних органів за дотриманням податкового законодавства.

Податковий кредит – це сума, на яку платник податку на додану вартість має право зменшити податкове зобов’язання звітного (податкового) періоду.

«Податкові канікули» – це певний проміжок часу, протягом якого платникові податків надається пільга у вигляді звільнення від сплати податку.

Податкові пільги – це повне або часткове звільнення фізичних і юридичних осіб від сплати податків.

Податок на додану вартість – це частина новоствореної вартості, яка сплачується до державного бюджету на кожному етапі виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг.

Податок на прибуток – це податок, що стягується з прибутку юридичних осіб.

Позаплановий інструктаж – це інструктаж, необхідний в наступних випадках: при зміні технологічного процесу; при порушенні працюючими правил і інструкцій з техніки безпеки, технологічної і виробничої дисципліни, які призвели до травми, аварії, вибуху, пожежі або отруєння; при перервах в роботі.

Позика – це грошові кошти, що надаються позичальнику на визначений строк із зобов'язанням їх повернення та сплатою процентів за користування сумою позики.

Позиковий відсоток – це ціна кредитних коштів на ринку позикового капіталу.

Позичальники – це суб'єкти фінансового ринку, які отримують позики від кредиторів під певні гарантії їх повернення і за певну плату у формі відсотка.

Поліполія – це ситуація на ринку, коли число великих продавців обмежене, але достатнє, щоб підтримувати конкуренцію та суперництво між собою.

Попит – це представлена на ринку потреба в життєвих засобах, яка визначається кількістю тих чи інших товарів і послуг, які споживачі можуть придбати за цінами, що склалися на ринку.

Порто-франко – це зона, у межах якої товари можуть виготовлятися та/або зберігатися без сплати мита і податків.

Посада – це формально, адміністративно закріплене місце працівника в трудовому колективі, яке передбачає виконання посадових обов'язків.

Посадовий оклад – це щомісячний розмір погодинної заробітної плати, установлений у централізованому порядку для певної посади управлінського персоналу, спеціалістів і службовців.

Посередницька операція – це господарська операція суб'єкта підприємницької діяльності, який виступає в ролі комісонера в договорі комісії, консигнатора у консигнаційному договорі або повіреного в договорі доручення, за винятком довірчих операцій із

коштами, цінними паперами, зокрема з приватизаційними майновими сертифікатами, операціями щодо випуску боргових зобов'язань і вимог та торгівлі ними, операціями щодо торгівлі валютними цінностями та іншими видами фінансових ресурсів, а також усіма видами банківських і страхових операцій.

Постачальник – це підприємство, організація, установа або індивідуальний виробник, що відпускає свою продукцію покупцям.

Постійні витрати – це витрати підприємства, які безпосередньо не залежать від обсягу виробництва продукції.

Потік вигод – це розподілені за роками надходження від проекту за планований період його реалізації.

Поточна вартість – це вартість минулих або майбутніх сум, приведена до нинішнього моменту часу за допомогою операції дисконтування.

Поточний запас – це запас матеріальних цінностей, призначений для забезпечення безперебійності виробництва в період між двома поставками матеріалів.

Поточні витрати – це витрати трудових, матеріальних, нематеріальних та фінансових ресурсів, виражених у грошовій формі, необхідних для здійснення поточної господарської діяльності.

Поточні зобов'язання – це зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом 12 місяців, починаючи з дати балансу.

Поточні кредитори – це кредитори за вимогами до боржника, які виникли після порушення провадження у справі про банкрутство.

Правове забезпечення – це законодавчі акти, постанови, накази, циркулярні листи та інші правові документи органів управління.

Працевлаштування – це комплекс правових, економічних та організаційних заходів, спрямованих на забезпечення реалізації права особи на працю.

Працівник – це фізична особа, яка безпосередньо власною працею виконує трудову функцію згідно з укладеним з роботодавцем трудовим договором відповідно до закону.

Презентант – це пред'явник векселя.

Презентація – це надання переказного векселя для його акцепту особі, яка зобов'язана сплатити по ньому трасатові.

Прейскурант – це офіційний довідник цін на товари та послуги.

Преліменарії – це: попередні угоди, які згодом можуть бути заміщені іншими; тимчасові рішення.

Преміальний рейд – це раптова спроба поглинути компанію шляхом пропозиції акціонерам викупити їхні акції з премією понад ринкової ціни.

Прибуток – це: різниця між отриманою вигодою і понесеними при цьому витратами; дохід від реального капіталу; одна з форм чистого доходу в умовах розвинених товарно-грошових відносин, що виражає вартість додаткового і частково необхідного продукту; узагальнений показник фінансових результатів виробничо-господарської діяльності організації.

Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування – це алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів (прибутків), фінансових та інших витрат (збитків).

Приватизація – це перетворення відносин власності шляхом передачі або продажу на різних умовах державної чи муніципальної власності приватним або колективним господарюючим суб'єктам.

Приватне підприємство – це підприємство, що діє на основі приватної власності громадян чи суб'єкта господарювання (юридичної особи).

Приведені витрати – це показник, що використовується для порівняння взаємозамінних технічних і виробничо-господарських рішень з метою вибору кращого за економічними параметрами варіанта шляхом приведення до однієї розмірності поточних і одноразових витрат.

Приймальний контроль – це: контроль встановленої частини характеристик продукції на відповідність вимогам, за результатами якого приймається рішення про її придатність до використання за призначенням; перевірка якості виконаних робіт із встановленням відповідності їх проекту і нормативним вимогам.

Приймання продукції – це процес перевірки відповідності продукції вимогам, встановлених стандартами, конструкторською документацією, технічними умовами, договорами на поставку (розробку), і оформлення відповідних документів.

Принципи управління – це основні правила, яких повинні дотримуватись управлінські працівники, приймаючи рішення.

Припис – це обов'язковий для виконання документ про усунення виявлених порушень нормативних вимог, що видається підприємству при виконанні заходів з контролю.

Прискорена амортизація – це метод визначення амортизації основних фондів за нормами, які перевищують офіційно затверджені норми амортизаційних відрахувань.

Прихований дохід – це: частка сукупного доходу, не зазначена суб'єктом оподаткування в декларації, що подається до державної податкової інспекції; сукупний дохід, не оприлюднений унаслідок неподання такої декларації в строки та за умов, визначених законодавством.

Провізія – це вимушена цільова витрата.

Прогнозування економічне – це: наукове передбачення найбільш вірогідних змін стану, структури та динаміки народного господарства; спосіб наукового передбачення основних напрямків розвитку економічної системи або її окремих елементів.

Прогнозування науково-технічне – це оцінка можливих цілей і шляхів розвитку науки та техніки.

Прогнозування технологічне – це оцінка майбутньої діяльності з метою визначення напрямку і тенденцій розвитку технологічних процесів.

Програма сертифікації – це документ, що містить комплекс організаційно-технічних заходів, спрямованих на визначення відповідності об'єкта вимогам певних правил.

Продавець – це підприємство або громадянин-підприємець, які реалізують товари за договором купівлі-продажу.

Продаж – це передавання права власності на майно, товари, цінні папери, валютні цінності, інші види фінансових ресурсів та матеріальних цінностей іншим юридичним і фізичним особам за допомогою угод з купівлі-продажу або ціни на певну еквівалентну суму коштів, інших цінностей у матеріальній і нематеріальній формах, боргових зобов'язань у вартісному вираженні.

Продаж товарів – це будь-які операції, що здійснюються згідно з договорами купівлі-продажу, міни, поставки та іншими господарськими, цивільно-правовими договорами, які передбачають передачу прав власності на такі товари за плату або компенсацію незалежно від строків її надання, а також операції з безоплатного надання товарів.

Продаж робіт (послуг) – це будь-які операції господарського, цивільно-правового характеру з виконання робіт, надання послуг, надання права на користування або розпоряджання товарами, у тому

числі нематеріальними активами та іншими об'єктами власності, що не є товарами, за умови компенсації їх вартості, а також операції з безоплатного надання результатів робіт (послуг).

Продуктивна зайнятість – це зайнятість, що дає змогу забезпечити ефективне суспільне виробництво та задовольнити потреби працівника на рівні не менше встановлених законодавством гарантій.

Продуктивність праці – це показник, що характеризує ефективність праці та показує здатність працівників випускати певну кількість продукції за одиницю робочого часу.

Продукція – це сукупність матеріальних благ, добутих чи створених внаслідок виробничої діяльності.

Продуцент – це: виробник; країна, яка виробляє певний товар.

Проектний цикл – це стадії розробки та реалізації інвестиційного проекту.

Проект організації робіт – це організаційно-технологічна документація, розроблена при підготовці до виробництва для всіх об'єктів, передбачених виробничою програмою.

Проект повторного застосування – це проект, розроблений для конкретного об'єкта, але застосований без істотних змін для іншого аналогічного підприємства.

Проект типовий – це проект, призначений для багаторазового використання.

Пролонгація – це продовження строку чинності договору, угоди, векселя.

Промислова зона – це особлива функціональна зона міста, основне призначення якої – розміщення виробничих і складських комплексів.

Промисловий вузол – це відособлена територія міста, на якій розміщується група промислових підприємств, що мають спільну інфраструктуру, спільну систему транспортного, соціально-побутового та інших видів обслуговування.

Промисловий зразок – це нове художньо-конструктивне вирішення виробу, в якому досягається єдність технічних та естетичних властивостей.

Промислово-фінансова група – це велике угруповання підприємств, банків, інших юридичних осіб, які займаються виробничою, торговельною та фінансово-кредитною діяльністю.

Пропозиція – це: бажання і можливість підприємства прийняти та виконати замовлення у визначений час і визначеному місці; отри-

мання запитів, офертною або тендерною документації у встановленому порядку.

Проста норма прибутку – це один з показників, що визначається при спрощеному методі оцінки ефективності інвестицій в ринкових умовах, який є відношенням прибутку, отриманого в результаті реалізації інвестиційного проекту за певний період, до інвестиційних витрат за той же період.

Простежувальний аудит – це аудит, що здійснюється з метою оцінки результативності виконання коригувальних і запобіжних заходів, розроблених підприємством-виробником за підсумками раніше проведених аудитів.

Проспект – це рекламна листівка, буклет, довідник з описом товарів та умов купівлі.

Протекціонізм – це економічна політика держав, спрямована на захист національного господарства від іноземної конкуренції.

Професійна спілка – це добровільна неприбуткова громадська організація, що об'єднує громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної (трудової) діяльності (навчання).

Професійне захворювання – це: патологічний стан людини, зумовлений роботою і пов'язаний з надмірним напруженням організму або несприятливою дією шкідливих факторів; захворювання, викликане дією шкідливих виробничих факторів, зафіксоване й підтверджене в установленому порядку.

Професійне навчання – це набуття та удосконалення професійних знань, умінь і навичок особи відповідно до її здібностей, що забезпечує відповідний рівень професійної кваліфікації для професійної діяльності.

Професійний відбір – це сукупність заходів, метою яких є відбір осіб для виконання певного виду трудової діяльності за їх професійними знаннями, анатомо-фізіологічними і психологічними особливостями, а також за станом здоров'я та віком.

Професіоналізм – це високий рівень знань, умінь і навичок у якій-небудь галузі діяльності, що стала для людини її постійною професією.

Професія – це вид трудової діяльності працівника, що вимагає спеціальних знань і практичних навичок роботи.

Проформа-рахунок – це попередній рахунок, що направляється продавцем покупцю відповідно до умов договору.

Проценти – це дохід, який сплачується (нараховується) позичальником на користь кредитора як плата за використання залучених на визначений або невизначений строк коштів або майна.

Процентне число – це підсумований залишок коштів на особовому рахунку за певний час, на який за встановленою процентною ставкою банки нараховують відсоток.

Прямі витрати – це витрати, які відносяться безпосередньо на виробництво окремих (конкретних) видів продукції, тобто прямим способом включаються в собівартість виробів.

Прямі інвестиції – це інвестиції, в результаті яких інвестор набуває управлінського контролю над об'єктом вкладення капіталу.

Пусковий комплекс – це: група будівель і споруд, що є частиною підприємства, яке будується і реконструюється, транспортного об'єкта, житлового масиву (або однією з черг, що здається в експлуатацію), готові до випуску певної продукції, руху транспорту і заселення; замкнутий цикл виробництв, що виготовляють який-небудь вид продукції у вигляді деталей, напівфабрикатів або виробів, які використовуються у подальших виробничих циклах; визначена проектною документацією частина будови (об'єкта) виробничого або цивільного призначення, яка після введення її в експлуатацію забезпечує випуск продукції або надання послуг на об'єктах підсобного та обслуговуючого призначення за відповідною супровідною номенклатурою і може експлуатуватися за розсудом інвестора до випуску продукції або надання послуг на повну проектну потужність за основною номенклатурою.

Пуско-налагоджувальні роботи – це комплекс налагоджувальних робіт, що виконуються в період індивідуальних випробувань і комплексного випробування обладнання.

П'ять фундаментальних економічних питань – це основні питання, на які економічна наука покликана давати відповіді: «що виробляти», «як виробляти», «як розподілити загальний обсяг виробленої продукції», «як підтримувати повну зайнятість», «як забезпечити гнучкість економічної системи».

Р

Рантьє – це особа, що живе на проценти з відданого в позику капіталу або від доходів з цінних паперів.

Рахунок-фактура – це вид комерційного рахунку, що окрім свого основного призначення як документа, в якому зазначено суму належного за товар платежу, може бути використаний як супровідний документ.

Раціоналізація – це сукупність організаційно-технічних заходів, спрямованих на найефективніше використання наявних виробничих ресурсів і найдоцільнішу організацію виробничих процесів.

Реальна заробітна плата – це кількість товарів і послуг, яку працівник може придбати за свій грошовий заробіток за існуючого рівня цін після вирахування податків.

Реальна процентна ставка – це процентна ставка, що дорівнює номінальній ставці, очищеній від інфляції.

Ревальвація – це: вид грошової реформи з метою стабілізації валюти; підвищення державного курсу паперових грошей щодо золота або іноземної валюти.

Ревокація – це скасування раніше даного розпорядження.

Реєстрація – це письмовий запис або фіксація іншим чином фактів, явищ, відомостей чи певних матеріальних об'єктів з метою їх обліку та контролю, засвідчення дійсності й надання їм законного (легітимного) статусу, а також вчинення інших реєстраційних дій.

Резервний фонд – це джерело зарезервованих коштів як частини прибутку для покриття можливих збитків підприємства в процесі фінансово-господарської діяльності.

Реінвестиції – це повторні вкладення коштів, одержаних як дохід від інвестиційних операцій.

Реквізиція – це примусове вилучення державою майна у власника в державних або громадських інтересах з виплатою йому вартості майна.

Реклама – це: будь-яка оплачена форма комунікацій, призначена для просування товарів, послуг чи ідей; спеціальна інформація про осіб чи продукцію, яка розповсюджується в будь-якій формі та в будь-який спосіб з метою прямого або опосередкованого одержання прибутку.

Рекламація – це вимога кредитора до боржника усунути недоліки, виявлені в одержаній ним продукції чи у виконаній для нього роботі, або у зв'язку з цим знизити ціни, відшкодувати збитки тощо.

Реконструкція – це: комплекс будівельних робіт, пов'язаних із зміною техніко-економічних показників або використанням об'єкта

за новим призначенням в межах існуючих будівельних габаритів; перебудова існуючих об'єктів виробничого та цивільного призначення, пов'язана з удосконаленням виробництва, підвищенням його техніко-економічного рівня та якості вироблюваної продукції, поліпшенням умов експлуатації та проживання, якості послуг, зміною основних техніко-економічних показників; докорінне перетворення архітектурної форми окремих будинків і споруд; особлива різноманітність будівництва, пов'язана з перебудовою існуючих будинків і споруд з метою повної або часткової зміни їх функціонального призначення, заміни морально і фізично застарілого технологічного та інженерного обладнання, зношених конструкцій та інженерних систем або таких, що не відповідають експлуатаційним вимогам, приведення будинків у відповідність до сучасних санітарно-гігієнічних, технічних та економічних вимог; корінна перебудова будівлі, пов'язана з необхідністю розширення виробництва, модернізацією технологічного процесу, встановленням нового обладнання, поліпшенням умов праці та побуту.

Ремісія – це знижка, яку постачальник робить платникові для округлення суми платежу.

Ремонт – це: виправлення пошкоджень, усунення дефектів, поломок, лагодження чого-небудь; повторні роботи з повернення об'єкту до такого стану, який існував на початку попереднього циклу його експлуатації.

Реновація – це економічний процес оновлення елементів основних виробничих фондів, які вибувають внаслідок фізичного та морального старіння, що здійснюється заміною ліквідованих елементів основних фондів технічно досконалішими.

Рента – це дохід з капіталу, землі або майна, що його власники регулярно одержують, не займаючись підприємницькою діяльністю.

Рентабельність – це узагальнюючий показник економічної ефективності, що характеризує співвідношення між результатами виробничо-господарської діяльності і витратами на їх одержання.

Рентабельність виробництва продукції – це показник, що є відношенням чистого прибутку підприємства та повної собівартості випущеної продукції.

Рентабельність капіталу (майна) – це показник, що є відношенням чистого прибутку підприємства та вартості капіталу (майна) підприємства.

Рентабельність проекту – це співвідношення між дисконтованими доходами і дисконтованими витратами проекту.

Рентабельність реалізації продукції – це показник, що є відношенням чистого прибутку підприємства та чистого доходу від реалізації продукції.

Реорганізація – це зміни структури і функцій підприємства, які здійснюються у зв'язку зі зміною умов функціонування та цілей, поставлених перед системою управління.

Рестрикція – це застосування будь-яких обмежень.

Реструктуризація підприємства – це здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу з переходом боргових зобов'язань до юридичної особи, що не підлягає санації, на зміну форми власності, управління, організаційно-правової форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, підвищенню ефективності виробництва, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції та повному або частковому задоволенню вимог кредиторів.

Ресурси – це засоби, запаси, можливості і джерела, необхідні для виробництва, задоволення матеріальних і духовних потреб суспільства при сучасних технологіях та соціально-економічних відносинах.

Рефакція – це знижка з оптової ціни або ваги товару, якщо фактична якість його нижча за передбачену договором, стандартом чи технічними умовами.

Референт – це службова особа, що є консультантом з певних питань.

Рефінансування – це випуск нових позик для того, щоб розплатитися з власниками облігацій старої позики.

Рефляція – це збільшення кількості грошового обігу країни для поновлення рівня цін.

Рецепіса – це розписка в одержанні товару.

Рецесія – це зменшення активності економічної діяльності.

Ризик – це конкретні втрати, які суб'єкт господарювання може понести в зв'язку з відсутністю або зміною попиту, невірною оцінкою його структури, неефективним вкладенням коштів, а також інші втрати, викликані прийняттям некоректних управлінських рішень.

Ризик-тейкер – це підприємець, який не боїться ризикувати.

Ринкова ціна – це ціна виходу на ринок, що складається на певну продукцію у зв'язку з тенденціями попиту та пропозиції.

Ринковий механізм – це взаємодія ринкових елементів: ціни, конкуренції, попиту, пропозиції, кон'юнктури, що надає певної спрямованості економічній поведінці суспільства та узгоджує приватні та суспільні інтереси.

Ринкові кондиції – це: сукупність вимог споживачів до якості товарів з точки зору можливості їх реалізації на ринку; стандарт чи норма якості яким, згідно з умовами договору поставки, повинен відповідати обумовлений товар.

Ринок – це цілісна система економічних відносин і зв'язків між покупцями і продавцями, що будуються на основі ринкових цін.

Ринок капіталу – це ринок середньо- і довгострокових кредитів, акцій і облігацій.

Ринок праці – це система правових, соціально-трудова, економічних та організаційних відносин, що виникають між особами, які шукають роботу, працівниками, професійними спілками, роботодавцями та їх організаціями, органами державної влади у сфері задоволення потреби працівників у зайнятості, а роботодавців – у найманні працівників відповідно до законодавства.

Ринок товарів (робіт, послуг) – це сфера обігу товарів, що визначається виходячи з можливості покупця (продавця) без значних додаткових витрат придбати (реалізувати) товар (роботи, послуги) на найближчій для покупця (продавця) території.

Ринок цінних паперів – це ринок, що забезпечує довгострокові потреби у фінансових ресурсах шляхом обороту на ньому акцій, облігацій, депозитних сертифікатів, казначейських зобов'язань і інших аналогічних документів.

Рівень управління – це частина організації, в межах якої і відносно якої можуть прийматись самостійні рішення без їхнього обов'язкового узгодження з вищими або нижчими частинами.

Рішення управлінське – це директивний або адміністративний акт, який визначає мету і діяльність підлеглих працівників для її досягнення.

Роботодавець – це юридична особа (її філія, відділення, інший відокремлений підрозділ чи її представництво) або самозайнята особа, яка використовує найману працю фізичних осіб на підставі укладених трудових договорів (контрактів) та несе обов'язки із

сплати їм заробітної плати, а також нарахування, утримання та сплати податку на доходи фізичних осіб до бюджету, нарахувань на фонд оплати праці, інші обов'язки, передбачені законами.

Робоча зона – це простір, обмежений висотою 2 м над рівнем підлоги чи майданчика, на якому знаходяться робочі місця постійного або непостійного перебування працівників.

Робоче місце – це місце постійного або тимчасового перебування працівника в процесі трудової діяльності.

Роздержавлення – це: перетворення державних підприємств у підприємства, що базуються на недержавних формах власності; ліквідація механізмів прямого державного управління економікою шляхом передачі відповідних повноважень на рівень підприємства без зміни характеру власності.

Роздрібна ціна – це ціна, за якою товар продається в роздрібній торгівлі для населення і деяких організацій.

Розпорядження майном боржника – це система заходів щодо нагляду та контролю за управлінням і розпорядженням майном боржника з метою забезпечення збереження, ефективного використання майнових активів боржника, проведення аналізу його фінансового становища, а також визначення наступної оптимальної процедури (санації, мирової угоди чи ліквідації) для задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів.

Розрахунковий рахунок – це один з основних рахунків, що відкривається у банках юридичними особами для зберігання коштів і здійснення розрахунків.

Роялті – це вид розрахунку за надану ліцензію, який виступає у формі періодичних відрахувань протягом терміну дії ліцензійної угоди.

С

Саботаж – це зрив роботи шляхом прямої відмови від неї або свідомо недбалого її виконання.

Сальдо – це різниця між обсягом експорту та імпорту.

Самострахування – це: комплекс заходів, спрямованих на запобігання ризикам; створення резервних фондів матеріальних і фінансових ресурсів, призначених покривати збитки, пов'язані зі страховими випадками.

Самофінансування – це один з методів фінансового забезпечення відтворювальних витрат, який ґрунтується на використанні суб'єктом господарської діяльності власних фінансових ресурсів без залучення коштів державного бюджету.

Санація – це система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом реструктуризації підприємства, боргів і активів та/або зміни організаційно-правової та виробничої структури боржника.

Санкція – це частина юридичної норми, що передбачує заходи державного примусу, які застосовуються в разі порушення цієї норми.

Санування – це: збільшення кредиту, надання субсидій та інші фінансові заходи держав або банків з метою допомоги великим підприємствам, які перебувають перед загрозою збанкрутування; реформація балансу.

Свінг – це: межа автоматичного кредитування сторонами двосторонньої платіжної угоди; технічний кредит за валютним клірингом.

Світч – це: перенесення строку поставки з одного місяця на інший; ліквідація зобов'язань в одних цінних паперах або валютах та укладання угод в інших; передання третій країні залишків на кліринговому рахунку за курсом зі знижкою проти офіційного.

Секвестр – це заборона чи обмеження права користування будь-яким майном за розпорядженням органів державної влади.

Сельбищна частина міста – це частина міста, де сконцентрована основна частина населення чи основна частина житлової забудови.

Сеньйораж – це дохід держави від емісії грошей.

Сертифікат – це документ, що засвідчує високий рівень якості продукції та її відповідність вимогам міжнародних стандартів ISO серії 9000.

Сертифікат відповідності – це документ, виданий за правилами системи сертифікації, який засвідчує, що належним чином ідентифікована продукція, процес або послуга відповідають конкретному стандарту чи іншому нормативному документу.

Сертифікація продукції – це важливий елемент системи управління якістю продукції, який передбачає оцінку відповідності про-

дукції певним вимогам з обов'язковим документальним оформленням – видачею сертифіката.

Синдикат – це: одна з форм капіталістичних монополій; об'єднання самостійних підприємств з метою регулювання ринку певного товару, підтримання високого рівня цін і одержання надприбутку.

Синергізм – це одна з властивостей систем, що виражається в підвищенні ефективності функціонування системи в цілому порівняно з сумарною ефективністю окремих її частин.

Система – це сукупність елементів, об'єднаних взаємодією та взаємозалежністю.

Система контролю – це сукупність засобів, виконавців та певних об'єктів контролю, які взаємодіють за правилами, встановленими нормативною документацією.

Система нормативних документів – це комплекс норм, правил, положень і вимог, обов'язкових при розробці проектно-кошторисної документації і для інженерних розвідок у будівництві, реконструкції, реставрації, розширенні і технічному переозброєнні діючих підприємств, у виробництві будівельних конструкцій і матеріалів, а також при організації і управлінні виробництвом.

Система оплати праці – це сукупність взаємопов'язаних форм і методів оплати праці, структура та принципи її організації, які відповідають вимогам розвитку продуктивних сил і змісту виробничих відносин.

Система управління документацією – це комплекс робіт і технічні засоби зі створення, оформлення і проходження документів при поточному використанні та їх підготовки до збереження в архівах, призначені для швидкої безперебійної й ефективної роботи апарату управління.

Система якості – це: контроль за діяльністю акредитованих органів із сертифікації, дослідних лабораторій, а також за сертифікованою продукцією і станом її виробництва; сукупність організаційної структури, відповідності процедур, процесів та ресурсів, що забезпечує здійснення загального управління якістю та відповідність її встановленим вимогам.

Системність – це цілісність матеріальних, інформаційних і фінансових потоків, що піддаються дії в рамках керованої системи.

СІФ – це умови, які застосовуються в контрактах купівлі-продажу для визначення зобов'язань продавця і покупця з поставки товару та встановлення цін.

Складські послуги (дистрибуція) – це послуги, пов’язані з обробкою вантажу, складуванням, переробкою, зберіганням, а також послуги, що надаються на території термінально-складських комплексів.

Службовець – це працівник, який виконує на підприємстві функції підготовки і оформлення документації, господарське обслуговування, облік і контроль.

Собівартість продукції – це сукупність витрат на виробництво і збут продукції, виражених у грошовій формі.

Соціальна ефективність діяльності підприємства – це результативність роботи підприємства, яка виражається у вирішенні ряду соціальних проблем суспільства.

Соціальна політика – це економічна політика, що включає захист прав споживачів, політику заробітної плати і доходів населення, політику зайнятості, політику соціального захисту та соціального забезпечення.

Соціальне підприємництво – це підприємницька діяльність, направлена на вирішення нагальних соціальних проблем.

Соціальне страхування – це система економічних відносин, за допомогою яких формуються й використовуються фонди грошових засобів, передбачені для матеріального забезпечення непрацездатних осіб.

Соціальний знос – це втрата вартості основними засобами в результаті того, що нові засоби праці забезпечують більш високий рівень задоволення соціальних вимог.

Соціальні результати проекту – це наслідки реалізації проекту, що забезпечують підвищення рівня матеріального добробуту населення, гармонійний фізичний і інтелектуальний розвиток особи.

Соціально-психологічні методи управління – це методи, що реалізують мотиви соціальної поведінки людини.

Спеціаліст – це працівник, який займається на підприємстві інженерно-технічними, економічними та іншими роботами.

Спеціальна економічна зона – це частина території країни, на якій встановлено спеціальний правовий режим господарської діяльності, особливий порядок застосування та дії законодавства.

Спеціальний фонд – це фонд фінансових ресурсів, що формується з конкретно визначених джерел надходжень і використовується на фінансування конкретно визначених цілей.

Спільне підприємство – це форма співробітництва партнерів, які об’єднують капітал для здійснення спільної виробничої діяль-

ності, управління і розподілу прибутку пропорційно вкладеному капіталу.

Споживач – це громадянин, який купує, замовляє, використовує або має намір придбати чи замовити товари (роботи, послуги) для власних побутових потреб.

Споживна вартість – це: здатність товару задовольняти певні потреби споживачів; корисність товару.

Споруди – це земельні поліпшення, що не належать до будівель і призначені для виконання спеціальних технічних функцій.

Спот – це: наявний товар; товар з поставкою зі складу.

Сприятливе підприємницьке середовище – це: наявність всіх умов для нормального, цивілізованого розвитку бізнесу; підтримка розвитку підприємництва на державному та регіональному рівнях у сфері законодавства, фінансово-кредитної та податкової системах; наявність державних пільг і стимулів для розвитку підприємницької діяльності; наявність сприятливих умов для придбання нерухомості та оренди майна.

Стагнація – це фаза економічного розвитку держав з ринковою економікою, для якої характерні певний спад ділової активності і кон'юнктури, незначний ріст безробіття та зниження цін.

Стагфляція – це ситуація в економіці, коли інфляція супроводжується зниженням виробництва.

Стадії проектування – це складові частини проектної документації: ескізний проект, техніко-економічне обґрунтування, техніко-економічний розрахунок, проект, робочий проект, робоча документація.

Стандарт – це основний нормативно-технічний документ, в якому показники якості продукції встановлюються, виходячи з новітніх досягнень науки і техніки.

Статистика – це: різновид діяльності, спрямованої на одержання, обробку й аналіз інформації; наука, що вивчає кількісний бік масових суспільних явищ і процесів в органічному зв'язку з їх якісною визначеністю, характерною для конкретних умов і часу.

Статистичний контроль – це метод технічного контролю й аналізу якості продукції та ходу технологічних процесів, що базуються на сучасних прийомах теорії ймовірності та математичної статистики.

Статутний фонд – це сукупність матеріальних ресурсів і коштів, що надаються засновником у постійне розпорядження підприємства чи організації та використовується як основне джерело власних коштів для формування основних і оборотних активів.

Статут підприємства – це зібрання обов’язкових правил, що регулюють взаємовідносини підприємства з іншими суб’єктами господарювання, а також індивідуальну діяльність.

Стратегія підприємства – це визначення довгострокового курсу розвитку підприємства, затвердження цього курсу та розподіл ресурсів для його реалізації.

Страхова подія – це подія, передбачена договором страхування або чинним законодавством, з настанням якої виникає зобов’язання страховика відшкодувати завдані цією подією збитки або сплатити страхове забезпечення страхувальникові.

Страхова сума – це межа грошових зобов’язань страховика щодо компенсації завданих страховою подією збитків страхувальнику.

Страхове відшкодування – це сума компенсації, що її сплачує страховик страхувальнику за збиток, спричинений об’єкту страхування страховим випадком.

Страховий запас – це запас матеріальних цінностей, призначений для забезпечення безперебійності виробництва у разі зриву терміну поставки матеріалів або у разі виникнення непередбачуваного підвищеного попиту на продукцію підприємства.

Страховий збір – це плата, встановлена чинним законодавством, яку вносить пасажир під час оформлення проїзду для обов’язкового особистого страхування від нещасного випадку.

Страховик – це юридична особа (страхова компанія), що діє на підставі відповідної ліцензії, беручи на себе певні зобов’язання щодо створення колективного страхового фонду і виплати з нього страхового відшкодування страхувальнику або третій особі (на користь якої укладено договір страхування) при настанні страхового випадку.

Страхувальник – це фізична або юридична особа, яка страхує своє майно чи укладає зі страховою організацією договір особистого страхування та сплачує страхові внески.

Страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання

страхових випадків, визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, які формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій).

Строк корисного використання – це очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг).

Структура капіталу – це співвідношення різних видів власних і позикових коштів в пасиві балансу підприємства.

Структурно-галузева політика – це економічна політика, спрямована на здійснення державою прогресивних змін у структурі економіки, удосконалення міжгалузевих та внутрішньогалузевих пропорцій, стимулювання розвитку галузей, які визначають науково-технічний прогрес, забезпечують конкурентоспроможність вітчизняної продукції та зростання рівня життя населення.

Субвенція – це міжбюджетні трансферти для використання на певну мету в порядку, визначеному органом, який прийняв рішення про надання субвенції.

Суб'єкт великого підприємництва – це суб'єкт господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) перевищує 250 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності перевищує суму, еквівалентну 50 мільйонам євро.

Суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності – це будь-яка юридична особа, їх об'єднання чи структурні одиниці, інші суб'єкти господарської діяльності та фізичні особи, зареєстровані як суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.

Суб'єкт мікропідприємництва – це: фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи-підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро; юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро.

Суб'єкт малого підприємництва – це: фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи-підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро; юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро.

Суб'єкт підприємницької діяльності – це: господарські організації (підприємства) – юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку; громадяни, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

Суб'єкт управління – це елемент системи управління, який характеризується управлінським впливом, спрямованим на об'єкт управління.

Суборенда – це угода про передачу орендарем орендованого ним об'єкта в оренду третій особі.

Субсидія – це допомога в грошовій чи натуральній формі, що надається державою фізичним чи юридичним особам за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів.

Суспільна значимість проекту – це вплив результатів реалізації проекту на хоч би один з внутрішніх або зовнішніх ринків: фінансовий, матеріальних продуктів і послуг, праці, а також на екологічну і соціальну обстановку.

Сучасна ринкова економіка – це економічна система, що склалася в розвинених країнах з ринковою економікою та характеризується при наявності колективної приватної (акціонерної) власності, активним державним регулюванням господарської діяльності, розвинутою приватною і державною системи соціального страхування і соціального забезпечення.

Сфера аудиту – це зміст (охвачені структурні підрозділи, види діяльності, процеси, період часу) і межі аудиту.

Сюрвейєр – це інспектор або агент з огляду застрахованого майна.

Т

Такса – це встановлені державою або органом місцевого самоврядування стабільні розцінки на товар, оплату праці та послуг.

Таксономія фінансової звітності – це склад статей і показників фінансової звітності та її елементів, які підлягають розкриттю.

Тактичне планування – це процес розроблення способів досягнення цілей та шляхів реалізації певних середньо- і короткострокових завдань, сформульованих у стратегічному плані.

Тантьєма – це одна з форм додаткової винагороди членів правлінь акціонерних товариств, страхових компаній, банків.

Таргетування – це спосіб реалізації господарської політики держави або окремого підприємства, який полягає у виборі будь-якої економічної «мішені», на котру необхідно впливати, щоб досягнути певних результатів.

Тариф – це система ставок, за якими оплачують виробничі й невиробничі послуги.

Тарифна квота – це будь-яка попередньо встановлена вартість чи кількість товарів, визначена для імпортування чи експортування під час визначеного періоду зі зниженням загального мита, та поза яким будь-яка додаткова кількість цих товарів може бути імпортована чи експортована лише при сплаті повного мита.

Тарифна система – це система регулювання оплати праці залежно від складності виконуваних робіт, інтенсивності та умов праці.

Тарифна сітка – це сукупність кваліфікаційних розрядів та відповідних їм тарифних коефіцієнтів.

Тарифна ставка – це розмір оплати праці працівників за одиницю робочого часу при певному тарифному розряді.

Тарифна угода – це договір між представниками сторін переговорів з питань оплати праці та соціальних гарантій.

Тарифний коефіцієнт – це співвідношення тарифної ставки вищого розряду і тарифної ставки першого розряду.

Тарифно-кваліфікаційний довідник – це збірник вимог, що містить систему цензів, яким повинні відповідати робітники певної професії і кваліфікації.

Тверда угода – це контракт у письмовій формі, який має обов'язкову силу, про обмін визначеної кількості ресурсів за встановленою ціною на конкретну майбутню дату.

Тель-кель – це умова договору, згідно з яким покупець приймає товар незалежно від його якості, виключно за назвою, вказаною в договорі.

Тендер – це форма розміщення замовлення на виконання проектних робіт, що передбачає відбір підрядника шляхом оцінки його пропозицій і умов, за яких він згоден виконати замовлення.

Тендерна гарантія – це грошовий внесок у розмірі, що встановлюється у документації про торги, і вноситься претендентом як засіб забезпечення добросовісності дотримання ним своїх пропозицій на період, установлений умовами тендера.

Теорія портфелів – це широко вживана в ризик-менеджменті теорія, в основі якої лежить передбачення того, що кільком однорідним об'єктам будуть властиві всі ті характеристики, якими наділений окремий об'єкт.

Теперішня вартість – це дисконтована сума майбутніх платежів, яка, як очікується, буде потрібна для погашення зобов'язань у процесі звичайної діяльності підприємства.

Територія пріоритетного розвитку – це територія в межах міста, району, регіону, на якій склалися несприятливі соціально-економічні умови та на якій запроваджується спеціальний режим інвестиційної діяльності з метою створення нових робочих місць.

Термін життя проекту – це період від моменту ухвалення рішень про капіталовкладення в певний проект до кінця передбачуваного економічного терміну життя об'єкта.

Термін окупності інвестицій – це: мінімальний часовий інтервал від початку здійснення проекту, за межами якого інтегральний ефект стає і надалі залишається позитивним; період, після закінчення якого первинні вкладення й інші витрати, пов'язані з інвестиційним проектом, покриваються сумарними результатами його реалізації.

Техніка безпеки – це система організаційних заходів і технічних засобів, яка унеможливорює вплив на працюючих небезпечних виробничих факторів.

Техніко-економічне обґрунтування – це розробка для об'єктів, що вимагають детального обґрунтування, відповідних рішень, визначення варіантів і економічної доцільності їх реалізації.

Технічна експлуатація – це комплекс заходів щодо технічного нагляду, догляду, утримання і усіх видів ремонту.

Технічне переозброєння – це комплекс заходів з підвищення техніко-економічного рівня окремих виробництв, цехів і дільниць

діючих підприємств на основі впровадження новітньої передової техніки і технології, механізації і автоматизації виробництва, модернізації і заміни застарілого та фізично зношеного обладнання новим продуктивнішим, а також з удосконалення загальнозаводського господарства і допоміжних служб.

Технічний еквайринг – це діяльність юридичної особи щодо технологічного, інформаційного обслуговування торговців за операціями, які здійснені із застосуванням платіжних карток.

Технічний регламент – це нормативно-правовий акт, затверджений центральним органом виконавчої влади з питань технічного регулювання та споживчої політики, в якому зазначаються характеристики продукту чи пов'язані з ним процеси і методи виробництва, включаючи відповідні адміністративні положення, виконання яких є обов'язковим.

Технічний стан – це сукупність схильних до зміни в процесі виробництва чи експлуатації якостей виробу, яка характеризується в певний момент часу ознаками, встановленими технічною документацією на цей виріб.

Технічні вимоги – це сукупність технічних характеристик вироблюваної продукції, що задовольняють споживчів і комерційні параметри, задані замовником.

Технічні заходи в торгівлі – це заходи технічної політики, які включають встановлення й уведення в дію обов'язкових для дотримання вимог до товарів, а також застосування процедур обов'язкового підтвердження відповідності товарів указаним вимогам.

Технологічна дисципліна – це дотримання точної відповідності технологічного процесу виготовлення продукції вимогам технологічної та конструкторської документації.

Технологічна структура основних засобів – це співвідношення між активною та пасивною частиною основних засобів.

Технологічне оснащення – це засоби технологічного спорядження, які доповнюють технологічне устаткування під час виконання певної частини технологічного процесу.

Технологічний норматив – це норматив використання матеріальних і енергетичних ресурсів, який встановлюється для стаціонарних, пересувних і інших джерел, технологічних процесів та обладнання.

Технологічний процес – це частина виробничого процесу, яка складається з дій, спрямованих на зміну та/чи визначення стану предмета праці.

Технологічний транспорт – це транспортні засоби переривчастої та безперервної дії, які є елементом технологічної системи і використовуються для переміщення сировини (матеріалу), що обробляється, або продуктів його переробки (напівфабрикатів, готової продукції) і відходів виробництва.

Технологічні інновації – це діяльність підприємства, пов'язана із розробкою та впровадженням як технологічно нових, так і значно технологічно вдосконалених продуктів (продуктові інновації) і процесів (процесові інновації).

Технологічно новий продукт – це продукт, технологічні характеристики якого (функціональні ознаки, конструктивне виконання, додаткові операції) чи передбачене використання принципово нові або суттєво відрізняються від аналогічних продуктів, що виготовлялися раніше.

Технологічно удосконалений продукт – це продукт, у якому на відміну від існуючого продукту поліпшені якісні характеристики, підвищена економічна ефективність виробництва за рахунок використання більш вискоєфективних компонентів чи матеріалів, часткової зміни (однієї або більше) технічних підсистем.

Технологія – це сукупність методів (способів) виготовлення, видобутку, обробки або переробки та інших процесів, робіт і операцій, що змінюють стан сировини, матеріалів, напівфабрикатів чи виробів у процесі отримання продукції із заданими показниками якості.

Технологія подвійного призначення – це технологія, призначена для застосування (використання) в інтересах оборони, державної безпеки та охорони правопорядку, з використанням визначеної її частини для інших сфер.

Технологія управління – це сукупність формалізованих та неформалізованих операцій і прийомів їх виконання апаратом управління та особами, що приймають рішення.

Технополіс – це форма територіальної інтеграції науки та виробництва.

Тимчасова непрацездатність – це непрацездатність особи внаслідок захворювання, травми або з інших причин, що не залежить від факту втрати працездатності (пологи, карантин, догляд за хворим

тощо), яка має тимчасовий зворотний характер під впливом лікування та реабілітаційних заходів, триває до відновлення працездатності або встановлення групи інвалідності, а в разі інших причин – до закінчення причин відсторонення від роботи.

Товар – це продукція, роботи, послуги, матеріально-технічні ресурси, майнові та немайнові права, що підлягають продажу.

Товариство з додатковою відповідальністю – це вид господарської організації, статутний фонд якої розділений на частини, розмір яких визначається установчими документами, а учасники товариства відповідають за його борги своїми внесками у статутний фонд та у разі нестачі цих сум – додатково майном, що їм належить, в однаковому для всіх учасників розмірі, кратному внеску кожного з них.

Товариство з обмеженою відповідальністю – це організація, створювана на основі угоди між юридичними особами та (або) громадянами шляхом об'єднання їхніх внесків задля досягнення загальних цілей, статутний фонд якої формується лише за рахунок коштів пайовиків, що несуть відповідальність у межах сум внесків.

Товарна біржа – це організаційне утворення, яке спеціалізується на гуртовій торгівлі масовими товарами, що мають чіткі та стійкі якісні параметри.

Товарна група – це група однорідних товарів за гармонізованою системою опису та кодування.

Товарна продукція – це продукція підприємства, яка виготовлена за певний період і призначена для реалізації на сторону.

Товарний дериватив – це стандартний документ, який засвідчує право продати та/або купити біржовий товар (крім цінних паперів) на обумовлених умовах у майбутньому.

Товарний знак – це оригінальне позначення, за допомогою якого товари і послуги одного виробника відрізняються від товарів і послуг інших виробників.

Товарний кредит – це будь-яка господарська операція суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачає реалізацію продукції, робіт, послуг, передавання права власності іншому суб'єктові підприємницької діяльності або громадянину на умовах відстрочення платежу, якщо таке відстрочення перевищує звичайні строки банківських розрахунків або 30 календарних днів від дати реалізації.

Товарний склад – це організація, яка зберігає товар та надає послуги, пов'язані зі зберіганням, на засадах підприємницької діяльності.

Товарно-транспортна документація – це комплект юридичних документів, на підставі яких здійснюють облік, приймання, передавання, перевезення, здавання вантажу та взаємні розрахунки між учасниками транспортного процесу.

Товарно-транспортна накладна – це єдиний для всіх учасників транспортного процесу юридичний документ, що призначений для списання товарно-матеріальних цінностей, обліку на шляху їх переміщення, оприбуткування, складського, оперативного та бухгалтерського обліку, а також для розрахунків за перевезення вантажу та обліку виконаної роботи.

Товаровиробник – це суб'єкт господарювання, який здійснює види економічної діяльності, що класифікуються за секціями А-ґ КВЕД, та в якого валовий дохід (для фізичної особи-підприємця – обсяг виручки), отриманий від операцій з реалізації продукції власного виробництва і продуктів її переробки за попередній звітний період (періоди), визначений з урахуванням циклічності виробництва, перевищує 75 процентів загальної суми валового доходу (обсягу виручки) за умови використання у виробничому процесі виробничих потужностей (приміщення, устаткування, обладнання), сировини, матеріалів, робочої сили, технологічних процесів тощо, що підтверджується податковою та/або фінансовою звітністю суб'єкта господарювання.

Торгівельна діяльність – це роздрібна та оптова торгівля, діяльність у торговельно-виробничій сфері за готівкові кошти, інші готівкові платіжні засоби та з використанням кредитних карток.

Торгівля валютними цінностями – це операції, пов'язані з переходом права власності на національну валюту, іноземну валюту, платіжні документи та інші цінні папери, виражені у національній валюті, в іноземній валюті або банківських металах.

Торгівля іноземною валютою – це валютні операції, пов'язані з переходом права власності на валютні цінності, за винятком операцій, що здійснюються між резидентами за умови, що такими валютними цінностями є національна валюта, цінні папери та чеки, виражені у національній валюті.

Торгівля у розстрочку – це господарська операція, яка передбачає продаж резидентом або нерезидентом товарів фізичним чи юридичним особам на умовах розстрочення кінцевого розрахунку, на визначений строк та під процент.

Торгова діяльність – це діяльність з придбання або створення активів і пасивів з метою продажу в майбутньому та/або для отримання прибутку від короткотермінових коливань ціни або дилерської маржі, а також діяльність з хеджування торгових операцій.

Торгова марка – це об'єкт авторського права та інтелектуальної власності, товарний знак і логотип, знак для товарів та послуг, зареєстрований в установленому законодавством порядку.

Торгова мережа – це сукупність об'єктів (закладів) роздрібною торгівлі, розміщених на визначеній території.

Торговельна надбавка (націнка) – це сума витрат суб'єкта господарювання, що пов'язані з обігом товару та здійснюються в процесі його продажу (реалізації) у роздрібній торгівлі, та прибутку.

Торговий патент – це державне свідоцтво, яке засвідчує право суб'єкта підприємницької діяльності чи його структурного (відокремленого) підрозділу займатися певними видами підприємницької діяльності.

Точка безбитковості – це виручка і обсяг виробництва фірми, які забезпечують покриття всіх її витрат і нульовий прибуток.

Транзит – це перевезення товару через територію країни з перевантаженням, зберіганням на складі, роздрібленням великих партій на малі, зміною у способі або виді транспорту або без цих операцій, коли таке перевезення є тільки частиною всього шляху, який починається і закінчується поза межами країни, через територію якої відбувається перевезення.

Транзитні послуги – це безпосередньо пов'язана з транзитом вантажів підприємницька діяльність учасників транзиту, що здійснюється в межах договорів (контрактів) перевезення, транспортного експедирування, доручення, агентських угод тощо.

Транспортна діяльність – це діяльність, пов'язана з виконанням організаційних і технологічних операцій по переміщенню вантажів, пасажирів і багажу автомобільним, залізничним, повітряним, водним (морським, річковим) та іншими видами транспорту або поєднанням цих видів транспорту, в тому числі транспортно-експедиційна діяльність та інші пов'язані з перевезенням транспортні роботи і/або послуги, що виконуються на договірній основі або інших законних підставах.

Транспортна логістика – це комплексне і взаємопов'язане вирішення завдань, пов'язаних з організацією переміщення вантажів транспортом загального користування.

Транспортна мережа – це система шляхів і вулиць різного значення та рівня впорядкованості для руху транспортних засобів і пішоходів.

Транспортна послуга – це перевезення вантажів і пасажирів та комплекс допоміжних операцій, що пов'язані з перевезенням вантажів і пасажирів.

Транспортна система – це технологічно взаємозв'язана система транспортних засобів, транспортних комунікацій, транспортної інфраструктури незалежно від форми власності та системи регулювання їх взаємодії.

Транспортне будівництво – це будівництво нових і реконструкція існуючих споруд залізничного, автомобільного, водного, повітряного і трубопровідного транспорту, що включає будівництво земляного полотна залізничних і автомобільних доріг, обладнання верхньої будівлі залізничного шляху, дорожнього і аеродромного покриття, мостобудування, тунеле- і метробудування, електрифікацію залізничної колії, будівництво портових і гідротехнічних споруд, магістральних, нафто- і газопроводів, а також транспортних будівель.

Транспортний вузол – це: комплекс транспортних обладнань у пункті стикування кількох видів транспорту, що спільно виконують операції з обслуговування транзитних, місцевих і міських перевезень вантажів і пасажирів; центральний пункт збирання, сортування, перевалки і розподілу вантажів для визначеного району.

Транспортний запас – це запас матеріальних цінностей, який створюється на підприємстві з метою забезпечення безперебійності виробництва на період з дня оплати рахунку постачальника до прибуття вантажу на склад.

Транспортний процес – це сукупність операцій навантаження в навантажувальному і перевантажувальному пунктах, транспортування, розвантажувальних операцій в пунктах передачі вантажу з одного виду транспорту на інший і пункті розвантаження і подачі рухомого складу під навантаження.

Транспортний ринок – це сукупність транспортних комунікацій, на яких діє сукупність транспортних підприємств одного чи кількох видів транспорту, що здійснюють (реалізують) транспортні послуги для користувачів транспорту на певній території, виходячи зі своїх техніко-економічних особливостей, можливостей і запитів споживачів.

Транспортний сервіс – це система обслуговування, що дозволяє споживачеві вибрати оптимальний комплекс (пакет) послуг і робіт, що забезпечує переміщення вантажів, пасажирів, багажу, вантажобагажу, транспортної техніки в заданий місце і час з узгодженими витратами.

Транспортний тариф – це ціна перевезення та інших видів послуг транспортних підприємств і організацій, що надаються користувачам транспорту, яка встановлюється на основі собівартості перевезень чи співвідношення попиту та пропозиції на транспортні послуги з урахуванням цін конкурентів чи іншими способами.

Транспортно-експедиторська діяльність – це підприємницька діяльність із надання транспортно-експедиторських послуг з організації та забезпечення перевезень експортних, імпорتنих, транзитних або інших вантажів

Транспортно-експедиторська послуга – це послуга, пов'язана з підготовкою та відправленням вантажів, організацією та забезпеченням перевезень, контролем за проходженням і одержанням вантажів, проведенням взаєморозрахунків.

Трансфер – це: переказ іноземної валюти з однієї країни в іншу; передавання іноземних цінних паперів (акцій) однією особою у власність іншої відповідним написом або заявою.

Трансферт – це платежі (або передача майна, робіт чи послуг), замість яких платник безпосередньо не одержує товарів, робіт або послуг.

Трансфер технології – це передача технології, що оформляється шляхом укладення між фізичними та/або юридичними особами двостороннього або багатостороннього договору, яким устанавлюються, змінюються або припиняються майнові права та обов'язки щодо технології та/або її складових.

Трансферти – це кошти, що передаються з державного бюджету до місцевих бюджетів або з місцевих бюджетів вищого рівня до бюджетів нижчого рівня у вигляді дотацій, субсидій, субвенцій та в інших формах.

Трансфертна ціна – це оптова ціна, що обслуговує оборот товарів і послуг у межах підприємства.

Трасант – це векселедавець переказного векселя.

Трасат – це особа, яка зазначена як платник за переказним векселем.

Траст – це юридична особа-нерезидент, яка провадить свою діяльність на основі довірчої власності, де повірений діє за рахунок і в інтересах довірителя, а також зобов'язується за винагороду виконувати певні юридичні дії.

Трастові операції – це: операції, пов'язані з довірчими відносинами; управління майном небіжчика в інтересах спадкоємців; тимчасове управління майном осіб, які позбавлені права здійснювати цю функцію (неповнолітні, недієздатні); вкладання грошей в акції чи нерухомість, оплати грошей, податків.

Трасування – це видача переказного векселя на трасата.

Тратта – це переказний вексель відносно трасата (акцептанта).

Трейдер – це представник брокера в торговельній зоні біржі, що приймає замовлення від імені фірми на продаж і купівлю.

Тренінг – це форма навчального заняття, покликана підібрати, закріпити, зробити звичними прийоми і способи дій, які є найбільш виграшними при даних індивідуальних особливостях і корисні для ефективного виконання завдань або функцій.

Трест – це одна з форм капіталістичних монополій, за якою всі об'єднані підприємства втрачають свою комерційну й виробничу самостійність і підпорядковуються єдиному управлінню.

Трудова міграція – це переміщення особи, пов'язане з перетинанням державного кордону або меж адміністративно-територіальної одиниці з метою виконання або пошуку роботи.

Трудовий арбітраж – це орган, який складається із залучених сторонами фахівців, експертів та інших осіб і приймає рішення по суті трудового спору (конфлікту).

Трудовий договір – це угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, з підляганням внутрішньому трудовому розпорядкові, а власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін.

Трудовий колектив – це громадяни, які своєю працею беруть участь в діяльності підприємства на основі трудового договору, а також інших форм, що регулюють трудові відносини працівника з підприємством.

Трудовий потенціал – це сукупність характеристик людини, які формуються в результаті матеріальних і духовних вкладень (здоров'я, інтелект, творчі здібності, освіта, професіоналізм, моральність, активність, організованість тощо).

Трудові ресурси – це частина населення країни, яка здатна до трудової діяльності.

Трудомісткість продукції – це показник, який обернений до показника виробітку та характеризується величиною затрат праці (часу) на виготовлення одиниці продукції.

Тяжкість праці – це характеристика трудової діяльності людини, яка визначає ступінь залучення до роботи м'язів і відображає фізіологічні затрати внаслідок переважаючого фізичного перевантаження.

У

Увідний інструктаж – це інструктаж робочих, спеціалістів, службовців, призначений для ознайомлення тих, хто оформляється на підприємство, з загальними поняттями і основними положеннями техніки безпеки, правилами поведінки на території, в цехах і дільницях підприємства і зонах руху транспортних засобів.

Увізне мито – це мито, що справляється при здійсненні митного оформлення товарів, що ввозяться за вантажною митною декларацією на митну територію, з урахуванням винятків, передбачених законодавством.

Узурфрукт – це право особи користуватися чужою власністю і одержувати від неї прибутки за умови збереження її цілісності та господарського призначення.

Ультимо – це остання дата виконання певної угоди.

Умови експлуатації – це сукупність зовнішніх впливів і їх змінення у часі, за винятком вхідних впливів, яких зазнає об'єкт у процесі експлуатації.

Умови праці – це сукупність факторів виробничого середовища і трудового процесу, які впливають на здоров'я і працездатність людини в процесі її професійної діяльності.

Умовна гарантія – це гарантія, за якою банк-гарант у разі порушення принципалом свого зобов'язання, забезпеченого гаранті-

єю, сплачує кошти бенефіціару на підставі вимоги бенефіціара та в разі виконання ним відповідних умов або подання документів, зазначених у гарантії.

Умовне звільнення від оподаткування митними платежами – це звільнення від сплати митних платежів, застосування якого передбачає дотримання певних умов та обмежень під час використання товарів комерційного призначення, розпорядження ними після їх випуску.

Умовно чиста продукція – це показник виробничої програми підприємства, який визначається сумуванням обсягу чистої продукції (новоствореної вартості) та амортизаційних відрахувань.

Унітарне підприємство – це підприємство, що створюється одним засновником, який виділяє необхідне для того майно, формує відповідно до закону статутний капітал, не поділений на частки (паї), затверджує статут, розподіляє доходи, безпосередньо або через керівника, який призначається засновником, керує підприємством і формує його трудовий колектив на засадах трудового найму, вирішує питання реорганізації та ліквідації підприємства.

Уніфікація – це приведення чогось до єдиної системи.

Управління – це особливий вид інтелектуальної діяльності, що застосовує різноманітні засоби і методи впливу на процеси.

Управління виробничою діяльністю – це процес планування, організації, мотивації і контролю, необхідний для забезпечення ефективного функціонування та розвитку виробничої системи.

Управління персоналом – це частина кадрової політики підприємства, основними функціями якої є планування потреби в певних категоріях персоналу, його набір і відбір, забезпечення процесу навчання персоналу, визначення розмірів заробітної плати.

Управління підприємством – це цілеспрямоване керівництво усіма підрозділами і ланками підприємства для організації та координації їхньої діяльності в процесі постачання, виробництва та реалізації продукції.

Управління попитом – це активний вплив на формування попиту, що проводиться через ціноутворення і розширює круг споживачів.

Управління проектом – це методологія організації, планування, керівництва, координації людських і матеріальних ресурсів протягом життєвого циклу проекту, спрямована на ефективне досягнення його цілей шляхом застосування системи сучасних методів,

техніки й технологій управління для одержання певних результатів проекту за складом і обсягом робіт, вартістю, часом, якістю.

Управління якістю продукції – це дії, спрямовані на встановлення, забезпечення і підтримку необхідного рівня якості продукції в процесі її проектування, виробництва та експлуатації.

Управлінське рішення – це директивний акт цілеспрямованого впливу на об'єкт управління, що характеризує конкретну управлінську ситуацію і містить заходи, програму досягнення мети.

Управлінський облік – це процес деталізації, накопичення, підготовки та передачі фінансової інформації, що використовується керівництвом для планування, оцінки, контролю та забезпечення використання ресурсів.

Упущені доходи – це доходи, які могли б бути отримані при використанні засобів за одним із варіантів, проте втрачені, тому що використовувалися за іншим варіантом.

Утилізаційна вартість – це вартість матеріальних активів, які підлягають утилізації, досягли граничного стану внаслідок повного зносу або надзвичайної події та втратили свою первісну корисність або не мають ринку збуту на дату оцінки.

Ф

Фаза проекту – це множина логічно пов'язаних робіт проекту.

Фактична процентна ставка депозиту – це процентна ставка, розрахована шляхом застосування номінальної ставки до номіналу депозиту, збільшеного на суму сплачених раніше процентів.

Фактична процентна ставка лізингу – це процентна ставка, при якій теперішня вартість майбутніх мінімальних лізингових платежів дорівнює ринковій вартості об'єкта лізингу.

Факторинг – це вид фінансово-комерційних послуг, суть яких полягає в придбанні банками та іншими фінансовими організаціями боргів підприємств.

Фактор ризику – це суттєва обставина, яка сприяє виникненню небезпечної ситуації (ризик).

Фактотум – це довірена особа, яка виконує доручені завдання.

Фактурна вартість – це ціна товарів, які переміщуються через митний кордон, зазначена в рахунку-фактурі (рахунку-проформі).

Фальсифікація – це вчинена з корисних мотивів підробка чогось, зміна вигляду або властивостей предмета й надання йому такого зовнішнього вигляду, який не відповідає його справжній суті.

Фальсифікована продукція – це продукція, виготовлена з порушенням технології або неправомірним використанням знака для товарів та послуг, чи копіюванням форми, упаковки, зовнішнього оформлення, а так само неправомірним відтворенням товару іншої особи.

Фасований товар – це призначений для продажу товар, упакований за відсутності кінцевого споживача, при цьому кількість товару в упаковці має певне значення, зазначене на упаковці, що відповідає заздалегідь вибраному номінальному значенню і яке не може бути змінене без розкриття упаковки або її видимого пошкодження.

Фасування – це розміщення товару в споживчу тару або пакувальний матеріал з попереднім або одночасним дозуванням товару.

Федерація – це союз товариств або організацій.

Фідуціарний обов'язок – це обов'язок діяти якнайкраще в інтересах іншої особи.

Фізичний знос – це поступова втрата основними засобами вартості у зв'язку з механічним зносом вузлів і деталей, втомним зносом металу та зносом, що відбувається під впливом сил природи.

Фікс – це: установлена ціна на товари; точно визначена сума винагороди.

Фіктивне підприємництво – це підприємництво, що має наступні ознаки: зареєстровано (перереєстровано) на недійсні (втрачені, загублені) та підроблені документи; незареєстровано у державних органах, якщо обов'язок реєстрації передбачено законодавством; зареєстровано (перереєстровано) у органах державної реєстрації фізичними особами з подальшою передачею (оформленням) у володіння чи управління підставним (неіснуючим), померлим, безвісти зниклим особам або таким особам, що не мали наміру провадити фінансово-господарську діяльність або реалізовувати повноваження; зареєстровано (перереєстровано) та проваджено фінансово-господарську діяльність без відома та згоди його засновників та призначених у законному порядку керівників.

Філія – це організація, яка є частиною іншої юридичної особи та знаходиться поза місцем її розташування.

Фінанси – це сукупність форм і методів формування, розподілу й використання централізованих і децентралізованих грошових фон-

дів з метою виконання функцій і завдань держави, підприємств і населення із забезпечення умов розширеного відтворення, задоволення соціальних та інших потреб суспільства.

Фінансова гарантія – це передбачене контрактом право позикодавця отримувати грошові кошти від гаранта і, відповідно, зобов'язання гаранта сплатити грошові кошти позикодавцеві, якщо позичальник не виконає своїх зобов'язань.

Фінансова дисципліна – це стан дотримання органами державної влади й місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання всіх форм власності, об'єднаннями громадян, посадовими особами, резидентами та нерезидентами визначених законодавством фінансово-правових норм.

Фінансова діяльність – це виникнення грошових відносин, пов'язаних з неперервним кругообігом коштів у формах витрачання ресурсів, одержання доходів, їх використання, а також із приводу відносин з постачальниками, покупцями продукції, працівниками підприємства, державними органами та ін.

Фінансова звітність – це сукупність документів, що характеризує фінансовий стан підприємства.

Фінансова інвестиція – це валютна операція, яка передбачає придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та інших фінансових інструментів.

Фінансова інформація – це система фінансових показників, передбачених для прийняття рішень і розрахованих на конкретних користувачів.

Фінансова компанія – це фінансова установа, яка надає фінансові послуги, та не є страховиком, фінансовою установою, яка надає послуги з накопичувального пенсійного забезпечення, фінансовою установою – юридичною особою публічного права, а також кредитною установою.

Фінансова компанія групи А – це фінансова компанія, яка провадить діяльність з надання послуг з фінансового лізингу, надання коштів у позику, в тому числі на умовах фінансового кредиту, надання послуг факторингу та довірчого управління фінансовими активами та здійснює діяльність виключно за рахунок власного капіталу та/або субординованого боргу, залученого від власника істотної участі у фінансовій компанії.

Фінансова компанія групи Б – це фінансова компанія, яка провадить діяльність за рахунок коштів, отриманих на інших підс-

тавах, ніж фінансова компанія групи А, зокрема за рахунок кредитів, отриманих від іншої фінансової установи, та/або надає фінансові послуги з надання гарантій та поручительств.

Фінансова послуга – це операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, – і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів.

Фінансова установа – це юридична особа, яка відповідно до закону надає одну чи декілька фінансових послуг і яка внесена до відповідного реєстру в порядку, установленому законом.

Фінансове зобов'язання – це контрактне зобов'язання: передати грошові кошти або інший фінансовий актив іншому підприємству; обмінятися фінансовими інструментами з іншим підприємством на потенційно не вигідних умовах.

Фінансове посередництво – це діяльність, пов'язана з отриманням та перерозподілом фінансових коштів, крім випадків, передбачених законодавством.

Фінансовий актив – це: грошові кошти та їх еквіваленти; контракт, що надає право отримати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого підприємства; контракт, що надає право обмінятися фінансовими інструментами з іншим підприємством на потенційно вигідних умовах; інструмент власного капіталу іншого підприємства.

Фінансовий інструмент – це контракт, який одночасно приводить до виникнення (збільшення) фінансового активу в одного підприємства і фінансового зобов'язання або інструмента власного капіталу в іншого підприємства.

Фінансовий контроль – це специфічний вид діяльності, здійснюваний всіма ланками влади та недержавними структурами щодо забезпечення на базі законності відповідного рівня фінансової дисципліни, ефективного руху централізованих і децентралізованих фондів, а також пошуку шляхів удосконалення процесів розподілу та перерозподілу грошових коштів у країні.

Фінансовий кредит – це кошти, що надаються банком-резидентом або нерезидентом, що кваліфікується як банківська установа згідно із законодавством країни перебування нерезидента, або резидентами і нерезидентами, які мають згідно з відповідним законодавством статус небанківських фінансових установ, а також іноземною

державою або його офіційними агентствами, міжнародними фінансовими організаціями та іншими кредиторами-нерезидентами юридичній чи фізичній особі на визначений строк для цільового використання та під процент.

Фінансовий план – це план формування та розподілу фінансових ресурсів підприємства.

Фінансовий стан підприємства – це сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів підприємства.

Фінансові витрати – це витрати на проценти та інші витрати підприємства, пов'язані із запозиченнями.

Фінансові індикатори – це показники фінансового стану підприємства, які включені в дискримінантну модель і розраховуються на основі фінансової звітності бенефіціара.

Фінансово-кредитне підприємництво – це діяльність, де об'єктом купівлі-продажу є гроші, іноземна валюта та цінні папери.

Фінансово-промислова група – це статутна або договірна юридична особа, створена шляхом об'єднання промисловими підприємствами, організаціями, банками та іншими суб'єктами підприємницької діяльності (передачі у власність, в управління, в тому числі довірче) належного їм (закріпленого за ними) майна, фінансових ресурсів, а також передачі права управління господарською діяльністю для централізованого управління виробничою, науковою, фінансовою та комерційною діяльністю.

Фірма – це найменування господарського, торговельного чи промислового підприємства, яке має право юридичної особи.

Фіскальна достатність – це встановлення податків і зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями.

ФІФО – це: метод бухгалтерського обліку товарів за ціною першої партії; метод розрахунку відсотків з суми, внесеної першою на вклад.

Фліпер – це: агент, який виконує короткотермінові фінансові операції; особа, що продає акції одразу після їх купівлі.

Флотинг – це вільні коливання валютного курсу.

Флоут – це: сукупність акцій компанії, випущених на ринок; час між пред'явленням чека і його оплатою або списанням коштів з рахунка.

Фонд – це: запаси, ресурси, нагромадження; кошти або матеріальні засоби, призначені для якої-небудь мети; цінні папери, що дають прибуток; громадська організація, що займається збиранням та розподілом коштів на певні соціальні потреби.

Фонди обігу – це частина оборотних коштів підприємства, що обслуговують процес обігу (реалізації) продукції і вкладених у готову продукцію на складах підприємства, відвантаженої, але ще не оплаченої покупцем продукцію, грошові кошти на розрахунковому рахунку підприємства, грошові кошти в розрахунках, готівка в касі.

Фондова біржа – це ринок цінних паперів.

Фондовий дериватив – це стандартний документ, який засвідчує право продати та/або купити цінний папір на обумовлених умовах у майбутньому.

Фондовіддача – це показник ефективності використання основних фондів, який визначається відношенням обсягу виготовленої продукції у вартісному виразі до середньорічної вартості основних фондів підприємства.

Фондомісткість – це показник, обернений до показника фондівіддачі.

Фондоозброєність праці – це показник, що характеризує рівень технічної оснащеності праці, а саме величину основних виробничих фондів, які використовує один працівник, та визначається відношенням середньорічної вартості основних фондів до середньорічної чисельності працівників.

Фонд оплати праці – це цільове джерело фінансування витрат на оплату праці працівників підприємства, премії робітникам і службовцям за виробничі результати, заохочувальні та компенсаційні виплати, що відносяться на собівартість продукції.

Форвардна покупка – це покупка з отриманням товару в пізніший строк.

Форвардна ставка – це теоретична дохідність, яка відображає спот-ставку на визначену дату в майбутньому.

Форвардний контракт – це стандартизований цивільно-правовий договір, за яким продавець зобов'язується у майбутньому в установлений строк передати базовий актив у власність покупця на визначених умовах, а покупець зобов'язується прийняти в установлений строк базовий актив і сплатити за нього ціну, визначену таким договором.

Форвард-ринок – це ринок, на якому угоди укладаються протягом тривалого періоду.

Формальне професійне навчання – це набуття працівниками професійних знань, умінь і навичок у навчальному закладі або безпосередньо у роботодавця відповідно до вимог державних стандартів освіти, за результатами якого видається документ про освіту встановленого зразка.

Формуляр – це: бланк (картка), куди вносять основні відомості про щось; бібліографічна облікова картка.

Форс-мажор – це: обставини, що не можна подолати; положення контракту купівлі-продажу, які передбачають відстрочування його виконання у зв'язку з причинами, що не залежать від сторін і роблять його виконання неможливим.

Фортетинг – це специфічна форма кредитування торговельних операцій, що полягає в купівлі у продавця товару векселів, акцептованих покупцем цих товарів.

Франко – це вид торговельної угоди, за якою частину витрат на транспортування товарів покладають на постачальника.

Франкування – це: сплата поштових перевезень шляхом наклеювання марок; оплата наперед перевезення вантажів; порядок включення у ціну витрат на транспортування і зберігання вантажів.

Франчайзер – це фізична чи юридична особа, яка продає франчайзі ліцензію на використання своєї торгової марки, методів ведення бізнесу, ноу-хау та виробничої системи.

Франчайзинг – це така організація бізнесу, за якою компанія (франчайзер) передає певній людині чи компанії (франчайзі) право на продаж продукту і послуг цієї компанії.

Франчайзі – це підприємець, який відкриває свою справу під керівництвом франчайзера.

Франшиза – це: межі відхилення кількості поставленого товару від зазначеної в договорі (в процентах); частина збитків, що не відшкодовується страховиком згідно з договором страхування.

Фрахт – це винагорода (компенсація), що сплачується за договорами перевезення, найму або піднайму судна або транспортного засобу (їх частин) для цілей: перевезення вантажів та пасажирів морськими або повітряними суднами; перевезення вантажів залізничним або автомобільним транспортом.

Функції управління – це певний вид управлінської діяльності, об'єктивно необхідний для забезпечення цілеспрямованого впливу на

об'єкт управління (планування, організація, мотивація, контроль і координація).

Ф'ючерсний контракт – це стандартизований строковий контракт, за яким продавець зобов'язується у майбутньому в установленій строк (дата виконання зобов'язань за ф'ючерсним контрактом) передати базовий актив у власність покупця на визначених специфікацією умовах, а покупець зобов'язується прийняти базовий актив і сплатити за нього ціну, визначену сторонами контракту на дату його укладення.

Х

Хайринг – це середньострокова оренда майна.

Хедж – це: страхування від ризиків несприятливих змін цін; ф'ючерсний контракт, що служить для страхування від ризиків несприятливих змін цін.

Хеджування – це: операції на біржах, що дозволяють страхуватися від несприятливих змін цін; доповнення до звичайної комерційної діяльності промислових і торговельних фірм тощо угод на ф'ючерсній біржі.

Хеджування грошових потоків – це хеджування зміни грошових потоків щодо ризику, пов'язаного з визнаним активом чи зобов'язанням або з прогнозованою операцією, що впливатиме на чистий прибуток (збиток).

Хеджування справедливої вартості – це хеджування змін справедливої вартості визнаного активу чи зобов'язання або ідентифікованої частини такого активу чи зобов'язання, яка відноситься до конкретного ризику і впливатиме на чистий прибуток (збиток).

Холдинг – це різновид акціонерної компанії, характерною ознакою якої є володіння контрольним пакетом акцій інших фірм з метою контролю і управління їхньою діяльністю.

Хронометраж – це процес спостереження за веденням господарської діяльності платника податків, який здійснюється під час проведення фактичних перевірок та застосовується органами державної податкової служби з метою встановлення реальних показників щодо діяльності платника податків, яка здійснюється на відповідному місці її провадження.

Ц

Цедент – це кредитор, який передає право на отримання грошей за векселем або іншим грошовим зобов'язанням іншій особі.

Централізація – це: зосередження керівництва в єдиному центрі; процес об'єднання окремих капіталів у один великий.

Централізм – це принцип організації системи управління, що полягає в підпорядкуванні ланок управління центральним органам.

Центр сертифікації – це галузева науково-технічна установа або експертний центр, які в установленому законодавством порядку атестовані для виконання сертифікаційних робіт.

Цесіонарій – це: правонаступник; особа, якій передається право на операції з будь-чим або на власність.

Цех – це організаційно та/або технологічно відокремлений підрозділ, що прямо чи побічно бере участь у виробничому процесі та складається із сукупності виробничих дільниць.

Цілісний майновий комплекс – це господарський об'єкт із завершеним циклом виробництва продукції (робіт, послуг).

Цільовий інструктаж – це інструктаж, обов'язковий при виконанні разових робіт, не пов'язаних з прямим напрямом діяльності робітника; ліквідації наслідків аварій, катастроф і стихійного лиха; виконанні робіт, на які потрібен наряд-допуск.

Ціна – це: грошовий вираз вартості товару; кількість грошей, що сплачується або одержується за одиницю товару або послуги.

Ціна ліцензії – це: узагальнюючий показник корисності технології чи інших ноу-хау, що надаються споживачеві згідно ліцензії; ціна програмного продукту, що купується легально у розробника або авторизованого дилера.

Ціна покупця – це ціна, за якою покупець готовий (зголен) придбати товар.

Ціна попиту – це: ринкова ціна при такій ринковій кон'юнктурі, коли складається ринок покупця; ціна, за якою покупці конкретного товару спроможні та готові його купляти.

Ціна продавця – це ціна, по якій продавець прагне реалізувати товар на ринку.

Ціна пропозиції – це: ринкова ціна при такій ринковій кон'юнктурі, коли складається ринок продавця; ціна, за якою продавець пропонує товар покупцям на ринку.

Цінні папери – це: документи, які засвідчують право володіння і довготермінові зобов'язання емітентів щодо виплати їхнім власникам доходів; грошові і товарні документи, що засвідчують майнові права.

Цінова еластичність – це зміна в процентному відношенні величин попиту та пропозиції при зміні ціни на товар на 1%.

Цінова зона – це вузький діапазон коливання цін навколо середньої ціни.

Цінова політика – це комплекс заходів щодо визначення цін, цінової стратегії і тактики, умов оплати, варіювання цінами залежно від позиції на ринку, стратегічних і тактичних цілей фірми.

Цінова стратегія – це: узагальнююча модель дій щодо встановлення і зміни цін; набір правил для прийняття цінових рішень, які забезпечують реалізацію цінової політики.

Ціновий ризик – це імовірність цінових змін внаслідок валютного, відсоткового та ринкового ризиків.

Ціноутворення – це процес обґрунтування, затвердження та перегляду цін і тарифів, визначення їх рівня, співвідношення та структури.

Ч

Часові межі ринку – це час стабільності ринку, тобто період, протягом якого структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому істотно не змінюються.

Часткове безробіття – це вимушене тимчасове скорочення нормальної або встановленої законодавством тривалості робочого часу, перерва в одержанні заробітку або скорочення його розміру через тимчасове припинення виробництва без припинення трудових відносин з причин економічного, технологічного чи структурного характеру.

Частково сприятливе підприємницьке середовище – це умови ведення підприємницької діяльності для яких характерні: політична нестабільність; міжнаціональні, міжрегіональні та міждержавні розбіжності; розрив раніше сформованих господарських зв'язків; соціальна напруженість у суспільстві; низький рівень життя населення та його купівельної спроможності; відсутність реальних шляхів і

механізмів моральної та законодавчої підтримки розвитку підприємництва; переважне вкладення капіталу в ті види діяльності, які характеризуються швидким оборотом коштів.

Чек – це вид цінного папера або грошовий документ строго встановленої форми, що містить беззаперечну вказівку власника поточного рахунка (чекодавця) банкові сплатити конкретній особі чи пред'явникові чека суму коштів, вказану в чеку.

Чекодавець – це юридична або фізична особа, що видає іншій особі чек, який підписує.

Чекодержатель – це підприємство або фізична особа, яка є одержувачем коштів за чеком.

Чиста вартість реалізації активу – це справедлива вартість активу за вирахуванням очікуваних витрат на його реалізацію.

Чиста продукція – це різниця між вартістю товарної продукції і матеріальними витратами на її виробництво, і сумою амортизаційних відрахувань.

Чиста реалізаційна вартість – це сума грошей, яку можна отримати за товарно-матеріальну цінність під час її продажу, за вирахуванням витрат на підготовку до реалізації та на реалізацію.

Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості – це сума поточної дебіторської заборгованості за вирахуванням резерву сумнівних боргів.

Чисте інкасо – це інкасо фінансових документів, не супроводжених комерційними документами.

Чистий дисконтований дохід – це показник ефективності інвестиційного проекту, визначений як сума ефектів за весь розрахунковий період, приведені методом дисконтування до початкового моменту.

Чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг) – це дохід, що визначається шляхом вирахування з доходу від реалізації продукції, робіт, послуг (у тому числі платежів від оренди об'єктів інвестиційної нерухомості) наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів.

Чистий національний продукт – це валовий внутрішній продукт за вирахуванням амортизаційних відрахувань.

Чистий прибуток – це прибуток, що поступає в розпорядження підприємства після сплати податку на прибуток та інших обов'язкових платежів.

Чисті активи – це активи підприємства за вирахуванням його зобов'язань.

Ш

Швидкозношувальна частина – це складова частина виробу (устаткування), строк служби якої менше міжремонтного періоду всього виробу (устаткування).

Шкідливий виробничий фактор – це виробничий фактор, вплив якого може призвести до погіршення стану здоров'я, зниження працездатності працівника.

Шкода – це збиток, втрата економічного, соціального, екологічного або змішаного характеру, що визначається як умовні середні втрати за відповідний період часу.

Шоуїнг – це термін рекламного бізнесу, який означає ступінь охоплення місцевості чи населеного пункту засобами реклами на щитах, панелях, плакатах.

Штат – це постійний склад працівників підприємства, установи чи організації.

Штатний розпис – це організаційно-розпорядчий документ, що відображає структуру компанії, чисельність відділів, співробітників, а також розмір їхньої заробітної плати.

Штейкбрехер – це робітник, який не бере участі в страйку, або той, кого завербували підприємець або держава для заміни страйкуючого працівника.

Штраф – це грошове стягнення, що його накладає суд або адміністративний орган.

Ю

Юридична особа – це суб'єкт цивільного права, що відповідає таким ознакам: незалежність функціонування від окремих фізичних осіб, що входять до її складу; наявність власного майна, відокремленого від майна учасників; право придбавати, користуватись і розпоряджатись власністю; право здійснювати від свого імені інші

дозволені законодавством дії; право від свого імені вирішувати спірні питання щодо діяльності та конфліктні ситуації у суді та арбітражі; самостійна майнова відповідальність; наявність розрахункового та інших рахунків у банках, самостійного балансу, печатки зі своїм найменуванням, товарного знака тощо.

Юридичний ризик – це наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу, який виникає через порушення або недотримання вимог законів, підзаконних нормативно-правових актів, угод, прийнятої практики або етичних норм, а також через можливість двозначного тлумачення встановлених законів або правил.

Юридичні особи-нерезиденти – це юридичні особи з місцезнаходженням за межами країни, які створені й діють відповідно до законодавства іноземної держави.

Юридичні особи-резиденти – це юридичні особи з місцезнаходженням на території країни, які здійснюють свою діяльність на підставі законів країни.

Юридичні послуги – це надання консультацій з питань чинного законодавства, здійснення захисту прав та інтересів осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, сприяння застосуванню державного примусу і реалізації юридичної відповідальності осіб, що вдаються до протиправних дій щодо цієї особи.

Юрисдикція – це: підсудність, право проводити суд чи вирішувати правові питання; правова сфера, на яку розповсюджуються повноваження органа державної влади.

Юрисконсульт – це постійний консультант з правових питань в установах, на підприємствах, в організаціях.

Я

Якісна оцінка ризику – це оцінка, результати якої стосовно вірогідності настання подій або масштабів їх наслідків, пов'язаних з предметом оцінки ризику, визначаються такими якісними термінами як «високий», «середній», «низький», «незначний».

Якість – це: категорія сукупної визначеності (ознак, властивостей тощо) того чи іншого предмета, що відрізняє його від решти; сукупність технічних, економічних, експлуатаційних, соціальних та інших властивостей речей і процесів, які характеризують їх корис-

ність; ступінь, до якого сукупність власних характеристик задовольняє вимоги; сукупність характеристик продукції або послуги, що стосуються її здатності задовольняти встановлені і передбачувані потреби.

Якість продукції – це сукупність корисних споживчих властивостей продукту, що визначають його здатність задовольняти потреби суспільства.

Ярлик – це виріб заданих форми, розмірів та матеріалу, призначений для нанесення маркування та прикріплений безпосередньо до упаковки чи продукції або вкладений в упаковку, або нанесений безпосередньо на споживчій тарі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. – Заголовок з екрану.

2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – Заголовок з екрану.

3. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Заголовок з екрану.

4. Кодекс Законів про працю України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08>. – Заголовок з екрану.

5. Митний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>. – Заголовок з екрану.

6. Господарський процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/1798-12/ed20171215>. – Заголовок з екрану.

7. Закон України «Про транспорт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80>. – Заголовок з екрану.

8. Закон України «Про автомобільні дороги» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/2862-15/ed20121118>. – Заголовок з екрану.

9. Закон України «Про транспортно-експедиторську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1955-15>. – Заголовок з екрану.

10. Закон України «Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/1286-14/ed20090131>. – Заголовок з екрану.

11. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/222-19>. – Заголовок з екрану.

12. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/755-15>. – Заголовок з екрану.

13. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2806-15>. – Заголовок з екрану.

14. Закон України «Про акціонерні товариства» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/514-17>. – Заголовок з екрану.

15. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>. – Заголовок з екрану.

16. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/877-16>. – Заголовок з екрану.

17. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>. – Заголовок з екрану.

18. Закон України «Про захист економічної конкуренції» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>. – Заголовок з екрану.

19. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>. – Заголовок з екрану.

20. Закон України «Про товарну біржу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/1956-12/ed20110502>. – Заголовок з екрану.

21. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/448/96-вр>. – Заголовок з екрану.

22. Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/143-16>. – Заголовок з екрану.

23. Закон України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2479-17>. – Заголовок з екрану.

24. Закон України «Про авторське право і суміжні права» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>. – Заголовок з екрану.

25. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>. – Заголовок з екрану.

26. Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/752-14>. – Заголовок з екрану.

27. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>. – Заголовок з екрану.

28. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>. – Заголовок з екрану.

29. Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/621/97-вр>. – Заголовок з екрану.

30. Закон України «Про розповсюдження примірників аудіо-візуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1587-14>. – Заголовок з екрану.

31. Закон України «Про зайнятість населення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>. – Заголовок з екрану.

32. Закон України «Про колективні договори і угоди» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3356-12>. – Заголовок з екрану.

33. Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1045-14>. – Заголовок з екрану.

34. Закон України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5026-17>. – Заголовок з екрану.

35. Закон України «Про професійний розвиток працівників» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4312-17>. – Заголовок з екрану.

36. Закон України «Про охорону праці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>. – Заголовок з екрану.

37. Закон України «Про страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/85/96-вр/ed20130811>. – Заголовок з екрану.

38. Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/1961-15/ed20120108>. – Заголовок з екрану.

39. Закон України «Про встановлення прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1646-17>. – Заголовок з екрану.

40. Закон України «Про оплату праці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>. – Заголовок з екрану.

41. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>. – Заголовок з екрану.

42. Закон України «Про ціни і ціноутворення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>. – Заголовок з екрану.

43. Закон України «Про рекламу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/270/96-вр/ed20130101>. – Заголовок з екрану.

44. Закон України «Про банки і банківську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/2121-14/ed20150206>. – Заголовок з екрану.

45. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>. – Заголовок з екрану.

46. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. – Заголовок з екрану.

47. Закон України «Про інвестиційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>. – Заголовок з екрану.

48. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/848-19>. – Заголовок з екрану.

49. Закон України «Про науково-технічну інформацію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/3322-12/ed20110509>. – Заголовок з екрану.

50. Закон України «Про метрологію та метрологічну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/1314-18/ed20140605>. – Заголовок з екрану.

51. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2623-14>. – Заголовок з екрану.

52. Закон України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>. – Заголовок з екрану.

53. Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5205-17>. – Заголовок з екрану.

54. Закон України «Про інститути спільного інвестування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>. – Заголовок з екрану.

55. Закон України «Про транзит вантажів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/1172-14/ed20130811>. – Заголовок з екрану.

56. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2343-12/page>. – Заголовок з екрану.

57. Указ Президента України «Про Концепцію вдосконалення державного регулювання господарської діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/816/2007>. – Заголовок з екрану.

58. Указ Президента України «Про Концепцію вдосконалення державного регулювання природних монополій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/921/2007>. – Заголовок з екрану.

59. Указ Президента України «Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/285/2001>. – Заголовок з екрану.

60. Указ Президента України «Про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/45/2012>. – Заголовок з екрану.

61. Указ Президента України «Про Концепцію дальшого реформування оплати праці в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1375/2000>. – Заголовок з екрану.

62. Указ Президента України «Питання реалізації державної політики з контролю за цінами» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/236/2012>. – Заголовок з екрану.

63. Указ Президента України «Про концесію на будівництво та реконструкцію автомобільних доріг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/735/98/ed20030203>. – Заголовок з екрану.

64. Постанова Кабінету Міністрів України «Про впорядкування застосування контрактної форми трудового договору» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/170-94-п>. – Заголовок з екрану.

65. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Положення про державне регулювання цін (тарифів) на продукцію виробничо-технічного призначення, товари народного споживання, роботи і послуги монопольних утворень» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/135-95-п>. – Заголовок з екрану.

66. Постанова Кабінету Міністрів України «Про умови і розміри оплати праці працівників підприємств та організацій, що дотуються з бюджету» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/948-97-п>. – Заголовок з екрану.

67. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок компенсації працівникам втрати частини заробітної плати у зв'язку з порушенням термінів її виплати» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1427-97-п>. – Заголовок з екрану.

68. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку обчислення середньої заробітної плати» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/100-95-п>. – Заголовок з екрану.

69. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо детінізації доходів та відносин у сфері зайнятості населення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/359-2010-р>. – Заголовок з екрану.

70. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kodeksy.com.ua/norm_akt/sourceКМУ/389-2011-Постанова-02.02.2011.htm. – Заголовок з екрану.

71. Постанова Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо підтримки інноваційно-інвестиційних проектів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP021106.html. – Заголовок з екрану.

72. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку відбору, схвалення і реєстрації інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки та вимог до таких проектів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/715-2013-п/paran22#n22>. – Заголовок з екрану.

73. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та критеріїв оцінки економічної ефективності проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/684-2012-п/paran42#n42>. – Заголовок з екрану.

74. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення державної експертизи інвестиційних проектів»

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/701-2011-п>. – Заголовок з екрану.

75. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку конкуренції на 2014-2024 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/690-2012-р>. – Заголовок з екрану.

76. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/504-2017-р>. – Заголовок з екрану.

77. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження форми реєстраційної картки інвестиційної пропозиції, інвестиційного проекту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0210-13>. – Заголовок з екрану.

78. Наказ Міністерства економіки України «Про затвердження Методичних рекомендацій розрахунку внутрішньогалузевої конкурентоспроможності підприємств» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/TM041435.html. – Заголовок з екрану.

79. Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України «Про затвердження Методики розрахунку тарифів на послуги пасажирського автомобільного транспорту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1146-09>. – Заголовок з екрану.

80. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/1.htm>. – Заголовок з екрану.

81. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/2.htm>. – Заголовок з екрану.

82. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/3.htm>. – Заголовок з екрану.

83. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/4.htm>. – Заголовок з екрану.

84. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 5 «Звіт про власний капітал» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/5.htm>. – Заголовок з екрану.

85. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/7.htm>. – Заголовок з екрану.

86. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/8.htm>. – Заголовок з екрану.

87. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/9.htm>. – Заголовок з екрану.

88. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/10.htm>. – Заголовок з екрану.

89. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/11.htm>. – Заголовок з екрану.

90. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/12.htm>. – Заголовок з екрану.

91. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/13.htm>. – Заголовок з екрану.

92. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/14.htm>. – Заголовок з екрану.

93. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/15.htm>. – Заголовок з екрану.

94. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/16.htm>. – Заголовок з екрану.

95. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/17.htm>. – Заголовок з екрану.

96. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/19.htm>. – Заголовок з екрану.

97. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 20 «Консолідована фінансова звітність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/20.htm>. – Заголовок з екрану.

98. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/21.htm>. – Заголовок з екрану.

99. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 22 «Вплив інфляції» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/22.htm>. – Заголовок з екрану.

100. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 24 «Прибуток на акцію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/24.htm>. – Заголовок з екрану.

101. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/25.htm>. – Заголовок з екрану.

102. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/26.htm>. – Заголовок з екрану.

103. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/27.htm>. – Заголовок з екрану.

104. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/28.htm>. – Заголовок з екрану.

105. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 29 «Фінансова звітність за сегментам» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/29.htm>. – Заголовок з екрану.

106. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/31.htm>. – Заголовок з екрану.

107. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/32.htm>. – Заголовок з екрану.

108. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 34 «Платіж на основі акцій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/34.htm>. – Заголовок з екрану.

109. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 35 «Податкові різниці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/35.htm>. – Заголовок з екрану.

110. Аветисова А.О. Ціноутворення: навч. посібник / А.О. Аветисова, О.О. Бакунов, Н.С. Палій, А.А. Фендрікова. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2011. – 193 с.

111. Акулов М.Г. Економіка праці і соціально трудові відносини: навч. посібник / М.Г. Акулов, А.В. Драбаніч, Т.В. Євась та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 328 с.

112. Антошкіна Л.І. Ціноутворення та управління ціновою політикою: підручник / Л.І. Антошкіна, Н.П. Скригун, Л.Г. Цимбалюк. – Донецьк: Юго-Восток, 2011. – 321 с.

113. Апопій В.В. Основи підприємництва: навч. посібник / В.В. Апопій, Н.О. Шутовська, С.А. Серета. – К.: Ліра-К, 2014. – 324 с.

114. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства: підручник / М.В. Афанасьєв, О.Б. Плоха. – К.: Ліра-К, 2013. – 664 с.

115. Афанасьєв М.В. Планування і контроль на підприємстві: навч. посібник / М.В. Афанасьєєва, Г.О. Селезньова. – Х.: ІНЖЕК, 2012. – 442 с.

116. Балацький Є.О. Маркетинг: навч. посібник / Є.О. Балацький, А.Ф. Бондаренко. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. – 397 с.

117. Бардась А.В. Менеджмент: навч. посібник / А.В. Бардась, М.В. Бойченко, А.В. Дудник. – Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2012. – 381 с.

118. Безродна С.М. Управління якістю: навч. посібник / С.М. Безродна. – Чернівці: ПВКФ «Технодрук», 2017. – 174 с.

119. Березін О.В. Економіка підприємства: навч. посібник / О.В. Березін, Л.М. Березіна, Н.В. Бутенко. – К.: Знання, 2009. – 390 с.

120. Білецький Е.В. Управління якістю продукції та послуг / Е.В. Білецький, Д.А. Янушкевич, З.Р. Шайхлісламов. – Х.: ХТЕІ, 2015. – 222 с.

121. Біржова справа: підручник / Ю.В. Мельник та ін.; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. О.М. Сохацької. – вид. 3-тє, перероб., змін. та допов. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 654 с.

122. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник / І.М. Бойчик. – К.: Кондор-Видавництво, 2016. – 378 с.

123. Бондаренко О.О. Економіка праці й соціально-трудова відносини: навч. посібник / О.О. Бондаренко. – К.: КНУТД, 2013. – 395 с.

124. Боярко І.М. Інвестиційний аналіз: навч. посібник / І.М. Боярко, Л.Л. Грищенко. – К.: ЦУЛ, 2011. – 400 с.

125. Бруханський Р.Ф. Бухгалтерський облік: підручник / Р.Ф. Бруханський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 480 с.

126. Бурик А.Ф. Планування діяльності підприємства: навч. посібник / А.Ф. Бурик, О.М. Світовий, О.Г. Мачушенко; за ред. Бурика А.Ф. – Умань: Сочінський, 2012. – 210 с.

127. Васильков В.Г. Організація і управління процесами виробництва: навч. посібник / В.Г. Васильков, Н.В. Василькова. – К.: КНЕУ, 2011. – 503 с.

128. Васильців Т.Г. Бізнес-планування: навч. посібник / Т.Г. Васильців, Я.Д. Качмарик, В.І. Блонська, Р.Л. Лупак. – К.: Знання, 2013. – 173 с.

129. Васильців Т.Г. Економіка малого підприємства: навч. посібник / Т.Г. Васильців, О.І. Іляш, Н.Г. Міценко; за ред. д-ра екон. наук Т.Г. Васильціва. – К.: Знання, 2013. – 446 с.

130. Вовчак О.Д. Гроші та кредит: навч. посібник / О.Д. Вовчак, І.Є. Бучко, З.Р. Костак. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.

131. Вовчак О.Д. Страхова справа: підручник / О.Д. Вовчак. – К.: Знання, 2011. – 391 с.

132. Воронкова В.Г. Основи підприємництва: теорія та практикум: навч. посібник / В.Г. Воронкова. – К.: Ліра-К, 2014. – 455 с.

133. Гармідер Л.Д. Економіка праці і соціально-трудові відносини: навч. посібник / Л.Д. Гармідер, С.О. Філатова. – Дніпропетровськ: ДУЕП, 2013. – 640 с.

134. Гетьман О.О. Економіка підприємства: навч. посібник / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. – 2-ге вид. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.

135. Гиль О.О. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств: навч. посібник / О.О. Гиль. – К.: Ліра-К, 2015. – 248 с.

136. Гой І.В. Підприємництво: навч. посібник / І.В. Гой. – К.: ЦУЛ, 2013. – 368 с.

137. Горлачук В.В. Економіка підприємства: навч. посібник / В.В. Горлачук, І.Г. Яненко. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 344 с.

138. Грибик І.І. Економіка та управління підприємством: теорія і практика: навч. посібник / І.І. Грибик. – К.: Ліра-К, 2014. – 428 с.

139. Гримак А.В. Економіка підприємства: навч. посібник / А.В. Гримак, Н.Я. Михаліцька, Х.І. Цвайг, М.Ю. Лалакулич. – Львів: Новий Світ – 2000, 2012. – 439 с.

140. Гринчуцький В.І. Економіка підприємства: навч. посібник / В.І. Гринчуцький, Е.Т. Карапетян, Б.В. Погріщук. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 304 с.

141. Грицюк Е.О. Економіка підприємства: навч. посібник / Е.О. Грицюк. – К.: Дакор, 2009. – 304 с.

142. Гонтарева І.В. Управління проектами: підручник / І.В. Гонтарева. – Х.: ХНЕУ, 2011. – 444 с.

143. Гуторова О.О. Адміністративний менеджмент: навч. посібник / О.О. Гуторова, О.М. Стасенко. – Х.: ХНАУ, 2014. – 383 с.

144. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік: навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Х.: Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с.

145. Дикань В.Л. Економічна безпека підприємства: навч. посібник / В.Л. Дикань, І.В. Воловельська, О.В. Маковоз. – Х.: УкрДАЗТ, 2011. – 266 с.

146. Дикань В.Л. Організація виробництва: підручник / В.Л. Дикань, В.О. Маслова. – Х.: УкрДАЗТ, 2013. – 422 с.

147. Дідківська Л.І. Державне регулювання економіки: навч. посібник / Л.І. Дідківська. – К.: Патерик, 2014. – 119 с.

148. Дмитрієв І.А. Економіка підприємства: навч. посібник / І.А. Дмитрієв, І.Ю. Шевченко. – Х.: ФОП Бровін О.В., 2018. – 292 с.

149. Дмитриев И.А. Экономика предприятий автомобильного транспорта: учеб. пособие / И.А. Дмитриев, О.М. Жарова. – Х.: ХНАДУ, 2004. – 184 с.

150. Доберчак Н.І. Економіка виробництва: навч. посібник / Н.І. Доберчак. – К.: Ліра-К, 2015. – 258 с.

151. Захарченко В.І. Економіка підприємства: навч. посібник / В.І. Захарченко. – К.: Ліра-К, 2014. – 300 с.

152. Захарчин Г.М. Основи підприємництва: навч. посібник / Г.М. Захарчин. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Ліра-К, 2013. – 407 с.

153. Збарський В.К. Економіка підприємства / В.К. Збарський. – К.: КиМУ, 2015. – 316 с.

154. Економіка підприємства: навч. посібник / За заг. ред. М.В. Афанасьєва. – К.: Ліра-К, 2013. – 112 с.

155. Економіка підприємства: формування компетентностей на основі тренінгів: навч. посібник / За заг. ред. М.В. Афанасьєва. – К.: Ліра-К, 2013. – 360 с.

156. Економіка підприємства: навч. посібник / Уклад.: Балацький Є.О., Дутченко О.М., Шамота Г.М. та ін. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2014. – 154 с.

157. Економіка підприємства: навч. посібник / Герасимчук З.В., Науменко С.В., Ткачик В.І., Вахович І.М., Ковальська Л.Л., Кривов'язюк І.В., Камінська І.М., Хвищун Н.В. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2010. – 630 с.

158. Економіка підприємства: теорія і практикум: навч. посібник / Дорошенко Г.О., Семенець А.О., Пасенко Н.С. та ін. – К.: Ліра-К, 2013. – 328 с.

159. Економіка підприємства: підручник / За заг. ред. Л.Г. Мельника. – Суми: Університетська книга, 2012. – 864 с.

160. Економіка підприємства: навч. посібник / Мішенін Є.О., Балацький Є.О., Дутченко О.М., та ін. – Х.: «Диса Плюс», – 2015. – 336 с.

161. Економіка підприємства: компетентність і ефективність розвитку: навч. посібник / За заг. ред. В.С. Пономаренка. – К.: Ліра-К, 2013. – 152 с.

162. Економіка підприємства: навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни / Г.О. Швиданенко, Н.П. Гончарова, О.Г. Мендрул; за заг. ред. Г.О. Швиданенко. – К.: КНЕУ, 2012. – 364 с.

163. Економіка підприємства: навч. посібник / за заг. ред. Л.С. Шевченко. – Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. – 208 с.

164. Економіка підприємства: навч. посібник / Шелегеда Б.Г., Берсуцький А.Я., Касьянова Н.В., Кравцова Л.В., Солоха Д.В. та ін.; за ред. Б.Г. Шелегеди. – Донецьк: ДонУЕП, 2010. – 685 с.

165. Єгорова І.Г. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств: навч. посібник / І.Г. Єгорова. – К.: Ліра-К, 2014. – 336 с.

166. Єсінова Н.І. Економіка праці та соціально-трудова відносини: навч.-метод. посібник / Н.І. Єсінова. – Х.: ХДУХТ, 2017. – 189 с.

167. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.

168. Іванілов О.С. Економіка підприємств автомобільного транспорту: підручник для студентів вищих навчальних закладів /

О.С. Іванілов, І.А. Дмитрієв, І.Ю. Шевченко. – Х.: ФОП Бровін О.В., 2017. – 632 с.

169. Іванчук О.В. Економічний аналіз: навч. посібник / О.В. Іванчук, Л.Я. Тринька. – К.: Алерта, 2013. – 568 с.

170. Калінеску Т.В. Біржова діяльність: підручник / Т.В. Калінеску, І.М. Кушал, О.Д. Кирилов. – Сєверодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2016. – 444 с.

171. Кизим М.О. Державне регулювання економіки: проблеми та перспективи / М.О. Кизим, Ю.Б. Іванов, В.А. Зінченко. – К.: Ліра-К, 2014. – 288 с.

172. Кібік О.М. Теорія бізнесу: навч. посібник / О.М. Кібік, К.В. Белоус. – К.: Алерта, 2012. – 256 с.

173. Ковтун О.І. Державне регулювання економіки: навч. посібник / О. І. Ковтун. – К.: Ліра-К, 2014. – 432 с.

174. Колот В.М. Підприємництво: організація, ефективність, бізнес-культура: навч. посібник / В.М. Колот, І.М. Рєпіна, О.В. Щербина. – К.: КНЕУ, 2009. – 444 с.

175. Копилюк О.І. Банківські операції: навч. посібник / О.І. Копилюк, О.М. Музичка. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 536 с.

176. Кривицька О.Р. Економіка підприємства: навч. посібник / О.Р. Кривицька. – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. – 296 с.

177. Кривов'язюк І.В. Підприємство в умовах ринку: навч. посібник / І.В. Кривов'язюк. – К.: Кондор, 2009. – 840 с.

178. Крикавський Є.В. Економіка і фінанси підприємств: навч. посібник / Є.В. Крикавський, З.С. Люльчак. – К.: Ліра-К, 2013. – 696 с.

179. Круш П.В. Економіка (розрахунки фінансово-інвестиційних операцій в EXCELL): навч. посібник / П.В. Круш. – К.: Цул, 2014. – 256 с.

180. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практикум: навч. посібник / В.В. Кулішов. – К.: Ліра-К, 2014. – 208 с.

181. Кулішов В.В. Економічний довідник підприємця: навч. посібник / В.В. Кулішов. – К.: Ліра-К, 2013. – 162 с.

182. Лапіна І.С. Фінансовий менеджмент: навч. посібник / І.С. Лапіна, О.М. Гончаренко та ін.; за заг. ред. І.С. Лапіної – Одеса: Атлант, 2016. – 313 с.

183. Лисак В.Ю. Державне регулювання економіки: навч.-метод. посібник / В.Ю. Лисак. – Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин Я.І., 2015. – 132 с.

184. Лойко В.В. Економіка підприємства: навч. посібник / В.В. Лойко, Т.П. Макаровська. – К.: КНУТД, 2015. – 268 с.

185. Мельников А.М. Основи організації бізнесу: навч. посібник / А.М. Мельников. – К.: Ліра-К, 2013. – 200 с.

186. Мендрул О.Г. Управління вартістю підприємства: навч. посібник / О.Г. Мендрул. – К.: КНЕУ, 2011. – 338 с.

187. Микитюк П.П. Управління проектами: навч. посібник / П.П. Микитюк. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 270 с.

188. Микитюк П.П. Інноваційний розвиток підприємства: навч. посібник / П.П. Микитюк, Ж.Л. Крисько, О.Ф. Овсянюк-Бердадіна, С.М. Скочиляс. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. – 224 с.

189. Михайлова Л.І. Інноваційний менеджмент: навч. посібник / Л.І. Михайлова, О.І. Гуторов, С.Г. Турчіна, І.О. Шарко. – вид. 2-ге, доп. – К.: Центр учбової літератури, 2015. – 234 с.

190. Міценко Н.Г. Економіка підприємства: теорія і практикум: навч. посібник / Н.Г. Міценко. – К.: Ліра-К, 2014. – 688 с.

191. Никифорова В.Г. Управління персоналом: навч. посібник / В.Г. Никифорова. – 2-ге видання, виправлене та доповнене. – Одеса: Атлант, 2013. – 275 с.

192. Організація виробництва: навч. посібник / Г.Є. Мазнєв, С.М. Калініченко, І.С. Щербакова, О.В. Грідін; за ред. Г.Є. Мазнєва. – Вид. 2-ге випр. і доп. – Х.: Вид-во «Майдан», 2013. – 604 с.

193. Падерін І.Д. Бізнес-планування: навч. посібник / І.Д. Падерін. – Дніпропетровськ: Свідлер А.Л., 2012. – 137 с.

194. Петрович Й.М. Економіка і фінанси підприємства: навч. посібник / Й.М. Петрович, Л.М. Прокопишин-Рашкевич. – Львів: Магнолія 2006, 2014. – 408 с.

195. Петрович Й.М. Створення і функціонування суб'єктів підприємництва: навч. посібник / Й.М. Петрович. – К.: Ліра-К, 2015. – 256 с.

196. Пепа Т.В. Біржова діяльність: навч. посібник / Т.В. Пепа, Т.І. Пішеніна, В.В. Лавринович. – К.: Ліра-К, 2016. – 540 с.

197. Пеліхов Є.Ф. Економіка сучасного підприємства: навч.-метод. і практ. посібник / Є.Ф. Пеліхов, О.А. Іванова, О.М. Сумець. – К.: Хай-Тек Прес, 2009. – 344 с.

198. Підприємництво й бізнес-культура: навч. посібник / За заг. ред. М.П. Денисенко. – Черкаси: Маклаут, 2013. – 150 с.
199. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / За заг. ред. д.е.н., проф. І.М. Сотник, д.е.н., проф. Л.М. Таранюка. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. – 572 с.
200. Посилкіна О.В. Управління персоналом: навч. посібник / О.В. Посилкіна, Ю.С. Братішко, Г.В. Кубасова. – Х.: НФаУ, 2015. – 517 с.
201. Рижикова Н.І. Управління витратами: навч. посібник / Н.І. Рижикова, О.В. Накісько. – Х.: ХНТУСГ, 2013. – 198 с.
202. Скибінська З.М. Економіка та організація виробництва: навч. посібник / З.М. Скибінська, Т.Т. Гринів. – К.: Знання, 2012. – 299 с.
203. Словник економічних термінів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://subject.com.ua/economic/finances1/73.html>.
204. Словник іншомовних слів для студентів економічного факультету / Укл. Ю.О. Єщенко. – Полтава: ПНТУ, 2003 – 33 с.
205. Словник основних транспортних і суміжних термінів / Уклад. Б.І. Торопов. – К.: Державний економіко-технологічний університет транспорту, НВО ГІПРОТРАНС, 2013. – 200 с.
206. Суліма Н.М. Економіка і фінанси підприємства: підручник / Н.М. Суліма, Л.М. Степасюк, О.В. Величко. – К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2015. – 466 с.
207. Сумцов В.Г. Економіка праці та соціально-трудова відносина: навч. посібник / В.Г. Сумцов, І.Г. Филиппова, Г.С. Балахнін. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2013. – 512 с.
208. Таранюк Л.М. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посібник / Л.М. Таранюк. – Суми: Видавничо-виробниче підприємство «Мрія-1», 2016. – 278 с.
209. Тищенко О.М. Стратегічне управління: навч. посібник / О.М. Тищенко, В.О. Могилко, І.А. Дмитрієв, Р.В. Сагайдак-Нікітюк, І.Ю. Шевченко, О.А. Ященко. – Х.: ХНАДУ, 2016. – 252 с.
210. Управління персоналом: навч. посібник / А.О. Азарова, О.О. Мороз, О.Й. Лесько, І.В. Романець. – Вінниця: ВНТУ, 2014. – 283 с.
211. Фінанси: підручник / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – 2-ге вид. перероб. і доповн. – К.: Знання, 2012. – 687 с.

212. Фінансова грамотність: підручник / О.І. Білик, О.Д. Вовчак, Т.Д. Гірченко та ін.; за заг. ред. Т.С. Смовженко. – К.: УБС НБУ, 2012. – 322 с.

213. Фінансовий аналіз: навч. посібник / За ред. Косової Т.Д., Сіменко І.В. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 440 с.

214. Фролова Л.В. Тренінг з економіки підприємства: навч.-метод. посібник / Л.В. Фролова, О.С. Кравченко. – К.: Ліра-К, 2013. – 154 с.

215. Цінні папери: підручник / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, Н.В. Ковтун та ін.; за ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2011. – 1094 с.

216. Чевганова В.Я. Проектний аналіз: навч. посібник / В.Я. Чевганова, В.В. Биба, А.С. Скрильник. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 258 с.

217. Шарко М.В. Економіка підприємства: навч. посібник / М.В. Шарко, Н.В. Мешкова-Кравченко, О.М. Радкевич. – Херсон: Олді-плюс, 2014. – 436 с.

218. Шваб Л.І. Економіка підприємства: навч. посібник / Л.І. Шваб. – К.: Каравела, 2011. – 416 с.

219. Швець Л.П. Проектний аналіз: навч. посібник / Л.П. Швець, О.В. Пиляпяк, Н.І. Доберчак. – Львів: Новий світ – 2000, 2011. – 646 с.

220. Швиданенко Г.О. Економічна безпека бізнесу: навч. посібник / Г.О. Швиданенко, В.М. Кузьомко, Н.І. Норіцина. – К.: КНЕУ, 2011. – 511 с.

221. Швиданенко Г.О. Оптимізація бізнес-процесів: навч. посібник / Г.О. Швиданенко, Л.М. Приходько. – К.: КНЕУ, 2012. – 487 с.

222. Шкільняк М.М. Корпоративне управління: навч. посібник / М.М. Шкільняк. – Тернопіль: Видавництво «Крок», 2014. – 294 с.

223. Янковець Т.М. Економіка і планування: навч. посібник / Т.М. Янковець. – К.: КНУТД, 2015. – 244 с.

224. Яркіна Н.М. Економіка підприємства: навч. посібник / Н.М. Яркіна – К.: Ліра-К, 2015. – 498 с.

225. Ярошевич Н.Б. Підприємництво і менеджмент: навч. посібник / Н.Б. Ярошевич. – К.: Ліра-К, 2014. – 408 с.

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК

А

- Абандон 5
Абсолютна перевага 5
Абсолютна ставка податку 5
Абстрактні кошти 5
Аваліст 5
Аваль 5
Авалювання 5
Аванс 5
Аварійний комісар 5
Аварійний сертифікат 5
Авізо 5
Авіста 5
Автоматизована система управління 6
Автоматизоване робоче місце 6
Автономні капіталовкладення 6
Авуари 6
Агент 6
Агентська угода 6
Агресивні інвестиції 6
Агресивні цінні папери 6
Адаптивна організаційна структура управління 6
Адвалорне мито 6
Адендум 6
Адміністративне приміщення 6
Адміністративні методи управління 7
Адміністративно-господарський штраф 7
Адміністративно-управлінський персонал 7
Адміністрування податків, зборів, митних платежів 7
Адресний платіж 7
Ажіо 7
Ажур 7
Аквізитор 7
Аквізиція 7
Акордна оплата праці 7

Акредитив 8
Акт документальної перевірки 8
Акт оцінки майна 8
Активи 8
Активна частина основних засобів виробничого призначення 8
Актуалізація 8
Акселерація 8
Аksesуари невіддільні 8
Акумуляція грошових коштів 8
Акцепт 8
Акцептант 8
Акцептований вексель 8
Акцептований чек 9
Акциз 9
Акціонер 9
Акціонерне товариство відкритого типу 9
Акціонерне товариство закритого типу 9
Акціонерний капітал 9
Акція 9
Акція звичайна 9
Акція іменна 9
Акція на пред'явника 9
Акція привілейована 9
Акція трудового колективу 9
Алієнація 9
Алонж 9
Альпарі 9
Альтернативна вартість 10
Альтернативна пропозиція 10
Альянс 10
Амендмент 10
Амортизаційна політика 10
Амортизаційний фонд 10
Амортизаційні відрахування (списання) 10
Амортизація 10
Аналіз господарської діяльності 10
Аналіз ризиків 10
Андерайтер 10
Андерайтинг 10
Анкетування 11
Аномальний світч 11

Антидемпінгове мито 11
Антимонопольне законодавство 11
Антимонопольно-конкурентна політика 11
Ануїтет 11
Арбітраж 11
Арбітражний керуючий 11
Асигнування 11
Асортимент 11
Асоціація 12
Атестація виробництва 12
Атестація працівників 12
Атестація продукції 12
Аудит 12
Аудитор 12
Аудиторський висновок 12
Аудиторський ризик 12
Аукціон 12
Аутрайт 12
Аутсорсинг 12
Ауттрейд 12
Афілійована компанія 12
Афірмація 12

Б

Багатогалузевий комплекс 13
Багатоємінтентна платіжна система 13
Бажаний попит 13
База 13
База контракту 13
База оподаткування 13
Базис поставки 13
Базовий період 13
Бай-бек 13
Баланс 13
Баланс бухгалтерський 13
Баланс доходів і витрат 13
Баланс оборотних коштів 14
Баланс платіжного інструменту 14
Баланс робочого часу 14
Баланс руху капіталів і кредитів 14
Баланс трудових ресурсів 14
Балансова вартість 14
Балансова модель 14
Балансовий звіт 14
Балансовий метод планування обсягу транспортної роботи 14

Балансовий прибуток 14
Бандероль митна 14
Бандерольний збір 15
Банк 15
Банк-акцептант 15
Банк банків 15
Банк-гарант 15
Банк-дилер 15
Банк інвестиційний 15
Банк інноваційний 15
Банк іпотечний 15
Банк розвитку 15
Банківська діяльність 15
Банківська система 15
Банківський індосамент 15
Банківський капітал 15
Банківський консорціум 16
Банківський кредит 16
Банківські інвестиції 16
Банківські операції 16
Банківські реквізити 16
Банко 16
Банкрут 16
Банкрутство 16
Бар'єр митний 16
Барометри економічні 16
Бартер 16
Бартерна угода 16
Безакцептні платежі 17
Безвалютний обмін 17
Безвідзивний акредитив 17
Безвідклична гарантія 17
Безготівкові розрахунки 17
Бездоганна ділова репутація 17
Бездокументарна форма цінного паперу 17
Безбитковість 17
Безліцензійна діяльність 17
Безмитне ввезення 17
Безнадійна заборгованість 17
Безнадійна фінансова операція 18
Безнадійний кредит 18
Безоборотний індосамент 19
Безпека економічна 19
Безпека інформаційна 19
Безпека продукції 19

Безперервний професійний розвиток 19
Безпечні умови праці 19
Безповоротна фінансова допомога 19
Безповоротні витрати 19
Безробітний 19
Безробіття 20
Безспірне списання коштів 20
Безспірні вимоги кредиторів 20
Безстрокова рента 20
Безстрокове боргове зобов'язання 20
Безстрокові цінні папери 20
Безумовна гарантія 20
Бенефіціар 20
Бенефіціарний власник 20
Беса 21
Бета-тест 21
Бід 21
Бідність 21
Бізнес 21
Бізнес-інкубатор 21
Бізнесмен 21
Бізнес-план 21
Бізнес-центр 21
Білатерізм 21
Білль 21
Білль-брокери 21
Біржа 21
Біржова інтервенція 22
Біржова операція 22
Біржова паніка 22
Біржова премія 22
Біржова сесія 22
Біржова спекуляція 22
Біржова торгівля 22
Біржова угода 22
Біржова ціна 22
Біржове котирування 22
Біржовий бюлетень 22
Біржовий маклер 22
Біржовий оборот 22
Біржовий прибуток 22
Біржовий рахунок 22
Біржовий ринок 23
Біржовий список 23
Біржові збори 23
Біржові товари 23
Біржові торги 23
Благо 23
Благодійна організація 23
Благодійність 23
Бланк 23
Бланк-ваучер 23
Бланковий індосамент 23
Бланковий кредит 23
Блокейдж 23
Блокування активів 24
Бойєнт 24
Бойкот 24
Бонд 24
Бони 24
Боніфікація 24
Бонус 24
Бонус-малус 24
Бонусні знижки 24
Борг 24
Борг за активом 24
Боргове зобов'язання 24
Борговий позов 25
Борговий цінний папір 25
Боргові фінансові інструменти 25
Бордеро 25
Боржник 25
Бракер 25
Бракераж 25
Брейк 25
Бригада 25
Бригадний підряд 25
Брокер 25
Брокеридж 25
Брокерська записка 25
Брокерська фірма 26
Брокерське місце 26
Брутто 26
Брутто-дохід 26
Брутто-ефект оподаткування 26
Брутто-інвестиції 26
Брутто-кеш-флоу 26
Брутто-премія 26
Брутто-прибуток 26
Брутто-ставка 26
Будівельні норми 26
Будівельні роботи 26

Будівельно-монтажні роботи 26
Будівля 26
Будівництво 27
Бум економічний 27
Бухгалтерія 27
Бухгалтерська звітність 27
Бухгалтерський облік 27
Бюджет 27
Бюджет автоматичний 27
Бюджет автономний 27
Бюджет повної зайнятості 28
Бюджет розвитку 28
Бюджетна класифікація 28
Бюджетна політика 28
Бюджетна програма 28
Бюджетна система 28
Бюджетна установа 28
Бюджетне асигнування 28
Бюджетне відшкодування 28
Бюджетне зобов'язання 28
Бюджетне планування 29
Бюджетне регулювання 29
Бюджетне фінансування 29
Бюджетний дефіцит 29
Бюджетний запит 29
Бюджетний кредит 29
Бюджетний профіцит 29
Бюджетний процес 29
Бюджетний розпис 29
Бюджетний устрій 29
Бюджетні воти 29
Бюджетні обмеження 29
Бюро 29
Бюро експертне 30
Бюро кредитних історій 30
Бюрократія 30

В

Ва-банк 30
Ваговий коефіцієнт 30
Важка промисловість 30
Вакансія 30
Валідація 30
Валова виручка 30
Валова додана вартість 30
Валова продукція 30
Валовий внутрішній продукт 30

Валовий дохід 30
Валовий національний продукт 31
Валовий прибуток 31
Валоризація 31
Валорне страхування 31
Вальвація 31
Валюта 31
Валюта клірингова 31
Валюта конвертована 31
Валюта м'яка 31
Валюта тверда 31
Валюта частково конвертована 31
Валютна афера 31
Валютна блокада 31
Валютна виручка 31
Валютна зона 31
Валютна інтервенція 32
Валютна каса країни 32
Валютна криза 32
Валютна обмовка 32
Валютна операція на умовах «спот» 32
Валютна операція на умовах «тод» 32
Валютна операція на умовах «том» 32
Валютна операція на умовах «форвард» 32
Валютна позиція 32
Валютна політика 32
Валютна спекуляція 32
Валютне регулювання 32
Валютний арбітраж 33
Валютний дериватив 33
Валютний кошик 33
Валютний курс 33
Валютний опціон 33
Валютний паритет 33
Валютний ризик 33
Валютний союз 33
Валютні відрахування 33
Валютні запаси 33
Валютні обмеження 33
Валютні операції 33
Валютні рахунки 34
Валютні резерви 34

Валютні угоди 34
Валютні цінності 34
Варант 34
Варіаційна маржа 34
Варіофікація 34
Вартісний аналіз 34
Вартість 34
Вартість використання 34
Вартість грошей 34
Вартість грошей у часі 34
Вартість заміщення 35
Вартість майна 35
Вартість придбання 35
Вартість реверсії 35
Вартість робочої сили 35
Вартість, яка амортизується 35
Ваучер 35
Вахтовий метод 35
«Вбудований стабілізатор» 35
«Введення в дію» 35
Ввезення безмитне 35
Ввізне мито 35
Ведення рахунків 35
Векселедавець 35
Векселедержатель 36
Вексель 36
Вексель доміцильований 36
Вексель іногородній 36
Вексель місцевий 36
Вексель опротестований 36
Вексель переказний 36
Вексель простий 36
Вексельне дос'є 36
Вексельне звернення 36
Вексельне право 36
Вексельний акцепт 36
Вексельний кредит 36
Вексельні реквізити 37
Велфер 37
Венальная вартість 37
Венчурний бізнес 37
Венчурні підприємства 37
Верифікація 37
Верифікація клієнта 37
Вертикальна інтеграція 37
Вертикальна концентрація 37
Вертикальний маркетинг 37
Вестинг 37
Вето 37
Взаємна власність 37
Взаємне страхування 37
Взаємний фонд інвестиційної компанії 38
Взаємні розрахунки 38
Взаємозалік 38
Взаємозамінні товари (субститути) 38
Вибірка 38
Вибіркова система постачання 38
Виборчий попит 38
Виборчий протекціонізм 38
Вивізне мито 38
Вивільнення ресурсів 38
Вивчення клієнта 38
Вигоди від відновлення корисності активу 39
Вигодонабувач 39
Вигодоодержувач 39
Виготовлення 39
Видатки 39
Видатки бюджету 39
Видатки розвитку 39
Видача векселя 39
Видача ліцензії 39
Виїзна перевірка 39
Виконання зобов'язань 40
Використання 40
Використання основних засобів 40
Використання прибутку 40
Вилучення прибутку 40
Вимога платіжна 40
Вимушена конверсія 40
Виняткова економічна зона 40
Виняткова ліцензія 40
«Випереджаючі показники» 40
Виписка 40
Випробувальний термін 40
Випробування 40
Випуск 41
Виріб 41
Виробіток 41
Виробництво 41
Виробництво непряме 41
Виробнича дотація з бюджету 41

Виробнича потужність 41
Виробнича програма 41
Виробнича система 41
Виробнича собівартість 41
Виробнича функція 41
Виробниче підприємництво 42
Виробниче середовище 42
Виробничий кооператив 42
Виробничий підрозділ 42
Виробничий потенціал 42
Виробничий процес 42
Виробничі запаси 42
Виробничі норми 42
Виручка від реалізації 42
Вислуга років 42
Висновок експерта 42
Висновок рахунків 42
Високі наукоємні технології 43
Високотехнологічна продукція 43
«Витік умів» 43
Витрати 43
Витрати виробництва 43
Витрати відкладені 43
Витрати диференціальні 43
Витрати допустимі 43
Витрати загальновиробничі 43
Витрати майбутніх періодів 43
Витрати наведені 43
Витрати на збут 43
Витрати на оплату праці 44
Витрати на підготовку
і перепідготовку кадрів 44
Витрати на підготовку
та освоєння виробництва нових
видів продукції 44
Витрати непередбачені 44
«Витрати плюс» 44
Витрати представницькі 44
Витрати «стоптаних черевиків» 45
Витратний ліміт 45
Вихідна допомога 45
Вишукувальні роботи 45
Відгук коштів 45
Відгук позики 45
Відділення 45
Відкладені нетто-розрахунки 45
Відклична гарантія 45
Відкличний акредитив 45
Відкрита валютна позиція 45
Відкрите доручення 45
Відкритий інвестиційний фонд 45
«Відкритий рахунок» 45
Відкриття рахунку 46
Відкупна система 46
Відновлення продукції 46
Відновлювальна вартість
основних засобів 46
Відносини власності 46
Відносини кореспондентські 46
Відносини майнові 46
Відносини розрахункові 46
Відносна перевага 46
Відносні показники 46
Відомість 46
Відомість дефектна 46
Відомчі організації 47
Відповідальність субсидіарна 47
Відпустка 47
Відрахування 47
Відрядна оплата праці 47
Відсоткова ставка 47
Відсотковий ризик 47
Відстрочення платежу 47
Відтворювальний цикл 47
Відтік реальних грошей 47
«Відчутні кошти» 47
Візитна картка 47
«Війна цін» 47
Вік обладнання 47
«Вікно пільгових кредитів» 48
Віковий ценз 48
Вільна митна зона 48
Вільні резерви 48
Вільно обрана зайнятість 48
Віндикація 48
Віремент 48
Віце-президент 48
Власний капітал 48
Власник 48
Власник інфраструктури 48
Внутрішній аудит 48
Внутрішній регламент 49
Внутрішньогалузева
конкуренція 49

Внутрішньогосподарський
фінансовий контроль 49
Внутрішньогосподарські
відносини 49
Внутрішньогрупові операції 49
Внутрішньофірмова ціна 49
Внутрішня вартість опціону «кол» 49
Внутрішня вартість опціону «пут» 49
Внутрішня норма дохідності 49
Внутрішня реклама 49
Водяні знаки 49
Волатильність курсу 50
Волюнтаризм економічний 50
Вотинг-траст 50
Врахування векселя 50
«Втеча від грошей» 50
Вторинна іпотека 50
Вторинна зайнятість 50
Вторинна ліквідність 50
Вторинні ресурси 50
Втрати від зменшення корисності 50

Г

«Гавані податкові» 50
Галопуюча інфляція 50
Гап 50
Гарант випуску 51
Гарантійне зобов'язання 51
Гарантійний внесок 51
Гарантійний депозит 51
Гарантійний строк 51
Гарантійний термін зберігання 51
Гарантія банківська 51
Гарантія паритету 51
Гарантована ліквідаційна вартість 51
Гарантований дохід 51
Гарантований кредит 51
Гармонійність товарної
номенклатури 51
«Гарячі гроші» 51
Генеральна угода з тарифів
і торгівлі 52
Генеральний дистриб'ютор 52
Генеральний підрядник 52
Генеральний постачальник 52
Географічне зазначення
походження товару 52

Географічний сегмент 52
Географічні межі ринку 52
Гешефт 52
Гібридні цінні папери 52
Гігієнічний регламент 53
Гігієнічні нормативи 53
Гіперінфляція 53
Гіффіна товари 53
Глибина номенклатури товарів 53
Глобальний сертифікат 53
Гнучкий валютний курс 53
Гнучкий графік використання
робочого часу 53
Гнучкі виробничі системи 53
Гнучкі умови праці 53
Гнучкість економічна 53
Голландський аукціон 54
Голосні торги 54
Голосуюча акція 54
Гомеостазис 54
«Гомо економікус» 54
Горизонт розрахунку 54
Господарська діяльність 54
Господарська одиниця 54
Господарська операція 54
Господарська самостійність 54
Господарське зобов'язання 54
Господарське об'єднання 55
Господарське товариство 55
Господарський спосіб
будівництва 55
Господарський суд 55
Господарські витрати 55
Господарські відносини 55
Господарські зв'язки 55
Господарсько-виробничі
відносини 55
Господарсько-торговельна
діяльність 55
Госпрозрахунок 55
Готівкова виручка 55
«Готівкова корова» 56
Готівковий обіг 56
Готівковий товар 56
Готівкові гроші (готівка) 56
Готівкові розрахунки 56
Готова продукція 56

Гра активами 56
Гра на біржі 56
Гранична корисність 56
Гранична норма трансформації 56
Гранична прибутковість ресурсу 56
Гранична фінансова операція 56
Гранична ціна 57
Граничний строк експлуатації устаткування 57
Граничний технічний стан устаткування 57
Граничні витрати 57
Граничні кредити 57
Граничні страхові суми 57
Гранично допустимі концентрації шкідливих речовин 57
Грант 57
Грант-елемент 57
Графік змінності 57
Грація вексельна 57
Громадська організація 57
Громадське місце 58
Громадський фінансовий контроль 58
Громадські послуги 58
Гросбух 58
Гроші 58
Грошова ілюзія 58
Грошова маса 58
Грошова одиниця країни 58
Грошова система 58
Грошове зобов'язання 58
Грошове покриття 58
Грошовий кліринг 58
Грошовий механізм 58
Грошовий обіг 59
Грошовий потік 59
Грошовий стандарт 59
Грошовий товар 59
Грошові витрати населення 59
Грошові доходи населення 59
Грошові фонди 59
Грошово-кредитна політика 59
Група активів 59
Група вибуття 59
Група випереджальна 59
Група підписки 59

Групове страхування 60
Груповий показник 60
Гудвіл 60
Гуманітарна допомога 60

Д

Давальницька сировина 60
Давність набувальна 60
Давність позовна 60
Дамніфікація 60
Дамно 60
Дарування 60
Дата «без дивіденду» 60
Дато-вексель 60
Датування 61
Двокомпонентний тариф 61
Дебентура 61
Дебет 61
Дебет-нота 61
Дебетова картка 61
Дебітор 61
Дебіторська заборгованість 61
Дебіт-спред 61
Девальвація 61
Девізи 61
Девізна політика 61
Дегресія 61
Дезавування 61
Дезігнація 61
Дезінвестиції 61
Дезінтеграція 62
Дезінформація 62
Дезорганізація 62
Декларант 62
Декларація апліката 62
Декларація безпеки 62
Декларація валютна 62
Декларація відповідності 62
Декларація на товари 62
Декларація податкова 62
Декларування зміни ціни 62
Декорт 63
Декувер 63
Делегування кредиту 63
Делегування повноважень 63
Делівері 63
Делістинг 63

Делькредере 63
«Дельта» коефіцієнт 63
Дельта-нейтральна позиція 63
Дельта-хеджування 63
Демаркетинг 63
Дематеріалізація 63
Демпінг 63
Деномінація 63
Денонсація 64
Департамент 64
«Депо збитків» 64
«Депо премій» 64
Депозит 64
Депозитарій 64
Депозитарна діяльність 64
Депозитарна операція 64
Депозитарна розписка 64
Депозитарний договір 64
Депозитарний код 64
Депозитарний облік 65
Депозитарний ризик 65
Депозитна відсоткова ставка 65
Депозитна операція 65
Депозитний сертифікат 65
Депозитні банки 65
Депозитні ресурси 65
Депонент 65
Депонована заробітна плата 65
Депонування цінних паперів 65
Депресія економічна 65
Депривація 65
«Дерево рішень» 65
«Дерево цілей» 66
Дерегулювання підприємницької діяльності 66
Держава 66
Держава-рантє 66
Державна власність 66
Державна гарантія 66
Державна монополія 66
Державна податкова служба 66
Державна регуляторна політика 67
Державна цільова програма 67
Державне банкрутство 67
Державне замовлення 67
Державне запозичення 67
Державне підприємство 67
Державне регулювання економіки 67
Державне регулювання зайнятості 67
Державне регулювання інвестиційної діяльності 68
Державне регулювання підприємницької діяльності 68
Державне споживання 68
Державний бюджет 68
Державний інвестиційний проект 68
Державний контракт 68
Державний кордон 68
Державний кредит 68
Державний моніторинг 68
Державний нагляд (контроль) 68
Державний реєстратор 69
Державні гарантії захисту інвестицій 69
Державні доходи 69
Державні комітети 69
Державні соціальні гарантії 69
Державні соціальні стандарти 69
Державні трансферти 69
Державно-приватне партнерство 69
Дериват 69
Деривативи 70
Дестабілізація 70
Деструкція 70
Детальний сертифікат 70
Детезаврація 70
Детермінізм 70
Дефіцитна економіка 70
Дефлірування 70
Дефлятор 70
Дефлятор ВВП 70
Дефляційна політика 70
Дефляція 70
Дефолт 70
Децентралізація 70
«Дешеві гроші» 70
«Джентльменська угода» 71
Джерела фінансування 71
Джирінг 71
Джоббер 71
Диверсифікація виробництва 71
Дивіденд 71

Дивіденд капіталізований 71
Дивіденд некумулятивний 71
Дивідендне покриття 71
Дивідендний перепис 71
Дизажіо 71
Диктат 71
Дилер 72
Дилінг 72
Динамічний мультиплікатор 72
Дипляція 72
Директ-мейл 72
Дирекція 72
Дисконт 72
Дисконт векселя 72
Дисконтна (клубна) картка 72
Дисконтна ставка 72
Дисконтний брокер 72
Дисконтування 72
Дискредитація 72
Дискреційна політика 72
Дискреція 73
Дискримінація 73
Дисперсія 73
Диспозиція 73
Диспонент 73
Дистанційна торгівля 73
Дистрибуція 73
Дистриб'ютор 73
Дисципліна виробнича 73
Дисципліна праці 73
Диференціація доходів населення 73
Дійсна вартість 73
Дійсна ставка відсотка 73
Ділова активність 73
Ділова етика 74
Ділова репутація 74
Ділові барометри 74
Діловодство 74
Дільниця виробнича 74
Добробут 74
Добросовісний векселедержатель 74
Довга відкрита валютна позиція 74
Довговічність 74
Довгострокова дебіторська заборгованість 74
Довгострокове кредитування 74
Довгострокові фінансові вкладення 74
Довгострокові цільові програми 75
Доведення до банкрутства 75
Довідка документальної перевірки 75
Довідка про обліковий ідентифікатор 75
Довідкова ціна 75
Довідково-інформаційний фонд 75
Довідково-пошуковий апарат 75
Довіреність 75
Довіреність бланкова 75
Довіритель 75
Довірче товариство 76
Довірче управління 76
Довірчі операції 76
Довірчі пайові фонди 76
Довічне страхування 76
Договір 76
Договір авторський 76
Договір андерайтингу 76
Договір банківського вкладу 76
Договір банківського рахунку 77
Договір генеральний 77
Договір господарський 77
Договір добровільного страхування 77
Договір доручення 77
Договір зберігання 77
Договір колективний 77
Договір комерційної концесії 77
Договір комерційної субконцесії 78
Договір комісії 78
Договір кореспондентський 78
Договір купівлі-продажу 78
Договір лізингу 78
Договір ліцензійний 78
Договір міни 78
Договір на брокерське обслуговування 78
Договір «на виконання» 78
Договір обов'язкового страхування 79
Договір оренди 79
Договір перестраховування 79
Договір підряду 79

Договір позики 79
 Договір поруки 79
 Договір поставки 79
 Договір про відстрочку 80
 Договір про наміри 80
 Договір про спільну діяльність 80
 Договір про трансфер технології 80
 Договір прокату 80
 Договір простого товариства 80
 Договір рамковий 80
 Договір ренти 80
 Договір страхування 80
 Договір схову 80
 Договір трудовий 80
 Договір факторингу 81
 Договірна ціна 81
 Договірний тариф 81
 Додана вартість 81
 Додаткова заробітна плата 81
 Додаткова премія 81
 Додатковий бюджет 81
 Додатний залишок за технічним рахунком 81
 Додатковий продукт 81
 Додатковий ресурс устаткування 81
 Додаткові витрати 82
 Додаткові витрати обігу 82
 Додатково створене робоче місце 82
 Додаток до договору 82
 Дозвіл генеральний 82
 Дозвіл кредитний 82
 Дозвіл на виконання будівельних робіт 82
 Дозвіл на початок роботи підприємства 82
 Дозвіл разовий 82
 Дозволений актив 82
 Дозволений монополіст 83
 Дозвільна процедура 83
 Дозвільна система 83
 Документ 83
 Документ дозвільного характеру 83
 Документарне інкасо 83
 Документація 83
 Документація доказова 83
 Документація нормативна 83
 Документація проектно-кошторисна 83
 Документація технічна 84
 Документи про виконання договору підряду 84
 Документи проти акцепту 84
 Документообіг 84
 Домінування 84
 Доміциліант 84
 Доміциліат 84
 Доміциляційна формула 84
 Доміциляція 84
 Дооцінка майна 84
 Доплата 84
 Допоміжне виробництво 84
 Допомога економічна 85
 Допустимі витрати 85
 «Дорогі гроші» 85
 Дорожній чек 85
 Досконала конкуренція 85
 Досконала нееластичність 85
 Дослідне виробництво 85
 Дослідно-конструкторські розробки 85
 Дострокове припинення договору 85
 Досудова санація 85
 Досягнутий рівень науки й техніки 86
 Дотація 86
 Дохід 86
 Дохід від приросту капіталу 86
 Дохід заявлений 86
 Дохід у матеріальній формі 86
 Дохід у нематеріальній формі 86
 Дохідний підхід 86
 Дохідність до погашення 86
 Дочірнє підприємство 86
 Дроблення акцій 87
 Друга податкова вимога 87
 «Дружні векселя» 87
 Дуальна позика 87
 Дублікат 87
 Дуополя 87
 Дуопсонія 87

Е

Евристика 87

Едіфакт 87
Еквайр 87
Еквайринг 87
Еквіваленти грошових коштів 87
Еквіваленти звичайних акцій 88
Еквівалентні товари 88
Екзекватура 88
Еккаутінг 88
«Екстра» 88
Екологічна експертиза 88
Екологічна політика 88
Екологічна програма 88
Екологічна сертифікація 88
Екологічне маркування 88
Екологічний аудит 88
Екологічний знос 89
Екологічний податок 89
Екологічні нормативи 89
Екологічні стандарти 89
Екологічність 89
Економіка 89
Економіка підприємства 89
Економічна безпека 89
Економічна вартість 90
Економічна вигода 90
Економічна доцільність ремонту та реконструкції 90
Економічна ефективність 90
Економічна ефективність капіталовкладень 90
Економічна конкуренція 90
Економічна психологія 90
Економічна свобода 90
Економічна система 90
Економічна стратегія держави 90
Економічна тактика держави 91
Економічне зростання 91
Економічний аналіз 91
Економічний ефект зовнішньої торгівлі 91
Економічний знос 91
Економічний оптимум 91
Економічний потенціал 91
Економічний стимул 91
Економічний термін служби 91
Економічний тред-юніонізм 91
Економічний тренінг 92
Економічні категорії 92
Економічні методи управління 92
Економічні нормативи 92
Економічні ресурси 92
Економічні реформи 92
Економічність оподаткування 92
Економічно активне населення 92
Економічно обґрунтовані витрати 92
Економія фонду заробітної плати 92
Екс-дивідендний термін 92
Експансія економічна 92
Експерт 92
Експертиза 93
Експертиза проекту 93
Експертиза тимчасової непрацездатності 93
Експертний висновок 93
Експертні системи 93
Експлерент 93
Експлуатація 93
Експлуатація будівлі 93
Експлуатація виробу 94
Експлуатація нормальна 94
Експозе 94
Експорт інфляції 94
Експорт капіталу 94
Експорт товарів 94
Експортер 94
Експортна детаксація 94
Експортна ліцензія 94
Експортна програма 94
Експортна ціна 95
Експортний акредитив 95
Експортний контроль 95
Експортний кредит 95
Експортний лізинг 95
Експортний потенціал 95
Експортні дотації 95
Експортні мита 95
Експортні ресурси 95
Експортно-імпортні операції 95
Експропріація 95
Екстенсивний тип економічного зростання 95
Екстра-дивіденд 96
Екстраординарний ремонт 96
Екстраполяція 96

Екстремум 96
Екседент 96
Еластичність попиту та пропозиції 96
Електронна економіка 96
Електронна ідентифікація товару 96
Електронна комерція 96
Електронна послуга 96
Електронна система платежів 96
Електронне декларування 96
Електронний «гаманець» 96
Електронний договір 97
Електронний документ 97
Електронний документообіг 97
Електронний підпис 97
Електронний реверсивний аукціон 97
Електронний розрахунковий документ 97
Електронний торговий термінал 97
Електронний чек 97
Електронні гроші 97
Електронні засоби 97
Елементи витрат 98
Елементи податку 98
Ембарго 98
Емігрант 98
Еміграція 98
Емісійна система 98
Емісійна ціна 98
Емісійний банк 98
Емісійний дохід 98
Емісійний проспект 98
Емісійний результат 98
Емісія 98
Емісія фідуціарна 98
Емітент 99
Ендавмент 99
Енергетичний аудит 99
Енергоефективний проект 99
Енергоефективні продукція, технологія, обладнання 99
Енергозбереження 99
Енергозберігаюча політика 99
Ергономіка (ергономія) 99
Ерзац 99
Естимативна вартість 99
Еталон 99
Етатизм 99

Етика підприємництва 99
Етикетка 100
Етикетна ціна 100
Ефект 100
Ефект витіснення 100
Ефект демонстрації 100
Ефект економічний 100
Ефект мультиплікатора 100
Ефект переливу 100
Ефективна ставка відсотка 100
Ефективність 100
Ефективність бюджетна 100
Ефективність загальна 100
Ефективність експорту 100
Ефективність імпорту 100
Ефективність комерційна 101
Ефективність порівняльна 101

Є

Євровалюта 101
Євроінтеграційна складова 101
Євроінтеграційні заходи 101
Єврокард 101
Єврокредит 101
Європейська система національного рахівництва 101
Євроринок 101
Єдина програма маркетингу 101
Єдина державна регуляторна політика у сфері підприємництва 102
Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування 102
Єдиний державний реєстр підприємств і організацій 102
Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань 102
Єдиний економічний простір 102
Єдиний митний тариф 102
Єдиний платіжний документ 102
Єдиний реєстр боржників 102
Єдиний реєстр довіреностей 102
Єдиний реєстр податкових накладних 103
Єдині оптові ціни 103

Ж

Жести біржові 103
Жирант 103
«Жирний кіт» 103
Жиро 103
Жиробанк 103
Жироконто 103
Жиророзрахунок 103
Життєвий цикл 103
Життєвий цикл нововведення 104
Життєвий цикл підприємства 104
Життєвий цикл проекту 104
Життєвий цикл технології 104
Життєвий цикл товару 104
Журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових документів 104
Журнально-ордерна форма обліку 104

З

Забезпечення 104
Забезпечення грошей 104
Забезпечення життєдіяльності населення 105
Забезпечення конкурсної пропозиції 105
Забезпечення кредиту 105
Забезпечення позову 105
Забезпечення технічне 105
Забезпечення якості 105
Забезпечені кредитори 105
Забудовник 105
Завдаток 105
Заводська собівартість 105
Загальний комерційний ризик 106
Загальне замовлення 106
Загальні збори акціонерів 106
Загальні логістичні витрати 106
Загальнодержавний ринок 106
Загальнодоступна технологія 106
Заготівельно-складські витрати 106
Задовільний фінансовий стан 106
Задовільні кредити 106
Задоволеність замовника (клієнта) 106
Зазначена прибутковість 106

Заінтересовані особи стосовно боржника 106
Зайнятість 107
Закон Енгеля 107
Закон попиту 107
Закон пропозиції 107
Закон «святкових днів» 107
Законні платіжні засоби 107
Законодавча ініціатива 107
Законодавчі органи 107
Закрита підписка 107
Закрита позиція 107
Закритий інвестиційний фонд 108
Закриті знижки 108
Закриття рахунків 108
Закупівля 108
Зал акцій 108
Зал облігацій 108
Зал операційний 108
Залишкова вартість основних засобів 108
Залишкова вартість цінного паперу 108
Залишковий ресурс устаткування 108
Залишок коштів на рахунку 108
Залишок Солоу 108
Залік взаємних вимог 108
Залучені кошти 109
Заміщення 109
Замовник 109
Заощадження 109
Запаси 109
Запаси буферні 109
Запаси валютні 109
Запаси виробничі 109
Запаси стратегічні 109
Запасні фонди 109
Запасні частини 109
Запозичення 109
Зарахування курсової різниці 109
Зарахування цінних паперів 110
Зареєстрований безробітний 110
Заробітна плата 110
Засоби виробництва 110
Застава 110
Застава генеральна 110

Застава серйозності 110
 Заставна ціна 110
 Заставне свідоцтво 110
 Заставний індосамент 110
 Заставні операції 110
 Заставаодавець 110
 Заставодержатель 110
 Затребуваний кредит 111
 Захисне застереження 111
 Захист інвестицій 111
 Захист інформації 111
 Захист прав споживачів 111
 Заходи державного нагляду
 (контролю) 111
 Заявка на участь у тендері 111
 Заява про партнерство 111
 Заявник акредитива 111
 Збалансований бюджет 111
 Збалансований портфель
 цінних паперів 111
 Зберігання векселів 112
 Зберігання векселів відкрите 112
 Зберігання векселів закрите 112
 Збиток 112
 Збір 112
 Збутова знижка 112
 Зведений баланс 112
 Зведений бюджет 112
 Зведений кошторисний розрахунок
 вартості ремонту 112
 Звернення грошове 112
 Звичайна відсоткова ставка
 на депозит 113
 Звичайна відсоткова ставка
 на кредит 113
 Звичайна діяльність 113
 Звичайна ціна на продукцію 113
 Звичайні акції 113
 Звільнення від ввізних мит
 та податків 113
 Звіт про відрядження 113
 Звіт про інспектування 113
 Звіт про управління 113
 Звітний податковий період 114
 Зворотна боніфікація 114
 Зворотна вимога 114
 Зворотне котирування 114
 Зворотне репо 114
 Зворотний лізинг 114
 Зворотні відходи
 виробництва 114
 Згортання виробництва 114
 Здійснення проекту 114
 Здобувач ліцензії 114
 Здобуття освіти на робочому
 місці 114
 «Зелена продукція» 115
 Земельна ділянка 115
 Земельна рента 115
 Земельне поліпшення 115
 Земельний податок 115
 Земельні банки 115
 Земельні відносини 115
 Землекористувачі 115
 Землеустрій 115
 Злиття підприємств 115
 Злісне банкрутство 116
 Зменшення корисності 116
 Змінна перерва 116
 Змінне обладнання 116
 Змінні витрати 116
 Змішані банки 116
 Змішані інвестиції 116
 Змішані підприємства 116
 Знак відповідності в галузі
 сертифікації 116
 Знак відповідності технічним
 регламентам 116
 Знак товарний (обслуговування) 116
 Значно технологічно
 вдосконалений продукт 116
 Знижка 117
 Знижка сезонна 117
 Знос основних фондів 117
 «Зняття вершків» 117
 Зобов'язання 117
 Зобов'язання довгострокове 117
 Зобов'язання кореальне 117
 Зобов'язання короткострокове 117
 Зобов'язання не конкурувати 117
 Зовнішнє середовище 117
 Зовнішні платежі 118
 Зовнішній аудит 118
 Зовнішній борг 118

Зовнішній лаг 118
Зовнішній фактор 118
Зовнішньоекономічна діяльність підприємства 118
Зовнішньоекономічна політика 118
Зовнішньоекономічний контракт 118
Зовнішньоторговельна політика 118
Зовнішньоторговельний дефіцит 118
Зовнішньоторговельний оборот 118
Зовнішньоторговельний профіцит 119
Зовнішньоторговельні банки 119
Зовнішньоторговельні зони 119
Зовнішня реклама 119
«Золоте правило» проведення ліквідних операцій 119
Золотий запас 119
Зона вільної торгівлі 119
Зона вільного підприємництва 119
Зона економічного сприяння 119
«Зона переважання» 119
Зона прикордонної торгівлі 119
Зона робоча 119
Зона робоча небезпечна 120
Зона санітарно-захисна 120
Зразок-еталон 120
Зрівняльність 120
Зрілість товару 120
Зростаюча віддача 120
Зростаюча галузь 120
Зустрічна торгівля 120

I

Ігрові методи 120
Ідеальний ринок 120
Ідеальний хедж 121
Ідентифікаційний код 121
Ідентифікаційний номер оплати 121
Ідентифікаційний огляд 121
Ідентичні товари 121
Ідентичні цінні папери 121
Ієрархія 121
Іменний вексель 121
Іменний індосамент 121
Іменний чек 121
Іменні цінні папери 121
Імідж 121

Іммігрант 122
Імміграційна віза 122
Імміграційна картка 122
Імміграція 122
Імобілізація оборотних коштів 122
Імплементация 122
Імпорт 122
Імпорт непрямий 122
Імпорт спеціальний 122
Імпортер 122
Імпортна вартість товару 122
Імпортна квота 122
Імпортна ліцензія 123
Імпортний акредитив 123
Імпортована інфляція 123
Імпортозаміщення 123
Імунітет податковий 123
Інвентаризація 123
Інвестиції 123
Інвестиції в основний капітал 123
Інвестиції індуковані 123
Інвестиції інтелектуальні 123
Інвестиції нефінансові 123
Інвестиції портфельні 123
Інвестиції реальні 123
Інвестиції фактичні 124
Інвестиційна вартість 124
Інвестиційна декларація 124
Інвестиційна діяльність 124
Інвестиційна нерухомість 124
Інвестиційна політика 124
Інвестиційна порада 124
Інвестиційна привабливість 124
Інвестиційна програма 124
Інвестиційна пропозиція 124
Інвестиційна складова 125
Інвестиційний брокер 125
Інвестиційний вклад 125
Інвестиційний довідник 125
Інвестиційний інститут 125
Інвестиційний клас 125
Інвестиційний клімат 125
Інвестиційний комплекс 125
Інвестиційний конкурс 125
Інвестиційний період 126
Інвестиційний податковий кредит 126
Інвестиційний прибуток 126

Інвестиційний проект 126
Інвестиційний сертифікат 126
Інвестиційні зобов'язання 126
Інвестиційні пільги 126
Інвестиційні ризики 126
Інвестиційні фонди 127
Інвестований капітал 127
Інвестор 127
Інвойс (рахунок-фактура) 127
Індані 127
Індекс 127
Індекс Альтмана 127
Індекс гедоністичний 127
Індекс Герфіндаля 127
Індекс дохідності інвестицій 127
Індекс концентрації доходів 127
Індекс Ласпейреса 127
Індекс охоплення 127
Індекс Пааше 127
Індекс рівня життя 127
Індекс споживчих цін 128
Індксація доходів 128
Індксація податків 128
Індкеси акцій 128
Індкеси динаміки 128
Індкеси фондові 128
Індемнітет 128
Індентура 128
Індивідуальна податкова
консультація 128
Індикативна процентна ставка 128
Індикативне планування 128
Індикативні ціни 128
Індосамент 129
Індосамент векселя безоборотний 129
Індосамент векселя бланковий 129
Індосамент векселя заставний 129
Індосамент «на пред'явника» 129
Індосант 129
Індосат 129
Індосо 129
Індустріалізація 129
Індустріальний парк 129
Індустрія 129
Інжиніринг 129
Інкасатор 129
Інкасація 130
Інкасо 130
Інкасо документарне 130
Інкасо експортне/імпортне 130
Інкасо чеків 130
Інкасо чисте 130
Інкасове доручення 130
Інкасові інструкції 130
Інкорпорація 130
Інкотермс 130
Інноваційна модель
підприємництва 130
Інновація 130
Інноваційна діяльність 131
Інноваційна інфраструктура 131
Інноваційна структура 131
Інноваційне підприємництво 131
Інноваційне підприємство 131
Інноваційний бізнес-інкубатор 131
Інноваційний потенціал 131
Інноваційний проект 131
Інноваційний процес 132
Інноваційний фонд 132
Іногородній вексель 132
Іноземна валюта 132
Іноземна позика 132
Іноземне підприємство 132
Іноземний банк 132
Іноземний емітент 132
Іноземний інвестор 132
Іноземний кредит 132
Іноземний податковий кредит 133
Іноземний покупець 133
Іноземні інвестиції 133
Іноземні товари 133
Інсайдер 133
Інсайдерська інформація 133
Інспекційна група 133
Інспекційний контроль 133
Інспекція податкова 133
Інстанція 133
Інститути спільного інвестування 133
Інституційна політика 134
Інституційне забезпечення 134
Інструменти власного капіталу 134
Інструменти грошового ринку 134
Інструменти наказу 134
Інструменти хеджування 134

Інструкція 134
Інструкція з діловодства 134
Інструкція з експлуатації 134
Інструкція з технічного обслуговування 134
Інтегральні показники 134
Інтеграційний метод 135
Інтегрована автоматизована система державного нагляду (контролю) 135
Інтелектуальна власність 135
Інтенсифікація валютна 135
Інтенсифікація виробництва 135
Інтервальний коефіцієнт покриття боргу за кредитами під інвестиційний проект 135
Інтернаціональна вартість 136
Інтра вірес 136
Інфляційний курс 136
Інфляція 136
Інформатизація 136
Інформаційна інфраструктура 136
Інформаційна культура 136
Інформаційна система 136
Інформаційна технологія 136
Інформаційне забезпечення 137
Інформаційний ринок 137
Інформаційні електронні послуги 137
Інформаційно-аналітична діяльність 137
Інформація про товар 137
Інформація про умови праці 137
Інфракція 137
Інфраструктура 137
Інфраструктура підтримки малого і середнього підприємництва 137
Інший сукупний дохід 137
Інші заохочувальні та компенсаційні виплати 138
Інші необоротні матеріальні активи 138
Інші операційні витрати 138
Іпотека 138
Іпотекодавець 138
Іпотекодержатель 138
Іпотечне покриття 138
Іпотечний актив 138

Іпотечний борг 138
Іпотечний договір 138
Іпотечний кредит 138
Іпотечний кредитор 139
Іпотечний пул 139
Іпотечний сертифікат 139
Іпотечні цінні папери 139
Істеблішмент 139
Істотна участь 139
Істотна шкода 139
Істотні обставини страхового ризику 139

К

Кадастр 140
Кадри 140
Кадрова політика 140
Кадрова служба 140
Казенне підприємство 140
Казначейство 140
Казначейська емісія 140
Казначейські векселі 140
Казначейські квитки 140
Календарна комбінація 140
Калькулювання собівартості 140
Калькулювання собівартості перевезень 140
Калькулятор розрахунку безризикової ставки дохідності 141
Калькуляція 141
Калькуляція собівартості продукції 141
Камбіо 141
Камбіст 141
Камеральна перевірка 141
«Кам'яне дно» 141
Канал нульового рівня 141
Канали розподілу 141
Канцелярія 141
Капітал 141
Капітал авансований 141
Капітал активний 141
Капітал акціонерний 142
Капітал амортизаційний 142
Капітал гнучкий 142
Капітал інвестиційний 142

Капітал негативний 142
«Капітал під ризиком» 142
Капітал позиковий 142
Капітал статутний 142
Капіталізація 142
Капіталізація прибутку 142
Капіталізація процентів 142
Капіталізація процентних витрат 142
Капіталізація ринкова 142
Капіталізація страхування 142
Капіталозберігаючий техніко-технологічний прогрес 143
Капіталомісткий товар 143
Капіталомісткість 143
Капітальна ринкова транзакція 143
Капітальне будівництво 143
Капітальний ремонт 143
Капітальні вкладення 143
Капітальні вкладення непрямі 143
Капітальні вкладення прямі 143
Карт-бланш 143
Картель 143
Картельна угода 143
Картка контролю 144
Картковий ліміт 144
Картковий рахунок чека 144
Каса 144
Каса валютна 144
Каса депозитна 144
Каса прибуткова 144
Касова готівка 144
Касова книга 144
Касова пільга 144
Касове обслуговування 144
Касовий вузол 144
Касовий документ 144
Касовий метод 144
Касовий ордер 144
Касові операції 145
КАСКО 145
Каталог 145
Квазігроші 145
Квазідержавний банк 145
Квазідержавний товар 145
Квазіконкуренція 145
Кваліфікаційна експертиза (експертиза по суті) 145
Кваліфікаційна характеристика 145
Кваліфікаційний актив 145
Кваліфікація 145
Кваліфікація повна 145
Кваліфікація часткова 145
Кваліфікований робітник 145
Квитанція 146
Кворум 146
Квота 146
Квота експортна/імпортна 146
Квота імміграції 146
Квота робочих місць 146
Квоти (контингенти) глобальні 146
Квоти (контингенти) групові 146
Квоти (контингенти) індивідуальні 146
Квоти спеціальні 146
Квотування 147
Кейнсіанство 147
Керб 147
Керівник 147
Керівники вищої ланки 147
Керівники нижчої ланки 147
Керівники середньої ланки 147
Керівництво з регулювання технічного обслуговування 147
Кероване ціноутворення 147
Керовані ціни 147
Керування виробництвом 147
Керуючий іпотекою 148
Керуючий санацією 148
Кібернетика економічна 148
Кінцевий бенефіціарний власник 148
Кінцевий продукт 148
Кінцевий суспільний продукт 148
Класична модель підприємництва 148
Класифікаційний рівень 148
Класифікація 148
Класифікація кредитних операцій 148
Класифікація товарів 149
Клієнт 149
Клієнтські рахунки 149
Клієнтура 149
Кліринг 149
Кліринг багатосторонній 149
Кліринг-банк 149

Кліринг внутрішній 149
Кліринг двосторонній 149
Клірингова вимога 149
Клірингова діяльність 149
Клірингова установа 149
Ключова компетентність 149
Ключова компетенція 150
Ключові реквізити 150
Книга акціонерів 150
Книга обліку доходів і витрат 150
Книга обліку розрахункових операцій 150
Книжка вексельна 150
Книжкова вартість корпоративних прав 150
Ковернота страхова 150
Код 150
Код авторизації 150
Код банку 150
Код валюти 150
Код коштів 150
Код номенклатури 150
Код одержувача/платника коштів 151
Код цінних паперів 151
Кодекс усталеної практики 151
Кодифікація 151
Коефіцієнт абсолютної ліквідності 151
Коефіцієнт вирівнювання 151
Коефіцієнт виручки 151
Коефіцієнт відносної прибутковості 151
Коефіцієнт готівки 151
Коефіцієнт готовності 151
Коефіцієнт деномінації 151
Коефіцієнт Джині 151
Коефіцієнт еластичності 152
Коефіцієнт ефективності хеджування 152
Коефіцієнт забезпечення власними коштами 152
Коефіцієнт заборгованості 152
Коефіцієнт змінності 152
Коефіцієнт зростання витрат на оплату праці 152
Коефіцієнт іпотечного покриття 152
Коефіцієнт Кука 152
Коефіцієнт ліквідності 152
Коефіцієнт оборотності запасів 152
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів 152
Коефіцієнт охоплення 152
Коефіцієнт платоспроможності 152
Коефіцієнт резервування 153
Коефіцієнт рентабельності 153
Коефіцієнт ритмічності 153
Коефіцієнт страхового стажу 153
Коефіцієнт технічного використання 153
Коефіцієнт трудової участі 153
Коефіцієнт фінансового левериджу 153
Коефіцієнт фінансового ризику 153
Коефіцієнт фінансової незалежності 153
Колегіальність 153
Колективне підприємство 153
Колективний договір 153
Колективний спосіб зберігання цінних паперів 153
Колективний трудовий спір 154
Колл 154
Команда 154
Командист 154
Командитне товариство 154
Командитний пай 154
Комбінований платіж 154
Комерсант 154
Комерціалізація 154
Комерційна організація 154
Комерційна таємниця 154
Комерційне підприємництво 154
Комерційне посередництво 154
Комерційний кредит 155
Комерційний ризик 155
Комерційний розрахунок 155
Комерційні банки 155
Комерційні документи 155
Комерційні умови 155
Комерція 155
Комівояжер 155
Комісіонер 155
Комісія ревізійна 155
Комітент 155

Комітет з нових товарів 156
Комітет контрольний 156
Комітет по процедурах
торгового залу 156
Комітет ринговий 156
Компанія 156
Компанія виробнича 156
Компанія з надання
допоміжних послуг 156
Компанія з управління активами 156
Компанія консалтингова 156
Компенсаційна продукція 156
Компенсаційна торгівля 156
Компенсаційний курс 156
Компенсаційний лізинг 156
Компенсаційні угоди 157
Компенсація 157
Компенсація в порядку регресу 157
Компенсація за знецінені гроші 157
Компенсація
зовнішньоторговельна 157
Компетентність 157
Компетенція 157
Комплаєнс-ризик 157
Комплекс хеджування 157
Комплексна перевірка 157
Комплексна програма 157
Комплексне страхування 157
Комплексні виробничі зони 157
Комплект 158
Комплементарій 158
Компонент підприємства 158
Компрометація 158
Комунальна власність 158
Комунальне об'єднання
територіальних громад 158
Комунальне підприємство 158
Конвенційні ставки 158
Конвенціональні штрафи 158
Конвенція 158
Конвенція за цінами 158
Конвергенція 158
Конверсійна угода 158
Конверсійний маркетинг 159
Конверсійні операції 159
Конверсія 159
Конверсія зворотна 159
Конвертованість 159
Конвертованість внутрішня 159
Конвертованість зовнішня 159
Конвертування валюти 159
Конгломерат 159
Конгломеративне злиття 159
Кондиція 159
Кондомініум
(кондомінат) 159
Конкурент 159
Конкурентний лист 159
Конкурентоспроможність
підприємства 159
Конкурентоспроможність
працівника 160
Конкурентоспроможність
продукції 160
Конкуренція 160
Конкурс (тендер) 160
Конкурсна гарантія 160
Конкурсна документація 160
Конкурсна заява 160
Конкурсні кредитори 160
Конкурсні торги 160
Конкурсні умови 160
Коносамент 160
Консалтинг 161
Консервація основних засобів 161
Консигнант 161
Консигнатор 161
Консигнаційна поставка 161
Консигнаційна операція 161
Консигнація 161
Консолі 161
Консолідація 161
Консолідація акцій 161
Консолідація боргу 161
Консолідована фінансова
звітність 161
Консолідований баланс 162
Консолідований бюджет 162
Консолідований рахунок 162
Консорціальні банки 162
Консорціум 162
Консорціум-гарант 162
Конструкторська документація 162
Консументи 162

Консумеризм (консьюмеризм) 162
Контингент тарифний 162
Контингентне замовлення 162
Контокорентний рахунок
(контокорент) 162
Контрабаланс 162
Контрагент 163
Контракт 163
Контрактанти 163
Контрактація 163
Контракт глобальний 163
Контрактивні рахунки 163
Контракт «лонг» 163
Контракт «на термін» 163
Контракт, невиконаний
за давністю 163
Контракт облігаційний 163
Контракт «під ключ» 163
Контракт простий
компенсаційний 163
Контракт ф'ючерсний 164
Контрактна відповідальність 164
Контрактний місяць 164
Контрактні асигнування 164
Контрарні рахунки 164
Контрафакція 164
Контргарантія 164
Контролер 164
Контролінг 164
Контроль 164
Контроль банківський 164
Контроль документальний 164
Контрольна марка 164
Контрольна стрічка 164
Контрольний зразок 165
Контрольний пакет акцій 165
Контрольні учасники 165
Контрольована компанія 165
Контрольовані товари 165
Контроль параметричний 165
Контроль фізичної особи 165
Контроль юридичної особи 165
Контрпассивні рахунки 165
Контрпокупка 165
Конфедерація 166
Конфіденційні відомості 166
Конфіскація 166
Концентрація капіталу 166
Концентрація суб'єктів
господарювання 166
Концерн 166
Концесіодавець 166
Концесійна заявка 166
Концесійний договір 166
Концесійні платежі 166
Концесіонер 167
Концесія 167
Кон'юнктура економічна 167
Кон'юнктура ринку 167
Кон'юнктура ринку м'ява 167
Кон'юнктура ринку сприятлива 167
Кон'юнктура ринку стійка 167
Кооператив 167
Кооперативний банк 167
Кооперативні виплати 167
Кооперація 167
Кооперовані поставки 168
Кооперування 168
Координація 168
Копінг-поведінка 168
Кореспондент 168
Кореспондентський рахунок 168
Кореспондентські відносини 168
Коридор валютний 168
Корисна модель 168
Користувач 168
Корінець банкнот 169
Корнер 169
Коротка відкрита валютна
позиція 169
Корпоративна картка 169
Корпоративна культура 169
Корпоративна частка 169
Корпоративне підприємство 169
Корпоративне право 169
Корпоративне управління 169
Корпоративний пенсійний фонд 169
Корпоратизація 170
Корпорація 170
Корупція 170
Котирувальна ціна 170
Котирувальний список 170
Котирування 170
Кошти 170

Кошторис 170
Кошторисна вартість будівництва 170
Кошторисна вартість ремонту 170
Кошторисна документація 171
Кредит 171
Кредит авальний 171
Кредит акцептний 171
Кредит безвідкличний 171
Кредит експортний 171
Кредитна блокада 171
«Кредитна війна» 171
Кредитна історія 171
Кредитна лінія 171
Кредитна операція 172
Кредитна спілка 172
Кредитна схема 172
Кредитна установа 172
Кредитне адміністрування 172
Кредитне страхування 172
Кредитний портфель 172
Кредитний рейтинг 172
Кредитний ризик 172
Кредитний ринок 172
Кредитор 172
Кредиторська заборгованість 173
Кредитоспроможність 173
Кредит рефінансування 173
Кредитування 173
Кредит урядовий 173
Криза економічна 173
Критична інфраструктура 173
Критичний фінансовий стан 173
Критичний шлях 173
Крок аукціону 173
Крок розрахунку 173
Крос-курс 173
Кросові угоди 174
Крос-умова 174
Кругообіг коштів підприємства 174
Кулаж 174
Культура підприємництва 174
Кумулятивне голосування 174
Кумулятивний метод 174
Кумулятивний приріст інфляції 174
Кумулятивні непрямі податки 174
Купівельна вартість основних засобів 174

Купівля-продаж 174
Купон змінний 175
Купонний ощадний (депозитний) сертифікат 175
Курс обмінний 175
Курсова різниця 175
Курс цінних паперів 175
Куртаж 175
Кустарне виробництво 175

Л

Ланцюг володіння істотною участю 175
Ланцюг постачання продукції 175
Легалізація 175
Лекаж 175
Лендінгем-бізнес 175
Листок непрацевдатності 176
Лихвар 176
Лібералізація 176
Ліз-бек 176
Лізинг 176
Лізинг банківський 176
Лізинг імпортний 176
Лізингова ставка процента 176
Лізинговий кредит 176
Лізинговий платіж 176
Лізингодавець 176
Лізингоодержувач 176
Лізинг операційний 177
Лізинг фінансовий 177
Ліквідант 177
Ліквідатор 177
Ліквідаційна вартість основних засобів 177
Ліквідаційна маса 177
Ліквідація збитків 177
Ліквідація підприємства 177
Ліквідність активів 177
Ліквідність балансу 177
Ліквідність підприємства 177
Ліквідоване робоче місце 177
«Лімітед» 178
Ліміт залишку готівки в касі 178
Ліміти брокерські 178
Ліміт капітальних вкладень 178
Ліміт контрактів 178

Ліміт кредитування 178
Лімітна ціна 178
Лімітний чек 178
Лімітована чекова книжка 178
Ліміт позиції 178
Лімітуюче ціноутворення 178
Ліндз енд легз 178
Лінійна станція технічного
обслуговування 179
Лінійно-функціональна
система управління 179
Лінкідж 179
Лістинг 179
Літер 179
ЛПФО 179
Ліцензіар 179
Ліцензіат 179
Ліцензійна винагорода 179
Ліцензійна продукція 179
Ліцензійна справа 179
Ліцензійна угода 180
Ліцензійний реєстр 180
Ліцензійні умови 180
Ліцензія 180
Ліцензія валютна 180
Ліцензія виняткова 180
Ліцензія генеральна 180
Ліцензія пакетна 180
Ліцензія патентна 180
Ліцензія проста 180
Ліцензія спеціальна 180
Ліцензія супутня 181
Ліцензування 181
Ліцитатор 181
Лобі (лобізм,
лобіювання) 181
Логістика 181
Логістичний агрегат 181
Логістичний ланцюг 181
Логістичний центр 182
Логотип 182
Локаут 182
Лонг-термін 182
Лоро-конто 182
Лот 182
Лукративний 182
Людина-реклама 182

Людино-день 182
Людський капітал 182

М

Магнат 182
Майбутня вартість 183
Майно 183
Майнове право 183
Майновий найм 183
Майновий податок 183
Маклер 183
Маклер страховий 183
Макроекономіка 183
Максимальна роздрібна ціна 183
Максимальний запас 183
Мала відкрита економіка 183
Мале підприємство 183
Малий бізнес 183
Малоцінні та швидкозношувані
предмети 183
Маніпулюванням цінами
на фондовому ринку 183
Манко 185
Маржа 185
Маржа облікової ставки 185
Маржинальна виручка 185
Маржинальний аналіз 185
Марка акцизного податку 185
Маркетинг 185
Маркетингові дослідження 185
Маркетингові посередники 185
Маркет-мейкер 185
Маркування 186
Марочний товар 186
Маса грошова 186
Маса конкурсна 186
Масштаб цін 186
Материнська компанія 186
Матеріаломісткість продукції 186
Матеріальна відповідальність 186
Матеріальне виробництво 186
Матеріальний актив 186
Матеріальний потік 186
Матеріальні витрати 186
Матеріальні ресурси 186
Матеріальні цінності 187
Матеріально-технічна база 187

Медіація 187
Медіо 187
Меморіал 187
Меморіальний ордер 187
Менеджмент 187
«Мертва» рента 187
Метод Дельфі 187
Метод ефективної ставки відсотка 187
Метод зменшеного залишку 187
Методи управління 187
Методи фінансового аналізу 187
Метод прорейтового розподілу 187
Метод прямого техніко-економічного розрахунку 188
Метод прямої капіталізації 188
Метод сировинних балансів 188
Метод технічного обслуговування експлуатаційним персоналом 188
Метод технічного обслуговування спеціалізованим персоналом 188
Метод технічного обслуговування фірмовий 188
Метод участі в капіталі 188
Метрологія 188
Метьюріті 188
Механізм усних контактів 188
Меценатство 188
Мирова угода 189
Мистецтво комерційне 189
Митна блокада 189
Митна варта 189
Митна вартість 189
«Митна війна» 189
Митна декларація 189
Митна конвенція 189
Митна політика 189
Митна табличка 189
Митне оформлення 189
Митний брокер 190
Митний кодекс 190
Митний огляд 190
Митний транзит 190
Митний склад 190
Митний союз 190
Митниця 190
Митні пільги 190
Мито 190
Мито диференціальне 190
Мито поворотне 190
Міжгалузевий баланс виробництва та розподілу продукції 190
Міжгалузеві зв'язки 190
Міжгалузеві норми праці 190
Міжнародна кооперація 191
Міжнародна науково-технічна програма 191
Міжнародний лізинг 191
Міжнародний поділ праці 191
Міжнародний ринок позикового капіталу 191
Міжнародний торговий сертифікат 191
Міжнародні валютно-кредитні організації 191
Міжнародні платіжні засоби 192
Міжнародні стандарти аудиту 192
Міжнародні стандарти фінансової звітності 192
Міжрегіональний ринок 192
Міжремонтний період 192
Мікроекономіка 192
Мікс-фонд 192
Мінімальна заробітна плата 192
Мінімальний прибуток 192
Мінімальний споживчий бюджет 192
Мінімальні державні соціальні стандарти 193
Мінімальні лізингові платежі 193
Мінімальні показники якості 193
Міністерство 193
Місія підприємства 193
Містоутворююче підприємство 193
Місцеве господарство 193
Місцевий вексель 193
Місцеві податки і збори 193
Місцезнаходження юридичної особи 194
Місце на біржі 194
Місце розташування рекламного засобу 194
Міська агломерація 194

«Мовчазна змова» 194
Модельний статут 194
Модернізація 194
Модифікація 194
Модуль трудових навичок 195
Молодий працівник 195
Молодіжні центри праці 195
Монетарна бідність 195
Монетарні статті 195
Моніторинг 195
Монополізація 195
Монополістична діяльність 195
Монополія 195
Монопольна ціна 196
Монопольне становище суб'єкта господарювання 196
Моносія 196
Монопсонія помилкова 196
Монотонна праця 196
Моральна шкода 196
Моральний знос основних засобів 196
Мораторій 196
Мотивація 196
Мультивалютність 197
Мультилот 197
Мультипак 197
Мультиплікатор капіталу 197
Муніципальна власність 197
Муніципальні органи 197

Н

Набір байдужості 197
Набуття істотної участі 197
Наглядова рада 197
Надбавки 197
«Надбання батька сімейства» 198
Надзвичайний податок 198
Надзвичайний прибуток (збиток) підприємства 198
Надлишкова ліквідність 198
Надлишкове майно 198
Надлишковий попит 198
Надлишкові резерви 198
Надлишок оборотних коштів 198
Надмірна капіталізація 198
Надмірне зобов'язання 198

Надписувач 198
Надприбуток 198
Надурочні роботи 198
Найближчий аналог 198
Наймана праця 199
Наймач майна 199
Найменування товару (послуги) 199
Найменування юридичної особи 199
Наказ 199
Наказодавець акредитива 199
Накладні витрати 199
Накопичена амортизація 199
Належна якість 199
Належний фінансовий стан 199
«На місці» 199
Напівфабрикат 199
Наполегливі потреби 199
Напруженість праці 200
Наряд-допуск 200
Насичення попиту 200
Натуральна монополія 200
Натуральні показники 200
Натуральні трансферти 200
Наукове управління 200
Науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи 200
Науково-технічна революція 200
Науково-технічний прогрес 200
Нау рахунок 200
Націоналізація 201
Національна валюта 201
Національна грошова система 201
Національне багатство 201
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 201
Національний дохід 201
Національний знак відповідності 201
Національний стандарт 201
Небезпечний виробничий фактор 201
Невизначеність економічна 201
Невизначено-доміцильований вексель 201
Невиробнича сфера 201
Невиробничі витрати 202
Невиробничі фонди 202
Невідмовна орендна угода 202
Невідшкодовані витрати 202

Негарантована ліквідаційна вартість 202
Негативний попит 202
Негласні торги 202
Негоціант 202
Негрошові операції 202
Недержавні капітальні вкладення 202
Недобросовісна конкуренція 203
Недобросовісна реклама 203
Нееластична пропозиція 203
Нееластичний попит 203
Нежила будова 203
Незабезпечена заборгованість 203
Незабезпечені кредити 203
Незавершене будівництво 203
Незавершене виробництво 203
Незадовільний фінансовий стан 203
Нейтральність грошей 203
Некомерційна господарська діяльність 204
Неконвертована валюта 204
Неліквіди 204
Немайнова шкода 204
Нематеріальні активи 204
Нематеріальні ресурси 204
Немонетарні активи 204
Необмінна операція 204
Необоротна валюта 204
Необоротні активи 204
Необоротні активи, утримувані для продажу 204
Неоплачений капітал 204
Неоподатковуваний мінімум 205
Неопротекціонізм 205
Неочікувані збитки 205
Непередбачена орендна плата 205
Непередбачене зобов'язання 205
Неплатоспроможність 205
Неповернений кредит 205
Неповна зайнятість 205
Непокритий акредитив 205
Непрацездатність 205
Неприбуткові організації 205
Непрямі витрати 206
Непрямі податки 206
Нероздільне співволодіння 206
Нерозподілений прибуток 206
Нерухоме майно (нерухомість) 206
Нерухомі вклади 206
Несприятливе підприємницьке середовище 206
Нетінг 206
Нетто 206
Нетто-активи 206
Нетто-дохід 207
Неустойка (штраф, пеня) 207
Неформальна зайнятість 207
Неформальне професійне навчання 207
Нецінова конкуренція 207
Нещасний випадок на виробництві 207
Нове будівництво 207
Нове робоче місце 207
Новий товар 208
«Ножиці цін» 208
Номенклатура виробів 208
Номенклатурний номер 208
Номинал депозиту 208
Номинальна відсоткова ставка 208
Номинальна заробітна плата 208
Номинальна кількість товару 208
Номинальна сума векселя 208
Номинальний валовий національний продукт 208
Номинальний грошовий потік 208
Номинальний депонент 208
Номинальний сукупний попит 209
Норма 209
Норма амортизації 209
Норма виробітку 209
Норма витрат матеріалів 209
Норма капіталізації фінансових витрат 209
Нормальна вартість 209
Нормальна потужність 209
Нормальний товар 209
Норма обов'язкових резервів 209
Норма обороту 209
Норма обслуговування 209
Норма прибутку 210
Нормативи 210
Нормативне забезпечення 210
Нормативний документ 210

Нормативний термін служби 210
Норматив оборотних коштів 210
Норматив рентабельності 210
Норма часу 210
Норма чисельності 210
Норми праці 210
Нормоване виробниче завдання 210
Нормування 210
Нотифікація 210
Ноу-хау 211
Нуліфікація 211

О

Об'єднана кредитна спілка 211
Об'єднання організацій
роботодавців 211
Об'єднання підприємств 211
Об'єкт будівництва 211
Об'єкт витрат 211
Об'єкт господарської діяльності 211
Об'єкт депозитної діяльності 211
Об'єкт економічний 212
Об'єкт загальнообов'язкового
державного соціального
страхування 212
Об'єкт інвестиційної діяльності 212
Об'єкт інтелектуальної власності 212
Об'єкт концесії 212
Об'єкт оподаткування 212
Об'єкт страхування 212
Об'єкт управління 212
Об'єкт хеджування 212
Обігові кошти 213
Обіг продукції 213
Обіг цінних паперів 213
Облігації активні 213
Облігації безпечні 213
Облігації відсоткові 213
Облігації гарантовані 213
Облігації дисконтні 213
Облігації з правом дострокового
викупу 213
Облігації конвертовані 213
Облігації купонні 213
Облігації муніципальні 213
Облігації прибуткові 213
Облігація 213

Обліго 213
Облік аналітичний 214
Облік векселів 214
Облік майна 214
Облікова політика 214
Обліковий прибуток (збиток) 214
Обліковий ринок 214
Облікові компанії 214
Облікові операції 214
Облікові реєстри 214
Обмежена відповідальність 214
Обмежена раціональність 214
Обмежене доручення 214
Обмежений ринок 215
Обмеження входження в галузь 215
Обмеження нетарифні 215
Обмежувальна ділова практика 215
Обмежувальний контракт 215
Обмін 215
Обмінний курс 215
Обов'язки 215
Оборот валовий 215
Обороти за рахунками 215
Обороти по вкладах 215
Оборот капіталу 215
Оборотні активи 215
Оборотні документи 216
Оборотні кошти 216
Оборотність вкладів 216
Оборотність оборотних коштів 216
Оборотність цінних паперів 216
Оборотні фонди 216
Образ товару 216
Обслуговування устаткування 216
Обслуговуючий кооператив 216
Обстеження 216
Обстеження виробництва 216
Обтяжливий контракт 217
Овердрафт 217
Овернайт 217
Оверсолд 217
Одиниця ануїтету 217
Одиниця обліку 217
Одиниця торгівлі 217
Одиниця угоди 217
Одиниця штатна 217
Одноосібне підприємство 217

Одноразові витрати 217
Однорідні товари
(роботи, послуги) 217
Одноставковий тариф 217
Однотипне обладнання 218
Окладний лист 218
Олігархія 218
Олігополія 218
Олігопсонія 218
Онкольний кредит 218
Оперативна звітність 218
Оперативне планування 218
Оперативне управління 218
Оперативний лізинг 218
Оперативні заходи 218
Операційна діяльність 218
Операційна каса 218
Операційна нерухомість 218
Операційна система 218
Операційний (банківський) день 219
Операційний крах 219
Операційний ліверидж 219
Операційний прибуток 219
Операційний цикл 219
Операційні витрати 219
Операції «аутрайт» 219
Операції емітента 219
Операції з давальницькою сировиною 219
Операції комісійні 219
Операції офсетні 219
Операції позаринкові 220
Операції реекспортні 220
Операції реімпортні 220
Операції «РЕПО» 220
Операції «СВОП» 220
Операції фондові 220
Опис акцій 220
Опис валюти 220
Опис товару (послуги) 220
Оплата праці 220
Оподатковуваний прибуток 220
Оподаткування 220
Опортунізм 220
Оприбуткування готівки 221
Оприбуткування на баланс 221
Оприбуткування на склад 221
Оприлюднення звітності 221
Оптимальний проектний варіант 221
Оптимальність 221
Оптова торгівля 221
Оптова ціна 221
Оптовий товарооборот 221
Оптові бази 221
Оптово-відпускна ціна 221
Опціон 222
Опціон американський 222
Опціон на акції 222
Опціон на відсоткову ставку 222
Опціон на покупку 222
Опціонний контракт 222
Опціонний сертифікат 222
Опціон оновлений 222
Опціон подвійний 222
Опціон «пут» 222
Орієнтація 222
Органи управління 222
Організаційна структура управління підприємством 223
Організаційні зміни 223
Організаційно-господарські відносини 223
Організаційно-економічний механізм реалізації проекту 223
Організаційно-розпорядча документація 223
Організаційно-розпорядчі обов'язки 223
Організація 223
Організація роботодавців 223
Організація складського господарства 223
Органолептичний контроль 224
Ордер 224
Ордер видатковий касовий 224
Ордер меморіальний 224
Ордерна книга 224
Ордерні поставки 224
Ордер прибутковий касовий 224
Оренда 224
Орендар 224
Орендна плата 224
Орендне підприємство 224
Орендодавець 224

Оригінал 224
Освітньо-кваліфікаційний рівень 224
Основна діяльність 224
Основна заробітна плата 225
Основна професія 225
Основна сума боргу 225
Основне виробництво 225
Основне місце роботи 225
Основний вид економічної діяльності 225
Основні засоби 225
Основні засоби виробничого призначення 225
Основні засоби невиробничого призначення 225
Основні робітники 226
Основні фонди 226
Особистий дохід 226
Особисте страхування 226
Особисті споживчі витрати 226
Особлива адреса платежу 226
Особлива інформація про емітента 226
Особливий платник 226
Особливі види мита 226
Особливі умови експлуатації 227
Особливо важливе для економіки підприємство 227
Особовий рахунок 227
Останній векселедержатель 227
Остаточний вивіз 227
Остаточність розрахунків 227
Оферент 227
Оферент цінних паперів 227
Оферта 227
Оферта вільна 227
Оферта тверда 227
Офісне приміщення 227
Офіційний валютний курс 227
Офіційний документ 227
Офіційні біржі 228
Оф-лайн операція 228
Офсетна угода 228
Офсетний коефіцієнт 228
Оф-шор 228
Охорона прав споживачів 228

Охорона праці 228
Оцінка 228
Оцінка вартості майна 228
Оцінка ризику 229
Оцінка технічного стану 229
Оцінка фінансового стану 229
Оцінка цінних паперів 229
Оціночна вартість активів 229
Оціночна вартість пакета акцій 229
Очікувані збитки 229
Ощадна нетто-ставка 229
Ощадний сертифікат 229
Ощадні установи 229

П

Паблік рілейшнз 229
Паблісіті 230
Пагамент 230
Пакет цінних паперів 230
Пакувальний лист 230
Пакхауз 230
Паперові гроші 230
Паритет 230
Партнерство 230
Парцель 230
Пасив 230
Пасивна частина основних засобів виробничого призначення 230
Пасивний платіжний баланс 230
Пасивні доходи 230
Пасивні операції банків 231
Пасивні рахунки 231
Пасив споживача 231
Паспорт об'єкта 231
Патент 231
Патентне мито 231
Патентний пул 231
Патерналізм 232
Пауперизм 232
Паушальна сума 232
Паушальний платіж 232
Пенсійний фонд 232
Пенсія 232
Пеня 232
Первинна організація профспілки 232

Первинний інструктаж
на робочому місці 232

Первинний ринок цінних
паперів 232

Первісна вартість
основних засобів 232

Переведення боргу
на третю особу 232

Перевиробництво 233

«Перегрів економіки» 233

Передплатний коефіцієнт 233

Передчасна інфляція 233

Перекладення «податкового
тягаря» 233

Переміщений вексель 233

Перенесення терміну 233

Переоцінка 233

Переплата 233

Перепродаж 233

Перерозподіл коштів 233

Перестраховик 233

Перестраховальний сліп 233

Перестраховальник 233

Перестрахування 234

Перехідна економіка 234

Перехідні залишки 234

Перехресна еластичність попиту 234

Перехресне невиконання
зобов'язань 234

Перехресне субсидування 234

Період передінвестиційний 234

Персонал 234

Перформер 234

«Перший ризик» 234

Питома витрата ресурсу 234

Питомі капітальні вкладення 234

Підготовчий запас 235

Підйом економічний 235

Підпільна економіка 235

Підприємець 235

Підприємництво 235

Підприємницька діяльність 235

Підприємницька здатність 235

Підприємницький ризик 235

Підприємницьке середовище 235

Підприємство 235

Підтримання ринку
цінних паперів 236

Пікове ціноутворення 236

Плаваюча відсоткова ставка 236

План постійної вартості портфеля
цінних паперів 236

План рахунків 236

План-прогноз 236

Планування 236

Плата за землю 236

Платіжна вимога 236

Платіжна відомість 236

Платіжне доручення 236

Платіжне повідомлення 237

Платіжний календар 237

Платіж «повітряна куля» 237

Платники податків 237

Платоспроможність 237

Плоска структура організації 237

Повірений 237

Повна зайнятість 237

Повна собівартість 237

Повне товариство 237

Повний знос 237

Повний термін кредиту 237

Повторний інструктаж 237

Погодинна оплата праці 238

Податки 238

Податкова інспекція 238

Податкова політика 238

Податкова система 238

Податкова ставка 238

Податкове зобов'язання 238

Податкове право 238

Податкове регулювання 238

Податковий кодекс 238

Податковий контроль 238

Податковий кредит 238

«Податкові канікули» 238

Податкові пільги 239

Податок на додану вартість 239

Податок на прибуток 239

Позаплановий інструктаж 239

Позика 239

Позиковий відсоток 239

Позичальники 239

Поліполія 239
Попит 239
Порто-франко 239
Посада 239
Посадовий оклад 239
Посередницька операція 239
Постачальник 240
Постійні витрати 240
Потік вигод 240
Поточна вартість 240
Поточний запас 240
Поточні витрати 240
Поточні зобов'язання 240
Поточні кредитори 240
Правове забезпечення 240
Працевлаштування 240
Працівник 240
Презентант 240
Презентація 240
Прейскурант 240
Преліменарії 240
Преміальний рейд 241
Прибуток 241
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування 241
Приватизація 241
Приватне підприємство 241
Приведені витрати 241
Приймальний контроль 241
Приймання продукції 241
Принципи управління 241
Припис 241
Прискорена амортизація 242
Прихований дохід 242
Провізія 242
Прогнозування економічне 242
Прогнозування науково-технічне 242
Прогнозування технологічне 242
Програма сертифікації 242
Продавець 242
Продаж 242
Продаж товарів 242
Продаж робіт (послуг) 242
Продуктивна зайнятість 243
Продуктивність праці 243
Продукція 243

Продуцент 243
Проектний цикл 243
Проект організації робіт 243
Проект повторного застосування 243
Проект типовий 243
Пролонгація 243
Промислова зона 243
Промисловий вузол 243
Промисловий зразок 243
Промислово-фінансова група 243
Пропозиція 243
Проста норма прибутку 244
Простежувальний аудит 244
Проспект 244
Протекціонізм 244
Професійна спілка 244
Професійне захворювання 244
Професійне навчання 244
Професійний відбір 244
Професіоналізм 244
Професія 244
Проформа-рахунок 244
Проценти 245
Процентне число 245
Прямі витрати 245
Прямі інвестиції 245
Пусковий комплекс 245
Пуско-налагоджувальні роботи 245
П'ять фундаментальних економічних питань 245

Р

Рантьє 245
Рахунок-фактура 246
Раціоналізація 246
Реальна заробітна плата 246
Реальна процентна ставка 246
Ревальвація 246
Ревокація 246
Реєстрація 246
Резервний фонд 246
Реінвестиції 246
Реквізиція 246
Реклама 246
Рекламація 246
Реконструкція 246
Ремісія 247

Ремонт 247
Реновація 247
Рента 247
Рентабельність 247
Рентабельність виробництва продукції 247
Рентабельність капіталу (майна) 247
Рентабельність проекту 248
Рентабельність реалізації продукції 248
Реорганізація 248
Рестрикція 248
Реструктуризація підприємства 248
Ресурси 248
Рефакція 248
Референт 248
Рефінансування 248
Рефляція 248
Рецепіса 248
Рецесія 248
Ризик 248
Ризик-тейкер 248
Ринкова ціна 249
Ринковий механізм 249
Ринкові кондиції 249
Ринок 249
Ринок капіталу 249
Ринок праці 249
Ринок товарів (робіт, послуг) 249
Ринок цінних паперів 249
Рівень управління 249
Рішення управлінське 249
Роботодавець 249
Робоча зона 250
Робоче місце 250
Роздержавлення 250
Роздрібна ціна 250
Розпорядження майном боржника 250
Розрахунковий рахунок 250
Роялті 250

С

Саботаж 250
Сальдо 250
Самострахування 250
Самофінансування 251
Санація 251
Санкція 251
Санування 251
Свінг 251
Світч 251
Секвестр 251
Сельбищна частина міста 251
Сеньйораж 251
Сертифікат 251
Сертифікат відповідності 251
Сертифікація продукції 251
Синдикат 252
Синергізм 252
Система 252
Система контролю 252
Система нормативних документів 252
Система оплати праці 252
Система управління документацією 252
Система якості 252
Системність 252
СІФ 252
Складські послуги (дистрибуція) 253
Службовець 253
Собівартість продукції 253
Соціальна ефективність діяльності підприємства 253
Соціальна політика 253
Соціальне підприємництво 253
Соціальне страхування 253
Соціальний знос 253
Соціальні результати проекту 253
Соціально-психологічні методи управління 253
Спеціаліст 253
Спеціальна економічна зона 253
Спеціальний фонд 253
Спільне підприємство 253
Споживач 254
Споживна вартість 254
Споруди 254
Спот 254
Сприятливе підприємницьке середовище 254
Стагнація 254
Стагфляція 254
Стадії проектування 254

Стандарт 254
Статистика 254
Статистичний контроль 254
Статутний фонд 255
Статут підприємства 255
Стратегія підприємства 255
Страхова подія 255
Страхова сума 255
Страхове відшкодування 255
Страховий запас 255
Страховий збір 255
Страховик 255
Страхувальник 255
Страхування 255
Строк корисного використання 256
Структура капіталу 256
Структурно-галузева політика 256
Субвенція 256
Суб'єкт великого підприємництва 256
Суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності 256
Суб'єкт мікропідприємництва 256
Суб'єкт малого підприємництва 257
Суб'єкт підприємницької діяльності 257
Суб'єкт управління 257
Суборенда 257
Субсидія 257
Суспільна значимість проекту 257
Сучасна ринкова економіка 257
Сфера аудиту 257
Сюрвейер 257

Т

Такса 258
Таксономія фінансової звітності 258
Тактичне планування 258
Тантьєма 258
Таргетування 258
Тариф 258
Тарифна квота 258
Тарифна система 258
Тарифна сітка 258
Тарифна ставка 258
Тарифна угода 258
Тарифний коефіцієнт 258

Тарифно-кваліфікаційний довідник 258
Тверда угода 258
Тель-кель 259
Тендер 259
Тендерна гарантія 259
Теорія портфелів 259
Теперішня вартість 259
Територія пріоритетного розвитку 259
Термін життя проекту 259
Термін окупності інвестицій 259
Техніка безпеки 259
Техніко-економічне обґрунтування 259
Технічна експлуатація 259
Технічне переозброєння 259
Технічний еквайрінг 260
Технічний регламент 260
Технічний стан 260
Технічні вимоги 260
Технічні заходи в торгівлі 260
Технологічна дисципліна 260
Технологічна структура основних засобів 260
Технологічне оснащення 260
Технологічний норматив 260
Технологічний процес 261
Технологічний транспорт 261
Технологічні інновації 261
Технологічно новий продукт 261
Технологічно удосконалений продукт 261
Технологія 261
Технологія подвійного призначення 261
Технологія управління 261
Технополіс 261
Тимчасова непрацездатність 261
Товар 262
Товариство з додатковою відповідальністю 262
Товариство з обмеженою відповідальністю 262
Товарна біржа 262
Товарна група 262
Товарна продукція 262

Товарний дериватив 262
Товарний знак 262
Товарний кредит 262
Товарний склад 262
Товарно-транспортна
документація 263
Товарно-транспортна накладна 263
Товаровиробник 263
Торгівельна діяльність 263
Торгівля валютними цінностями 263
Торгівля іноземною валютою 263
Торгівля у розстрочку 263
Торгова діяльність 264
Торгова марка 264
Торгова мережа 264
Торговельна надбавка (націнка) 264
Торговий патент 264
Точка беззбитковості 264
Транзит 264
Транзитні послуги 264
Транспортна діяльність 264
Транспортна логістика 264
Транспортна мережа 265
Транспортна послуга 265
Транспортна система 265
Транспортне будівництво 265
Транспортний вузол 265
Транспортний запас 265
Транспортний процес 265
Транспортний ринок 265
Транспортний сервіс 266
Транспортний тариф 266
Транспортно-експедиторська
діяльність 266
Транспортно-експедиторська
послуга 266
Трансфер 266
Трансферт 266
Трансфер технології 266
Трансферти 266
Трансфертна ціна 266
Трасант 266
Трасат 266
Траст 267
Трастові операції 267
Трасування 267
Тратта 267

Треjder 267
Тренінг 267
Трест 267
Трудова міграція 267
Трудовий арбітраж 267
Трудовий договір 267
Трудовий колектив 267
Трудовий потенціал 268
Трудові ресурси 268
Трудомісткість продукції 268
Тяжкість праці 268

У

Увідний інструктаж 268
Увізне мито 268
Узуфрукт 268
Ультимо 268
Умови експлуатації 268
Умови праці 268
Умовна гарантія 268
Умовне звільнення від оподаткування
митними платежами 269
Умовно чиста продукція 269
Унітарне підприємство 269
Уніфікація 269
Управління 269
Управління виробничою
діяльністю 269
Управління персоналом 269
Управління підприємством 269
Управління попитом 269
Управління проектом 269
Управління якістю продукції 270
Управлінське рішення 270
Управлінський облік 270
Упущені доходи 270
Утилізаційна вартість 270

Ф

Фаза проекту 270
Фактична процентна
ставка депозиту 270
Фактична процентна
ставка лізингу 270
Факторинг 270
Фактор ризику 270
Фактотум 270

Фактурна вартість 270
Фальсифікація 271
Фальсифікована продукція 271
Фасований товар 271
Фасування 271
Федерація 271
Фідуціарний обов'язок 271
Фізичний знос 271
Фікс 271
Фіктивне підприємництво 271
Філія 271
Фінанси 271
Фінансова гарантія 272
Фінансова дисципліна 272
Фінансова діяльність 272
Фінансова звітність 272
Фінансова інвестиція 272
Фінансова інформація 272
Фінансова компанія 272
Фінансова компанія групи А 272
Фінансова компанія групи Б 272
Фінансова послуга 273
Фінансова установа 273
Фінансове зобов'язання 273
Фінансове посередництво 273
Фінансовий актив 273
Фінансовий інструмент 273
Фінансовий контроль 273
Фінансовий кредит 273
Фінансовий план 274
Фінансовий стан підприємства 274
Фінансові витрати 274
Фінансові індикатори 274
Фінансово-кредитне підприємництво 274
Фінансово-промислова група 274
Фірма 274
Фіскальна достатність 274
ФІФО 274
Фліпер 274
Флотинг 274
Флоут 274
Фонд 275
Фонди обігу 275
Фондова біржа 275
Фондовий дериватив 275
Фондовіддача 275

Фондомісткість 275
Фондоозброєність праці 275
Фонд оплати праці 275
Форвардна покупка 275
Форвардна ставка 275
Форвардний контракт 275
Форвард-ринок 276
Формальне професійне навчання 276
Формуляр 276
Форс-мажор 276
Фортейтинг 276
Франко 276
Франкування 276
Франчайзер 276
Франчайзинг 276
Франчайзі 276
Франшиза 276
Фрахт 276
Функції управління 276
Ф'ючерсний контракт 277

Х

Хайринг 277
Хедж 277
Хеджування 277
Хеджування грошових потоків 277
Хеджування справедливої вартості 277
Холдинг 277
Хронометраж 277

Ц

Цедент 278
Централізація 278
Централізм 278
Центр сертифікації 278
Цесіонарій 278
Цех 278
Цілісний майновий комплекс 278
Цільовий інструктаж 278
Ціна 278
Ціна ліцензії 278
Ціна покупця 278
Ціна попиту 278
Ціна продавця 278
Ціна пропозиції 278

Цінні папери 279
Цінова еластичність 279
Цінова зона 279
Цінова політика 279
Цінова стратегія 279
Ціновий ризик 279
Ціноутворення 279

Ч

Часові межі ринку 279
Часткове безробіття 279
Частково сприятливе підприємницьке середовище 279
Чек 280
Чекодавець 280
Чекодержатель 280
Чиста вартість реалізації активу 280
Чиста продукція 280
Чиста реалізаційна вартість 280
Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості 280
Чисте інкасо 280
Чистий дисконтований дохід 280
Чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг) 280
Чистий національний продукт 280

Чистий прибуток 280
Чисті активи 281

Ш

Швидкозношувальна частина 281
Шкідливий виробничий фактор 281
Шкода 281
Шоуїнг 281
Штат 281
Штатний розпис 281
Штейкбрехер 281
Штраф 281

Ю

Юридична особа 281
Юридичний ризик 282
Юридичні особи-нерезиденти 282
Юридичні особи-резиденти 282
Юридичні послуги 282
Юрисдикція 282
Юрисконсульт 282

Я

Якісна оцінка ризику 282
Якість 282
Якість продукції 283
Ярлик 283

Навчально-довідкове видання

ТУРЕНКО Анатолій Миколайович
ДМИТРИЄВ Ілля Андрійович
ІВАНІЛОВ Олександр Семенович
ШЕВЧЕНКО Інна Юріївна

СЛОВНИК ЕКОНОМІСТА ТА ПІДПРИЄМЦЯ

Відповідальний за випуск *І.А. Дмитрієв*

В авторській редакції

Комп'ютерна верстка *Н.В. Журавльової*

Підписано до друку 17.09.2018 р. Формат 60×84 1/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman Cyr. Віддруковано на ризографі.
Ум. друк. арк. 19,7. Обл.-вид. арк. 22,1.
Зам. 352/18. Тираж 50 прим. Ціна договірна.

ВИДАВНИЦТВО

Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

**Видавництво ХНАДУ, 61002, Харків-МСП, вул. Ярослава Мудрого, 25.
Тел. /факс: (057)700-38-64; 707-37-03, e-mail: rio@khadi.kharkov.ua**

*Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення
та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції, серія ДК №897 від 17.04.2002 р.*